

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 13 - ΠΕΜΠΤΗ 19 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996

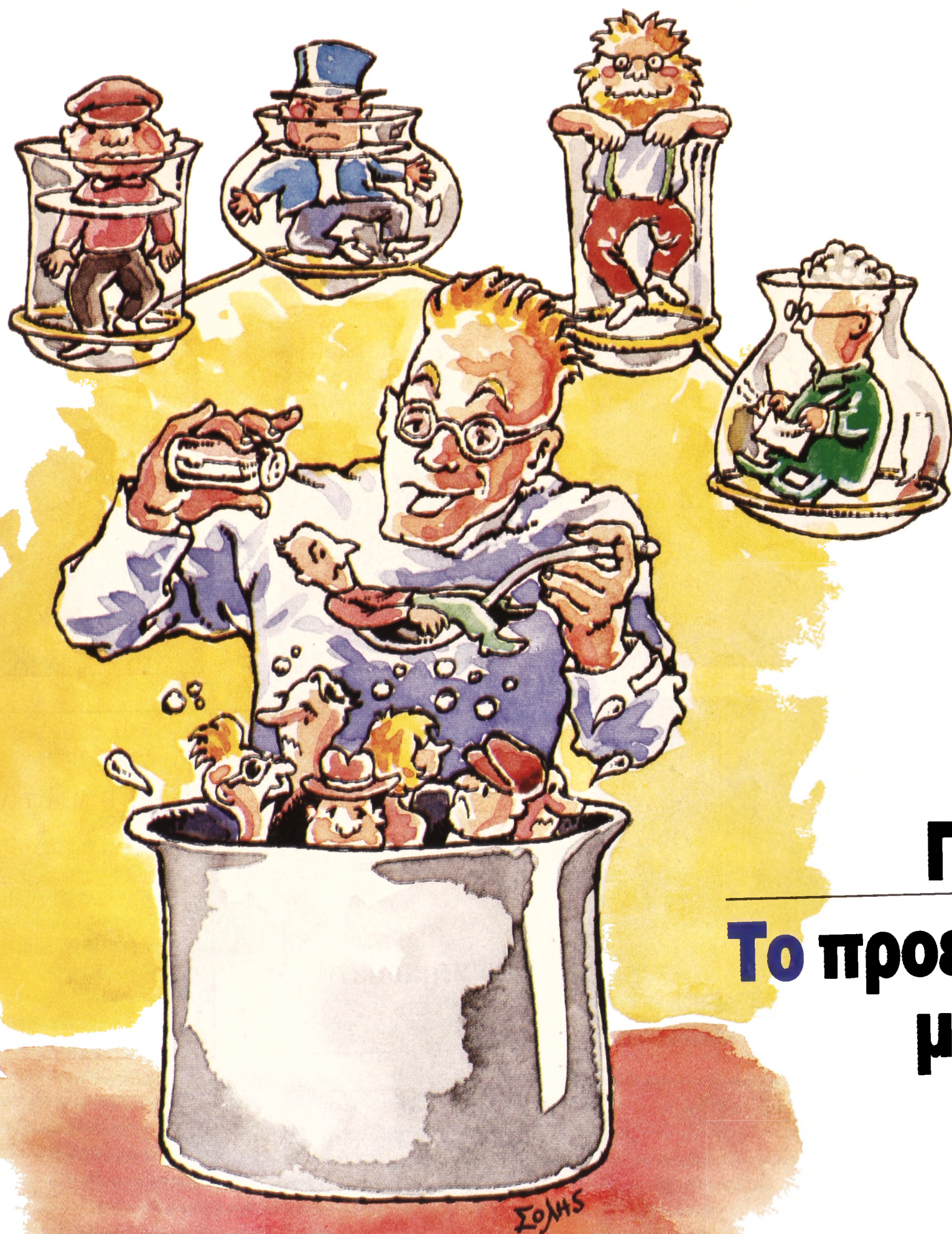
ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 615
Δρχ. 500

Σελίδες για τον
ΝΙΚΟ - ΑΛΕΞΗ
ΑΣΛΑΝΟΓΛΟΥ

ΚΟΥΡΔΙΣΤΑΝ

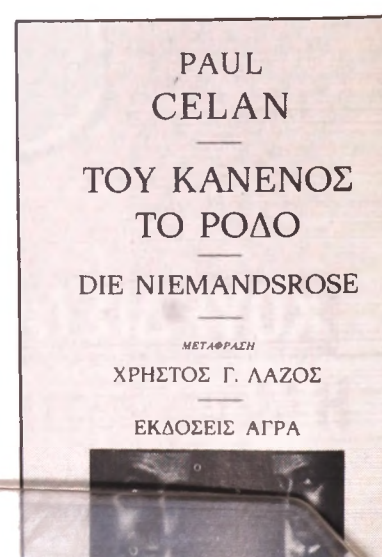
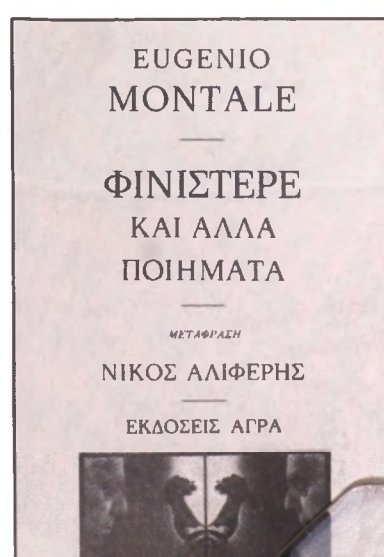
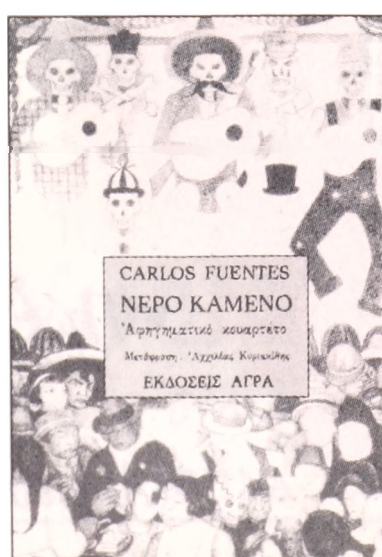
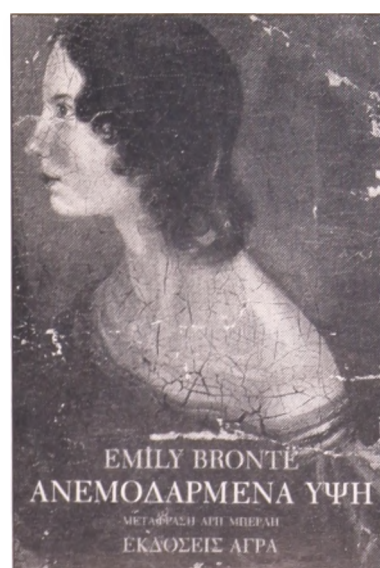
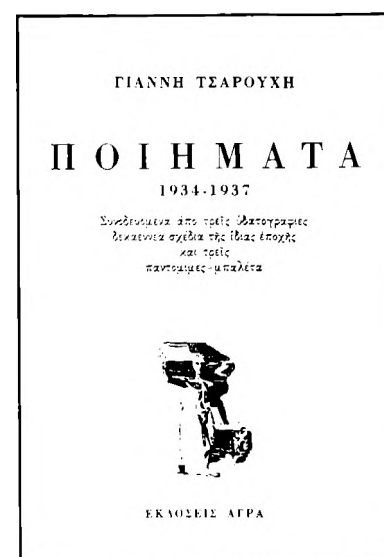
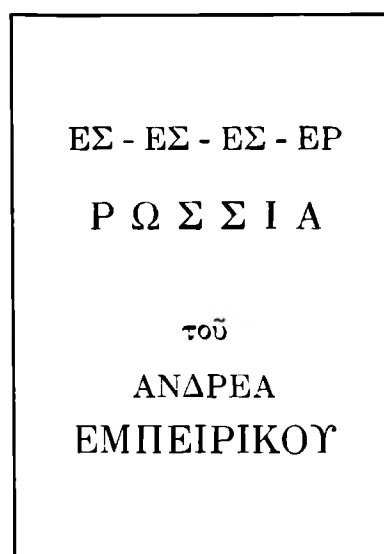
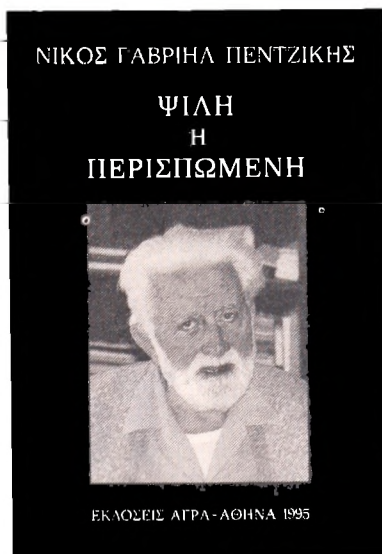
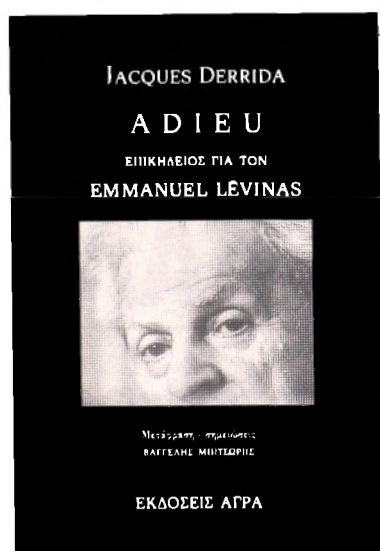
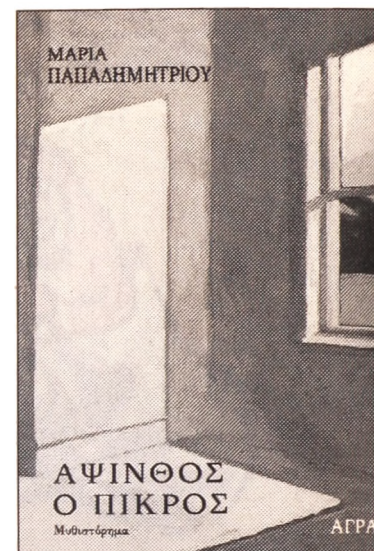
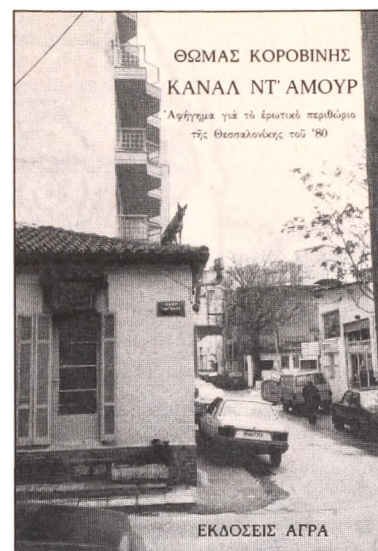
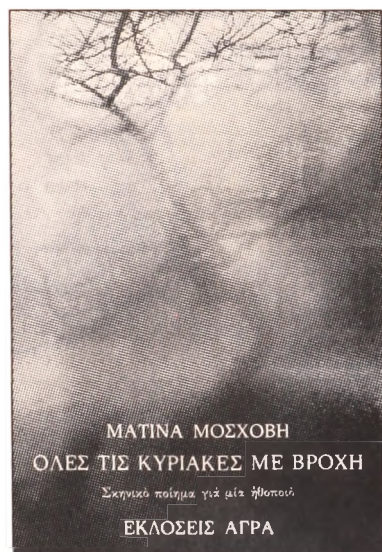
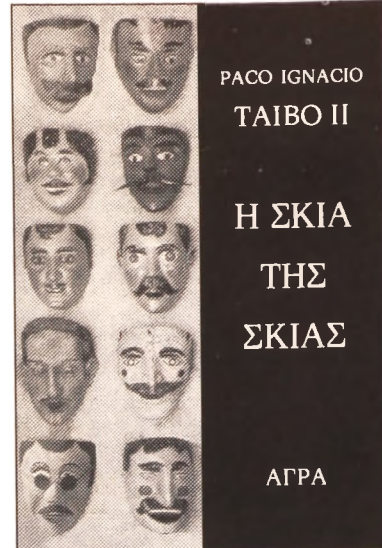
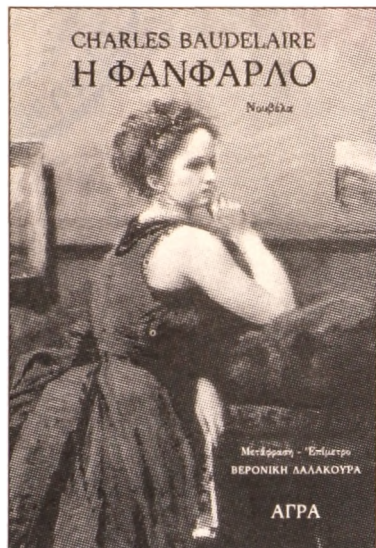
**Η Μέση Ανατολή
του μέλλοντος;**

ΓΚΑΛΟΠ: Το προεκλογικό μαγειρείο

- Πώς θα απαλλαγεί η οικονομία απ' τον εφιάλτη του χρέους;
- Ανατομία των μικρών κομμάτων

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

ΑΠΟ ΤΟ 1979

Περίοδος Β' · Έτος 23ο · Τεύχος 615
αρσσκευή 13 - Πέμπτη 19 Σεπτεμβρίου 1996 · Δρχ. 500

ΑΝΤΙ - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713-72.32.819 FAX: 72.26.107
ANTI ON-LINE: <http://www.compulink.gr/anti>
E mail: anti@compulink.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Παπουτσάκης
ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ-ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ: Τασία Ρούμπου
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Δημήτρης Γκέκας
ΜΟΝΤΑΖ: Τασία Λεβόν
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε. Ιασίου 5, Περιστερί
Τηλ. 57.22.201

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 5.000 δρχ., Ετήσια 10.000 δρχ.,
Ετήσια Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 40.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 8.000 δρχ.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 38 δολ., Ετήσια: 75 δολ.,
ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 44 δολ., ετήσια 88 δολ.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: ΔΡΧ. 500,

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΔΡΧ. 1.000

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ΑΝΤΙ,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α Πουλουκτσά και Σία Ε.Ε.

Λαοσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 285.857

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....

ΣΕΛ. 18-40 ΓΚΑΛΟΠ: ΤΟ ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΟ ΜΑΓΕΙΡΙΟ

Το μεγαλύτερο μέρος του σημερινού μας τεύχους είναι αφιερωμένο στις εκλογές της 22 Σεπτεμβρίου, από τις οποίες μας χωρίζουν πλέον λιγότερες από 10 μέρες. Μπορείτε να διαβάσετε:

- Άρθρα για τις εκλογές, για τις πολιτικές δυνάμεις, για την πολιτική που υποχωρεί, για το νέο κομματικό τοπίο, για τις εκλογές του «καναπέ» που υπογράφουν οι:

Δημήτρης Ραυτόπουλος, Αλέξης Οικονομίδης, Στέλιος Καφαντάρης, Μάνος Στεφανίδης.

- Άρθρα και ρεπορτάζ για τον καταλυτικό ρόλο των μικρών κομάτων στις εκλογές και στο πολιτικό σκηνικό, εν γένει, που υπογράφουν οι: Τάσος Παππάς, Γιώργος Γερόπουλος, Δημήτρης Ζώνιος, Σακελλάρης Σκουμπουρδής.

- Άρθρα, τέλος, που επιχειρούν να προσεγγίσουν τα οικονομικά προλήματα της χώρας και τα οικονομικά προγράμματα των κομμάτων. Γράφουν οι:

Κώστας Τσαλόγλου, Κώστας Δέδες, Σπήλιος Παπασπηλιόπουλος.

ΣΕΛ. 54

ΝΙΚΟΣ-ΑΛΕΞΗΣ ΑΣΛΑΝΟΓΛΟΥ

Μια ξεχωριστή ποιητική φωνή έπαψε να είναι στον κόσμο των ζωντανών. Ο Νίκος-Αλέξης Ασλάνογλου βρέθηκε νεκρός στις 9 Αυγούστου, η είδηση έγινε γνωστή, όμως, την περασμένη Παρασκευή.

Το Αντί, πολλοί από τους ανθρώπους του οποίου είχαν αγαπήσει τον ποιητή που το έργο του «μύριζε θάνατο», αφιερώνει, σήμερα, μερικές σελίδες του στον εκλιπόντα. Γράφουν οι:

Άντεια Φραντζή, Αλ. Αργυρίου και
Θέμης Λιβεριάδης.

Δημοσιεύεται ανέκδοτο φωτογραφικό υλικό από το αρχείο του Θ. Λιβεριάδη.

Σε επόμενο τεύχος θα επανέλθουμε, δημοσιεύοντας συνέντευξη του ποιητή στον Μισέλ Φάις.

ΕΞΩΦΥΛΛΟ:
ΣΟΛΗΣ ΜΠΑΡΚΗ

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

«Έχω τη βεβαιότητα –όχι απλώς την ελπίδα– ότι η παρουσία αυτή τη φορά του Συνασπισμού στη Βουλή θα είναι γεγονός. Μια δικαίωση των αγώνων του όλο αυτό το τρίχρονο διάστημα που ούτε μια ελάχιστη στιγμή δεν επηρέασε η τυπική απουσία του από την κοινοβουλευτική κονίστρα. Μια βεβαιότητα όμως που δεν εξασφαλίζει τον εφησυχασμό, την αδράνεια. Πρέπει ως την τελευταία στιγμή, ψήφο ψήφο, να διεκδικεί ο ΣΥΝ το δικαίωμα αυτό. Μην παρασυρθούμε από ψεύτικα διλήμματα. Μη λιγοψυχήσουμε μπροστά σε στημένα ερωτηματικά. Ψήφος με συνέπεια όχι μόνο για το αύριο αλλά και μια προσφορά στο χτες. Προσφορά στους αγώνες και τις αγωνίες ενός κόσμου που αντιστέκεται μπροστά στις σειρήνες ενός όψιμου «εκσυγχρονισμού».

Μανόλης Αναγνωστάκης, Η Αυγή (11.9.96).

Η TIMIA φωνή του Μανόλη Αναγνωστάκη στην Αυγή της Τετάρτης, συγκεφαλαιώνει με λογική και αίσθημα όσα καλείται να σκεφθεί ένας αριστερός πολίτης τις ημέρες αυτές.

ΤΟ ΑΝΤΙ δεν ήταν ποτέ στρατευμένο κάτω από κάποια κομματική σημαία. Και δεν πρόκειται να μπει ούτε στο μέλλον σε τέτοιους πειρασμούς. Θα προσπαθήσει με τη μικρή φωνή του να λέει χαμηλόφωνα όλα εκείνα στα οποία καταλήγουν οι συνεργάτες και οι φίλοι του μετά από αναλυτική διαδικασία και διάλογο.

ΟΣΑ ΓΡΑΦΟΝΤΑΙ στις σελίδες αυτές δεν χαρακτηρίζονται από ομοφωνία. Και στο σημερινό τεύχος, ο αναγνώστης θα διακρίνει τις διαφορετικές φωνές και θα διαβάσει τις διαφορετικές απόψεις. Αυτό θα συνεχίσει να συμβαίνει και στο μέλλον.

ΤΟ ΑΝΤΙ, πάντως, σε κάθε προεκλογική περίοδο, αφού έδινε φωνή σε κάθε διαφορετική άποψη — και όχι μόνον της Αριστεράς — θεωρούσε ότι έπρεπε να διατυπώσει και την δική του γνώμη. Γνώμη και άποψη που συνήθως δεν είναι μονοσήμαντες.

ΟΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ του περιοδικού διακρίνονται από την ανεξαρτησία της γνώμης τους. Δε διαβάζουν το ΑΝΤΙ για να πάρουν «γραμμή». Έχουν και κρίση και άποψη.

ΣΕ ΆΛΛΕΣ εποχές, το ΑΝΤΙ στάθηκε περισσότερο επιφυλακτικό στη δαιτύπωση της μιας άποψης. Όμως στην επικείμενη εκλογική αναμέτρηση, πιστεύουμε ότι διακυβεύονται πολλά. Γιατί οι περιστάσεις είναι κρίσιμες: Για την οικονομία, τα εθνικά ζητήματα, τον πολιτισμό, την παιδεία. Για την προοπτική της μικρής μας χώρας.

ΤΩΡΑ όμως, πιστεύουμε μαζί με τον Μανόλη Αναγνωστάκη ότι η παρουσία του Συνασπισμού στη νέα Βουλή θα αποτελεί όχι μόνον δικαίωση αγώνων αλλά και εγγύηση ότι δεν θα κυριαρχήσει στο εξής ο εφησυχασμός και η αδράνεια. Συγχρόνως, η παρουσία του Συνασπισμού θα είναι και «μια προσφορά στο χτες».

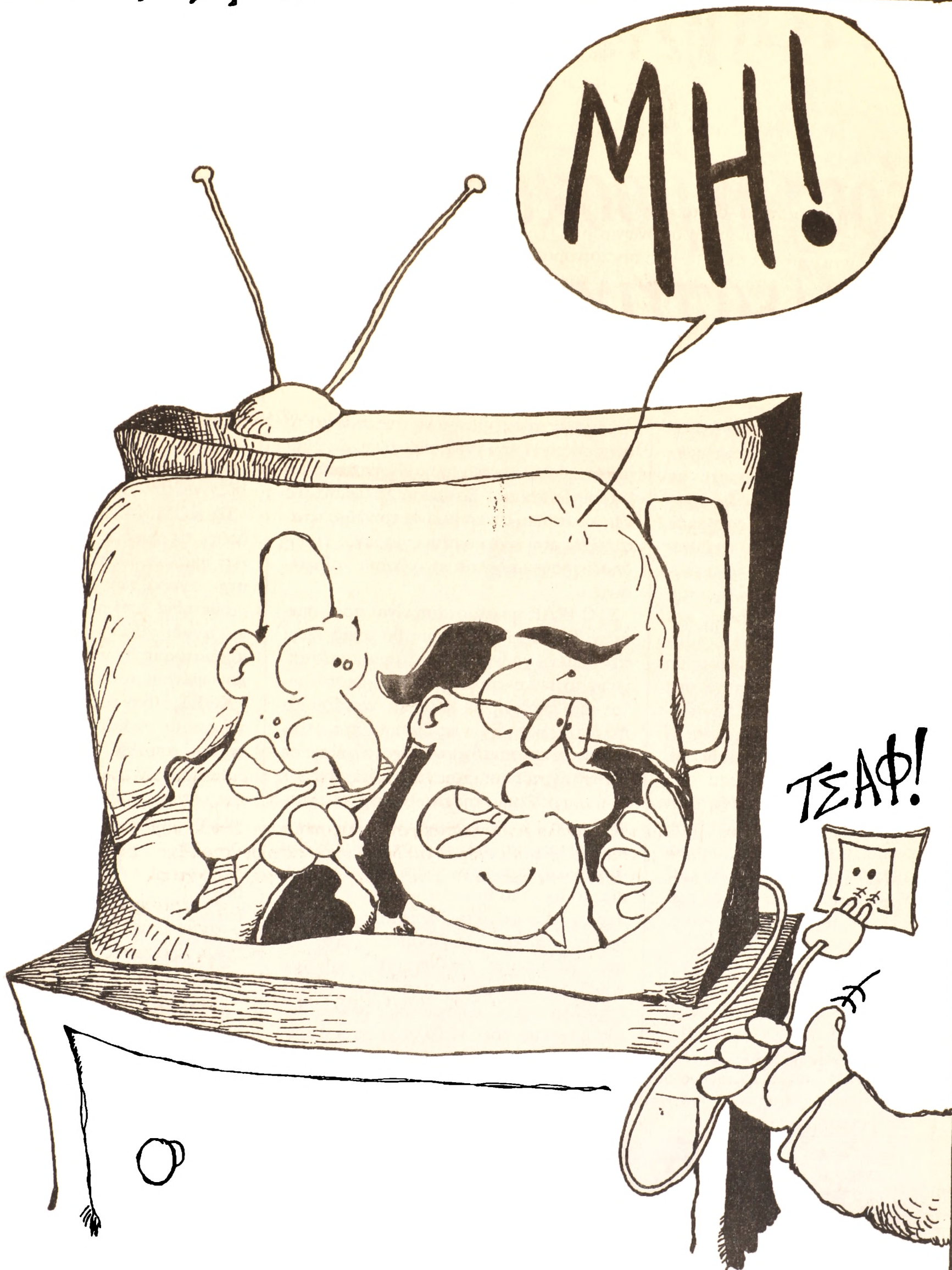
ΒΕΒΑΙΩΣ ο Συνασπισμός θα πρέπει να περιμένει από εμάς και τους συνεργάτες μας την καθημερινή παρακολούθηση της πορείας του, μέσα στη Βουλή και έξω από τη Βουλή. Γιατί πρέπει να αποτινάξει από πάνω του σκόνες, συμπλέγματα, δισταγμούς, ομφαλοσκοπήσεις. Έχει χρέος να επεξεργαστεί ιδέες και προτάσεις. Ιδέες και προτάσεις που οι άλλοι δεν έχουν την τόλμη να διατυπώσουν. Ελπίζουμε να διατηρήσει με καθαρότητα τις παρακαταθήκες που έρχονται από παλιά, από αγώνες παλαιούς και αγώνες που με τιμιότητα και ανιδιοτέλεια σήκωσε στους ώμους της η ελληνική Αριστερά.

ΟΙ ΕΛΠΙΔΕΣ αυτές συνοδεύουν την πίστη μας ότι πρέπει να ενισχυθεί ο Συνασπισμός για να πορευτεί στο δρόμο νέων αγώνων. Η Αριστερά δεν υπάρχει για να κυνηγά και να τρέχει πίσω από την εξουσία. Η Αριστερά σήμερα, πιστεύουμε, πρέπει να υπάρχει για να επαναθέτει τις προοδευτικές της ιδέες και προτάσεις.

Ο ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ, αντίθετα από όσα οι σειρήνες προέβλεπαν το 1993, υπήρξε έστω και εκτός Βουλής, είχε παρουσία, και σήμερα, περισσότερο ώριμος, διεκδικεί την εκπροσώπηση ενός σημαντικού τμήματος της ελληνικής κοινωνίας που δεν εφησυχάζει. Στην νέα Βουλή —που ελπίζουμε να είναι πολυφωνική και περισσότερο αντιπροσωπευτική— ο Συνασπισμός θα είναι, ελπίζουμε, μια τίμια φωνή που με εγρήγορση θα θέτει σε αμφισβήτηση όλα εκείνα που θα μηχανεύονται οι πολυδαίδαλες εξουσίες.

αντί

Οι ΠΡΟΔΡΕΣ

ΚΚΟΥΦΟΓΙΩΡΓΟΣ969

ΠΟΛΙΤΙΚΟ Επταήμερο

Ημέρες δημοσκοπήσεων και τηλεοπτικών αναμετρούσεων

ΟΠΩΣ ΕΚΠΝΕΕΙ το δεκαήμερο γινόμαστε μάρτυρες των τελευταίων τηλεοπτικών αναμετρούσεων και μεταβαλλόμαστε σε αναλυτές των δημοσκοπήσεων. «Μια ερώτηση λείπει από τα γκάλοπ», παρατήρησε πριν λίγες ημέρες ένας φίλος. Για να συνεχίσει: «Πιστεύετε ότι τα γκάλοπ είναι ειλικρινή;». Μέσα στο γενικευμένο κλίμα αμφιβολίας που περιβάλλει πολιτικούς και πολιτική, η κοινή γνώμη στέκεται επιφυλακτική και στα γκάλοπ. Σε δέκα ημέρες θα ξέρουμε αν τα γκάλοπ ήταν επιτυχή στις προβλέψεις τους. Γιατί ακόμα και οι εκλογολόγοι κρατούν τις επιφυλάξεις τους. Η βασική πρόβλεψη είναι η .. έκπληξη της 22ας Σεπτεμβρίου.

ΟΠΩΣ η χώρα είναι βυθισμένη στην εκλογολογία, λανθάνουν της προσοχής μας οι σημαντικές εξελίξεις στον γεωγραφικό μας περίγυρο. Εξελίξεις που θα επηρεάσουν την χώρα μας τις επόμενες ημέρες, τις επόμενες ώρες. Η Κύπρος και το Ιράκ είναι τα δύο σημεία όπου τις ώρες αυτές πυκνώνουν οι πιθανότητες μιας νέας έντασης.

ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ, η δολοφονία ενός Τουρκοκύπριου στρατιώτη -Κούρδου κατ' άλλη εκδοχή- έδωσε την αφορμή στην Τανσού Τσιλέρ να ξεκινήσει σειρά διπλωματικών

ενεργειών προκειμένου να αναστρέψει το δυσμενές για την τουρκική πλευρά κλίμα μετά την δολοφονία των ελληνοκυπρίων Τάσου Ισαάκ και Σολωμού Σολωμού. Το νέο επεισόδιο ανακυκλώνει το κλίμα αναταραχής που είχε κοπάσει για λίγο. Τα ειδησεογραφικά δελτία πυκνώνουν καθημερινά.

ΣΤΟ ΙΡΑΚ η κατάσταση είναι πολύ σύνθετη. Το κουρδικό ζήτημα θα αναδειχθεί τα επόμενα χρόνια σε πρόβλημα αντίστοιχο με το μεσανατολικό. Το Κουρδιστάν είναι μια περιοχή με πλούσια κοιτάσματα πετρελαίου, ελέγχει τις διόδους πετρελαιοαγωγών και ταυτόχρονα είναι πλούσιο σε υδάτινους πόρους -που θα αναδειχθούν σε ζωτικό πρόβλημα της περιοχής για τα επόμενα χρόνια. Το Κουρδιστάν είναι όμως και στρατηγικό «κλειδί», αφού βρίσκεται στο σημείο επαφής με χώρες όπως η Τουρκία, το Ιράν, το Ιράκ και η Συρία. Είναι η περιοχή που φιλοξενεί κουρδικούς πληθυσμούς ανάμικτους με Άραβες, Τουρκμένους, Ασσύριους (μονοφυσίτες χριστιανούς). Δεν είναι μόνον οι φυλετικές διαφορές αλλά και οι θρησκευτικές σέκτες που αντιμάχονται εδώ. Η Ελλάδα θα πρέπει -και θα αναγκασθεί- να ανασχεδιάσει τις συμμαχίες της και την εξωτερική πολιτική

της με βάση αυτά -και άλλα δεδομένα.

ΤΟ ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΟ ΜΑΓΕΙΡΕΙΟ

ΤΑ ΚΟΜΜΑΤΑ και τα ΜΜΕ είχαν επιδοθεί τις ημέρες που πέρασαν στη μάχη των γκάλοπ. Οι τεχνικές αυτές, χρησμένες στην αγορά των απορρυπαντικών, έχουν υιοθετηθεί από το εκλογικό μάγικη και αναδειχθεί σε πανάκεια τόσο για τα κομματικούς σχηματισμούς όσο και για τους μονωμένους πολιτευτές.

ΧΘΕΣ, είδαν το φως της δημοσιότητας τα τελευταία γκάλοπ (της ALCO για λογαριασμό του ANTENNA και της Research International για τον STAR) και πάνω στα αυτά άναψε η συζήτηση. Όμως θα πρέπει να επισημανθεί ότι τα γκάλοπ που καθόρισαν την εκλογική τακτική του φθινοπώρου και «μεγάλων» ήταν εκείνο της MRB (για λογαριασμό του MEGA) και εκείνο της PRC (για λογαριασμό της εφημερίδας Τα Νέα).

ΣΥΜΦΩΝΑ μ' αυτά τα γκάλοπ, τα δεδομένα διαμορφώνονταν ως εξής:

α. Μεγάλος αριθμός ψηφοφόρων παρέμενε αδιάφορος και αναποφάσιτος για τις εκλογές.

β. Τα «μεγάλα» κόμματα είχαν αδιευκρί

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΑΠΟ ΤΙΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΕΛΦΙΝΙ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ
ΣΑΚΕΛΛΑΡΗ ΣΚΟΥΜΠΟΥΡΔΗ

«Makedonissimo η στρατηγική της πλάκας»

Με αφορμή το Μακεδονικό μία πολιτική ανάλυση του Παπανδρεϊσμού και της παρακμής

ες ή μικρές διαφορές: Κατά την MRB γγείτο η ΝΔ με ποσοστό 0,4%, κατά PRC το ΠΑΣΟΚ με ποσοστό 0,9%, - να αναφερθούμε στις πρώτες δημο- τήσεις μόνον.

Διτέσσερις «μικροί νέγροι» εξασφάλι- την παρουσία τους στο νέο κοινοβού-

Σύμφωνα με την MRB τρίτο κόμμα δεικνύονταν το ΔΗΚΚΙ του Τσοβόλα, ρωνα με την PRC ο Συνασπισμός. Δη- ή τα δύο κόμματα από τα οποία ο κ. Ση- ς προσπαθεί να αντλήσει ψηφοφό-

Η ΠΟΛΑΝ εμφανίζεται να ακολουθεί κατιούσα και να διακινδυνεύεται η πα- ςία της στο κοινοβούλιο της 23ης Σε- βρίου.

Η ΓΚΑΛΟΠ έδωσαν την «ανατριχίλα» το σασπένς: τα γκάλοπ ενέπνευσαν ; σχεδιαστές του εκλογικού μάρκετινγκ νέα αρνητικά συνθήματα: πάνω στα λοπ στηρίχθηκαν οι πολωτικές συνθη- ολογίες των κ. Σημίτη και Έβερτ.

ΜΩΣ, οι εκλογολόγοι παραμένουν επι- ακτικοί. Το πάθημά τους στις ευρωε- γές τους δίδαξε σωφροσύνη. Και, τελι- το «μεγάλο γκάλοπ» της 22ας Σεπτεμ- ου θα διδάξει όλους μας να είμαστε πε- ςότερο προσεκτικοί.

ΝΑΙ αναμενόμενο ότι η απογοήτευση πολιτών από το ανιαρό δικομματικό χνίδι του παρελθόντος θα βγάλει ένα υμα διαμαρτυρίας από τις εκλογές: Την εδειξη των «μικρών» στην πολιτική σκη- Διακινδυνεύουμε αυτή την πρόβλεψη. όμως η εκπροσώπηση των μικρών κομ- ων στο σύνολό τους αποδειχθεί ισχυρή, καταδειξει ότι ο δικομματισμός -και αυτός σηματοδοτεί, δηλαδή αλαζονεία συναλλαγές κάτω από το τραπέζι- έχει ςίζει να ξεθωριάζει.

ΤΩΝΙΑ ΤΩΝ «ΜΟΝΟΜΑΧΩΝ»

ΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ του φόβου που σπειρε η ανάδειξη των μικρών κομμά- στην προεκλογική περίοδο που δια- με, είναι η σφοδρή επίθεση που εξαπέ- με εναντίον τους από το μπαλκόνι της τρας την Τρίτη 10 Σεπτεμβρίου ο πρω- τουργός. Για να καταλήξει στο κουτσο- ργικής εμπνεύσεως σύνθημα: «Από τη η μεγάλη δημοκρατική παράταξη, από άλλη η Δεξιά». Ο Μένιος το είχε διατυ- σει πιο γραφικά: «Φως και Σκοτάδι». Ο ιστας Λαλιώτης που ανέλαβε τώρα και σημα ως εκπρόσωπος Τύπου του κυ-

βερνώντος κόμματος και «στρατηγός» του εκλογικού αγώνα, δίνει τον τόνο στην προ- εκλογική καμπάνια του ΠΑΣΟΚ. Σε δέκα ημέρες θα αποδειχθεί αν οι πολίτες υποκύ- πτουν στα εκβιαστικά διλήμματα.

ΣΗΜΕΡΑ το βράδυ, θα δοθεί η τελευταία μάχη των δύο «μονομάχων». Με την τηλεο- πτική αναμέτρησή τους οι κ. Σημίτης και Έβερτ θα δώσουν τα «ρέστα» τους. Δεν προσχωρούμε στην αστρολογία αλλά η πρόβλεψη είναι πως θα προσπαθήσουν να παρουσιάσουν ότι οι πολιτικές επιλογές εί- ναι δύο: θα προσπαθήσουν να εκβιάσουν το εκλογικό σώμα: θα προσπαθήσουν να πείσουν ότι οι «μικροί» δεν μπορεί να έχουν λόγο στην νέα Βουλή.

ΟΜΩΣ στο κυνήγι της ψήφου δεν υπάρ- χει πλέον κανένας δισταγμός. Τα «ΘΑ» και το ρουσφέτι έχουν οδηγήσει στο ναδίρ την αξιοπιστία και τη σοβαρότητα των υποσχε- σιολόγων. Το πιο χαρακτηριστικό παρά- δειγμα μετα-μοντέρνας ρουσφετολογίας ήταν η εξαγγελία του υπουργού Παιδείας, Γ. Παπανδρέου την Τετάρτη 11 Σεπτεμβρί- ου για... «διορισμούς φοιτητών», όπως προσφυώς χαρακτήρισε η Αυγή την προε- κλογική «απόφαση» η οποία, υποτίθεται, θα επέτρεπε την είσοδο ολίγων ακόμα χι- λιάδων από τους αποτυχόντες, στις τελευ- ταίες πανελλήνιες εξετάσεις, υποψήφιους σπουδαστές. Όπως η σχετική διαδικασία απαιτεί αρκετό χρόνο, μένει τελικά μόνον η «ελπίδα» σε γονείς και υποψηφίους. Ελπίδα που όμως είναι χρήσιμη για την ψή- φο στο ΠΑΣΟΚ. Οι πρυτάνεις των ΑΕΙ χα- ρακτήρισαν ήδη «ανέφικτη» την υπουργική εξαγγελία. Αυτού του είδους είναι ο «εκ- συγχρονισμός» που επαγγέλεται το νέο ΠΑΣΟΚ!

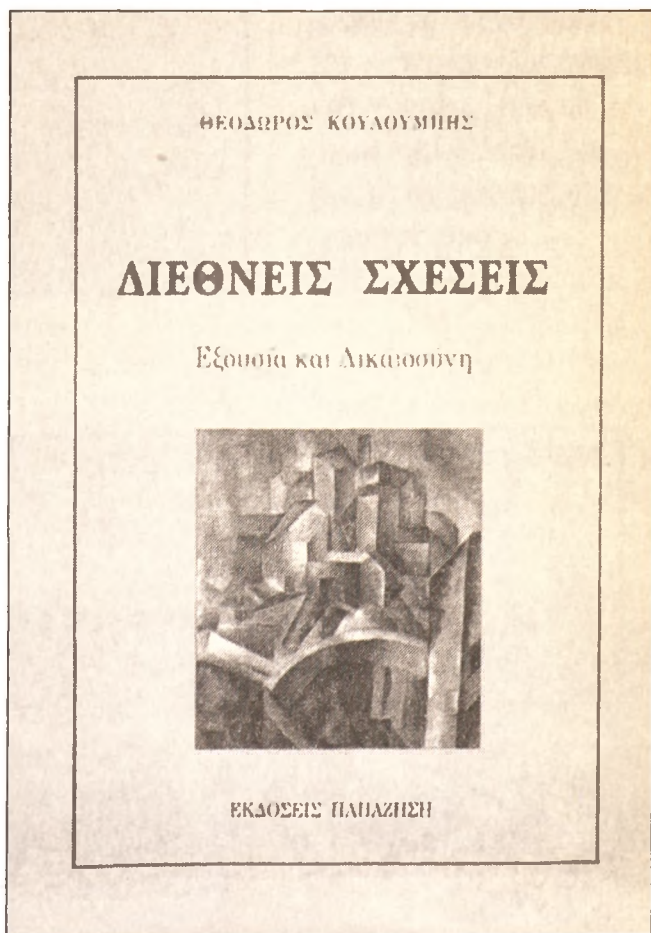
ΤΕΛΙΚΑ φαίνεται ότι από τη μια μεριά ο αμετροεπής κ. Έβερτ και από την άλλη ο «χλωμός» κ. Σημίτης αποτρέπουν τους ψη- φοφόρους και τους στρέφουν στα μικρά κόμματα. Μπορεί έτσι να εκφραστεί η δια- μαρτυρία των πολιτών για τα κόμματα που με το δικομματικό παιχνίδι είναι υπεύθυνα για την καθυστέρηση της χώρας σε όλους τους τομείς.

ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΙΝΑΙ ΕΔΩ

ΟΜΩΣ τα προβλήματα που γιγαντώθη- καν με τα χρόνια, ύστερα από τις πολιτικές που είχαν ως αφετηρία το πολιτικό κόστος «είναι εδώ». Ποιός από τους δύο μονομά- χους θα μπορέσει να ξεπεράσει τους σκο- πέλους, με δεδομένη, μάλιστα, τη διάταξη των δυνάμεων μέσα στα ίδια τα κόμματα,

του ΠΑΣΟΚ και της ΝΔ; Γι αυτό μερικοί αναλυτές άρχισαν ήδη να σκιαγραφούν το μετεκλογικό σκηνικό. Αν, όπως φαίνεται, οι δύο «μεγάλοι» βγουν με πεσμένα τα φτε- ρά από την κάλπη της 22ας Σεπτεμβρίου, δεν αποκλείονται νέα κομματικά μορφώ- ματα. Στη ΝΔ οι «μητσοτακικοί» και στο ΠΑΣΟΚ οι «προεδρικοί» -με τον όρο αυτό ας υπολογισθούν συλλήβδην όλοι οι παρα- πονούμενοι για την πολιτική Σημίτη- υπο- νομεύουν τις σημερινές ηγεσίες. Με δεδο- μένο ότι οι διαφορές ανάμεσα στα δύο με- γάλα κόμματα είναι κάθε μέρα και περισ- σότερο αχνές, δεν φαντάζει απίθανο να οδηγηθούμε σε κομματικούς ανασχηματι- σμούς μέσω των «συγκοινωνούντων δοχείω- ων». Εξ άλλου υπάρχουν, πίσω από τις κουίντες, εκείνοι που ορίζουν τελικά το πώς θα κυβερνάται η χώρα. Σήμερα ανα- γνωρίζονται ως «διαπλεκόμενα συμφέρο- ντα» Γνωρίζουμε πολύ καλά ότι οι φίλοι των συντονιστών της πολιτικής σκηνής βρί- σκονται και στα δύο στρατόπεδα.

ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ της χώρας και οι προοπτικές που ανοίγονται, ή οι κλείδες που αποκόβουν κάθε δυνατότητα βελτίω- σης, είναι ορατά. Οι διέξοδοι είναι αμφί- σημοι. Τα πραγματικά αυτά προβλήματα δεν ζητούν μόνον τεχνοκράτες-διαχειρι- στές, όπως προσπαθούν πολλοί να μας πεί- σουν, αλλά πολιτικούς με οράματα. Οι δυ- σκολίες αρχίζουν σε ένα δεκαήμερο.

Η ΕΛΛΗΝ-Η-ΚΗ ΙΔΕΑ

Ο Πάνος Καμμένος στις φετινές εκλογές πολιτεύεται με όπλο την... ελλην-Η-κή ιδέα! Έτσι διατυμπανίζει την πίστη του, σε πανώ που έχει αναρτήσει στην οδό Βουλιαγμένης. Στο εκλογικό του κέντρο, πάντως, στη Νέα Ιωνία, η σημαία με τον δικέφαλο αετό της ορθοδοξίας που κυματίζει λειτουργεί ανεξάρτητα από ορθογραφικά λάθη... Πατρίς, θρησκεία, (φραγκάτη) οικογένεια... Χάθηκε και ένα κολλέγιο που να διδάσκει πώς γράφεται σωστά η παντιέρα που ανεμίζουμε;
Λ.Β.

ΚΡΙΣΗ ΥΠΟΚΡΙΣΙΑΣ

Μιλτιάδης Έβερτ στην αγορά: «Κάνουν λάθος τα κόμματα να υπόσχονται τις παραμονές των εκλογών ότι θα εξαφανίσουν την ανεργία». Αλήθεια, κ. Έβερτ, τους φύγατε ή σας άφησαν;
Σ.Σ.

ΠΟΛΙΤΕΣ Ή ΠΕΛΑΤΕΣ, ΟΛΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΗΛΕΚΟΝΤΡΑ

Γράφαμε την περασμένη εβδομάδα για τα κουσούρια της ηλεκτρονικής τηλεδημοσκοποκρατίας, για τους συμβούλους "spin doctors", που κάνουν οδοντόκρεμες τους πολιτικούς (παραδεχόμενους έτσι ότι φενακίζουν το λειψό πολιτικό προϊόν τους). Και για την πολιτική διαφήμιση, που αναιρεί τη λειτουργία της δημοκρατίας και την υποκαθιστά με κατανάλωση δημοκρατίας. Λέγαμε και ότι η τηλεδημοσκοποκρατία διαφθείρει τους πολιτικούς, που αντί να ρουφήξουν τις αλήθειες της ζωής και να τις συνθέσουν σε όραμα, για να παρασύρουν την κοινωνία σε ανάκαμψη, αρκούνται στο να σέρνονται άβουλοι από τις χύμα επιταγές της αδαούς κοινής γνώμης. Και όλα αυτά επιτείνουν την κρίση και τα αδιέξοδα...

Μιμούμενοι μόνο τα ελαττώματα της ανεπτυγμένης Δύσης, έχουμε κάνει προσομοίωση των αγγλικών ρυθμών επικαιρότητας. New Labour λέγεται τώρα το εργατικό Labour Party του Τόνυ Μπлайρ; Νέο ΠΑΣΟΚ και το δικό μας αντίστοιχο. Αρνητική διαφήμιση κάνουν οι toggies (συντηρητικοί αντίπαλοι του Μπлайρ); Παρομοίως πράττουν και οι έλληνες ομόλογοί τους...

Η τελευταία εβδομάδα που παρήλθε μας τροφοδότησε και με νέο σχετικό υλικό. Η προεκλογική ζωή εξακολουθεί να απευθύνεται όχι σε σκεπτόμενους πολίτες, αλλά σε αγόμενους και φερόμενους πελάτες. Ο Ν. Κωνσταντόπουλος διαμαρτύρεται δικαίως γιατί δεν έχει την μαζική ευκαρία να γνωστοποιήσει το ότι έχει κάνει τρεις φορές τον γύρο της χώρας σε δύο χρόνια. Και στόχος του είναι όπως λέει, να μην χάνει την επαφή του με τον κόσμο, έτσι ώστε να μην παθαίνει αυτό που συμβαίνει στους άλλους: να προστρέχουν ύστερα σε ψυχολόγους των μαζών, για να ξαναπιάσουν τον σφυγμό της κοινωνίας... Και ενώ τα μικρά κόμματα αδικούνται κατάφωρα ως προς τους χρόνους

της τηλεοπτικής προβολής, τελικά ενισχύεται έμμεσα η πόλωση λόγω της μη ουσιαστικής ενημέρωσης και έμμεσα το άτρωτο του ασθενούς δικομματισμού. Κορυφαία πράξη αυτού του φαινομένου αποτελεί η πολυφιλολογημένη αποψινή "τηλεκόντρα" μεταξύ Σημίτη και Έβερτ.

Τα ΜΜΕ (μέσα στα οποία υπάρχουν και οι συνεπύθυνοι δημοσιογράφοι) την "παίζουνε" πολύ την τηλεκόντρα, που θα κρίνει το νικητή. Και δεν έχουν άδικο. Αφού τους εκχωρήθηκε το δικαίωμα να αποτελέσουν τον κύριο φορέα της προεκλογικής διαδικασίας και αφού υπερτονίζεται τόσο η τηλεκόντρα, τελικά αυτή και θα παίξει σημαντικό ρόλο. Ίσως και καθοριστικό, παρά το γεγονός ότι θα μένει μετά άλλη μια εβδομάδα για αλλαγή των εντυπώσεων από τον χαμένο της κόντρας. Άλλωστε πολλοί από αυτούς (27% !) που προ ημερών εδήλωναν αδιάφοροι για τις εκλογές, ίσως τσιμπήσουν, αν δουν ότι ο ένας από τους δύο τους φαίνεται λιγότερο ψυχοπαθής από τον άλλο, ίσως και ικανοποιητικός. Είναι δεδομένο εξ άλλου ότι και ο πλέον αδιάφορος ψηφοφόρος έχει επίγνωση της κρίσης και των αδιεξόδων και μια κρυφή ελπίδα ότι τα πράγματα μπορεί να βελτιωθούν καλύτερα με μια συνετή εκλογική επιλογή, παρά με την καγχάζουσα αδιαφορία...

Γι αυτό λοιπόν τα επιτελεία των δύο κομμάτων έχουνε βάλει τα δυνατά τους, για να κάνουν το σωστό φροντιστήριο, εκπαιδεύοντας τη Ρίτα. Αν και η απλή λογική συνιστά μόνο τούτο: Όποιος έχει κάτι ουσιώδες να πει και είναι άνετος και ψύχραιμος, θα κερδίσει τις κρίσιμες εντυπώσεις. Και αυτός που έχει την ποιότητα μεταξύ των δύο είναι ο κ. Σημίτης. Όμως βρίσκεται υπό το κράτος γνωστών ποικιλωνύμων σκοπιμοτήτων και το αποτέλεσμα αυτού που θα παρακολουθήσουν απόψε πολίτες και πελάτες είναι αβέβαιον.
Σ.Σ.

Ο ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΗΣ

Πολύ μικρός ήθελα να γίνω πυροσβέστης» εδήλωσε στην ενέντευξή του στο Βήμα της περασμένης Κυριακής.

Ο Μ. Βασιλάκης στην εισαγωγή των Απάντων, τον χαρακτηρίζει Forester Gab. Και καταγράφει την δραστηριότητά του ως πυροσβέστη. Αντιγράφουμε από τα «Απαντα Εβερετ»:

• «Εδώ το δάσος καίγεται και κλαίει (!) και η κοινωνία χορεύει σε δεξιώσεις». (27.8.'95). Τότε πετούσε με ελικόπτερο πάνω από τις καμένες εκτάσεις της Αττικής και διέπραξε την άρπαγα να αποχωρήσει από την δεξίωση του προέδρου της δημοκρατίας.

• Και αντί να επιστρέψει στην Αθήνα στις 29.7.'96, όπως ήταν προγραμματισμένο, όταν έμαθε ότι εκδηλώθηκε πυρκαγιά στην Χίο έσπευσε εκτάκτως με ελικόπτερο για να δηλώσει: «Δεν είμαι εδώ γιατί μπορώ να λύσω το πρόβλημα, γιατί

μπορώ να ζβήσω τη φωτιά. Είμαι όμως εδώ για να δείξω ότι μια υπέφθνη κηβέρνηση πρέπει να βοηθήσετε επιτόπου στα προβλήματα και όχι στην Αθήνα, αλλά να επικοινωνεί με το Λαό». Μετά πήγε σ' ένα χωριό και ενώπιον των τηλεοράσεων παρίστανε τον αρχιπυροσβέστη, και εξηγούσε το κυβερνητικό σχέδιό του για την κατάσβεση των πυρκαγιών: «Να! Θα μπορούμε όλοι μαζί. Μία, δύο, τρεις, τέσσερις, πέντε πηραγές... τις ζβήσαμε! Αφτό είναι!» –είναι τόσο απλό– και λίγο μετά το απέδειξε εμφανιζόμενος στην τηλεόραση ο ηρωικός πυροσβέστης με μια γερόντισσα η οποία έλεγε: «Ήρθε εδώ ο κ. Έβερετ με δυο-τρεις άλλους κι έσβησαν τη φωτιά».

(Μετεκλογικά, αν βρεθεί άνεργος ο Αρχηγός, ας έχει υπ' όψιν του ο πρωθυπουργός ότι έχει προϋπηρεσία στο σώμα της Πυροσβεστικής και ας τοποθετήσει τον κατάλληλο άνθρωπο στην κατάλληλη θέση, αφού μιλάμε για αξιοκρατία).

H.K.

Η ΜΑΧΟΜΕΝΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ

«Η δημιουργία της Μαχόμενης Αριστεράς, 3 χρόνια πριν, σηματοδότησε στο χώρο της επαναστατικής και ριζοσπαστικής αριστεράς μια προσπάθεια συνεργασίας, συνεννόησης, διαλόγου και κοινής δράσης ανάμεσα σε οργανώσεις και ανεξάρτητους αγωνιστές με διαφορετικές αφετηρίες και καταβολές. Με άμεσο και πρώτο στόχο να ενισχύσει την εμφάνιση εστιών μαζικής αντίστασης των εργαζόμενων και της νεολαίας ενάντια στην καπιταλιστική βαρβαρότητα και την ιμπεριαλιστική κυριαρχία. Με φιλοδοξία να συνολικοποιήσει τη δράση αυτών των εστιών στην κατεύθυνση της ανατροπής της αντιλαϊκής νεοφιλελεύθερης επίθεσης». Από την ανακοίνωση της Μαχόμενης Αριστεράς, που επιμένει και θα κατεβεί στις εκλογές! Κουράγιο.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ (·)

με την σκέψιν και την πράξιν να νικάς τους αντιπάλους και την γλώσσαν έχων όπλον να τους καταντάς αλάλους»

(Αριστοφάνους Νεφέλαι, 418-419, μτφ. Γ. Σουρή)

Ουδείς λόγος εξαρκείσει προς ύμνον των θαυμασίων του...

...Αυτός που είπε το Πάσχα '96 το αμίμητο: «Η Αγία Τριάδα, δηλαδή ο Θεός, ο Χριστός και η Παναγία»!

Θαυμάστε μόρφωση και προπαντός σκέψη. Λέει η Αγία Τριάδα και φρονεί ότι πρέπει να το επεξηγήσει! Και επί πλέον δεν γνωρίζει ποια είναι η Αγία Τριάδα, ποιος είναι ο Θεός... Φυσικόν, φυσικώτατον λοιπόν να ξεχάσει το Πνεύμα. (...)

Σε τι διαφέρει άραγε ποιοτικά από τις απαντήσεις αφελών σε λέξεις-ερεθίσματα, τις οποίες καταγράφει ο Μούζιλ στο βιβλίο του Περί Βλακείας;

«Θρησκεία: Όταν πηγαίνουμε στην εκκλησία.

Ποιος ήταν ο Απόστολος Πέτρος; Αυτός που ελάλησε τρεις φορές.

Χειμώνας: Είν' από χιόνι». (Και «σκοτώνει και τα πολιτικά μικρόβια» που θά 'λεγε κι ο Αρχηγός).

Ακόμη, αν η σκέψη ορίζεται ως επεξεργασία πληροφοριών, μπορεί κανείς να φαντασθεί πόσο επεξεργάζεται τα μαργαριτάρια, τις κοινοτοπίες σαν την «Στα Στύρα συνάντησα την αστείρευτη αγάπη σας» (16.7.'96)... Εντελώς ανεπεξέργαστες παπαγαλίζει τις ιδεοληψίες του: ομιλούμε για τον βαθμό μηδέν του πολιτικού λόγου. Και είναι αστείρευτη η παραγωγή μαργαριταριών του: «Όταν είδα τη σκηνή του ξυλοδαρμού, των χτυπημάτων, αισθανόμουν ότι κάθε χτύπημα ήταν και μια ανάσταση για τον Αναστάση» (προς τους συγγενείς του Τάσου Ισαάκ, 21.8.'96).

M.B.

ΓΙΩΡΓΟ, ΔΩΣΤΑ ΟΛΑ....

Ποιός το ψιθύρισε στον Γιωργάκη το «δώρα όλα»; Τι ήταν πάλι εκείνο το άκρως ρουσφετολογικό και φαύλο του εκσυγχρονιστή υπουργού επί της Παιδείας; Εννοούμε το μέτρο που προέβλεψε να μπουν στα ΑΕΙ και ΤΕΙ μερικές χιλιάδες από τους ατυχήσαντες και αποτυχόντες στις Πανελλήνιες εξετάσεις υποψήφιους φοιτητές. Αναρωτιέμαι, τι γνώμη έχουν αυτοί οι «εκσυγχρονιστές» για τους ψηφοφόρους; Οι πρυτάνεις απήντησαν ότι «είναι ανέφικτο» το μέτρο... Και όμως, ο γενικός γραμματέας του υπουργού κ. Πανάρετος διαβεβαιώνει ότι αρκετά ΤΕΙ ανταποκρίθηκαν θετικά στο κάλεσμα- πρόταση του κ. Υπουργού. Είναι και τα επιπλέον χρήματα με τα οποία θα προικοδοτηθούν οι συναινούντες... «Γιώργο, δώρα όλα τώρα που γυρίζει...»

ΚΡΙΣΗ ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑΣ;

Δήλωση Κουλούρη στον Λυκούργο Κομίνη (Πλάνετ): «Πρέπει να πείσουμε το λαό ότι αυτή τη φορά θα καταφέρουμε να υλοποιήσουμε τις υποσχέσεις μας». Δηλαδή τις προηγούμενες φορές δεν τα είχατε καταφέρει; Κρίση ειλικρίνειας, ή γλώττα λανθάνουσα αλήθειαν λέγει; Σ.Σ.

Ο ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΕ ΠΑΤΕΡΙΤΣΕΣ

Κι έτσι τα πράγματα ήρθαν τα πάνω-κάτω: χάθηκε ο «περίπατος», κάνει πίσω η «σίγουρη νίκη», τα οκτάσηλα των μεγαλοεκδοτών δεν έχουν την παλιά διαμορφωτική τους δύναμη (αιχμάλωτα πια των κουπονιών τους).

Την αλαζονεία διαδέχθηκε ο εκνευρισμός. Το «νέο ΠΑΣΟΚ» ξαναβουλιάζει στο παλιό, αναζητεί απεγνωσμένα τις ρίζες του ώστε να μην τις κόψει ο κ. Τσοβόλας, μια δύσκολη και παρδαλή επιμειξία. Ενα βήμα εμπρός, δύο άτακτα βήματα πίσω. Επιστρέφουμε όπως όπως στην παλιά ρητορική περί «δεξιός» αλλά τώρα ακούγεται άτονη και παράκαιρη. Λίγο ακόμη και θα προφέρουν τις «δυνάμεις του σκότους» του μακαρίτη Κουτσόγιωργα ή έστω του ειδικώς επιστρατευθέντος Κώστα Λαλιώτη. Μπορεί να ρητορεύουν αλλά δεν κατάλαβαν τι είναι ή «νέα εποχή», προπάντων ότι εν ονόματί της δεν μπορεί να μιλάς με την παλιά γλώσσα.

Τα παλιά ψιμύθια δεν λειτουργούν πια κι ακόμη ότι: όποια κι αν είναι ακριβώς αυτή η «νέα εποχή», κουβαλά επώδυνα μέσα της πράγματα από την παλιά, κι αυτή η τελευταία είναι δική τους – και δεν ξέρουν τι να την κάνουν, αλλά δεν θέλουν και να την παραδώσουν στον Τσοβόλα.

Κι αυτή η παλιά είναι πρώτα απ' όλα εποχή παπανδρεϊσμού – αλλά δεν μπορούν να κάνουν χρήση εκείνης της ιδιαίτερης «τρομοκρατίας των εννοιών» (π.χ. η «τρομοκρατία του προοδευτισμού») γιατί μοιραία θ' απαρτίζεται από ξεφτίδια. Αλλά με τέτοια ξεφτίδια ξανάρχισαν να παίζουν ως μικροί μαθητές μεγάλου δασκάλου.

Φαίνεται ο κ. Έβερτ και οι σύμβουλοί του το κατάλαβαν καλύτερα (με τα ανάπηρα ελληνικά του, αλλά πόσοι Έλληνες ομιλούν την ελληνική γλώσσα, ακρωτηριασμένη ήδη και βιασμένη με πολλούς τρόπους;) και τον κατηγορούν για «λαϊκιστή»: ακούγεται σαν οδυρμός και ωσάν ταρτουφισμός από τα χείλη τους και ίσως ως νοσταλγία χαμένων πραγμάτων.

Το κυριότερο πράγμα που καταγράφεται στα γκάλοπ δεν είναι τόσο η ισορροπία των δύο κομμάτων εξουσίας ούτε η άνοδος των μικρότερων κομμάτων όσο η (απειλητικώς ή απολυτρωτικώς άραγε;) διογκωμένη αδιαφορία ή αποστροφή προς την πολιτική.

Ίσως να είναι το κατεξοχήν χαρακτηριστικό της «νέας εποχής» που τόσο την επικαλούνται ανίκανοι να νιώσουν την καρδιά της. Αν η «νέα εποχή» ορίζεται από μεγάλες αβεβαιότητες απειλεί να φέρει μαζί της ένα κοινωνικό σχίσμα και μια βαθύτερη κρίση της πολιτικής: εκτός των άλλων οι πολιτικοί θα πρέπει να πληρώσουν ένα μεγάλο

παρελθόν ψευδογλώσσας και άπληστου εγωκεντρισμού. Το επαναλαμβάνουν με ολίγον «νέον»: πως να διατηρηθούν ή να εφορμήσουν επί της εξουσίας (επί του προλεταριάτου, έλεγε ο Τρότσκυ).

Δεν πρόσεξαν ούτε τις απελπιστικά χαμηλές τηλεθεάσεις: τις πρόσεξε ίσως περισσότερο ως μετενσαρκωμένος πουζαντιστής ο Μ. Έβερτ κι οι σύμβουλοι του «χτυπώντας» κατευθείαν στα αγροτικά στρώματα και τους μικρομεσαίους – τα πιο απειλούμενα κι ευάλωτα στη «νέα εποχή» και κατ' ειρωνεία παραδοσιακά «πολιτικά φέουδα» του **Ανδρέα Παπανδρέου**. Ίσως το «νέο» να συνεπάγεται ξαναμοίρασμα της τράπουλας – με αβέβαιες κι ευπαθείς ανακατάξεις κι αναταράξεις του σκηνικού. Απο κάτω θα κουφοβράζει ένα κοινωνικό σχίσμα – που με παλιά καλά μαρξιστικά θα λέγαμε πως περιμένουμε πώς θα αντανakλασθεί στο εποικοδόμημα.

Ποιος θα μπορέσει να κάνει μια καλή διαχείριση ενός τέτοιου κυοφορούμενου σχίσματος – και με ποιες ταμπέλες και σημαίες από το παρελθόν για να την επενδύσει;

Δημ. Καΐσης

ΑΣΤΡΟΛΟΓΙΚΑ

Την ώρα που σύρονται οι γραμμές αυτές δεν έχει κοινοποιηθεί το περιεχόμενο της διαθήκης του **Ανδρέα Παπανδρέου**... Αναρωτιόμαστε, ποιο νέο θα μας φέρει;

Τα υπάρχοντά του, ο Ανδρέας, ως γνωστόν,

τα είχε διαμοιράσει: τη βίλα (με τα χρέη της βεβαίως προς τους κ. **Χάλακ, Παπούλια, Κατσιφάρα, Λιβάνη** και λοιπούς δανειστές) και τα άλλα υλικά αγαθά είχε διαθέσει στην κ. **Λιάνη**. Το όνομά του στα παιδιά του. Τι απέμεινε; Μα νομίζουμε το κόμμα και τα αρχεία είναι που απέμειναν. Το κόμμα το κληρονόμησε ο κ. **Σημίτης**. Το αρχείο όμως; Μήπως το παίρνει η Μιμή;

Το μόνο βέβαιο είναι ότι χθες και σήμερα οι εφημερίδες θα έχουν το θέμα πρωτοσέλιδο και οι κ. **Κατσάνεβας, Λιάνης** (ο Γιώργος), **Γ. Παπανδρέου** (ο υπουργός των διοριζομένων φοιτητών) και κάνα δυό άλλοι θα εμφανίζονται στα γνωστά σας τηλεοπτικά παράθυρα.

Εμείς γελάμε προκαταβολικά...

Χ. Ν.

του Ανδρέα Πετρουλάκη

ΚΑΛΕ, ΠΟΣΟ ΠΑΕΙ ΤΟ... ΓΥΑΛΙ;

Απίστευτο, πλην αληθινό. Οι μαχητικοί υποψήφιοι ανά δυάδες «εκπαραθυρώνονται» κάθε βράδυ στα κανάλια ταλαιπωρώντας τη γλώσσα, τους τηλεθεατές και το κόμμα που εκπροσωπούν, δεν επιγονται αξιοκρατικά ή έστω με βάση τις προσωπικές τους μετοχές ενδιαφέροντος και γοητείας ούτε βεβαίως σύμφωνα με τις επιταγές της διακομματικής συμφωνίας για τα ΜΜΕ. Οχι. Αντίθετα, χρησιμοποιούν άλλες «επιταγές». Τουντέστιν, πληρώνουν. Γιατί οι εκλογές αποτελούν για τους ιδιωτικούς σταθμούς χρυσοφόρα πηγή αλλά και μείζον σκάνδαλο δημοσιογραφικής δεοντολογίας. Και δεν είναι μόνο οι πολιτικές διαφημίσεις οι οποίες θα κοστίζουν ολόκληρα δισεκατομμύρια, αλλά είναι και οι οικονομικές περιπτώσεις των υποψηφίων, η βραδινή έξοδος των οποίων στα μεγάλα κανάλια τιμάται από 1.000.000 δρχ. έως 3.000.000 δρχ! Χαμηλότερη είναι ταρίφα για τις ραδιοφωνικές συνεντεύξεις. Λογικά. Η μούρη μετράει περισσότερο. Πώς να το κά-

νουμε. Στοιχειώδεις κανόνες επικοινωνίας είναι αυτοί.

Τα ανωτέρω εκτός των άλλων κατήγγειλε και ο Φώτης Κουβέλης στον Γιώργο Δουατζή (Κανάλι 5). Πρόσφατα μάλιστα, τσακάλια της αγοράς ζήτησαν 15.000.000 δρχ. από τη σοβαρή και αξιόλογη Μαριέττα Κοντοΐκου για να της εξασφαλίσουν δύο συνεντεύξεις με αστέρα του διαύλου των καλλιτεχνών. Προς τιμήν της, η εν λόγω υποψήφια και πρώην υπουργός τους διαολόστειλε. Πόσοι όμως έχουν το σθένος να κάνουν κάτι τέτοιο; Και πώς εξασφαλίζεται η ίση μεταχείριση ανάμεσα στους πενέστερους των πολιτικών μας; Ή μήπως όλοι έχουν τη βεβαιότητα πως μόλις εκλεγούν (το γυαλί γαρ είναι παντοδύναμο) θα τα «πιάσουν» και θα ρεφάρουν;

Όμορφος κόσμος, προεκλογικός, ηλεκτρονικά πλασμένος...

Μάνος Στεφανίδης

ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ

Από τον ερχόμενο Ιανουάριο, μας θυμίζει ο Κ. Αγγελόπουλος στην Καθημερινή, οι εργασίες της Διακυβερνητικής Διάσκεψης μπαίνουν στην τελική κρίσιμη ευθεία.

Οι αποφάσεις της θα σημαδέψουν καταλυτικά την Ευρώπη και την εντός της ανυποψίαστη Ελλάδα. Είμαστε υπερήφανοι για τις επί της Διακυβερνητικής θέσεις όλων των κομμάτων, που ζητούν την ψήφο μας σε αυτές τις ζωτικής σημασίας εκλογές.

Σ.Σ.

ΜΑΓΑΖΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΜΑΤΕΙΕΣ

«Εκλογές και κόμματα με φρου-φρου κι αρώματα»

– ή μαγαζάκια και «πραμάτειες».

• Ο στενός συνεργάτης του εκλιπόντος ηγέτη,

Αντώνης Λιβάνης,

έχασε την εξασφάλιση του Επικρατείας και

μέσα από το

ψηφοδέλτιο της Β'

Αθήνας διεκδικεί τη βουλευτική έδρα – και

ας μπούκοτάρεται

δεόντως, ως «μιμίκος»,

από τον εκσυγχρονιστή Κουρή. Στη βιτρίνα του

εκλογικού του κέντρου στη Σόλωνος – λίγα

μέτρα μακριά από το

πολυτελέστατο

βιβλιοπωλείο του – δεν

μπορούσαν παρά να

φιγουράρουν

βαρυσήμαντες, οι

ασπρόμαυρες

φωτογραφίες πλάι στον Ανδρέα αλλά και τη

Μελίνα.

• Στην ίδια περιφέρεια υποψήφιος, αλλά

«εκπρόσωπος» της

νεότερης γενιάς στο εκσυγχρονιστικότερο

ΠΑΣΟΚ, ο Βασίλης

Τόγιας επιδεικνύει από το εκλογικό του κέντρο

στην Ακαδημίας τα δικά του πειστήρια

δημοκρατικής παιδείας και «πρότερου

αγωνιστικού βίου», με

μία φωτογραφία από επετειακή πορεία

της 17ης Νοεμβρίου

όπου ο νυν

πολιτευόμενος πορεύεται

βαστώντας, ως

εκπρόσωπος της ΠΑΣΠ στην ΕΦΕΕ, τη

ματωμένη σημαία.

– Είπαμε, ο καθένας

και η πράματεια του...

Λ.Β.

ΚΡΑΥΓΕΣ ΝΤΕΝΚΤΑΣ: ΣΤΟ ΚΕΝΟ;

Μετά τη δολοφονία (πιθανότατα προβοκάτσια) του τουρκοκύπριου στρατιώτη, ξεκίνησε ως γνωστόν (και αναμενόμενον) η υστερική, αλλά και καλοστημένη, προσπάθεια του Ντενκτάς και της Τσιλλέρ να ενοχοποιηθεί η ελληνοκυπριακή πλευρά. Στόχος της φυσικά η εξισορρόπηση των εντυπώσεων από τις συγερές δολοφονίες του Ισαάκ και του Σολωμού.

Αποτέλεσμα; Ο εκπρόσωπος του γάλλου ΥΠ.ΕΞ., όπως και άλλοι διπλωμάτες και όλα τα κορυφαία διεθνή ΜΜΕ, τόνισαν: «Μετά και τη δολοφονία του

τουρκοκύπριου στρατιώτη, πρέπει άμεσα να σταματήσει η ένταση στην Κύπρο και να καθήσουν οι δύο πλευρές στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων!». Δηλαδή επέτυχε απολύτως τον στόχο της η προβοκάτσια. Την ίδια μέρα, ο κυβ. εκπρόσωπος της Κύπρου Γιαννάκης Κασσουλίδης δήλωνε: «Έπεσε στο κενό η προσπάθεια της Άγκυρας να ενοχοποιήσει την ελληνική πλευρά!».

Ε, ο κ. Κασσουλίδης δεν είναι και ο μόνος μπηχιστής στην επικράτεια του Ενιαίου Αμυντικού Χώρου. Όσο για την επικοινωνιακή στρατηγική του Ελληνισμού...

• • • 492.874 νέοι ψηφοφόροι θα ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα για πρώτη φορά στις 22.9. Ένας απ' αυτούς, τυχαίνει να είναι και ο γράφων.

• • • Για ποιο λόγο όμως θα πρέπει να νιώθουν και «περήφανοι»; Γιατί στο Σταυροβούνι της Ηπείρου οι πολίτες περιφρονούν την εκλογική διαδικασία, παραδίδοντας μαζικά τα βιβλιαριά τους – ίδια με αυτά που εμείς μόλις αποκτήσαμε; Μήπως πρέπει να αντιληφθούμε, τώρα που είναι νωρίς, ότι μέσω της ψήφου μας δεν έχουμε να ελπίζουμε σε πολλά πράγματα;

• • • Επειδή αμφιβάλουμε για το αν κάποιος απ' όλους αυτούς, που στάζουν μέλι όταν μιλούν για τα νιάτα, και θέλουν με τη συγκατάθεσή μας για να κυβερνήσουν αναρωτιούνται τι θέλουν και τι κάνουν όλοι αυτοί οι νέοι στη ζωή τους, είπαμε να τους θυμίσουμε μερικές από τις κλασικότερες περιπτώσεις.

• • • Ένα μεγάλο κομμάτι θα δίνει πανελλήνιες για πρώτη ή δεύτερη χρονιά και θα συνεχίζει τα φροντιστήρια και τα ιδιαίτερα κατ' οίκον. Ένα άλλο, σαφώς μικρότερο θα φοιτά ήδη ή μόλις θα έχει εισέλθει σε κάποιο από τα Ανώτερα ή Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της χώρας. Αρκετοί θα είναι και εκείνοι που μόλις γράφτηκαν ή φοιτούν ήδη σε κάποιο από τα ιδιωτικά Εργαστήρια ελευθέρων σπουδών και Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης, που κοντεύουν να γίνουν πιο πολλά από τα μπαρ. Αρκετοί απ' όσους απέτυχαν στις πανελλήνιες θα φύγουν για σπουδές έξω.

• • • Όμως, καλώς ή κακώς, δεν υπάρχει μόνο αυτή η νεολαία.

• • • Υπάρχει και η νεολαία που δουλεύει σε πιτσαρίες για να πάει διακοπές και σε καλοκαιρινά μπαρ για να αγοράσει μηχανάκι. Η νεολαία που το γκρίζο του σχο-

λικού κτιρίου και της πόλης ολόκληρης τη δυσανασχέττει και όλο και κάποτε θα το έχει διαταράξει, μ' ένα σύνθημα, μ' ένα γκράφιτι.

• • • Μια νεολαία που αφού πήρε μέρος σε «καταλήψεις μαζικές σε σχολεία και σχολές», απογοητεύθηκε και κλείστηκε, στον εαυτό της, στην παρέα της και εν τέλει στο καβούκι της.

• • • Μια νεολαία που γρήγορα απομακρύνθηκε από την γκλαμουριά και το κιτς του ιλουστρασιόν μικρόκοσμου, που θέλησαν να την περιορίσουν. Που αγανάκτησε, πριν απ' όλους, με την τρομολαγνεία της μικρής οθόνης και τον «πολιτισμό» της ακροαματικότητας γυρίζοντας του τη πλάτη.

• • • Μια νεολαία που όσο παράλογες της φάνταζαν οι απαγορεύσεις της διασκέδασης από τον Παπαθεμιόλη αλλά τόσο άδεια και ψεύτικη βρίσκει τη βιομηχανία του night clubbing και του σαββατιάτικου ξενυχτιού. Γιατί απλούστατα θέλει να ξενυχτάει όποτε θέλει και όχι όποτε «πρέπει».

• • • Μια νεολαία που δεν έχει συνηθίσει, και ούτε θέλει να συνηθίσει, να πολιτικοποιείται μέσω της Βουλής των Εφήβων, στην οποία έτσι κι αλλιώς δεν ήταν καλεσμένη – το Κολλέγιο Αθηνών, η Σχολή Μωραΐτη προτιμούνται...

• • • Μια νεολαία που δε συγκινείται και δεν ενδιαφέρθηκε ποτέ στα σοβαρά για τις μαθητικές κοινότητες και τα 15μελή συμβούλια των οποίων οι αρμοδιότητες, πριν ατονήσουν, είχαν προλάβει ήδη να περιοριστούν στις εκδρομές και στις απουσίες.

• • • Μια νεολαία πιο συνειδητοποιημένη απ' όλους αυτούς που αβασάνιστα τη χαρακτηρίζουν «απολιτική» και χωρίς ενδοιασμούς παίρνουν μέρος, έστω και μέσω των ψήφων τους, και σ' αυτό το εκλογικό πανηγύρι.

• • • «Μα», θα πει κάποιος «τόσα κόμματα υπάρχουν. Κανένα δεν κάνει; Είναι το ίδιο πρόβλημα που έχει ένας χορτοφάγος σ' ένα εστιατόριο κρεατοφάγων. Η ποικιλία των εδεσμάτων τον αηδιάζει», έγραψε ο Π.Κοροβέσης.

• • • Είμαστε, όχι όλοι, χορτοφάγοι!

Λεωνίδας Βαλασόπουλος

ΤΩΡΑ Ο Ο.Μ.Μ.Α ΚΑΤΑΣΤΡΕΦΕΙ ΤΟ ΜΝΗΜΕΙΟ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ!

Αυτή ήταν η εικόνα στο Πάρκο Ελευθερίας την Τετάρτη, 11.9.96. Τα σκαπτικά, οι μπουλντόζες, οι μπετονιέρες. Και εμφανέστατα ο «κορμμένος» λοφίσκος του μνημείου Βενιζέλου. Θαυμάστε, όσα εν αγαστή αρμονία η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ και η αντιπολίτευση της Ν.Δ. επιτρέπουν στον άξιο υπηρέτη του Πολιτισμού, κ. Λαμπράκη, να διαπράττει. Τα ΜΜΕ; Μήπως είπατε τίποτε;

Την Τετάρτη 11 Σεπτεμβρίου οι εργολάβοι του Ο.Μ.Μ.Α. αποτελείωσαν το Πάρκο Ελευθερίας! Με μια πρωτοφανή ενέργεια, οι μπουλντόζες του «προπάτη» του Πολιτισμού κ. Λαμπράκη έσκαψαν και σποδένωσαν τον λοφίσκο που βρίσκεται δίπλα στο Άγαλμα του Βενιζέλου και αποτελεί συστατικό στοιχείο του μνημείου. Για τον κορυφαίο μέχρι στιγμής βανδαλισμό, ας αφήσουμε την Συντονιστική Επιτροπή για τη Σωτηρία του Πάρκου Ελευθερίας να σχολιάσει:

«Φαίνεται ότι ο κ. Χρ. Λαμπράκης έχει αποφασίσει να κάνει κάθε καταγγελία για διάπραξη παρανομιών στο Πάρκο Ελευθερίας να απαντά με ακόμα μεγαλύτερες παρανομίες. Η προκλητικότητά του, αλλά και των πολιτικών που τον καλύπτουν και τον υπηρετούν, έχει ξεπεράσει κάθε όριο. Σήμερα οι εργολάβοι του Ο.Μ.Μ.Α. επέκτειναν την εκχέρωση και εκσκαφή του Πάρκου, ξυρίζοντας το λοφάκι πίσω από το μνημείο του Ελ. Βενιζέλου πέρα από το όριο που καθορίζεται από το ισχύον Προεδρικό Διάταγμα. Χωρίς να έχει εκδοθεί ακόμα η απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας επί της προσφυγής μας κατά του Διατάγματος, χωρίς να έχει εκδικασθεί η προσφυγή μας κατά της οικοδομικής αδείας. Εμείς δεν περιοριζόμαστε σ' αυτή την καταγγελία, αλλά καλούμε τον Δήμαρχο κ.

Αβραμόπουλο να καταθέσει αίτηση ασφαλιστικών μέτρων, ώστε να σταματήσουν οι καταπατήσεις και να προστατευθεί η δημοτική περιουσία, και σ' αυτό το σημείο και σε άλλα σημεία του Πάρκου που έχουν καταπατηθεί από τον κ. Χρ. Λαμπράκη.

Καλούμε ακόμα τον κ. Δήμαρχο να προωθήσει με συγκεκριμένα μέτρα την εφαρμογή της χθεσινής απόφασης του Δημοτικού Συμβουλίου, με την οποία εναντιώνεται σε όλες τις υπέργειες κατασκευές και στην Όπερα του κ. Λαμπράκη. Αλλιώς θα είναι έκθετος στα μάτια των Αθηναίων δημοτών για συνεργία.

Επίσης, ελπίζουμε ότι οι ανακρίσεις, που άρχισε ο Εισαγγελέας μετά από καταγγελία του κ. Α. Αυδή, για τη χρηματοδότηση της κατασκευής της Όπερας από την Ευρωπαϊκή Ένωση κατόπιν εξαπάτησης από το υπουργείο Πολιτισμού ότι πρόκειται μόνο για Συνεδριακό Κέντρο, να βρει τον μίτο της υπόθεσης. Εμείς από τη μεριά μας, θα συνεισφέρουμε σ' αυτή την κατεύθυνση. Το Συνεδριακό Κέντρο όντως θα υπάρχει, αλλά θα είναι μια σχετικά μικρή αίθουσα 400 θέσεων, ενώ το συγκρότημα της Όπερας θα είναι τεράστιο, με 2.000 θέσεις και πολλές βοηθητικές εγκαταστάσεις σε πολλά υπόγεια επίπεδα.

Τέλος, καλούμε για μια ακόμα φορά όλους τους υποψήφιους βουλευτές της Αθήνας να τοποθετηθούν...»

ΔΗΜΟΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ Ο.Μ.Μ.Α.

Την Τρίτη 10.9, μετά από εισήγηση της δημοτικού συμβούλου Άννας Φιλίνη, το Δημοτικό Συμβούλιο της Αθήνας συζήτησε προ ημερησίας διατάξεως, τις αντινομίες και τις παρανομίες που διαπράττει ο Ο.Μ.Μ.Α στο Πάρκο Ελευθερίας. Ομόφωνα, το Δημοτικό Συμβούλιο έβγαλε σχετικό ψήφισμα που «εκφράζει την αντίθεσή του στη χωροθέτηση όπερας στο Μέγαρο Μουσικής, λόγω της υπερσυγκέντρωσης άλλων δραστηριοτήτων. (...) Το Δ.Σ. εμμένει: Όχι στις υπέργειες κατασκευές, όχι στα συμπληρωματικά έργα». Κατά τη συζήτηση έγινε αναφορά στο Προεδρικό Διάταγμα των Κατσιγιάννη-Λαλιώτη που αναφέρεται σε «απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου» ότι επιτρέπει την κατασκευή υπεργείων κατασκευών, ενώ τέτοια απόφαση δεν υπήρξε ποτέ. Σε τέτοια ψεύδη έχει περιπέσει ο Ο.Μ.Μ.Α. και ο κ. Λαμπράκης! Η απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου τιμά το σώμα αλλά του δημιουργεί πρόσθετες υποχρεώσεις. Πρέπει τώρα να ζητήσει ασφαλιστικά μέτρα για τις συνεχιζόμενες παράνομες εκσκαφές.

ΚΑΛΑΜΑΤΑ

Όταν ο Έβερτ επεσκέφθη την Καλαμάτα όπου εδήλωσε ότι «οι ρίζες της Ν.Δ. είναι στην ΕΡΕ», ακόμη εδήλωσε: «Όσοι θέλουν να πάνε μέσω θαλάσσης προς τη Μ. Ανατολή ή ακόμη και τη Μαύρη Θάλασσα θα περάσουν αναγκαστικά έξω από τη Λακωνία και την Καλαμάτα. Αυτή τη δυνατότητα πρέπει η Ελλάδα να την εκμεταλλευτεί. Γι' αυτό και μέσα στις 18 προτάσεις που κάναμε στην αρχή του έτους ως κόμμα για τις δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει η Ελλάδα στην Κοινότητα συμπεριλάβαμε κι αυτό το θέμα».

«Η Καλαμάτα μού θύμησε κάτι "άσχετο" με τον Αρχηγό», εξομολογείται ο Μανώλης Βασιλάκης στο βιβλίο του.

«Στο χωριό μου, και χωριό του Ι. Κονδυλάκη, είχαμε ένα βλαμμένο παιδί που άλλοτε ενόμιζε ότι ήταν ελεγκτής στα ΚΤΕΛ και κάθε μέρα έμπαινε και έκανε "έλεγχο" στα λεωφορεία κι άλλοτε ότι ήταν γεωπόνος. Εκείνη την ημέρα που τον είδα στενοχωρημένο να κάθεται στα σκαλιά της εκκλησίας και να είναι έτοιμος να κλάψει "είχε την άλλη ιδιότητα", ήταν γεωπόνος. Τον ρώτησα: "Φαίνεσαι πολύ στενοχωρημένος, τι έχεις;", κι εκείνος μου απήντησε: "Ας' τα, πήρα μετάθεση για την Καλαμάτα"».

ΓΙΑΤΙ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΤΗΛΕΚΟΝΤΡΑ Ο ΣΗΜΙΤΗΣ;

Αν τελικά δεν κερδίσει «περίπατο» τις εκλογές ο κ. Σημίτης, ή κι αν ακόμα τις χάσει, ΕΝΑΣ και σπουδαίος θα είναι ο λόγος, που παρά τις έγκαιρες επισημάνσεις και ο ίδιος και το επιτελείο του φαίνεται δεν μπόρεσαν να κατανοήσουν. Θα είναι το γεγονός ότι παρά τις αρχικές εξαγγελίες για «επίθεση αλήθειας» στον ελληνικό λαό, τελικά φοβήθηκε και δεν μπόρεσε να ανταποκριθεί στο μέγεθός τους. Αυτό ήταν το μεγάλο κουμπί της ανάσχεσης του μεγάλου περιπάτου, που αρχικά είχε φανταστεί πως τον περιμένει.

Διότι τώρα αντιμετωπίζει τον κ. Έβερτ στριμωγμένος στη γωνία, στην οποία μόνος του πήγε και παραχώθηκε. Από την πρώτη στιγμή που μπήκαν στην προεκλογική αρένα, έδωσε αμέσως πολύτιμο στρατηγικό έδαφος στον μεγάλο (;) αντίπαλό του, όσο και στους άλλους τέσσερις «μικρούς», να σπεκουλάρουν και δικαίως για το ότι φοβάται απ' ευθείας διάλογο μαζί τους. Και τελικά δέχεται μόνο μια τηλεκόντρα με τον πρώτο (και αυτή υπό περιέργους όρους) και καμιά με τους άλλους.

Όσοι παρακολούθησαν στην Ολυμπιάδα σκηνές από αγώνες ελληνορωμαϊκής πάλης, θα θυμούνται ότι όποιος παλαιστής έκανε «φάουλ», υποχρεωνόταν –σε νεκρό χρόνο– από τον διαιτητή να ξαπλώνει μπρούμυτα και να δέχεται τον αντίπαλο από πάνω του, ενώ ο αγώνας ξανάρχιζε σε αυτή τη θέση με νέο σφύριγμα. Έτσι αυτός ο αθλητής και καλύτερος να ήταν έδινε ευκαιρία στον αντίπαλο να του κάνει λαβές που δίνανε κρίσιμους για το τελικό αποτέλεσμα πόντους. Κάτι τέτοιο μας θυμίζει τώρα ο κ. Σημίτης, για να μην προχωρούμε και στην ιστορία του λαγού και της χελώνας. Έκανε το φάουλ και τώρα κάθεται μπρούμυτα, κάτω από τον (βαρύτατο) ιδρωμένο κ. Έβερτ και ψάχνεται για το πώς θα εξουδετερώσει το μειονέκτημα που του επέφερε το διαπραχθέν «φάουλ», να φοβηθεί δηλαδή όχι μια, ούτε τρεις, αλλά ακόμα και δεκατρείς τηλεκόντρες μαζί του.

Τώρα ο κ. Έβερτ δικαιούται να υπονοεί καγχάζων ότι ο κ. Σημίτης τον φοβάται, επειδή προφανώς μειονεκτεί ως προσωπικότητα και έχει και θέσεις μειονεκτι-

κές. Αυτό στα μάτια της κοινής γνώμης είναι ΚΑΤΑΛΥΤΙΚΟ. Δεν κατάλαβε ο κ. Σημίτης ότι έτσι, εκεί που του χρώσταγε ο Μ. Έβερτ, του πήρε και το βόδι... Ανάλογα περίπου, ισχύουν και με τους άλλους ηγέτες, που εκτός του Ν. Κωνσταντόπουλου, θα ήταν εύκολοι αντίπαλοι, για λόγους είτε πολιτικούς, είτε προσωπικούς.

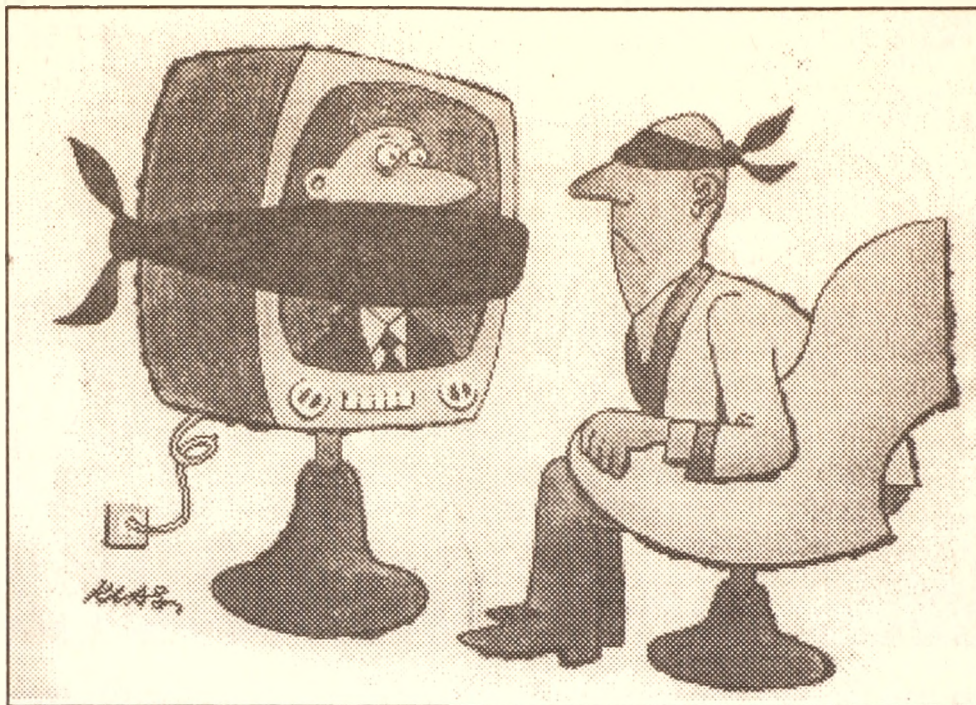
Τελικά γιατί «αυτοκτονεί» έτσι ο πρωθυπουργός; Η μόνη εξήγηση είναι ότι τον έπεισαν οι σύντροφοί του να αποφύγει να μιλήσει για τα συγκριτικά του μειονεκτήματα: τον αίτιο της παρακμής απομυθοποιημένο Ανδρέα απ' ενός και την «υποστο-

λή» και τις «ευχαριστίες προς ΗΠΑ» απ' ετέρου. Νομίζει ότι θα τα αποφύγει όλα αυτά με τη φυγομαχία; Αντιθέτως και για τις δύο περιπτώσεις, θα μπορούσε να παραδεχθεί τις μικρές σχετικά σημασίας ευθύνες του και επιθετικά να στείλει την κουβέντα στα άλλα συντριπτικά του πλεονεκτήματα έναντι του Έβερτ.

Φοβάται όμως να μιλήσει για τις παπανδρεϊκές ευθύνες. Μήπως του φάει έτσι ψηφοφόρους ο κ. Τσοβόλας; Μα αυτός, μέχρι πρότινος, έβγαινε εντελώς αντιπαπανδρεϊκά! Και επιπλέον, τώρα που φαίνεται ότι ο Σημίτης φοβάται και αμύνεται παλαιοκομματικά και παπανδρεϊκά, πάλι του τρώει αρκετούς... Και χάνει και τους κεντροδεξιούς αντιπαπανδρεϊστές που τον συμπαθούσαν και τώρα συσπειρώνονται στη Ν.Δ... Και χάνει και όσους κεντροαριστερους αντιπαπανδρεϊστές τον συμπαθούσαν και τώρα σπεύδουν τρέχοντας στον ΣΥΝ... Και κυρίως ροκανίζει και την εύφημο μνεία της ανεβασμένης αξιοπιστίας του εξαναγκασμένου τώρα σε ταπεινωτικά παλαιοκομματικά τεράτια για να διασωθεί από τις συνέπειες του «φάουλ», πράγμα που δυσχεραίνει ακόμα περισσότερο τη θέση του στα μάτια κάποιων opinion leaders, οι οποίοι έβλεπαν μαζί του να ζωντανεύει η ελπίδα...

ΓΙΑΤΙ; Προφανώς γιατί δεν αξιολόγησε ως καταλυτική εις βάρος του την συνεπαγόμενη εικόνα του φυγομάχου, που τον έφερε στη δεινή θέση να παίζει τώρα στα ίσα τη μάχη. Ας πρόσεχε.

Σακελλάρης Σκουμπουρδής

ΤΗΛΕ-ΕΚΛΟΓΕΣ '96 ΣΕ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Η απρόσμενη προκήρυξη των εκλογών της 22ας Σεπτεμβρίου θύμιζε κάτι από τους σεισμούς της Θεσσαλονίκης, πριν αρκετά χρόνια. Καί τότε διαπρεπής σεισμολόγος διαβεβαίωνε τους ατυχείς πολίτες, με παρρησία, ότι δεν επέκειτο ισχυρός σεισμός. Έτσι και τώρα οι διαβεβαιώσεις για την εξάντληση της τετραετίας άνοιξαν (τελικά) τον δρόμο για τις κάλπες. Τα κλασικά επιχειρήματα ότι και παλαιότερα οι κρατικοί αρχηγοί χειρίζονταν κατά το δοκούν το σημαντικό αυτό θέμα προκάλεσαν θλίψη στο εκλογικό Σώμα. Ιδίως, γιατί η αξιοπιστία εμπίπτει αυτόνοτητα στη διάσταση του εκσυγχρονισμού.

Εκλογές, λοιπόν, για την ανάδειξη της «νέας» πλειοψηφίας τη φορά αυτή, μάλιστα, μέσα από απεμπόληση των πανηγυρικών προεκλογικών διαδικασιών. Εκλογές επιπέδου που η έκβασή τους θα κριθεί στο γυαλί. Ήδη οι ηγετικές κεφαλές των κυρίαρχων κομμάτων εγκαταστάθηκαν στα κανάλια φορώντας χαμόγελα που σκοτώνουν. Οι απαντήσεις στα προβλήματα του τόπου βρίσκονται στα τσεπάκια των υποψηφίων, οι λύσεις στα μανίκια τους, ενώ ο καταλογισμός των ευθυνών, για όσα δεν έγιναν μέχρι σήμερα, δίνει και παίρνει.

Όπως το 1993 αλλά και το 1990 για όλα τα αδιέξοδα –κατά τους τηλεοπτικά λαλούντες– ευθύνονται εναλλάξ οι κυβερνήσεις της Νέας Δημοκρατίας και του ΠΑΣΟΚ. Οι ποταμοί των αριθμών σχετικά με την ανάπτυξη, τον τιμάριθμο και την ανεργία επανέκαμψαν στο προσκήνιο. Οι ατυχείς τηλεθεατές αγωνίζονται να συνειδητοποιήσουν τι ακριβώς συνέβη μέχρι σήμερα και τι ακριβώς τους περιμένει. Βέβαια το μειλίχιο ύφος των επίδοξων διαχειριστών της εξουσίας, σε πρώτη φάση, καθησυχάζει το κοινό αφού όλοι μιλούν για τα λαϊκά στρώματα και την κοινή ευημερία. Μετά τις 22 όμως το σκηνικό θα αλλάξει εφόσον αυτό επιβάλει η σοβαρότητα των περιστάσεων, η δεινή οικονομική κατάσταση και οι προκλήσεις του 2000. Ο λαός οφείλει να σοβαρευτεί μετεκλογικά προσμένοντας στωικά τις επόμενες εκλογές.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να υπογραμμίσω την άδικη μεταχείριση που επιφυλάσσουν τα περισσότερα κανάλια στα μικρότερα κόμματα και τους «περιθωριακούς» υποψηφίους. Κατά κανόνα το λόγο έχουν οι εκπρόσωποι των δύο μεγάλων κομμάτων ενώ στις ανιαρές (πλέον) τηλεοπτικές «αναμετρήσεις» μετέχουν συγκεκριμένα πρόσωπα της αρεσκείας των τηλεπαρουσιαστών. Δεν συνέβη ποτέ να φιλοξενηθούν αναλύσεις βουλευτών της περιφέρειας που αντιμετωπίζονται ως εξωγήινοι. Παράλληλα, απέναντι στους καναλοκρατούντες πολιτικούς δεν υπάρχει αντίλογος από πρόσωπα ευρύτερου κύρους. Από καταξιωμένα πρόσωπα εκτός πολιτικής. Έτσι οι συνομιλητές ανενόχλητοι και ενθαρρυσμένοι από τους καλόβλους (εκ του πονηρού) συντονιστές πετάν με ευχέρεια το μπαλάκι στους αντιπάλους. Εξίσου απαράδεκτο είναι και το κομματικό πάθος ορισμένων τηλεπαρουσιαστών καθώς του κυρίου με τα γυαλάκια και το σκωπτικό χαμόγελο σε μεγάλο ιδιωτικό κανάλι.

Πέρα από τους αριθμούς και τις εξαγγελίες δεν ακούστηκε τίποτα σαφές και συγκεκριμένο για τη μετεκλογική πραγματικότητα. Όπως π.χ. για την αδήριτη ανάγκη της αποκέντρωσης που θα έδινε ίσες ευκαιρίες συμμετοχής στα κοινωνικοοικονομικά

δρώμενα. Θα αναγκαστεί, επιτέλους, το κράτος των Αθηνών που κοντεύει να προσεγγίσει τη Λαμία; Τι ακριβώς ισχύει για τα μεγάλα εθνικά θέματα; Θα ιδρυθούν τα λεγόμενα ιδιωτικά πανεπιστήμια; Τι ελπίδες, τέλος πάντων, έχει ο πολίτης να αξιοποιηθεί μη δηλώνοντας Σημιτικός, Τσοχατζοπουλικός, Εβερτικός ή Μητσοτακικός;

Για τα σημερινά, τα αυριανά αλλά και τα παλαιά αδιέξοδα αναρωτήθηκε κανείς ως προς τη συμβολή του αδιέξοδου δικομματισμού; Εδώ και χρόνια τα μηνύματα είναι σαφή: Ενωτική και διάφανη διαχείριση της εξουσίας για μακρόχρονη μεταβατική περίοδο. Διακομματική συνεργασία για το ξεπέραςμα των δεινών που επισώρευσαν οι κυρίαρχες πολιτικές δυνάμεις. Πως αλλιώς θα μεθοδευτεί η αντεπίθεση απέναντι στα περίφημα διαπλεκόμενα; Η μονοκομματική εξουσία απεδείχθη ενδοτική. Παραμονές των εκλογών της 8ης Απριλίου 1990 σημείωνα στο Έθνος τα εξής:

«Οποιοδήποτε εκλογικό αποτέλεσμα κι αν προκύψει (είτε με αυτοδυναμία, είτε χωρίς αυτή) η κυβέρνηση που θα σχηματιστεί θα πρέπει να διαθέτει υπερκομματικό χαρακτήρα κινούμενη σε ενιαίο εθνικό πλαίσιο αναφορικά με την εθνική οικονομία, την εξωτερική πολιτική, την υγεία, την παιδεία και τον πολιτισμό. Ακόμη και στο ενδεχόμενο μιας ισχυρής αυτοδύναμης κυβέρνησης οι τομείς αυτοί θα πρέπει να αντιμετωπιστούν διακομματικά πάνω από πρόσωπα και κόμματα. Τα μηνύματα είναι ξεκάθαρα: Συναίνεση, πλουραρισμός, εκσυγχρονισμός, κουλτούρα, ανάπτυξη ώστε να κατορθώσει η Ελλάδα να αναδειχτεί και μέσα στη μεγάλη ευρωπαϊκή οικογένεια.»

Μετά από έξι συναπτά έτη προσυπογράφω και πάλι το κείμενο αυτό που απηχεί μια καλόπιστη αγωνία. Θα πρέπει να απεγκλωβιστούμε από την ανίατη ασθένεια του ποιος ισχυρός θα κυβερνήσει. Αν το προβάδισμα διαθέτει το ΠΑΣΟΚ ή η Νέα Δημοκρατία. Τα αίτια της οριακής κακοδαιμονίας είναι βαθύτερα. Δεν αντιμετωπίζονται με τα υψηλά εκλογικά ποσοστά.

Αυτά, προς το παρόν, για τις τηλε-εκλογές της 22ας Σεπτεμβρίου. Και μια (ακόμη) ευχή; Όχι κι άλλοι επαγγελματίες συνδικαλιστές ή συνεταιριστές και εγκαθεται κομματικά στελέχη στο Κοινοβούλιο. Φτάνει πια.

Παύλος Πετρίδης

ΔΕΝ ΒΡΗΚΑΝ ΑΛΛΟ;

«Καλά δεν βρήκαν άλλο κουσούρι επάνω μου» αναρωτήθηκε ο κ. Έβερτ με αφορμή τα σχόλια για τις δυσκολίες του με τα ελληνικά...

Αλήθεια δεν βρήκαν άλλο κουσούρι οι αντίπαλοι του κ. Έβερτ; Ο ίδιος, με τον τρόπο που διατύπωσε την απορία του γνωρίζεται και πολλά άλλα κουσούρια. Ε, καλά δεν θέλει και πολύ εξυπνάδα...

Ένα προσόν μεγάλο του κ. Έβερτ, όμως δεν εκτιμήθηκε: Το προσόν να διαλέγει τους συνεργάτες του, τους image-makers και να ακούει όσα τον συμβουλεύουν. Γιατί ξέχασαν τα σχετικά με την αναρίχξη του στον Δήμο της Αθήνας και την θητεία του τότε;

ΕΜΕΣΑ ΣΤΗΝ Ενημέρωση

• Προεκλογικής αναβάσεως, εβδομάδα τελευταία. Με τις εφημερίδες, ακόμα και όσες έκρυβαν ως τώρα τη στρατεύση τους προς κάποια πλευρά, να παύουν να τηρούν τα προσχήματα και να αποδύονται στην προεκλογική μάχη που θα προσπορίσει τα αναποφάσιστα ψηφάκια στο χρώμα της προτίμησής τους. Με τα γκάλοπ να είναι το τελευταίο (;) χαρτί μέσω του οποίου επιχειρείται να γείρει η προτίμηση των ψηφοφόρων. Και με τα τοκ σώου των τηλεοράσεων, φέτος, να είναι τελικά αποδυναμωμένα, άνευρα, χωρίς ενδιαφέρον, να περιφέρουν απλώς εικόνες υποψηφίων που πασχίζουν να εμφανιστούν όσο το δυνατόν περισσότερες φορές στο γυαλί, για να πείσουν τους ψηφοφόρους ότι έχουν προσβάσεις και δύναμη, κύρος και εξουσία – και να κερδίσουν τον επιούσιον σταυρό τους.

Το καινούργιο στη μάχη του γυαλιού, πάντως, είναι αυτό που με δημοσιεύματα (μόνο το Mega τα διέψευσε) ήρθε στην επιφάνεια: ότι πολλοί υποψήφιοι πληρώνουν τους σταθμούς για να μπορούν να εμφανίζονται στα τοκ σώου τους. Είναι, μετά, να μην προτιμάς την αναπαντική μεριά του τηλεθεατή, σ' αυτές τις εκλογές του καναπέ;

• Χθες είχε προσδιορισθεί από το Πρωτοβάθμιο Πειθαρχικό της ΕΣΗΕΑ η υπόθεση του Γ. Κύρτσου, διευθυντή της εφημερίδας *Τύπος της Κυριακής*, που κατηγορούνταν ότι, το 1983, ζήτησε 35 εκατομμύρια δραχμές από τον τότε πολιτευτή της Ν.Δ. Π. Καμμένο, για να τον προβάλλει από τις εφημερίδες

του Ιδρύματος Βουδούρη. Η υπόθεση έφτασε στο Πειθαρχικό, παρά την απαλλαγή του δημοσιογράφου από το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Αθηνών, με βούλευμα (αριθ. 2484/1955), λόγω «μη σοβαρών ενδείξεων» που να πιστοποιούν την ενοχή του κατηγορουμένου. Ωστόσο, στο ίδιο βούλευμα σημειωνόταν ότι «ενισχύθηκε από τις καταθέσεις ωρισμένων μαρτύρων ο ισχυρισμός του Παναγιώτη Καμμένου ότι προεκλογικά του ζήτησε ο κατηγορούμενος 35.000.000 δρχ. για να τύχει ιδιαιτέρας προβολής» και ότι «αυτή η συμπεριφορά μπορεί να είναι ηθικά και δεοντολογικά επιμεμπτη». Ωστόσο, ανεξάρτητα από τη διαδρομή που είχε η υπόθεση στα ποινικά δικαστήρια, το θέμα παραμένει, γι' αυτό άλλωστε και παραπέμπεται στο Πειθαρχικό του κλαδικού οργάνου των δημοσιογράφων.

Σύμφωνα με πληροφορίες, κύριο υπερασπιστικό επιχείρημα του Γ. Κύρτσου απέναντι στο Πειθαρχικό επρόκειτο να είναι το ότι ενεργούσε κατά τις διαπραγματεύσεις του για λογαριασμό της Επιτροπής Μάρκετινγκ του Ιδρύματος Τύπου, στο οποίο ανήκε. Αν ισχύει αυτή η γραμμή, ενδιαφέρον θα είχε πώς άραγε θα συμβίβαζε αυτή του την ιδιότητα με εκείνη του δημοσιογράφου, με την αρχή του Άρη Βουδούρη που απέκλειε ρητά την είσπραξη έστω και μιας δραχμής από πολιτικούς, και πώς δικαιολόγησε το ότι διαπραγματευόταν με τον πολιτευτή κατά μόνας, εν αγνοία των υπόλοιπων μελών της Επιτροπής.

Αναμένοντας την απόφαση, μια ακόμα ερώτηση: Άραγε,

μια άμεμπτη, αυτού του αντικείμενου, συναλλαγή, γιατί έπρεπε να γίνεται μεσάνυχτα – την ώρα των βρυκολάκων;

• Γράφαμε την προηγούμενη εβδομάδα για τη νέα ημερήσια εφημερίδα του κ. Ανδρουλιδάκη. Τότε, δεν γνωρίζαμε τον τίτλο της. Σήμερα, μάθαμε ότι, κατά 99%, θα λέγεται *Εξουσία*. Φανταζόμαστε τους αναγνώστες να ζητούν από τον εφημεριδοπώλη τους να τους δώσει... *Εξουσία*. Γι' αυτήν, άλλωστε, δεν γίνονται όλα;

• Ξέρετε ότι η εφημερίδα *Αγγελιοφόρος*, που επιχειρεί, ως ημερήσια καθημερινή έκδοση, να καλύψει το κενό από την έλλειψη των εφημερίδων της *Κατερίνας Βελλίδη* στην αγορά της Θεσσαλονίκης, κατά το μεγαλύτερο μέρος της γράφεται και στοιχειοθετείται στην Αθήνα, στις εγκαταστάσεις του Συγκροτήματος *Λαμπράκη*;

• Παρεμπιπτόντως, πολιτικές σελίδες προσέθεσε στην ύλη του και το περιοδικό *Εξώστης* της Θεσσαλονίκης, που διανέμεται δωρεάν. Η πολιτική ύλη του θα διατηρηθεί ως τις εκλογές ενώ η ιδιοκτησία του αναγγέλλει ένα νέο εκδοτικό εγχείρημα σε σταθερή βάση για μετά τις εκλογές.

• Γύρισε από τις διακοπές του ο *Γιάννης Τριάντης* αλλά, όταν πήγε στα γραφεία του ραδιοφωνικού ΣΚΑΪ για να επαναλάβει την εκπομπή του, ευγενικά του είπαν ότι δεν ανήκει πλέον στο δυναμικό του σταθμού κι ότι, στη διάρκεια της απουσίας του, είχε απολυθεί. Να έχει άραγε σχέση με την απέχθεια του «εκσυγχρονιστικού» ΣΚΑΪ προς ό,τι δεν ομνύει στις αρχές του εκσυγχρονι-

σμού; Ποιος ξέρει...

• Αλλά και ο δημοσιογράφος *Νίκος Κυριαζίδης* απολύθηκε από τον *Τύπο της Κυριακής* όπου εργαζόταν. Ο δημοσιογράφος θεωρεί ότι η απόλυσή του προκλήθηκε από τον διευθυντή της εφημερίδας Γ. Κύρτσο και, μάλιστα, έγινε όταν ο διευθυντής, *Χρήστος Πασσάλης*, έλειπε σε διακοπές. Επίσης, θεωρεί ότι στην απόλυσή συνέβαλε και ο μέτοχος της εφημερίδας, γνωστός και από το εμπόριο όπλων, *Θ. Λιακουνάκος*. Ως γνωστόν, ο *Θ. Λιακουνάκος* παραμένει στο Δ.Σ. του Ιδρύματος Τύπου, παρά το ότι ο κ. Έβερετ τον έχει κατονομάσει ως παράγοντα των διαπλεκόμενων συμφερόντων. Αλλά, μήπως, ο κ. Έβερετ δεν είναι «διαπλεκόμενος» με τη ιδιοκτησία του *Ελεύθερου Τύπου*, κατορθώνοντας το ακατόρθωτο: να καταγγέλλει ως διαπλεκόμενο (εν τη αφελεία του;) ακόμα και τον εαυτό του;

• Τη συνέντευξη *image making* του κ. Έβερετ στον *Θανάση Λάλα* του *Βήματος* της περασμένης Κυριακής την ξέρετε. Ίσως όμως δεν προσέξατε ότι, την επομένη, στη στήλη του Δ. Ρίζου, στον *Αδέσμευτο Τύπο*, «περνούσε» μια πρώτης τάξεως μπηχτή: επισημαινόταν η συνέντευξη, ο τρόπος που δόθηκε και το περιεχόμενό της, ο δημοσιογράφος ωστόσο υποσχόταν να τη σχολιάσει αμέσως μετά τις εκλογές!

• Προς τιμήν του, μόνο ο *Γιώργος Βότσης* θυμήθηκε την επιστολή Έβερετ προς *Λαμπράκη* («*Με πολλά παράπονα*») που είχε φέρει στη δημοσιότητα, το 1993, το *Αντί*. Για να μην ξεχνάμε τη συμπεριφορά του αρχηγού της Ν.Δ. απέναντι στα διαπλεκόμενα συμφέροντα, τα οποία δεν ξεχνά να καταγγέλλει σε όλους τους τόνους, όπου σταθεί κι όπου βρεθεί...

• Επτά δημοσιογράφοι εργάζονται στο γραφείο Τύπου της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας, σύμφωνα με καταγγελία της εφημερίδας *Το Παρόν*. Μα την αλήθεια, θα είχε ενδιαφέρον να μάθουμε αν αληθεύει. ❧

Νορμπέρτο Μπόμπιο

Δεξιά και Αριστερά

Μετάφραση:
Ελεονώρα Ανδρεδάκη
Πρόλογος:
Κωνσταντίνος Τσουκαλάς

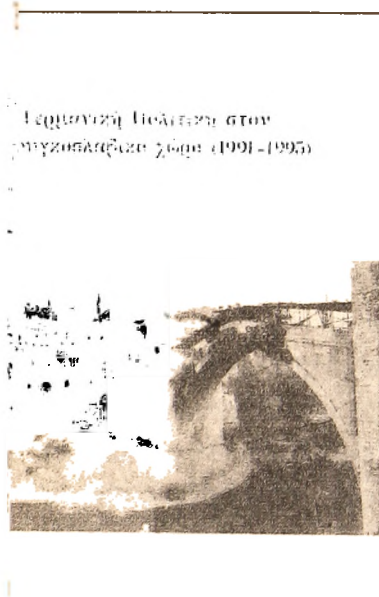

Κώστας Μποτόπουλος

Σοσιαλιστές και εξουσία

Ελλάδα, Γαλλία, Ισπανία, στη
δεκαετία του '80

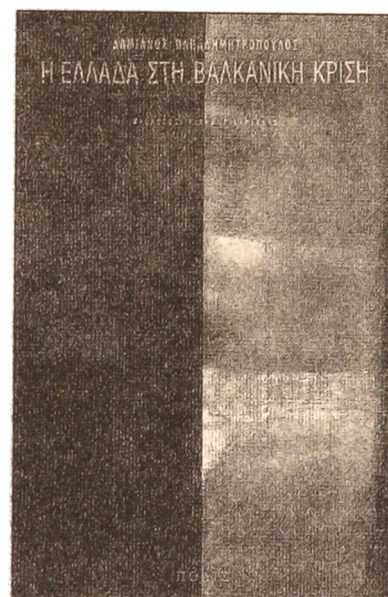
Πρόλογος:
Νίκος Αλιβιζάτος

Τάσος Τέλλογλου

Η Γερμανική Πολιτική στον Γιουγκοσλαβικό Χώρο (1991-1995)

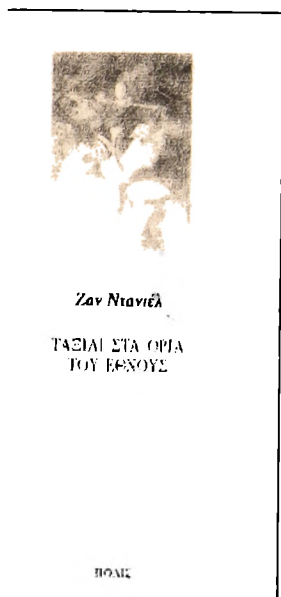
Πρόλογος:
Θεόδωρος Πάγκαλος

Δαμιανός Παπαδημητρόπουλος

Η Ελλάδα στην Βαλκανική κρίση

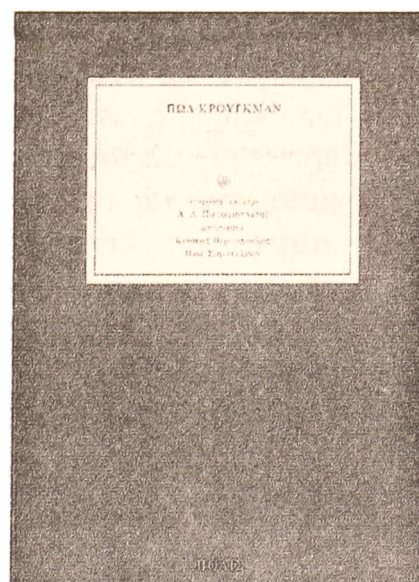
Πρόλογος:
Γιάννης Καρτάλης

Ζαν Ντανιέλ

Ταξίδι στα όρια του έθνους

Μετάφραση:
Γιάννης Κιουρτσάκης
Επιμέλεια:
Ελένη Καραντζόλα

Πωλ Κρούγκμαν

Η εποχή των μειωμένων προσδοκιών

Μετάφραση – Επίμετρο:
Α. Δ. Παπαγιαννίδης
Προλεγόμενα:
Κώστας Βεργόπουλος
Πωλ Σάμουελσον

ΨΗΦΙΣΤΕ
ΣΚΟΠΙΣΤΕ
ΤΕΛΕΡΣΑΤΕ

Το ΠΑΣΟΚ είναι εδώ. Η Αριστερά που είναι;

του Δημήτρη Ραυτόπουλου

Το εκλογικό χάπενινγκ, που θα ήταν –λένε– πιο «πολιτισμένο» αυτή τη φορά, μας επιφύλαξε μια κορύφωση πολιτικής κακοήθειας: τον εκλογικό εκβιασμό, την αναβίωση του μανιχαϊσμού και της πολιτικής λογικής. Με πρωταγωνιστή το δήθεν νέο ΠΑΣΟΚ και τον «εκσυγχρονιστή» αρχηγό του. Και με θύμα –αλλά συνένοχο ως ένα σημείο– το Συνασπισμό κατά πρώτο λόγο.

Να μιλήσει κανείς για πλήγμα στο ήθος της Δημοκρατίας, στο κύρος της πολιτικής ή, έστω, στη σοβαρότητα, στην αξιοπιστία του πολιτικού λόγου; Είναι σχεδόν μάταιο, όταν τις ίδιες αυτές λέξεις τις βιάζουν οι δημαγωγοί και τις εκπορεύουν.

Η αλήθεια είναι ότι ζούμε πια όχι την κρίση αλλά τη βαθιά παρακμή της πολιτικής, που παρασύρει στην πτώση της ολόκληρη την πολιτική κοινωνία και την εθνική ζωή. Παράγοντας καθοριστικός σ' αυτή την παρακμή είναι βέβαια το ΠΑΣΟΚ, ο πολιτικός σχηματισμός που πρωταγωνιστεί τα τελευταία δέκα χρόνια στην πολιτική ασχήμια. Πίσω του έχει τα συμφέροντα εργολάβων και εργοληπτών, βαρώνων των ΜΜΕ, αεριτζήδων, διανοουμένων. Και ενός απροσδιόριστου εσμού που έλκεται από το νέκταρ των «πακέτων Ντελόρ». Γρήγορα εγκατέλειψε την ιδεολογία του και την ταξική του βάση (των «μη προνομιούχων»), την αντικατέστησε όμως με μια κομματική πελατεία πρωτοφανή στα πολιτικά χρονικά για τον όγκο της, την οργάνωση και το φανατισμό της, έτοιμη να παίξει το «λαό» σε κάθε δύσκολη στιγμή για το Κίνημα, σε κάθε φιέστα ή κηδεία.

Ο μεγάλος δημαγωγός που έστησε αυτό το έργο μπόρεσε λοιπόν να αποχωρήσει

δοξαζόμενος ως μεγάλος γενικά –και σχεδόν ομόφωνα–, ίσως επειδή έβλαψε μεγάλως τη σημερινή Ελλάδα, όσο κανένας άλλος πολιτικός: Έφερε την οικονομική χρεωκοπία και την εξάρτηση από το ξένο κεφάλαιο. Δημιούργησε ένα γιγαντιαίο Κράτος και έναν δημόσιο τομέα που απομυζά όλη την ικμάδα της οικονομίας και συντρίβει φορολογικά τους πολίτες. Εξασφάλισε για την Ελλάδα τη μόνιμη τελευταία θέση στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Την απομόνωσε διεθνώς με τα τριτοκοσμικά του καμώματα, με χαριστική βολή την εθνικιστική έξαρση και το γελοίο εμπάργκο –αποκλειστικά εσωτερικής καταναλώσεως– ανοίγοντας έτσι το πεδίο για τις τουρκικές διεκδικήσεις και την πρόκληση. Συνοψίζω σ' αυτά, για να μην επεκταθώ στο διχαστικό κλίμα, στο λαϊκισμό, στη φθορά της Δημοκρατίας, των θεσμών και των πολιτικών ηθών, στη χυδαιοποίηση και τον πολιτικό καμποτινισμό, όπου υπήρξε άφθαστος.

Ήταν τόση η μεγαλοσύνη του ώστε το ΠΑΣΟΚ χρειάστηκε να πάρει το προσωπείο της ανανέωσης και του εκσυγχρονισμού για να επιβιώσει. Δεν τον αρνήθηκε όμως. Το «νέο ΠΑΣΟΚ» αυτοπροσδιορίστηκε ως συνεχιστής και ταυτόχρονα ανανεωτής, σε μια από τις συνηθισμένες διαλεχτικές πομφόλυγες της δημοκρατίας.

Συνεχιστής, ναι, κανείς δεν του το αμφισβητεί. Ο «εκσυγχρονιστής» διάδοχος δεν άργησε ν' αποδείξει ότι είναι μαθητευόμενος έστω και χωρίς τη «χαρισματικότητα» του δασκάλου. Άρχισε ουσιαστικά την ηγετική του καριέρα φτύνοντας τα υπολείμματα αξιοπιστίας του πολιτικού λόγου με τον αιφνιδιασμό των εκλογών που το κόμμα

διέψευδε κατηγορηματικά χθές. Και βλέποντας ότι ο ρουτινιέρικος ελιγμός του πήγαινε να γίνει μπουμέρανγκ, πανικόβλητος, άνοιξε το ντουλάπι της ιερής παρακαταθήκης κι έβγαλε από μέσα τις πραγματικές πλαστικές σημαιούλες του παπαντρεϊσμού: λογοκοπία μπαλκονιού (και φυγομαχία διαλόγου, όπως Εκείνος), αοριστολογία, ψέμα, φανατισμό. Και αντί έντιμης, καθαρής επιχειρηματολογίας, σοφιστεία και μανούβρα πολιτικάντικη: προσεταιρισμό, εκ-

μαυλισμό και προπάντων κινδυνολογία μανιχαϊκού τύπου. Κάθε ψήφος που δεν πάει στο ΠΑΣΟΚ, πάει στη δεξιά! Δηλαδή: αριστερέ, αν ψηφίσεις ΚΚΕ, Συνασπισμό, Τσοβόλα, οικολόγους, οτιδήποτε άλλο εκτός από μας, ψηφίζεις Έβερτ.

Αυτά μεν πράττει το ΠΑΣΟΚ και ο αναπαλαιωτής διάδοχος. Το ζήτημα είναι τι πράττουν, πώς απαντούν οι στόχοι του τοιούτου εκσυγχρονισμού της ομηρείας.

Το ΚΚΕ, περιχαρακωμένο στο κάστρο του, δεν έχει να κάνει με τα εγκόσμια...

*Οι μύθοι και οι ουτοπίες
της πρώην πολιτικής
μόνο βλάπτουν πια τις
κοινωνίες. Τα έχει
άλλωστε οικειοποιηθεί
η βιομηχανία της
πληροφόρησης,
που ταυτίζεται με τα
μεγάλα και τα
άνομα συμφέροντα.*

Το μόνο πρόβλημα που αντιμετωπίζει είναι η βιολογική φθορά της παλιάς φρουράς, των αναχωρητών και ρομαντικών. Θα μπει στον 21ο αιώνα ως απολίθωμα του 19ου, με το ποσοστάκι του αποπληθωρισμένο, την αντιευρωπαϊκή σημαία του δίπλα στο τιμημένο σφυροδρέπανο... Ο Τσοβόλας επιτίθεται, δαγκώνει το υποκριτικό χέρι που του τείνουν, ξεβρακώνει τους ψεύτες και τους πολιτικούς απατεώνες. Και εκτός Αριστεράς, ακόμα και το απίθανο πολιτικό υβρίδιον του κ. Σαμαρά, κάνει διμέτωπο, καταγγέλλει και μεγαλοεκδότες (κάπως αργά). Όλοι αυτοί με τα κόμματα εξουσίας δεν δέχονται συνεργασία.

ΤΙ ΚΑΝΕΙ Ο ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ;

Ο Συνασπισμός προσφέρεται μοιρολατρικά στην ομηρεία, γιατί είναι κολημένος στο σύμπλεγμα της συμπληρωματικής δύναμης της «Αλλαγής», κοινώς κολαούζου. Τα παθήματα των «άλλων δημοκρατικών δυνάμεων» δεν του έγιναν μαθήματα. Εξακολουθεί να πιστεύει στο μύθο της Αλλαγής, έστω και κουτσής, τρέφει την αυταπάτη ότι αυτή η Αλλαγή μπορεί να βαδίζει με δεκανίκι τον ίδιο. Φτάνει ο Συνασπισμός να αναλάβει το ρόλο του εγγυητή.

Κατά συνέπεια, η πολιτική του Συνασπισμού απέναντι στο ΠΑΣΟΚ εξακολουθεί αθεράπευτο να είναι παθητική. Και συνοψίζεται σχηματικά στα εξής: Αυτοτοποθετείται στην «ευρύτερη δημοκρατική Αριστερά» (Ν. Κωνσταντόπουλος), δηλαδή στο ιδεατό μέτωπο με το ΠΑΣΟΚ. Απέναντι σ' αυτό, η στάση του είναι κριτική αλλά θετική, δεν το ταυτίζει με τη «δεξιά πολιτική» της Ν. Δημοκρατίας. Ο Συνασπισμός λέει ναι στην κεντρο-αριστερά – όπου κέντρο και λίγο αριστερά είναι το ΠΑΣΟΚ, ενώ γνήσια και ανόθευτη αριστερά είναι ο ίδιος. Το αλαζονικό ΠΑΣΟΚ δεν θέλει προεκλογική κέντρο-αριστερά αλλά ούτε και μετεκλογική, δεν θέλει συνεταίρο στη διαχείριση της εξουσίας και του πακέτου Ντελόρ 2. Μόνο με «πρόσωπα» συζητάει, λέει, ο κ. Σημίτης, αφήνοντας επομένως την πόρτα ανοιχτή μόνο για την αποστασία. Έτσι, κυνικά, απροκάλυπτα. Παρ' όλα αυτά, ο Συνασπισμός επιμένει παρά πάσαν λογική. Επιμένει ότι πρέπει να μπει στη Βουλή όχι για να αντιπολιτευθεί αυτό το φοβερό μπλοκ εξουσίας, αλλά ως «δύναμη εγγύησης ότι κάποια πράγματα δεν θα ξεχαστούν αλλά θα προχωρήσουν» (Μιχ. Παπαγιαν-

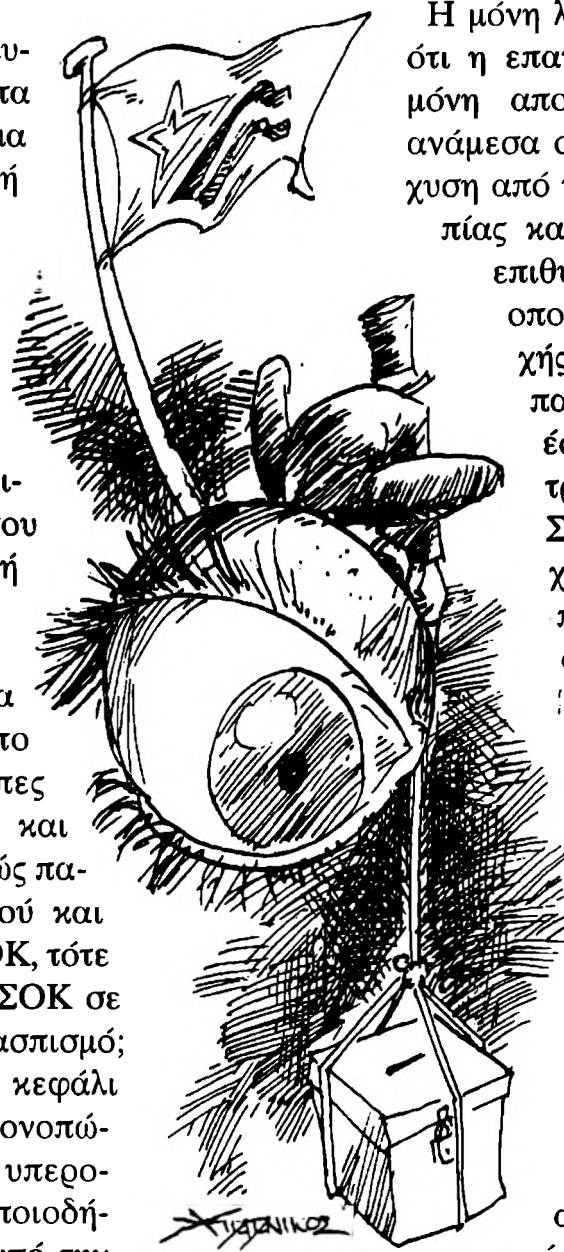
νάκης, *Αυγή*, 8.9).

Μια απλή λογική ανάλυση των παραπάνω δίνει τα εξής ολοφάνερα, ακόμα και για τον πιο αφελή αναποφάσιστο.

1) Το ΠΑΣΟΚ αναγνωρίζεται ως ηγέτρια δύναμη της Κεντροαριστεράς. 2) Με το ισχύον εκλογικό σύστημα, προϋποθέση «ισχυρής παρουσίας» του Συνασπισμού στη Βουλή είναι η μη-αυτοδυναμία του ΠΑΣΟΚ. Και αυτό θα σήμαινε αυτοδυναμία της Ν.Δ. 3) Αν δεχτούμε το απίθανο ότι από τις κάλπες μπορεί να προκύψει και ισχυρή παρουσία ή απλώς παρουσία του Συνασπισμού και αυτοδυναμία του ΠΑΣΟΚ, τότε αυτό το πανίσχυρο ΠΑΣΟΚ σε τι θα χρειάζεται το Συνασπισμό; Για να βάλει μπελά στο κεφάλι του; Όχι το ΠΑΣΟΚ-μονοπώλιο εξουσίας, το γνωστό υπεροπτικό ΠΑΣΟΚ, αλλά οποιοδήποτε κόμμα εξουσίας, υπό την πίεση της νομενκλατούρας του, θα αρνιόταν την άχρηστη κηδεμονία και τη μοιρασιά.

Αυτή είναι και η αιχμή της προπαγάνδας του ΠΑΣΟΚ για να αρπάξει άλλη μια φορά την αριστερή μερίδα. Το επιχείρημα, το όπλο του προσφέρεται από τον ίδιο το Συνασπισμό. Διερωτάται κανείς με ειλικρινή απορία πώς και γιατί οι επιτελείς του Συνασπισμού δεν κάνουν τον κόπο να διερωτηθούν πάνω σ' αυτά τα δεδομένα της πιο κοινής λογικής, ούτε και τώρα που το ΠΑΣΟΚ έβαλε πρώτο στόχο όχι τη Ν.Δ. αλλά το Συνασπισμό και τον Τσοβόλα. Δεν κάνουν τον κόπο να προβληματιστούν πάνω στη μόνη ομηρεία της αριστεράς από το ΠΑΣΟΚ. Δεν διερωτώνται πώς γίνεται να μπήκε το ΚΚΕ στη Βουλή και πώς θα ξαναμπει πάλι, πώς η απίθανη Άνοιξη ανεδείχθη τρίτο κόμμα και μάλλον θα διασωθεί, ενώ ο ίδιος ο Συνασπισμός πολιτεύεται στο Στρασβούργο...

Το ίδιο έργο το έχουμε δει πολλές φορές. Έχουμε δει τον παράνομο τζόγο με τον παπατζή και τους αβανταδόρους, με τον ίδιο πάντα κερδισμένο και τον ίδιο χαμένο. Πόσο δύσκολη είναι η απεξάρτηση...

Η μόνη λογική εξήγηση είναι ότι η επαγγελματική ελίτ που μόνη αποφασίζει κυμαίνεται ανάμεσα στην ιδεολογική σύγχυση από τη διάλυση της ουτοπίας και στην ασυγκράτητη επιθυμία της συμμετοχής, οποιασδήποτε συμμετοχής, έστω τόσης δα, στο παιχνίδι της εξουσίας, έστω και κάτω από το τραπέζι. Ξέρω ότι στο Συνασπισμό υπάρχουν μερικά από τα πιο αξιόλογα ίσως στελέχη της σημερινής πολιτικής, μαζί με νέους φιλελεύθερους από το ΠΑΣΟΚ και τη Νέα Δημοκρατία. Υπάρχουν όμως, αλλιώς δεν εξηγείται τίποτα, πιέσεις της παλιάς και νέας νομενκλατούρας, ατολμία, αδράνεια, κόμπλεξ. Και αυτά κυριαρχούν, όπως στα άλλα κόμματα.

Έτσι η μόνη συγκροτημένη δύναμη παντού είναι αυτή η μεσαία και ανώτερη νομενκλατούρα και η δίψα της για εξουσία, αυτοί που δεν μπορούν να εγκαταλείψουν τη βολική αυταπάτη, ότι η συμμετοχή τους είναι εγγύηση...

ΗΘΕΛΑ ΝΑ- ΗΘΕΛΑ ΝΑ' ΜΟΥΝ ΠΑΠΟΥΤΣΗΣ...

Το παράδοξο της πολιτικής μας γεωμετρίας (Δεξιά-Κέντρο-Αριστερά), όπου τίποτα δεν δικαιούται της σφραγίδας «ονομασία προελεύσεως», είναι βέβαια άλλης τάξεως ζήτημα στη μεταβατική εποχή από τον 19ο στον 21ο αιώνα της πολιτικής. Περιμένοντας, συγχέονται και αμφισβητούνται τα μονοπώλια, ο φιλελευθερισμός, ο κρατισμός (αληθινό όνομα του ψευδεπώνυμου «σοσιαλισμού»), το κράτος πρόνοιας. Οι μύθοι και οι ουτοπίες της πρώην πολιτικής μόνο βλάπτουν πια τις κοινωνίες. Τα έχει άλλωστε οικειοποιηθεί η βιομηχανία της πληροφόρησης, που ταυτίζεται με τα μεγάλα και άνομα συμφέροντα.

Σ' αυτό το σημείο, ο ρόλος των διανοουμένων θα μπορούσε να ήταν κοινωνικός, θετικός και όχι στην ένταξη, απερίσκεπτη είτε καλά υπολογισμένη.

ΨΗΦΙΣΤΕ
ΣΚΟΪΠΙΣΤΕ
ΤΕΛΕΡΣΙΑΤΕ

Η εξέγερση ΤΟΥ «ΚΑΝΑΠΕ»

του Αλέξη Οικονομίδη

Ενα φάντασμα πλανιέται πάνω από τις κάλπες. Και όλες οι δυνάμεις της γερασμένης Ελλάδας ενώθηκαν σε ιερή συμμαχία για να το κυνηγήσουν: το φάντασμα των ευρωεκλογών.

Η ανάμνηση της 12ης Ιουνίου 1994, εκείνης της μετεκλογικής νύχτας που για πρώτη φορά φύλαγε τις χαρές της για τους «μικρούς» και τους εφιάλτες της για τους «μεγάλους», είναι παρούσα. Στοιχειώνει τον ύπνο των «μεγάλων» και εμπνέει τα όνειρα των «μικρών». Και το ερώτημα, επίμονα παρόν κι αυτό, μένει να απαντηθεί σε δέκα μέρες: Το μεγάλο ρήγμα στο δικομματισμό που επήλθε τό-

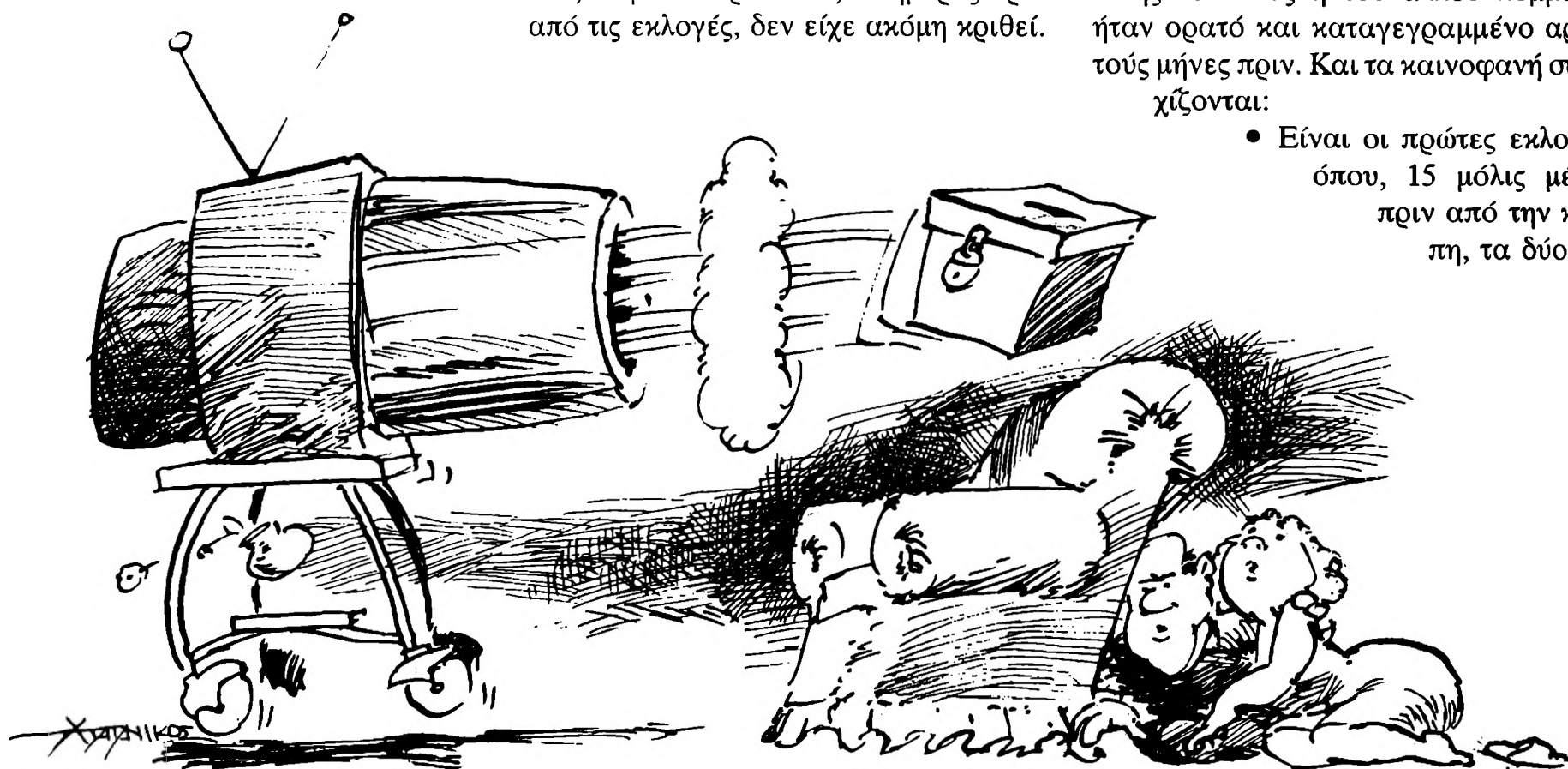
τε, θα αποδειχθεί μια σύντομη παρένθεση που ήδη έκλεισε, ή η μοιραία ρωγμή στο Τείχος, μέσα από την οποία θα βγούμε σ' ένα νέο πολιτικό τοπίο;

Σε κάθε περίπτωση, αποδεικνύεται ότι ο «καναπές» επιφύλασσε συγκινήσεις πολύ εντονότερες από εκείνες που υπολογίζαμε. Κι αυτές οι άνοστες και νυσταλέες εκλογές της μικρής οθόνης κρατούν για το τέλος τους όλο το σασπένς, που δεν μπόρεσαν να προσφέρουν στους νωχελικούς τηλεθεατές των προεκλογικών «ντιμπέιτς». Ήδη, τα μέσα ενημέρωσης προαναγγέλλουν «εκλογές θρίλερ», εννοώντας κυρίως τη «στήθος με στήθος» αναμέτρηση των δύο μεγάλων κομμάτων, σε μια κούρσα που, 15 ημέρες πριν από τις εκλογές, δεν είχε ακόμη κριθεί.

Το «κοινωνικοπολιτικό θρίλερ», που διαγράφεται πίσω από τους ψυχρούς αριθμούς των γκάλοπ, δεν τα έχει απασχολήσει εξίσου.

Πράγματι, οι δύο πρώτες δημοσκοπήσεις που δημοσιεύθηκαν στις αρχές της εβδομάδας (της MRB για το Mega και της PRC για τα Νέα), δημιούργησαν μια δυσκολία καινοφανή για παραμονές εκλογών: Οι αναλυτές δήλωσαν την αδυναμία τους, όχι μόνο να προβλέψουν το εκλογικό αποτέλεσμα αλλά ακόμη και να προσδιορίσουν το κόμμα που εκείνη τη στιγμή προηγούνταν. Νέο φαινόμενο, όντως, αν συγκριθεί με όλες τις προηγούμενες αναμετρήσεις, όπου το ρεύμα της νίκης του ενός ή του άλλου κόμματος ήταν ορατό και καταγεγραμμένο αρκετούς μήνες πριν. Και τα καινοφανή συνεχίζονται:

- Είναι οι πρώτες εκλογές, όπου, 15 μόλις μέρες πριν από την κάλπη, τα δύο με-

γάλα κόμματα συγκεντρώνουν αθροιστικά ένα τόσο μικρό ποσοστό αποδοχής: μόλις υψηλότερο του 60%.

- Είναι οι πρώτες εκλογές, όπου τα μικρά κόμματα επιμένουν να ανθίστανται στην πίεση των μεγάλων, κάνοντας, για πρώτη φορά μετά την αντιπολίτευση, πιθανό το απίθανο: μια Βουλή των έξι κομμάτων.

- Είναι οι πρώτες εκλογές, όπου ένα τόσο μεγάλο ποσοστό ψηφοφόρων δηλώνει ότι δεν πρόκειται να ψηφίσει κανένα από τα κόμματα, μεγάλα ή μικρότερα, που διεκδικούν την ψήφο του: περίπου ο ένας στους 5.

- Είναι οι πρώτες εκλογές, όπου τόσο πολλοί ψηφοφόροι δεν είναι καθόλου βέβαιοι ότι η καταρχήν επιλογή τους θα είναι και η οριστική: περίπου ο ένας στους τρεις.

- Είναι οι πρώτες εκλογές, όπου τόσο πολλοί εμφανίζονται να εκτιμούν τόσο λίγο, κόμματα και πολιτικούς: ο ένας στους τρεις πιστεύει ότι κανένα κόμμα δεν είναι ικανό να αντιμετωπίσει τα προβλήματα του τόπου. Και ο ένας στους 5, ότι κανείς εκ των κυρίων Σημίτη και Έβερτ δεν είναι κατάλληλος για πρωθυπουργός.

- Και είναι, τέλος, οι πρώτες εκλογές, όπου περισσότεροι από τους μισούς ψηφοφόρους δηλώνουν ότι, πολύ απλά, οι εκλογές δεν τους ενδιαφέρουν: το 52,2% για την ακρίβεια...

Είναι, με άλλα λόγια, οι πρώτες εκλογές όπου η κριτική, η επιφυλακτικότητα και η απόρριψη απέναντι στην τρέχουσα πολιτική εκδηλώνονται τόσο εκρηκτικά, χωρίς καν οι περισσότεροι να ομιλούν. Η κάλπη βρίσκεται σε κατάσταση προχωρημένης εγκυμοσύνης, αλλά πώς θα είναι το παιδί; Απέναντι σε ένα εκλογικό σώμα σιωπηλό, αλλόκοτο και συχνά φευγάτο, οι πιο σοβαροί αναλυτές θεωρούν «πράξη σωφροσύνης» να μην κάνουν προβλέψεις, όπως με ειλικρίνεια έγραψε ο **Ηλίας Νικολακόπουλος**. Άλλωστε, το πάθημα των ευρωεκλογών είναι ακόμη νωπό.

Στις ευρωεκλογές του '94 όλα έμοιαζαν απλά και προβλέψιμα. Η προεκλογική συζήτηση από την τηλεόραση εξαντλήθηκε στην παρουσίαση δημοσκοπήσεων, μέσα σε μια αξιοσημείωτη σύγχυση ρόλων: οι υπεύθυνοι των εταιρειών παρήγαν τα γεγονότα, οι εκπρόσωποι των κομμάτων εκαλούντο να τα σχολιάσουν και οι αναλυτές έθεταν τη σφραγίδα του αμετάκλητου ως ένα είδος προ-

χρονολογημένης λαϊκής ετυμγορίας. Οι κάλπες έμοιζαν να έχουν ανοίξει, πριν ακόμη στηθούν. Και πάντως, τα κανάλια υπόσχονταν να τις ανοίξουν, τη στιγμή ακριβώς που θα έκλειναν: είχαν προαναγγείλει τα «τελικά αποτελέσματα» για τις 20 και 48' ακριβώς...

Το τι επακολούθησε είναι γενικά γνωστό: καμία πρόβλεψη δεν επιβεβαιώθηκε, ακόμη και το exit pool του Mega έπεσε έξω, και το καθιερωμένο κλαμπ των επωνύμων στα τηλεοπτικά πλατώ υπέστη τη γελοιοποίηση να σχολιάζει επί ώρες κάποια αποτελέσματα, που ποτέ

σία, αλλά οι κάλπες ανέδειξαν μια «κοινωνική κίνηση σε πρωτοφανή για την Ελλάδα έκταση». Οι αναλυτές μετρούσαν «αποφασισμένους» και έκαναν αναγωγές «αναποφάσιστων», αλλά οι «αποφασισμένοι» αποδείχθηκαν τελικά αναποφάσιστοι και οι «αναποφάσιστοι» αποφασισμένοι να «την κάνουν». Και όλοι μαζί, μας την έσκασαν για τα καλά, αποδεικνύοντας πόσο ανεπαρκή ήταν τα αναλυτικά «εργαλεία» που είχαμε συνηθίσει να χρησιμοποιούμε.

Έκτοτε, αυτό το γενικευμένο ρεύμα δυσαρέσκειας έδωσε το «παρών» σε κά-

«Εκτός πλαισίου ψηφοφόροι»: ένας σταθερός χώρος της τάξης του 20-30%, που αποστρέφεται και τα δύο μεγάλα κόμματα, απορρίπτει συχνά όλους τους υπάρχοντες σχηματισμούς και αρνείται κάποτε την ίδια την πολιτική. Θα εκδηλωθεί και στις επικείμενες εκλογές:

δεν υπήρξαν αποτελέσματα εκείνων των εκλογών...

Τα δύο μεγάλα κόμματα συγκέντρωσαν αθροιστικά το χαμηλότερο ποσοστό της 15ετίας –μόλις 70,2%– και το δεύτερο χαμηλότερο της μεταπολίτευσης, μετά το 67,2% των εκλογών του '77, όταν το τότε δίπολο Νέας Δημοκρατίας-Ενώσεως Κέντρου δεχόταν ένα ισχυρό πλήγμα από το ανερχόμενο ΠΑΣΟΚ, που θα εγκαθιστούσε την επόμενη δεκαετία τον νέο δικομματισμό. ΠΑΣΟΚ και Νέα Δημοκρατία «βούλιαξαν μαζί στην ίδια βάρκα» (όπως είπε τότε ο **Μιχάλης Παπακωνσταντίνου**), απελευθερώνοντας 1.200.000 ψήφους που διέφυγαν προς κάθε κατεύθυνση: στα μικρά και τα μικρότερα κόμματα, σε σχηματισμούς σοβαρούς, σε γραφικά ψηφοδέλτια και σε υποψήφιους της πλάκας, στο λευκό και το άκυρο. Μια πανδαισία ελευθεριότητας, που ανέτρεψε όλες τις βεβαιότητες της εποχής και αποκάλυψε (όπως έγραφε, λίγες μέρες αργότερα, ο **Γιάννης Μαυρής** στην *Καθημερινή*) «το βαθύτατο χάσμα που έχει ανοιχθεί ανάμεσα στην κοινωνία και τους επαγγελματίες της πολιτικής, στους οποίους δεν συγκαταλέγονται μόνο τα κόμματα και οι πολιτικοί, αλλά και οι δημοσιογράφοι, οι αναλυτές, οι τεχνικοί της επικοινωνίας και της διαφήμισης».

Οι δημοσκοπήσεις κατέγραφαν ακινη-

θε ευκαιρία που του προσφέρθηκε: στις εκλογές για την αυτοδιοίκηση και σε όλες τις δημοσκοπήσεις της διετίας, χαρίζοντας καλά ποσοστά στα μικρά κόμματα και διαμορφώνοντας σταδιακά αυτό που ονομάστηκε «εκτός πλαισίου ψηφοφόροι». Έναν σταθερό χώρο της τάξης του 20-30%, που αποστρέφεται και τα δύο μεγάλα κόμματα, απορρίπτει συχνά όλους τους υπάρχοντες σχηματισμούς και αρνείται κάποτε την ίδια την πολιτική. Θα εκδηλωθεί και στις επικείμενες εκλογές;

Οι δημοσκοπήσεις των προηγούμενων ημερών κατέγραψαν σε ακόμη μεγαλύτερη έκταση την αποσυσπείρωση των μεγάλων κομμάτων, τη χαλάρωση των κομματικών αναφορών και τη ρευστότητα του εκλογικού σώματος. Προϊδέάζουν για μια επικείμενη «εξέγερση του καναπέ». Θα μπορέσουν τα μεγάλα κόμματα, μέσα στις λίγες μέρες που απομένουν, να αποκαταστήσουν τον τραυματισμένο πολυσυλλεκτισμό τους, συγκροτώντας ουσιαστικά μια νέα πολυσυλλεκτικότητα; Ή οι φευγάτοι του '94 θα αποδειχθούν οι πιονιέροι ενός εντελώς νέου πολιτικού σκηνικού;

Τη νύχτα της 12ης Ιουλίου 1994, ο **Κ. Λαλιώτης**, σκυθρωπός και με τραβηγμένα τα χαρακτηριστικά, δήλωνε ότι το αποτέλεσμα των ευρωεκλογών «είναι αναστρέψιμο». Θα είχε, πράγματι, ενδιαφέρον να διαψευσθεί...

ΨΗΦΙΣΤΕ
ΣΚΟΪΠΙΣΤΕ
ΤΕΛΕΡΣΙΣΤΕ

Υφολογικά του ντέρμπυ*

του Στέλιου Π. Καφαντάρη

ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ ΣΤΟ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟ

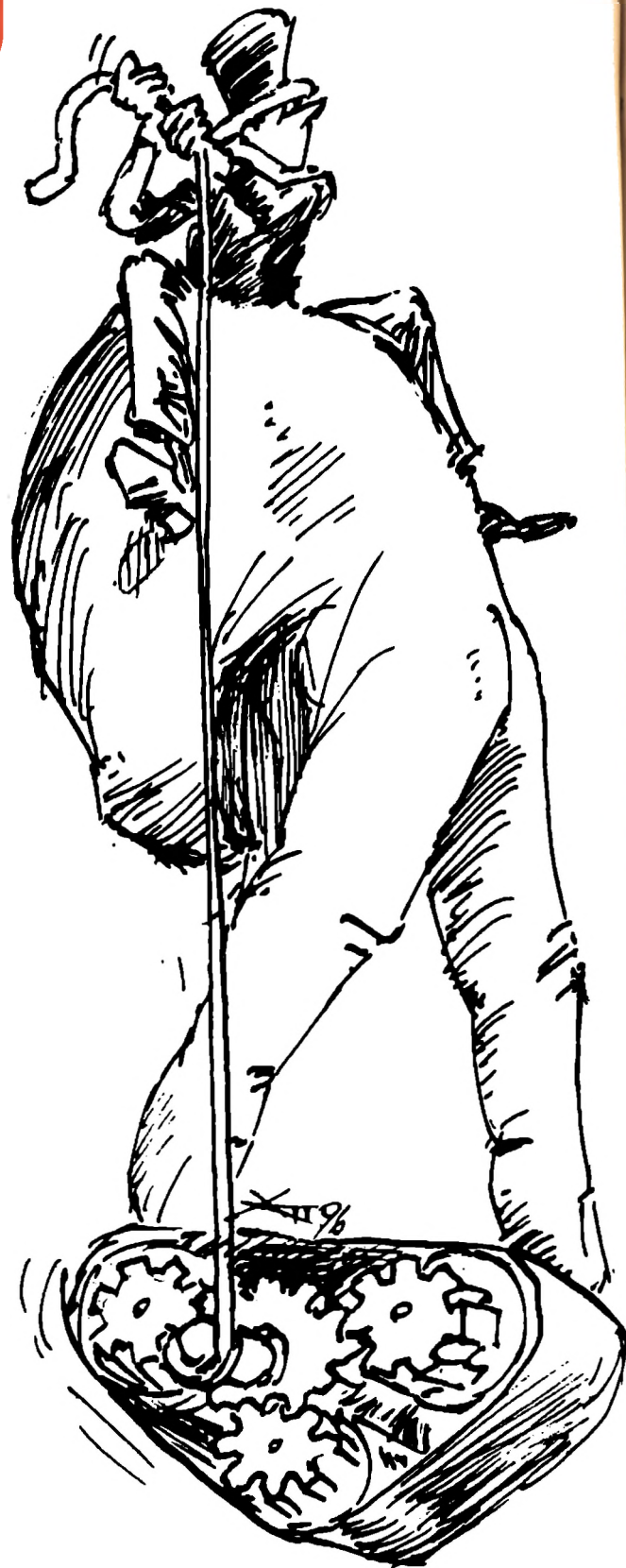
Βιώνουμε την αρνητική διαφήμιση για πρώτη φορά τόσο ξεκάθαρα. Από αδέξια έως αντιαισθητική. Στο παιχνίδι ακόμα και ο *Λυκαβηττός* με τη φοβερή επινόηση του *ψυγείου* του ψηφοφόρου, φυσική μετάλλαξη του καλαθιού της νοικοκυράς. Κρίμα, μας είχε συνηθίσει σε αναψυκτικά μάλλον μηνύματα στο τέλος της δεκαετίας του '80 (θυμίζω το δροσερό, «μην κόψετε το χέρι σας, θα σας χρειαστεί για να τους μαυρίσετε» – ή περίπου).

Τα της υποστολής της σημαίας στην Ίμια αποτελούν το πιο χαρακτηριστικό δείγμα, λόγια του αρχηγού και των πρωτοκλασάτων που, βεβαίως, θα προτιμούσαν να τα είχαν καταπιεί. Εύλογα όμως τίθεται το ερώτημα: Γιατί δεν εμφανίστηκαν τέτοιες κραυγές από την εθνικό-

φρονα παράταξη, έστω επαγγελματικά επεξεργασμένες, κατά τον Φεβρουάριο, αμέσως μετά την κρίση;

Μήπως εννοεί η αξιωματική αντιπολίτευση ότι το μήνυμά της ήταν όσο ισχυρό απαιτούσε η κατάσταση, όπως όπως, από τους πολιτικούς, γνωστούς ερασιτέχνες της διαφήμισης, αλλά τώρα που υπάρχει το διακύβευμα της εξουσίας έπρεπε να ανακατασκευαστεί από επαγγελματίες του είδους, έστω και με μικρή οικονομική επιβάρυνση; Μα τότε, μήπως θα έπρεπε να θεσπιστεί και να επιβληθεί ειδική θέση διαφημιστού με πάγια αντιμισθία, όπως αυτή του μηχανολόγου στα εργοστάσια; Με αυτόν τον θεσμό (ενισχυμένο με κονδύλια της ΕΟΚ ή όχι, αδιάφορο) θα μπορούσαν τα κόμματα να ανταποκριθούν πιο επαγγελματικά στον καθημερινό τους ρόλο.

Το πιο ενδιαφέρον της υπόθεσης είναι ότι όλες οι πολιτικές διαφημίσεις, αυτές που δόθηκαν ευγενώς μας ειδοποιούν όταν έρχεται η ώρα τους ώστε ή να κλείσουμε τα ραδιόφωνα ή να μην υπολογίζουμε στην αντικειμενικότητα των ρημάτων τους, επιδέχονται πλείστες κριτικές ανασυνθέσεις. Ωστόσο, οι επαγγελματίες

δεν επιλέγουν να επιτεθούν εναντίον των ομοίων τους, χάνοντας έτσι την ευκαιρία για ένα νέο είδος διαφήμισης, την αρνητική διαφήμιση της αρνητικής διαφήμισης, δηλαδή την αρνητική διαφήμιση στο τετράγωνο, ή έστω μια θετική διαφήμιση που προκύπτει έπειτα από δύο αρνήσεις.

Για καλύτερη κατανόηση αυτοσχεδιάζω προχειρώς το αρνητικό της αρνητι-

*Ας σημειωθεί για τη δημοσιογραφική ιστορία ότι οι δημοσιογράφοι που έγραφαν περισπούδαστα άρθρα καταδικάζοντας την ποδοσφαιροποίηση της πολιτικής μας ζωής είναι αυτοί που εγκατέστησαν τον όρο μετά τις πρόσφατες ισοπαλίες στις δημοσκοπήσεις.

ς: «πώς να αναγνωρίσει η Ν.Δ. τη ρεαλιστική ουτοπία ως οξύμωρο σχήμα όταν ιορυσή πάσχει στο επίπεδο του στοιχείων συντακτικού και της γραμματικής;»

Ήυλάχιστον αντιλαμβανόμαστε ότι το νος των διαφημιστών έχει υγιά ανααστικά επιβίωσης, ενώ των πολιτικών ω από την Βουλή ρέπει στον καννιβαμό. Δυστυχώς, όμως, οι πολιτικοί δεν ναι είδος υπό εξαφάνιση, τουναντίον, τά από κάθε κρίση επανέρχονται δριτεροι. Τι λέει ο Δαρβίνος ή έστω ο ύστας Κριμπάς επ' αυτού;

ΔΕΥΤΕΡΑ ΠΑΡΑΓΩΓΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΣ

Η εκλογική αναμέτρηση πέραν του καπνέ θα πρέπει να λέγεται και του μανυπίνακα. Ο Κ. Σημίτης στη Θεσσαλονίκη τόλμησε να μιλήσει για μείωση της ύξησης της ανεργίας.

Μ' αυτό δεν θέλω βέβαια να αντιδιατείλω τη στάση που θα μπορούσε να τηήσει ο Έβερτ στην ανάλογη περίσταση, π.χ. ότι αν έβλεπε την έκφραση ραμμένη από λογογράφο του πιθανόν α μην τη διάβαζε, γιατί θα νόμιζε ότι ρόκειται περί λάθους.

Όπως γνωρίζει το πανελλήνιον, ο Έβερτ, κατά δήλωση του, δεν έχει τις ιδες αδυναμίες στα μαθηματικά όπως τα ελληνικά. Η μείωση της αύξησης ούε καν οξύμωρο σχήμα δεν είναι για να ου αντισταθεί.

Η ανεργία είναι ένα βασικό μέγεθος του απασχολεί τις κυβερνήσεις. Η αύξησή της (η πρώτη παράγωγος που λέαμε στα σχολικά χρόνια) εκτρέφει την ντιπολίτευση. Η μείωση της αύξησης (η δεύτερα παράγωγος) είναι το επιχείρημα που επέλεξε ο Κ. Σημίτης ως άμυνα οπισθοφυλακής. Δυστυχώς, απόλυτη μείωση δεν συζητείται. Αλλά ο αριθμός απασχολούμενων που περικλείεται στη μείωση της αύξησης θα πρέπει να είναι εντελώς ανάξιος λόγου, αλλιώς θα είχε αναφερθεί.

Να δούμε ποιος ρέκτης πολιτικός θα χρησιμοποιήσει για πρώτη φορά την τρίτη παράγωγο, την (αυξο)μείωση της μείωσης της αύξησης της ανεργίας.

ΚΟΜΜΑΤΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΩΝ ΒΑΡΗ

Η έκφραση «δεν μπορούν να μοιράσουν δυό γαϊδουριών άχερα» ίσως είναι πολύ αυστηρή για τους ομίλους των οικονομολόγων των κομμάτων. Αλλά οι εκατέρωθεν εκτιμήσεις του κόστους των

επτά μέτρων και των τριάντα ημερών του Έβερτ έχουν διαφορές 50-100%. Τα μέτρα Έβερτ, ανεξαρτήτως αξίας κοινωνικής κατανομής, είναι απλούστατα κατασκευάσματα που απαιτούν στοιχειωδέστατη αριθμητική.

Φανταστείτε να είχαν τα κόμματα να συζητήσουν κανένα πολύπλοκο πρόβλημα με αρκετή θεωρία και κοινωνικές διαστάσεις, όπως π.χ. η επιβίωση του Έθνους, ή έστω το κοινωνικό κόστος και η ωφέλεια της σύγκλισης, ή ακόμα τα έργα που θα έπρεπε να πάνε στο Β' Πακέτο για να βελτιστοποιηθεί η κοινωνική ωφέλεια.

Πάντως αν διαιρέσουμε τις διαφορές των εκτιμήσεων με το πλήθος των οικονομολόγων που ασχολούνται, τότε ευτυχώς οι διαφορές καταλήγουν να είναι ένα ικανοποιητικά μικρό ποσό.

Ο ΧΙΛΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

Κακώς δεν προεβλήθη η έλευση του 2000 ως το μόνο εθνικό θέμα εξαιρετικής σημασίας, όταν ανεζητείτο τέτοιο θέμα για τη σύνταξη της επιστολής υπέρ προώρων εκλογών του πρωθυπουργού προς τον ΠτΔ.

Στην πορεία του προεκλογικού αγώνα έχει αποκτήσει ιδιαίτερη ρύμη και τώρα έρχεται πρώτο μέσα από όλες τις εξαγγελίες του Πασόκ. Και δεν είναι σχήμα λόγου σε πακέτο Γιαννόπουλου, Χυτήρη, Λιάνη, Κατσιφάρα ή, έστω, Κουλούρη. Για τον νέο αιώνα, ή εναλλακτικά για το 2000 –που δεν είναι το ίδιο, αλλά τέτοια διαιρετότητα έχει μεγάλη γοητεία– έχουν μιλήσει πολλοί, μεταξύ των οποίων και οι πρωτοκλασάτοι και προβεβλημένοι Λαλιώτης, Αρσένης αλλά και ο Σημίτης.

Είμαι αισιόδοξος πως η Ελλάδα θα μπει στο έτος 2000 θέλοντας και μη, με όποιον τιμονιέρη. Και όποιος νομίζει ότι οι προκλήσεις του 2000 είναι κατά πολύ διαφορετικές από του 1999, πρέπει να θεωρηθεί αυτομάτως ως αναχρονιστικός ρήτορας.

Παραδόξως, το σύνθημα αποκτά αξία σε ένα πλειοδοτικό σχήμα. Αν μιλούσαν για τις βάσεις στην πρόκληση του 22ου αιώνα ή έστω του 2100, τότε αυτή η θέση θα είχε κάποιο νόημα. Η πρόκληση αυτή είναι μία: Η Ελλάδα ακέραιη, ακμαία και ευημερούσα το 2100. Όπως αναπτύσσεται επί του παρόντος η χώρα, και όπως εξελίσσονται τα περίξ ζητήματα, η επιβίωση για άλλα εκατό χρόνια δεν φαίνεται εύκολη υπόθεση.

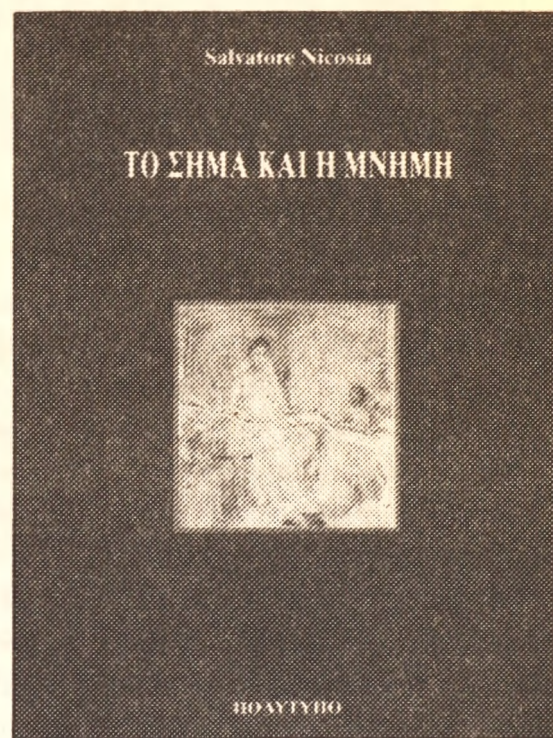
Salvatore Nicosia

ΤΟ ΣΗΜΑ ΚΑΙ Η ΜΝΗΜΗ

Ταφικά επιγράμματα
από την αρχαία Ελλάδα

Μετάφραση:
Ευριπίδης Γαραντούδης

Από τις χιλιάδες επιγραφές που διασώθηκαν παρουσιάζεται μία σημαντική επιλογή που περιέχει κείμενα από τον 7ο π.Χ. αιώνα μέχρι τον 4ο μ.Χ. Αρχαίο κείμενο, μετάφραση, σχόλια. Έκτενής εισαγωγή του ελληνιστή Σαλβατόρε Νκοζία. Τετράχρωμες απεικονίσεις από τις επιτύμβιες στήλες της Δημητριάδος.

Η επιτύμβια επιγραφή διαιωνίζει τόνομα και την ταυτότητα ενός ατόμου, μαρτυρεί τον τρόπο που έζησε και πέθανε, χαράζει την παρουσία του στη μνήμη του κοινωνικού συνόλου, προτείνοντάς τον σαν ήρωικό πολιτικό, ήθικό παράδειγμα και του ξαναδίνει τη μοναδική μορφή ύπαρξης που μπορεί να συνεχίζει ακόμα και μετά το θάνατο.

Έκδόσεις
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΨΗΦΙΣΤΕ
ΣΚΟΥΠΙΣΤΕ
ΤΕΛΕΙΩΣΤΕ

Η σημειολογία της μούρης

του Μάνου Στεφανίδη

Το σκηνικό σιγά σιγά διαμορφώνεται και το τοπίο ξεκαθαρίζει. Ο αρχικός ενθουσιασμός από πλευράς κυβερνώντος κόμματος μειώνεται καθώς οι τρέχουσες εκλογές μόνο περίπατος δεν είναι. Η διεμβολή **Τσοβόλα** δημιουργεί εύλογες ανησυχίες, ενώ οι πρωτοκλασάτοι της Ν.Δ. παρουσιάζονται πιο διαβασμένοι από τους αντίστοιχους Πασόκους. Βέβαια, εδώ το πρόβλημα είναι ο αρχηγός που κυριολεκτικά έχει αφηνιάσει. *Κινείται από τον Λέμπεντ στον Λεπέν και από τον Καρλ Μαρξ στους αδελφούς Μαρξ* του αμερικανικού σινεμά τονίζοντας σε κάθε ευκαιρία ότι «είμαστε δυνατός λαός» και καρφώνοντας σημαιούλες επί χάρτου. Εμένα προσωπικά όλη αυτή η επαγγελματική φιλοπατρία με τρομάζει, κυρίως γιατί, ενώ δεν λύνει κανένα πρόβλημα, αντίθετα δημιουργεί πολλά, παρασύροντας έναν κόσμο που έμαθε να ζει με ιδεοληψίες κι αυταπάτες και να μην ξεχωρίζει το εθνικό συμφέρον από την εθνικιστική υστερία. Παρ' όλα αυτά, ο **Σημίτης** φαίνεται ότι θα διατηρήσει το προβάδισμα αγρεύοντας ψήφους από μεσαία στρώματα, τα οποία δεν έλκονται τόσο από μεσαία στρώματα τα οποία δεν έλκονται τόσο από το «εκσυγχρονιστικό» του όραμα όσο από την ασφάλεια της «δεξιάς» οικονομικής του πολιτικής. Γιατί όπως έχουμε πει ξανά, τα δύο κόμματα εξουσίας είναι απελπιστικά ίδια τόσο σε επίπεδο προσώπων όσο και σε επίπεδο προγράμματος –καλύτερα, ελλείψεως προγράμματος–, σε βαθμό ώστε ν' αντιπαλεύουν τελικά οι διαφημιστικές εταιρείες και να κερδίσει ο καλύτερος image maker.

Πρόκειται λοιπόν για εκλογές της εικόνας, με το λόγο να εκ-

πίπτει σταθερά – και ως ύφος και ως ουσία και ως επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα. Ποιος νοιάζεται τελικά για το τι λένε ή, ακόμη χειρότερα, για το πώς το λένε (με μόνη ίσως εξαίρεση τον **Μανώλη Βασιλάκη**);

Αναφύεται λοιπόν ένα μικρό (;) πρόβλημα αισθητικής. Μα έχουν οι εκλογές αισθητική; Ασφαλώς κι έχουν, έστω και αρνητικού περιεχομένου. Η αισθητική των εκλογών έχει να κάνει μ' ολόκληρο το πολιτικό περιβάλλον και σχετίζεται τόσο με τους πολιτικούς πομπούς όσο και με τους πολιτικούς δέκτες δημιουργώντας ένα αδιαίρετο σύνολο. Φερ' ειπείν, η αισθητική του ΠΑΣΟΚ ή της Ν.Δ. αναφέρεται τόσο στα κόμματα καθεαυτά και τα στέλεχη τους όσο και στους ευκαιριακούς ή σταθερούς τους ψηφοφόρους. Και είναι επίσης γνωστό ότι η αισθητική των εκάστοτε εκλογών κρίνεται ασφαλέστερα την επαύριο των εκλογών και μετριέται από τον όγκο και τα ντεσιμπέλ της οπτικής και ηχητικής ρύπανσης που προκάλεσε κι από τους τόνους χαρτιού και πλαστικού που καταναλώθηκαν για το τίποτε. Ή έστω, για κάτι πολύ εφήμερο. Βέβαια τα κόμματα, προς τιμήν τους, φέτος, αποφάσισαν ν' απόσχουν από μεγάλες συγκεντρώσεις, μεγάλες μετακινήσεις πληθυσμών, μεγάφωνα και σημαίες. Όσο όμως ανεβαίνει ο πυρετός της –τεχνητής– αντιπαράθεσης, οι αρχικές –καλές– δεσμεύσεις δεν φαίνεται να δεσμεύουν πολλούς. Τα πλαστικά λάβαρα της μάχης ξεδιπλώθηκαν ήδη και ο χαρτοπόλεμος άρχισε. Απ' άκρου εις άκρον, η Ελλάδα καίγεται χωρίς να ξέρει γιατί. Για αισθητική θα μιλάμε τώρα; Ο λόγος –το μείζον επικοινωνιακό μέσο– χειμάζεται και η εικόνα –ηλεκτρονική ή έντυπη– υπερτερεί. Η σημειολογία της μούρης καλεί τους εγχώριους

‘ολάν Μπαρτ ν’ αποφανθούν. Ο κ. Σημίτης φαίνεται να ξεπερά την αρχική του αμηχανία, ν’ αρθρώνει καλύτερα και με κυ-
ατισμούς της φωνής και ν’ ανοίγει διάλογο με τους προστρέ-
αντες υπό το μπαλκόνι του. Τα χέρια του, ενώ παλιά χαιρετού-
σαν σαν να σκουπίζουν τζάμια, τώρα επιχειρούν να μιμηθούν
ο χαιρετισμό-αγκαλιά του μεγάλου εκλιπόντος.

Ο κ. Έμπερτ πάλι εμφανίζεται επαγγελματικά οργίλος ώστε
‘α πείθει περισσότερο, ενώ τα χέρια του γρονθοκοπούν έναν
ιόρατο –για μας αλλά ορατό γι’ αυτόν– εχθρό. Αγαπημένες του
έξεις: «σημαία», «πατρίδα μας» «γαλανόλευκη», «αγροτιά»
sic) και γενικά ό,τι πουλάει κι ό,τι... κολυμπάει. Επίσης, ξεπέ-
ρασε το κόμπλεξ της αγγλωσσίας και, ξέφρενος, λέει –κυριολε-
τικά– ό,τι θέλει. Πάντως, για να είμαστε ειλικρινείς, ολόκλη-
ρο το πολιτικό φάσμα μοιάζει να έχει στις μέρες μας ελάχιστη
χνάγκη του πλέον απαραίτητου εργαλείου πολιτικής δράσης
και πολιτικού στοχασμού: **του λόγου**. Εσχάτως, καταναλώνου-
με μια γενιά back sound πολιτικών που λαλούν μια ξύλινη-ούφο
γλώσσα· είναι ένα είδος *Woody Aliens* της πολιτικής. Δείτε τους
στις προεκλογικές αφίσες και μελετήστε τη σημειολογία της ει-
κόνας τους, το όπλο των προσώπων τους. Προσέξτε τη φωτο-
γραφία που έχουν επιλέξει για να προτείνουν την ιδανική –δη-
λαδή την πιο εμπορική– εκδοχή του εαυτού τους. Αυτό το υλικό
χωρίζεται, συνήθως, διτώς: Απ’ τη μια έχουμε εκείνα τα βλο-
συρά πορτραίτα που ατενίζουν αγέρωχα κι είναι σαν να λένε
«βασιστείτε επάνω μου κι εγώ θα σκίσω τη γάτα», και απ’ την
άλλη καταχωρούμε τις μειλίχιες φάτσες που σου εξομολογού-
νται γελαστά «μη φοβάσαι· είμαι ένας απο εσάς· όλα θα πάνε
καλά». Κυριολεκτικά, η σημειολογία της μούρης αλλά και η πα-
θολογία του πολιτικού κιτς, εφόσον το πρόσωπο του καθενός
είναι σπαθί. Τελικά, όλος αυτός ο βομβαρδισμός με «σικέ»
αναίσθητες εικόνες καθιστά τις εκλογές ένα φαινόμενο κατ’
εξοχήν αντιαισθητικό. Από τη μια η ακατάσχετη δημοσιοποίη-
ση των ιδιωτικών προσώπων ως ιδεογραμμάτων κενών λόγου
–δηλαδή νοήματος– κι απ’ την άλλη τα κοινότοπα συνθήματα
που κάνουν ρίμες ή καταχρώνται λέξεων όπως «μέλλον», «τώ-
ρα», «εμπρός», «αρχή», «τέλος», «όραμα» κ.λπ. δίνουν το μέ-
τρο της παρ-αισθητικής ζάλης που βιώνουμε. Πόσο μάλλον που
η φαινομενολογία του καλού θέλει τα πάντα τής από εδώ πλευ-
ράς να είναι οραματικά, φωτεινά και άψογα, ώστε αβίαστα να
καθίστανται τα της εκεί πλευράς παρακμιακά και ζοφώδη. Η
πάλι δηλαδή του φωτός και του σκότους συντονισμένη από
διαφημιστικά γραφεία και προβεβλημένη από τις οθόνες της
τηλεόρασης. Πρόκειται ακριβώς για μια σειρά εικόνων και μη-
νυμάτων που καταλήγουν να είναι αναίσθητα, επειδή προέρχο-
νται από μιαν ολόκληρη βιομηχανία συναισθηματικού πειθα-
ναγκασμού κι εύκολης συγκίνησης. Η χρήση –καλύτερα η κα-
τάχρηση– του υπερθετικού βαθμού ακυρώνει το όποιο περιε-
χόμενο του όποιου συνθήματος, κι αυτό που μένει είναι ο οπτι-
κός και ο ηχητικός ρύπος και η ανυπαξία της επικοινωνίας.
Καταναλώνουμε, δηλαδή, χωρίς να κατανοούμε! Ιδού η πε-
μπουσία της φάμπρικας των ΜΜΕ.

Αν, πάντως, η έννοια «αλήθεια» είναι η πρώτη προϋπόθεση
για το κάλλος, σύμφωνα με τον Χέγκελ, αντιλαμβάνεστε πού
βρίσκονται αισθητικά οι εκλογές έπειτα από τόση εμπορία
ψεύδους και διπλωματίας της μούρης. Και βεβαίως, εμείς, μέσα
στη πόλωση και τη διαπάλη του άσπρου/μαύρου προσδοκούμε
την είσοδο του Συνασπισμού στη Βουλή και για λόγους ουσίας
και για λόγους αισθητικής – και ψηφίζουμε, ούτως ή άλλως, πο-
λιτισμό...

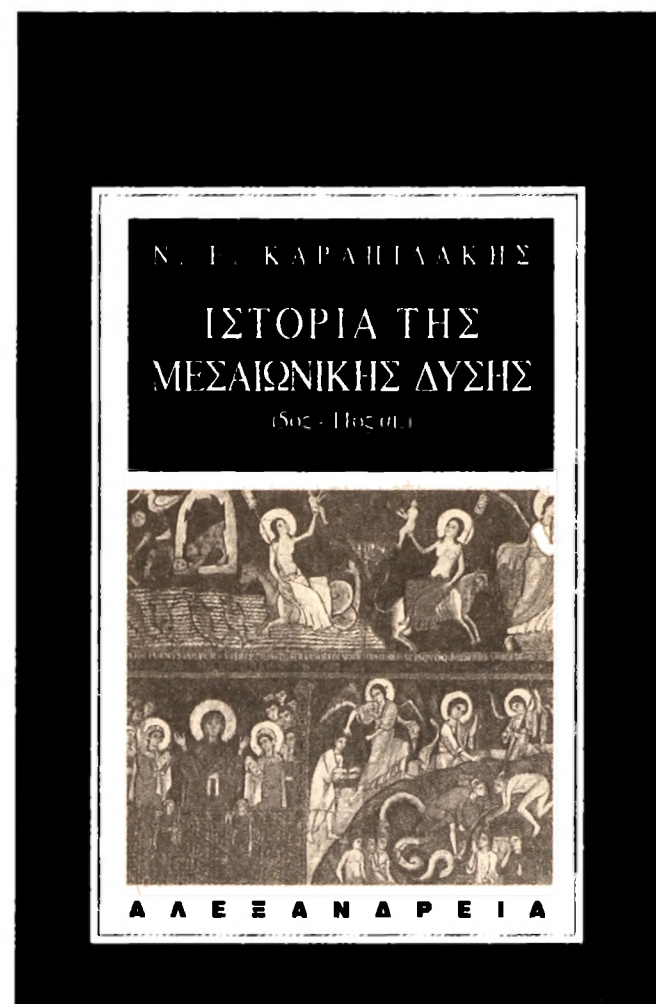

Ν. Ε. ΚΑΡΑΠΙΔΑΚΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΔΥΣΗΣ

(5ος-11ος αι.)

Ο δυτικός Μεσαίωνας είναι η εποχή κατά την οποία ο φόβος
του μεταφυσικού συγκατοικεί με τις καθημερινές πραγματικό-
τητες, η γραμμική αντίληψη του χρόνου δεν έχει αντικαταστή-
σει την κυκλική, ο γραπτός λόγος δεν έχει επικρατήσει του
προφορικού και η αρχαία σοφία συνυπάρχει δύσκολα με την
«άγρια σκέψη». Πόση πίστη στην παράδοση και πόση ικανό-
τητα σύνθεσης διαφαίνεται στην επαναχρησιμοποίηση των ι-
δεών της ύστερης αρχαιότητας και του χριστιανισμού, στην
προσαρμογή των ρωμαϊκών θεσμών, στα δάνεια από τον αρα-
βικό και τον βυζαντινό κόσμο. Αλλά και πόσος «μοντερνι-
σμός» στη βαθμιαία κατάργηση του κράτους και την εισαγωγή
των ιδιωτικών θεσμών εξάρτησης και προστασίας του αρχο-
ντικού συστήματος, στην εντατικοποίηση της παραγωγής μέσα
σ’ αυτό το πλαίσιο, που οδήγησε σε δημογραφική ανάπτυξη
και δημιουργία πλεονασμάτων και στη συνακόλουθη έκρηξη
των τεχνικών και των εφαρμογών του χρήματος...

Το παρόν σύγγραμμα αποτελεί μια πολύπλευρη εισαγωγή σ’
αυτή την ιστορική περίοδο, που περιλαμβάνει εκτενή παρου-
σίαση των γραπτών πηγών και των αρχειακών τεκμηρίων της
και ξεναγεί τον αναγνώστη στα μεγάλα χαρακτηριστικά της
κεφάλαια: πολιτική ιστορία, ιστορία της Εκκλησίας, ιστορία
της οικονομίας, των θεσμών και των πόλεων.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

Κεντρική διάθεση: Σόλωνος 133, 106 77 Αθήνα, τηλ. 3806305, 3821813, fax 3838173
Βιβλιοπωλείο: Πεσμαζόγλου 5 (Στοά του Βιβλίου), 105 64 Αθήνα, τηλ. 3311719

ΨΗΦΙΣΤΕ
ΣΚΟΥΠΙΣΤΕ
ΤΕΛΕΥΣΤΕ

Οι μικροί...

του Τάσου Παππά

Το σημαντικότερο πολιτικό συμπέρασμα που προκύπτει από την ουσιαστική ανάλυση των δημοσκοπήσεων είναι ότι η πλειοψηφία των πολιτών δεν έχει πειστεί πως τα δύο μεγαλύτερα κόμματα μπορούν να δώσουν αξιόπιστες λύσεις στα μείζονα προβλήματα που ταλανίζουν τον τόπο, και ειδικότερα το σύστημα διακυβέρνησης. Γι αυτό και, αθροιστικά, ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ. δεν ξεπερνούν το 60%. Τα μικρότερα κόμματα φαίνονται ενισχυμένα, με εξαίρεση την ΠΟΛΑΝ. Βεβαίως στα επιτελεία του ΣΥΝ, του ΔΗΚΚΙ και του ΚΚΕ δεν επικρατεί ευφορία (στην Πανδρόσου ο πανικός περισσεύει), επειδή γνωρίζουν ότι τόσο το ΠΑΣΟΚ όσο και η Ν.Δ. θα εξαπολύσουν τις τελευταίες μέρες επίθεση στο συναίσθημα των ψηφοφόρων που, παλιότερα, επέλεγαν μία από τις δύο κυρίαρχες προτάσεις εξουσίας.

Το έργο έχει παιχτεί και στο παρελθόν και είχε εξαιρετικά αποτελέσματα για τους δύο μονομάχους. Φυσικά, οι συνθήκες έχουν αλλάξει. Τα δύο μεγάλα κόμματα έχουν δοκιμαστεί επί αρκετά χρόνια στην εξουσία και έχουν απωλέσει μέρος της καλής εξωθεν μαρτυρίας. Ταυτοχρόνως, και τα δύο καθοδηγούνται από πολιτικούς που αντιμετωπίζουν υπολογίσιμες εσωκομματικές αντιπολιτεύσεις και, βεβαίως, δεν διαθέτουν τα χαρίσματα των προκατόχων τους. Ούτε ο **Κ. Σημίτης** είναι **Α. Παπανδρέου**, ούτε πολύ περισσότερο ο **Μ. Έβερτ** έχει καμία σχέση με τον **Κ. Μητσοτάκη**. Ομως, δεν πρέπει να υποτιμηθεί η δυναμική των μεγάλων κομμάτων και, επίσης, θα κάνουν ολέθριο σφάλμα οι μικροί εταίροι του πολιτικού σκηνικού αν πιστέψουν ότι σήμερα δεν μπορούν να πιάσουν τόπο τα εκβιαστικά διλήμματα που θα τεθούν από τον **Κ. Σημίτη** και τον **Μ. Έβερτ**. Ο πρώτος θα ποντάρει στο αντιδεξιό σύνδρομο των πολιτών που είναι καταχωρισμένοι στη λεγόμενη δημοκρατική παράταξη και ο άλλος θα επιχειρήσει να ενεργοποιήσει τα ευρισκόμενα εν υπνώσει ανακλαστικά των οπαδών της συντήρησης, μερίδα των οποίων προτίμησε στις προηγούμενες εκλογές το κόμμα του **Α. Σαμαρά**.

Ήδη, σχεδόν όλα τα κορυφαία στελέχη

του ΠΑΣΟΚ βάζουν, άλλοτε με κομπό και «αγαπησιάρικο» τρόπο και άλλοτε χοντροκομμένα, κατά των ψηφοφόρων του ΔΗΚΚΙ.

ΕΣΤΙΝ... ΔΗΚΚΙ ΟΦΘΑΛΜΟΣ!

Από τις σφυγμομετρήσεις φαίνεται ότι περίπου το 85% των οπαδών του ΔΗΚΚΙ στις εκλογές του 1993 είχαν ψηφίσει ΠΑΣΟΚ. Προκύπτει ακόμη ότι η συσπείρωση των οπαδών του ΔΗΚΚΙ είναι πολύ χαλαρή, άρα το εκλογικό ακροατήριο του κόμματος είναι ευάλωτο στις πλαγιοκοπήσεις του ΠΑΣΟΚ. Η κατηγορία που απευθύνουν πρωτοκλασάτοι παράγοντες της κυβέρνησης και του ΠΑΣΟΚ («ψήφος στο ΔΗΚΚΙ προμοδοτεί εξ αντικειμένου τη Ν.Δ.») είναι αρκετά πειστική και μέχρι τώρα δεν έχει τύχει λογικοφανούς απαντήσεως από την πλευρά του **Δ. Τσοβόλα**. Η καταγγελιομανία του αρχηγού του ΔΗΚΚΙ και η προφανέστατη προσπάθειά του να εμφανιστεί ως ο πολιτικός που έχει γίνει στόχος των κέντρων εξουσίας και των διαπλεκόμενων συμφερόντων μοιάζει με καρικατούρα του πρώιμου παπανδρεϊσμού και θυμίζει εντόνως την «παλαιοκομμουνιστική λογική», σύμφωνα με την οποία ο ταξικός εχθρός δεν έχει άλλη δουλειά από το να απεργάζεται σχέδια υπονόμευσης του κόμματος των εργαζομένων, παρά το γεγονός ότι αυτό μό-

λις που αγγίζει το 5%. Αυτή η τακτική σπειρώνει σκληρό πυρήνα των οπαδών, περιχαράκωνει τις γραμμές του κόμματος, αλλά δεν μπορεί να πλασαριστεί ως πολιτική πρόταση με πρόοδο. Και αντί ο **κ. Τσοβόλας** να διασκεδάσει τις εντυπώσεις που δημιουργεί η αντιδεξιά ρητορεία του ΠΑΣΟΚ, κάνει ό,τι είναι δυνατόν για να τις ενισχύσει. Θα μπορούσε κάλλιστα ο αρχηγός του ΔΗΚΚΙ να μην αποκλείει την κυβερνητική συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ υπό όρους, έτσι ώστε να αμβλύνει τις επιπτώσεις στο συναισθηματικό κριτήριο των ψηφοφόρων, το οποίο «ενοχλείται» από την τρέχουσα φιλολογία σύμφωνα με την οποία «κάθε ψήφος στο ΔΗΚΚΙ θα κεφαλαιοποιηθεί από τη Ν.Δ.». Αν ο αρχηγός του αρπιστάτου κόμματος κατάφερε να εμφανιστεί χωρίς εκπτώσεις στις βασικές αρχές του ως οιοιόνει σύμμαχος του ΠΑΣΟΚ που θα συνδράμει την προσπάθεια απεμπλοκής από το κυβερνητικό αδιέξοδο όταν και αν παραστεί ανάγκη, τότε θα μπορούσε να ισχυριστεί βασίμως ότι το ΔΗΚΚΙ είναι το μαξιλαράκι το οποίο απορροφά τους κραδασμούς που προκαλεί η κυβερνητική πολιτική και σε καμία περίπτωση δεν είναι το σωσίβιο του **Μ. Έβερτ**, όπως υποστηρίζουν στη **Χ. Τρικούπη**. Η επιμονή όμως του **Δ. Τσοβόλα** να υπερασπίζεται μόνο την οκταετία που διετέλεσε υπουργός Οικονομικών,

«Λαχταρά» να εισέλθει στη Βουλή ο Αντ. Σαμαράς. Οι ψήφοι της Α. Παπαρήγα, αντίθετα, είναι ασφαλείς.

ρακολουθούν τον Ν. Κωνσταντόπουλο και στη μετεκλογική φάση, στην περίπτωση που κανένα από τα δύο μεγαλύτερα κόμματα δεν εξασφαλίσει αυτοδυναμία. Τότε, ο ΣΥΝ θα κληθεί να συμβάλει στη λύση του κυβερνητικού προβλήματος. Αν όμως έχει εκτεθεί με τον διμέτωπο αγώνα πώς θα πείσει τους ψη-

να ψαρέψουν στα θολά νερά ιππεύοντας τα άλογα του λαϊκισμού και του εθνικισμού. Τα άσχημα μαντάτα έχουν κάνει τον κ. Σαμαρά να χάσει την ψυχραιμία του. Παραληρεί. Καταγγέλλει μετ' επιτάσεως τα διαπλεκόμενα συμφέροντα, αλλά κάποιος πρέπει να του πει ότι δεν μιλάνε για σχοινί στο σπίτι του κρεμασμένου...

ΚΚΕ: ΗΡΕΜΙΑ ΚΑΙ... «ΑΝΤΙΤΣΟΒΟΛΙΣΜΟΣ»

Στον Περισσό έχουν άλλο πρόβλημα. Δεν φοβούνται πια τις πιέσεις από το ΠΑΣΟΚ. Η εκλογική βάση τους είναι αρκετά εκπαιδευμένη για να μπορεί ν' απαντά χωρίς ενοχές στο δίλημμα *Δεξιά ή Αντιδεξιά*. Τους ενοχλεί όμως το κόμμα του κ. Τσοβόλα, το οποίο λειτουργεί ως ανάχωμα που εμποδίζει δυσανεστήμενους ψηφοφόρους του ΠΑΣΟΚ να «περάσουν» στις γραμμές του ΚΚΕ. Τις επόμενες μέρες, η Α. Παπαρήγα, ο Χ. Φλωράκης και άλλα προβεβλημένα στελέχη θα υψώσουν τους τόνους της αντιπαράθεσης προς το ΔΗΚΚΙ, «χρεώνοντας» τον Δ. Τσοβόλα στο ευρύτερο πασοκικό στρατόπεδο. Θα θυμίσουν ότι ο κ. Τσοβόλας είναι «συνένοχος», ότι ευθύνεται κι αυτός για την αντιλαϊκή πολιτική του ΠΑΣΟΚ από το 1981 μέχρι προσφάτως και πως η σημερινή στάση του δεν τον εξιλεώνει, όταν μάλιστα αυτά που προτείνει δεν είναι παρά παραλλαγή της πολιτικής του ΠΑΣΟΚ.

• Πολλοί αναλυτές, ερμηνεύοντας τις δημοσκοπήσεις, έσπευσαν να εκδώσουν τη ληξιαρχική πράξη θανάτου του δικομματισμού. Η κάλπη θα δείξει αν τα πολιτικά πράγματα θα πάνε προς τα κει ή θα έχουμε και τώρα μια κλασική περίπτωση διάστασης ανάμεσα στην πραγματικότητα και τις επιθυμίες των οπαδών του κοινοβουλευτικού πολυκομματισμού.

λες και τότε στην Ελλάδα είχαμε σοσιαλισμό,

αν αποκόβει από την πλατιά μάζα των ψηφοφόρων του ΠΑΣΟΚ οι οποίοι έχουν χυρή την αίσθηση της συνέχειας. Τα βιαστικά διλήμματα θα κυριαρχήσουν τις επόμενες μέρες. Η αντοχή της εκλογικής βάσης του ΔΗΚΚΙ θα δοκιμαστεί. Επιπρόσθετος, τα ιστορικά προηγούμενα είναι εις βάρος του εγχειρήματος Τσοβόλα. Ποτέ ο παρελθόν δεν ευδοκίμησε προσπάθεια να οικοδομηθεί το «καλό ΠΑΣΟΚ» στον αντίποδα του μεγάλου «κακού ΠΑΣΟΚ». Το στίβο αυτό αποτόλμησαν βήματα αυτονομίας στελέχη με μεγάλο εκτόπισμα στον κοινωνικό χώρο. Απέτυχαν. Τόσο ο αείμνηστος Α. Τρίτσης, όσο και ο Γερ. Αρσένης, παρά τις μεγάλες φιλοδοξίες τους και τις προσδοκίες που καλλιέργησαν, δεν μπόρεσαν να ξεφύγουν από τα όρια του γκρουπσκούλου. Βεβαίως, τότε υπήρχε ο Α. Παπανδρέου, η πληθωρική παρουσία του οποίου τορπιλίζει στην εκκίνησή τους τέτοιου τύπου κινήσεις. Σήμερα, τα πράγματα έχουν αλλάξει. Το πόσο έχουν αλλάξει θα κρίνει από το ποσοστό που θα αποσπάσει πολιτικό διάβημα του Δ. Τσοβόλα...

Ν ΚΑΙ ΠΛΗΝ ΤΟΥ ΣΥΝ

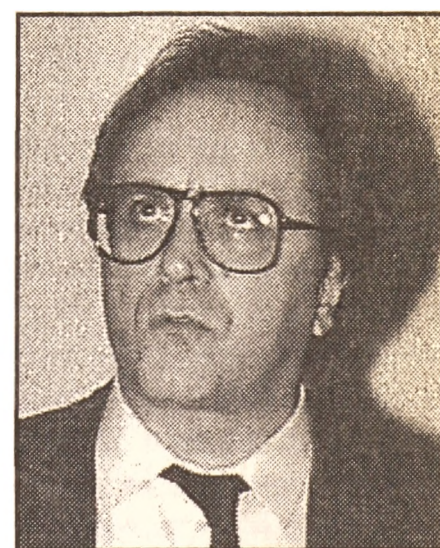
Ο ΣΥΝ δεν έχουν κανένα λόγο να είναι δυσανεστήμενοι με τις σφυγμομετρήσεις. Το κόμμα καταφέρει να βρίσκεται νίμως πάνω από το όριο κοινοβουλευτικής ασφαλείας κι αυτό έχει αναπτρώσει το πνεύμα της ηγετικής ομάδας. Και στην Κουινδούρου περιμένουν «επιθέσεις φίλων» από το ΠΑΣΟΚ, αλλά δηλώνουν έτοιμοι να τις αποκρούσουν. Πάντως, η τακτική του προέδρου του ΣΥΝ να τοποθετεί στην ίδια κατηγορία ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ. μπορεί να εξυπηρετεί την παραδοσιακή αντιδικομματική λογική του κόμματος, δημιουργεί όμως κάποιες συγχύσεις οι οποίες θα πα-

φοφόρους του ότι μπορεί να συνεργαστεί με το ΠΑΣΟΚ, είτε συμμετέχοντας στην κυβέρνηση είτε στηρίζοντάς το στη Βουλή; Χωράει επίσης πολλή συζήτηση η λίαν πρωτότυπη, καθόλου όμως ιδεολογικοποιημένη έκκληση-προτροπή «να μουν όλα τα μικρά κόμματα στη Βουλή προκειμένου να πληγεί καίρια ο δικομματισμός». Μ' άλλα λόγια, το κριτήριο είναι το μέγεθος και όχι οι πολιτικές προτάσεις και οι ιδεολογικές προτιμήσεις. Έτσι, με βάση αυτή τη συλλογιστική, ακόμη και ένα κόμμα ακροδεξιών προδιαγραφών θα ήταν καλό να εισέλθει στο Κοινοβούλιο. Οθεν: τα μικρά δεν είναι πάντα γοητευτικά...

ΤΟ ΞΕΒΑΜΜΕΝΟ ΜΠΛΕ ΤΗΣ ΠΟΛ.ΑΝ.

Στην άλλη άκρη του ιδεολογικού τόξου το υποψήφιο θύμα των ορέξεων της Ν.Δ. είναι η Πολιτική Άνοιξη. Το κόμμα του Α. Σαμαρά δεν πάει καλά, όχι μόνο στις δημοσκοπήσεις αλλά και στις εκλογικές ζυμώσεις που γίνονται στους «καφενέδες της επικράτειας». Διάχυτη είναι η αίσθηση ότι η ΠΟΛ.ΑΝ. κινείται μεταξύ φθοράς και αφθαρσίας. Ο Α. Σαμαράς έχει αγγίξει τα όριά του. Δεν δείχνει ικανός να κάνει την έκπληξη που τόσο θορυβωδώς είχε υποσχεθεί όταν συγκροτούσε το κόμμα του. Η πραγματικότητα αποδείχθηκε πιο δύστροπη απ' ό,τι την περίμεναν οι πρωθυερείς του καθ' ημάς εθνικισμού. Δεν αρκεί ένα νεανικό και χαμογελαστό πρόσωπο, μια κουστωδία πολιτευτών και ένα συμπύλημα ιδεολογικών ποπουλίστικου και δήθεν πατριωτικού χαρακτήρα για να κτιστεί ένα κόμμα προοπτικής. Αυτό το «υλικό» είναι καλό για αρχή.

Στη διαδρομή του χρόνου, η πολιτική σκηνή «ξεβράζει» τις ανεργάτιστες πολιτικές που προσπαθούν

Ο Ν. Κωνσταντόπουλος «σηκώνεται» απ' τα γκάλοπ. Ο Δ. Τσοβόλας είναι το μεγάλο ερωτηματικό.

Οι μικροί...

ΨΗΦΙΣΤΕ
ΣΚΟΠΙΣΤΕ
ΤΕΛΕΡΙΑΤΕ

Ελπίς τους, οι φυγόκεντρες δυνάμεις

των Γ. Γερόπουλου - Δ. Ζώνιου

Συνασπισμός, Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας, Δημοκρατικό Κοινωνικό Κίνημα,
Πολιτική Άνοιξη: Τα μικρά κόμματα έχουν αναπτύξει μια δική τους δυναμική σ' αυτές τις εκλογές.
Από το ποσοστό που θα συγκεντρώσουν εξαρτάται κατά πολύ το τοπίο του αυριανού
πολιτικού σκηνικού.

ΣΥΝ:

ΤΗΝ ΑΥΓΗ ΤΟΥ 2000 ΘΑ ΛΕΙΠΕΙ Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ;

ΜΕ ΤΟ ΧΑΜΗΛΟΤΕΡΟ ΑΘΡΟΙΣΜΑ ποσοστών του ΠΑΣΟΚ και της Ν.Δ. να καταγράφεται στα αποτελέσματα των τελευταίων δημοσκοπήσεων στη φαρέτρα των επιχειρημάτων του αλλά με το φόβο της πτώσης, ο ΣΥΝ αναμένει με αμυδρό χαμόγελο την 22α Σεπτεμβρίου.

Ήδη το εκλογικό επιτέλειο στην Κουμουνδούρου μελετά τα αποτελέσματα των δημοσκοπήσεων και εκφράζει συγκρατημένη αισιοδοξία, αν και ηγετικά στελέχη του ΣΥΝ υπογραμμίζουν ότι κάθε άλλο παρά εφησυχασμός πρέπει να επικρατήσει, καθώς τα δύο μεγάλα κόμματα και κυρίως το ΠΑΣΟΚ θα στρέψουν πλέον την προσοχή προς τον ΣΥΝ και το ΔΗΚΚΙ, που θεωρούνταν ευνοημένα από τις διαρροές ψηφοφόρων του κυβερνώντος κόμματος. Τα ίδια στελέχη εκτιμούν ότι η εκλογική δύναμη του ΣΥΝ καταγράφεται σχεδόν με ακρίβεια στα μεγάλα αστικά κέντρα καθώς διαπιστώνεται αύξηση του ποσοστού του ΣΥΝ στις μεγάλες πόλεις και παρουσιάζεται σταθερό στις τελευταίες δημοσκοπήσεις. Κρίσιμο μέγεθος για το κόμμα της ανανεωτικής αριστεράς είναι το ποσοστό που θα συγκεντρώσει στην περιφέρεια, καθώς αυτό θεωρείται η αχίλλειος πτέρνα του. Στόχος της προεκλογικής τακτικής του ΣΥΝ είναι η αύξηση αυτού του ποσοστού, γι' αυτό ο Ν. Κωνσταντόπουλος έχει επιλέξει να «οργώσει» την επαρχία προκειμένου με την υψηλή δημοτικότητά του (πρώτος σε δημοτικότητα απ' όλους τους πολιτικούς αρχηγούς) να συμβάλει καθοριστικά στο κλείσιμο της ψαλίδας, μεταξύ του ποσοστού στα αστικά κέντρα και της επαρχίας. Σ' αυτή την προσπάθεια συντείνει και το γεγονός ότι οι διαρροές του ΠΑΣΟΚ καταγράφονται στην περιφέρεια.

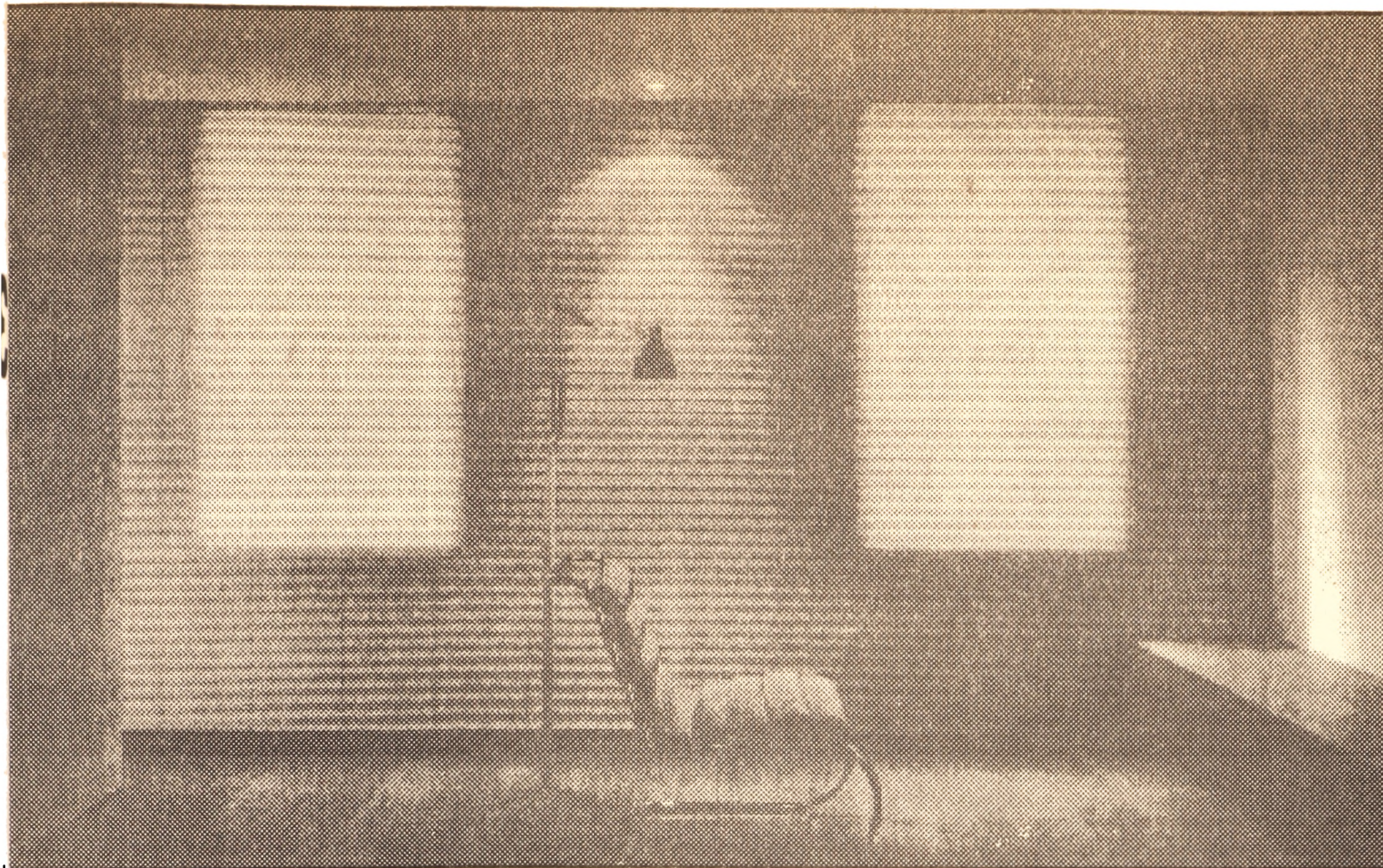
Ωστόσο, τις τελευταίες ημέρες, η προεκλογική τακτική του ΣΥΝ

προσανατολίζεται στο να αντιμετωπίσει επιτυχώς την προσπάθεια δημιουργίας κλίματος πόλωσης και «εκβιαστικών διλημάτων». Το εκλογικό επιτέλειο της Χαριλάου Τρικούπη ξεδιπλώνει την τακτική του θέτοντας το πολιτικό δίλημμα (;) «ΠΑΣΟΚ ή δεξιά;» και «Σημίτης ή Έβερτ;», σε μια προσπάθεια να συμπίεσει το ποσοστό του κόμματος του Δ. Τσοβόλα και να περιορίσει τυχόν διαρροές προς τον ΣΥΝ.

Ήδη, ο Ν. Κωνσταντόπουλος επιχείρησε να δημιουργήσει ένα «φράγμα πυρός» προκειμένου να αντιμετωπίσει τα «διλήμματα» από την πλευρά του ΠΑΣΟΚ. Ο πρόεδρος του ΣΥΝ δεν δίστασε να ανεβάσει κατακόρυφα τους τόνους και να κατηγορήσει ευθέως τον Κ. Σημίτη ότι επιδιώκει να αποτρέψει την ενίσχυση των άλλων κομμάτων της ευρύτερης δημοκρατικής αριστεράς.

Μ' αυτό τον τρόπο η Κουμουνδούρου επιδιώκει, αφ' ενός μεν να συσπειρώσει τους ψηφοφόρους της, εφ' ετέρου δε να απαντήσει δυναμικά, από την πρώτη στιγμή, στο κλίμα πόλωσης καθώς και να μην επιτρέψει στο ΠΑΣΟΚ να αναπτύξει την τακτική του.

Εξάλλου η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ επιχειρώντας να θέσει διλήμματα του τύπου «ΠΑΣΟΚ ή δεξιά;», δημιουργεί την αίσθηση ότι η προκτική της έχει αναφορές στην εποχή του ιδρυτή του κυβερνώντος κόμματος με συνέπεια το επίφοβο, στα εκσυγχρονιστικά κλεισμάτα του Κ. Σημίτη, τμήμα ψηφοφόρων του ΣΥΝ να επαναστατεί σπειρώνεται στο κόμμα της ανανεωτικής αριστεράς... Αυτό το γνωρίζει καλά η Κουμουνδούρου και όλα τα βέλη της κατευθύνονται προς αυτό το σημείο προκειμένου να καταδεικνύεται ότι η τακτική του «νέου ΠΑΣΟΚ» καθώς και η κατηγορηματικότητα με την οποία θέτει διλήμματα παραπέμπουν στην εποχή «φως και σκότος»

*Η βουλευτική
καρέκλα δεν θα είναι
τόσο αναπαυτική,
στο μετεκλογικό
τοπίο. Από την
επιτυχία ή μη
των μικρών
κομμάτων εξαρτάται
καθοριστικά
το μετεκλογικό
πολιτικό σκηνικό.*

του Μένιου Κουτσόγιωργα και της δεκαετίας του '80. Ο μαϊτρ των προεκλογικών μαχών του ΠΑΣΟΚ, **Κ. Λαλιώτης**, κατενόησε τον κίνδυνο να τεθούν ο ΣΥΝ και το ΔΗΚΚΙ στο επίκεντρο της προεκλογικής διαμάχης και αμέσως υπογράμμισε ότι ο αγώνας του ΠΑΣΟΚ είναι μονομέτωπος προς τη Ν.Δ. Παράλληλα, ο κ. Λαλιώτης φρόντισε να απευθύνει προς την Κουμουνδούρου προτάσεις συνεργασίας, οι οποίες για άλλη μια φορά έπεσαν στο κενό καθώς κρέπεμπαν σε άλλες εποχές. Εξάλλου, όπως εκτιμούν στελέχη του ΣΥΝ, τέτοιου είδους προτάσεις προεκλογικής σκοπιμότητας βοηθούν στην επανασυσπείρωση ψηφοφόρων του ΣΥΝ, οι οποίοι μετά την ισχυροποίηση του κ. Σημίτη είχαν ανοικτά ώτα προς το «νέο ΠΑΣΟΚ».

Προς το παρόν, η ηγεσία του ΣΥΝ εκφράζει αισιοδοξία ότι τελικά ο ΣΥΝ θα περάσει από τις συμπληγάδες πέτρες της εκλογικής διαμέτρησης, προκειμένου να δώσει στις 23 Σεπτεμβρίου το παρόν στο Κοινοβούλιο.

ΔΗΚΚΙ: ΤΣΟΒΟΛΑΣ ΣΕ ΡΟΛΟ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ;

Ο ταραξίας του Ειδικού Δικαστηρίου, ο **Δημήτρης Τσοβόλας**, θεωρείται σύμφωνα με τα έως τώρα αποτελέσματα των δημοσκοπήσεων ο αστάθμητος παράγοντας της εκλογικής μάχης, ο οποίος πολλοί θα καθορίσει το αποτέλεσμα των εκλογών της 22ας Σεπτεμβρίου.

Το ΔΗΚΚΙ (Δημοκρατικό Κοινωνικό Κίνημα – το όνομα του κόμματος του Δ. Τσοβόλα παραπέμπει στην περιβόητη δίκη), με τη ρευστότητα που παρουσιάζει στους εκ παραδόσεως ψηφοφόρους του ΠΑΣΟΚ, δείχνει να αφαιρεί από το κυβερνών κόμμα καθοριστικό αριθμό ψήφων ο οποίος ενδέχεται να κρίνει το ποσοστό του.

Με αναφορές στο ΠΑΣΟΚ του '74, υπεράσπιση της πολιτικής του Τσοβόλα στο υπουργείο Οικονομικών και προσεταιρισμό χαμηλών εισοδηματικών κοινωνικών στρωμάτων, τα στελέχη του ΔΗΚΚΙ μελυστούν ότι το νεοσύστατο κόμμα τους θα καταλάβει την τρίτη θέση στην «κούρσα» της 22ης Σεπτεμβρίου. Προς το παρόν, τα αποτελέσματα των δημοσκοπήσεων καταγράφουν αφ' ενός μεν

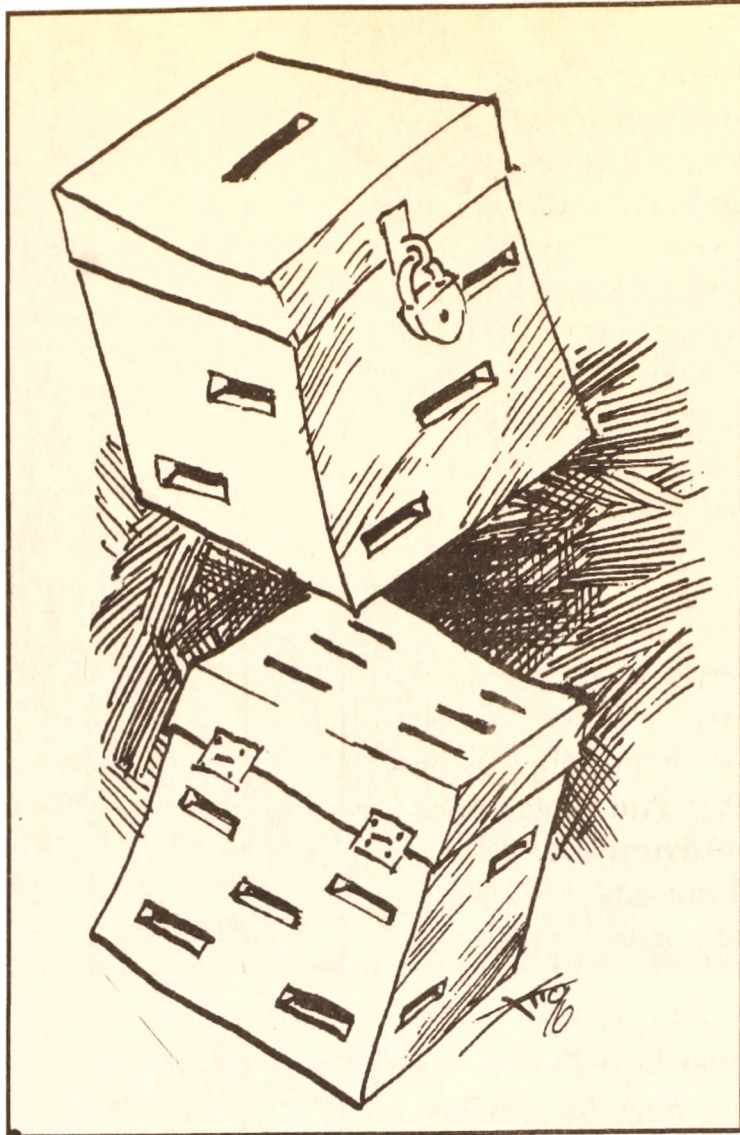
αξιόλογη δύναμη του ΔΗΚΚΙ στα αστικά κέντρα, αφ' ετέρου δε σημαντικό ποσοστό ψήφων στην επαρχία. Εξάλλου, ο ασαφής πολιτικός λόγος διαμαρτυρίας καθώς και η προσωπικότητα του Δ. Τσοβόλα προσελκύουν κοινωνικά στρώματα από την περιφέρεια και πολίτες μεγάλων ηλικιών. Το ΔΗΚΚΙ, όπως καταγράφεται, δέχεται την συντριπτική πλειοψηφία των διαρρεόντων οπαδών του ΠΑΣΟΚ που είναι είτε δυσαρεστημένοι από την κυβερνητική πολιτική είτε δεν αφομοίωσαν την αλλαγή ηγεσίας στο ΠΑΣΟΚ. Τον στελεχικό κορμό του ΔΗΚΚΙ αποτελούν πρώην στελέχη του κυβερνώντος κόμματος τα οποία βρέθηκαν μετά το '93 εκτός νομής κυβερνητικής και κομματικής εξουσίας, ενώ το ιδεολογικό πολιτικό επίπεδο τους θεωρείται χαμηλό.

Η δυναμική παρουσία του κόμματος του κ. Τσοβόλα ανάγκασε το ΠΑΣΟΚ να αναπροσαρμόσει την προεκλογική τακτική του και να οξύνει τους τόνους της προεκλογικής αντιπαράθεσης, καθώς το επιτελείο της Χαριλάου Τρικούπη εκτιμά ότι το ακροατήριο του Δ. Τσοβόλα είναι ευάλωτο στην αντιδεξιά ρητορεία και σε διλήμματα του τύπου «ΠΑΣΟΚ ή δεξιά;». Η πίεση που ασκείται προς το ΔΗΚΚΙ με την πάροδο των ημερών θα εντείνεται, ενώ ήδη έχει φέρει αποτελέσματα, καθώς σε αρκετές εκλογικές περιφέρειες το ΔΗΚΚΙ δεν κατάφερε να συμπληρώσει συνδυασμούς, λόγω του ότι, τελικά, τοπικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ ακολούθησαν την οδό της «κομματικής νομιμοφροσύνης».

Την έναρξη των πυρών εναντίον του ΔΗΚΚΙ έκανε ο Κ. Σημίτης, ο οποίος κατηγορήσε ευθέως τον Δ. Τσοβόλα ότι διασπά την προοδευτική παράταξη, ενώ δεν παρέλειψε να υπενθυμίσει ότι ο πρώτων υπουργός συναινούσε στην οικονομική πολιτική του Α. Παπανδρέου.

Ο πρωθυπουργός επέλεξε να αντιμετωπίσει με οξείς τόνους τον κ. Τσοβόλα για δύο λόγους: α) Το ποσοστό του ΔΗΚΚΙ θα κρίνει το εύρος της αυτοδυναμίας του ΠΑΣΟΚ. β) Το ποσοστό που θα συγκεντρώσει το κόμμα του Δ. Τσοβόλα εκτιμάται ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί μετεκλογικά από την εσωκομματική αντιπολίτευση ως μοχλός πίεσης για την δρομολόγηση εξελίξεων, εφ' όσον η κοινοβουλευτική πλειοψηφία του ΠΑΣΟΚ είναι οριακή. Στους «παροικούντες την Χαριλάου Τρικούπη» είναι γνωστό ότι τοπικά στελέχη της εσωκομματικής αντιπολίτευσης έκλεισαν το μάτι προς το ΔΗΚΚΙ, ενώ οι διαρροές του «νέου ΠΑΣΟΚ» προς το νεοσύστατο κόμμα χρησιμοποιούνται... για να πληγεί ο πρόεδρος του κυβερνώ-

ντος κόμματος. Οι εσωκομματικοί αντίπαλοι του Κ. Σημίτη, διακριτικά αλλά συστηματικά, δημιουργούν την «ασπίδα» των επιχειρημάτων τους για την επόμενη μέρα, καθώς σε κάθε ευκαιρία ισχυρίζονται ότι ο κ. Σημίτης δεν έχει την ικανότητα να συσπειρώσει την βάση του κόμματος καθώς και ότι το «εκσυγχρονιστικό» προφίλ του απωθεί το λαϊκό ΠΑΣΟΚ. Η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ γνωρίζει καλά ότι οι μετεκλογικές εξελίξεις θα διευκολυνθούν εφ' όσον το ΔΗΚΚΙ δεν υπερβεί το οριακό 3%, γι' αυτό και τις τελευταίες ημέρες ο Κ. Σημίτης απευθύνεται κυρίως στο «λαϊκιστικό τμήμα» του πάλαι ποτέ παπανδρεϊκού ΠΑΣΟΚ. Εάν τελικά ο πρόεδρος του σημερινού ΠΑΣΟΚ επιτύχει τους στόχους του θα το ξέρουμε το βράδυ της 22 Σεπτεμβρίου. Το ίδιο βράδυ θα γνωρίζουμε και εάν ο Δ. Τσοβόλας θα διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στις εξελίξεις. Έως τότε, ο αρχηγός του ΔΗΚΚΙ ασ αγωνιά για το εάν θα είναι ο διάδοχος του Α. Παπανδρέου...

κή τοποθέτηση των κομμάτων παραμένει η στάση που κρατούν απέναντι στο ΝΑΤΟ και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Για αυτό και η επίθεση που εξαπολύουν δεν περιορίζεται μόνο στα δύο μεγάλα κόμματα, αλλά επεκτείνεται και στα υπόλοιπα. Μέμφονται το ΠΑΣΟΚ για υποκρισία, κινδυνολογία και ψευδολογία και τονίζουν πως, ενώ ασκεί δεξιά πολιτική ζητεί τη στήριξη αριστερών δυνάμεων. Για δημαγωγία κατηγορούν τη Ν.Δ. και «εφεδρείες του δικομματισμού» χαρακτηρίζουν την ΠΟΛ.ΑΝ., τον ΣΥΝ και το ΔΗΚΚΙ.

Σε καθημερινή βάση, η Α. Παπαρήγα προκαλεί τους τρεις μικρούς κομματικούς σχηματισμούς, να γνωστοποιήσουν πριν από τις εκλογές ποιες προϋποθέσεις και ποιους όρους, θα θέσουν στο ΠΑΣΟΚ και τη Ν.Δ. για μετεκλογική συνεργασία.

Ταυτοχρόνως διαβεβαιώνει την εκλογική βάση, πως το ΚΚΕ δεν πρόκειται να συγκυβερνήσει με κανένα κόμμα, γιατί τότε θα καμφθούν οι αντιστάσεις του.

ΚΚΕ: «ΤΡΙΤΟ ΚΟΜΜΑ, ΑΛΛΑ ΔΕΝ ΘΑ ΣΥΓΚΥΒΕΡΝΗΣΟΥΜΕ»

Αύξηση της εκλογικής δύναμής του προβλέπει το ΚΚΕ και φιλοδοξεί να καταλάβει τη θέση του τρίτου κόμματος στο Κοινοβούλιο. Προεξοφλεί πάντως, ότι δεν πρόκειται να προσφέρει σε κανένα κόμμα αριστερό «άλλοθι», για να εφαρμόσει την αντιλαϊκή πολιτική του.

Στο «σπίτι του λαού» πνέει άνεμος αισιοδοξίας για το εκλογικό αποτέλεσμα. Τα στελέχη του κόμματος δεν δίνουν σημασία στις δημοσκοπήσεις, για τις οποίες πιστεύουν ότι δεν αποσκοπούν στην καταγραφή αλλά στη διαμόρφωση τάσεων, κυρίως στο χώρο των αναποφάσιστων. «Εμείς στηριζόμαστε μόνο στο μήνυμα της σημαντικής ανόδου (του ΚΚΕ)», λένε. Τη θετική ανταπόκριση των ψηφοφόρων απέναντι στο κάλεσμα που απηύθυνε το κόμμα επισήμανε προ ημερών και η γενική γραμματέας Α. Παπαρήγα. «Θα επανεκλεγούν –είπε– όλοι οι (νυν) βουλευτές μας και θα βγουν και νέοι».

Με κυρίαρχο σύνθημα «αντεπίθεση λαέ με ισχυρό ΚΚΕ» τα στελέχη του «οργώνουν» τη χώρα, για να πείσουν τους πολίτες ότι όσο πιο ενισχυμένο αναδειχθεί το κόμμα από τις κάλπες τόσο πιο δυνατόι θα είναι και αυτοί την επόμενη μέρα. Στην προεκλογική μάχη συμμετέχει ενεργά και ο επίτιμος πρόεδρος Χ. Φλωράκης, ο οποίος περιοδεύοντας σε διάφορους νομούς, καλεί εργάτες, αγρότες και υπαλλήλους να καταδικάσουν τον δικομματισμό και να στηρίξουν το ΚΚΕ. Με τη γλώσσα που μόνο αυτός ξέρει να χρησιμοποιεί, ο ιστορικός ηγέτης της αριστεράς σαγηνεύει το ακροατήριό του. Μιλώντας την περασμένη εβδομάδα στους κατοίκους ενός χωριού στα Τρίκαλα, ανέφερε: «Από τον καρπό γνωρίζετε το δέντρο. Τον καρπό αυτό, χρόνια τώρα τον δοκιμάζετε. Είναι γλυκός για το μεγάλο κεφάλαιο, ντόπιο και ξένο. Πικρός για τον αγρότη και τον εργάτη. Τι θα κάνετε με τα δέντρα που δίνουν αυτό τον καρπό; Θα τα ποτίζετε ή θα τ'αφήσετε ν'αρχίζουν να ξεραίνονται;»

Τα στελέχη του Περισσού επιμένουν πως κριτήριο για την πολιτι-

Εξηγώντας τους λόγους, για τους οποίους το Κομμουνιστικό Κόμμα αρνείται τις συνεργασίες, σημειώνει: «Όποιο μικρό κόμμα συμμετάσχει στην κυβέρνηση δεν θα μπορεί ν'αντιδράσει. Το μεγάλο ψάρι θα φάει το μικρό. Πραγματικός ρυθμιστής (των εξελίξεων) μπορεί να είναι το λαϊκό κίνημα. Όποιος άλλος ζητά να γίνει ρυθμιστής, θέλει απλώς, να μετέχει στη διαχείριση χωρίς αντίσταση».

Η ηγεσία του ΚΚΕ θεωρεί δεδομένο ότι δεν θα υπάρξει πρόβλημα ακυβερνησίας στον τόπο μετά τις εκλογές και ζητά από τους οπαδούς όλων των κομμάτων, να ψηφίσουν το ΚΚΕ, ακόμη και αν «δεν γίνουν μέλη του ή δεν συμφωνούν με όλες τις θέσεις του», ώστε να δρομολογηθεί η συγκρότηση του «αντιιμπεριαλιστικού και αντιμολωχικού μετώπου».

ΠΟΛ.ΑΝ.: Ο,ΤΙ ΑΝΕΒΑΙΝΕΙ, ΚΑΤΕΒΑΙΝΕΙ - ΚΑΙ ΤΟΤΕ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΕΙ

Αν μια φωτογραφία ισοδυναμεί με χίλιες λέξεις, ελλείψει αυτής, η λέξη απόγνωση περιγράφει με τον πλέον γλαφυρό τρόπο την κατάσταση που επικρατεί στους κόλπους της Πολιτικής Άνοιξης.

Χωρίς ξεκάθαρη ιδεολογική και πολιτική ταυτότητα, το κόμμα –που στήριξε την υπάρξή του στο Μακεδονικό– βαδίζει προς τις εκλογές με δυσοίωνες προβλέψεις. Σύμφωνα με τις τελευταίες σφυγμομετρήσεις της κοινής γνώμης που είδαν το φως της δημοσιότητας, διατρέχει τον κίνδυνο ακόμη και να μην εκπροσωπηθεί στη νέα Βουλή. Αντικρούοντας τις εκτιμήσεις αυτές, ο ευρωβουλευτής και επικεφαλής του εκλογικού αγώνα του κόμματος Νικ Κακλαμάνης, υποστηρίζει ότι ο λαός με την ψήφο του στις 2 Σεπτεμβρίου, θα καταστήσει την ΠΟΛ.ΑΝ. «δύναμη ελέγχου και μεταρρύθμισης της πολιτικής ζωής». Η πραγματικότητα, ωστόσο, διαψεύδει τις προσδοκίες του, αφού από το σημερινό πολιτικό σκηνικό απουσιάζουν όλες εκείνες οι ευεργετικές συγκυρίες, που το 1993 εκτίναξαν το ποσοστό του κόμματος στο 4.88%. Ακόμη και η λάμψη που κατείχε τότε, ως νεοσύστατος κομματικός σχηματισμός, αποτελεί σήμερα προνόμιο του ΔΗΚΚΙ.

Τα δεδομένα έχουν αλλάξει. Τα εθνικά θέματα δεν προσφέρουν πια για εθνικιστικά συλλαλητήρια και για δημαγωγική επένδυση. Οι προτάσεις που καταθέτει ο Α. Σαμαράς για την ενίσχυση των οικονομικά ασθενέστερων τάξεων –όπως για παράδειγμα οι χημικές αυξήσεις στις συντάξεις– δεν βρίσκουν απήχηση στο λογικό σώμα. Αφενός γιατί έχουν αποσπασματικό χαρακτήρα. Άρα κινούνται στην τακτική της δημοκοπίας, αφετέρου γιατί η ΠΟΛ.ΑΝ. δεν ανήκει στα κόμματα εξουσίας. Άλλωστε, το οικονομικό πρόγραμμα του κόμματος δεν διαφέρει στις βασικές κατευνοσεις του, από αυτά του ΠΑΣΟΚ και της Ν.Δ., γιατί έχει σχεδιαστεί και αυτό στη λογική της συνθήκης του Μάαστριχτ.

Συμπερασματικά, η ΠΟΛ.ΑΝ., ως πολιτικός οργανισμός του γο απ' όλα», χωρίς να προτείνει στην ουσία μία προοδευτική αλλακτική λύση, απευθύνεται στο κοινό του κεντροδεξιού χώρου. Όμως σε αυτή την εκλογική αναμέτρηση δεν έχει απέναντί της μια κυβέρνηση της Ν.Δ., για ν' αποσπάσει δυσαρεστημένους φοφοφόρους από την ιδεολογικά συγγενική παράταξη. Οι δε ογοητευμένοι οπαδοί του ΠΑΣΟΚ κατευθύνονται κυρίως προς ΔΗΚΚΙ, τον ΣΥΝ και το ΚΚΕ. Αυτό τουλάχιστον προκύπτει από τα στοιχεία των δημοσκοπήσεων, αλλά και από τον πανικό που φαίνεται ότι έχει κυριεύσει το επιτελείο και τον ίδιο τον Κ. Κιμίτη.

Στην Πανδρόσου πάντως εκτιμούν πως στο κάλεσμα του κόμματος «θ' ανταποκριθούν και πάλι ψηφοφόροι από όλους τους χώρους». Αναντίρρητα, η βασικότερη πηγή άντλησης ψηφοφόρων για το κόμμα του Α. Σαμαρά παραμένει η Ν.Δ., γι' αυτό και δεν θαψε ν' αποτελεί τον πρωταρχικό αντίπαλο. Για να δώσει τη μάχη, όμως, χρειάζονται τα απαραίτητα όπλα – και η ΠΟΛ.ΑΝ. αυτή την περίοδο δεν τα διαθέτει.

Η πλειοψηφία των μέσων μαζικής επικοινωνίας που τη στήριξαν με προκλητικό μάλιστα βαθμό– κατά τη διάρκεια του προεκλογικού αγώνα του 1993, τώρα την εγκαταλείπουν. Έτσι εξηγούνται οι ηχηροί τόνοι και οι φραστικές κορώνες κατά των «διαπλεκομένων συμφερόντων» που διατυπώνει τον τελευταίο καιρό ο Α. Σαμαράς. Κατηγόρησε τον αρχηγό της Ν.Δ. Μ. Έβερτ πως δεν τολμά να τιτονομάσει τον μεγαλοεκδότη-μεγαλοεπιχειρηματία Χ. Λαμπράκη ως «αόρατο άνθρωπο που από τη δεκαετία του '60, ως σήμερα, θέλει να ελέγχει και να καθορίζει τις πολιτικές εξελίξεις στη χώρα».

Ανεξαρτήτως πάντως από το αν ο πρόεδρος της ΠΟΛ.ΑΝ. ξεδόμησε την βαρύτατη αυτή καταγγελία σε κατάσταση απελπισίας, το αποτέλεσμα ήταν θετικό. Έσπασε η σιωπή. Ως χθες, τέτοιου που μομφές προς το πρόσωπο του Χ. Λαμπράκη εξαπέλυαν μόνο τα στελέχη του ΚΚΕ.

Ηγετικοί παράγοντες του τρίτου κόμματος υποστηρίζουν πως σε θέματα παιδείας, ανεργίας και κοινωνικής ευαισθησίας, «μπορεί να υπάρξει συνεννόηση» με το ΚΚΕ και τον ΣΥΝ. Παράλληλα, χωρούν θετική εξέλιξη την ένταξη όλων των μικρών κομμάτων στο Κοινοβούλιο, γιατί –όπως λένε– «θα λειτουργούν ως κυματοπλάυση στην αλαζονεία του ΠΑΣΟΚ και της Ν.Δ.».

Παρ' όλα αυτά η ΠΟΛ.ΑΝ. δεν αποκλείει το ενδεχόμενο μετελογικής συνεργασίας, με όποιο από τα δύο μεγάλα κόμματα αποχθεί δημοσίως «και όχι κάτω από το τραπέζι μία προγραμματική συμφωνία για μεταρρύθμιση, εθνική αξιοπρέπεια και ανάπτυξη της χώρας».

Πρωτίστως αυτό που έχει σημασία για την ΠΟΛ.ΑΝ. είναι να ποδείξει στις 22 του μηνός ότι πράγματι τα στοιχεία των δημοσκοπήσεων, που τη φέρουν στο όριο του 3%, είναι «κατασκευασμένα», όπως υποστηρίζει.

Γιατί αν αποδειχθεί το αντίθετο, τότε...

ΝΕΥΣΙΣ

ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΝΕΥΣΙΣ

ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
Τεύχος 4 - Άνοιξη - Καλοκαίρι 1996

4

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΚΟΤΝΤΑΡΟΥΛΗΣ: Φυσική και φυσικοί

ΠΑΤΛΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ: Η ελληνική τέχνη και η Ιταλία

ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΑΡΑΒΑΤΟΣ και ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΑΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ: Η φωτογραφία στην ψυχιατρική του 19ου αι. Επιστημονικό εργαλείο και καλλιτεχνική δημιουργία

ΜΑΝΟΛΗΣ ΚΑΡΤΣΩΝΑΚΗΣ: Ιωάννης Φιλάρωνας και μηχανική: Μια δυναμική προσέγγιση στην άφιξη αρχαιότητας

ΓΙΩΡΓΟΣ ΞΗΡΟΠΑΪΔΗΣ: Απροβλεπτικό βίωμα και αναφορά: Στοιχεία μιας φαινομενολογικής σημασιολογίας

ΙΩΑΝΝΗΣ Π. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ: Πιθανές αναπαραστάσεις γεγονότων και αντίστοιχες βάσεις δεδομένων

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΡΗΤΙΚΟΣ: Το επιστημονικό ενδιαφέρον για την επίσημη καθιέρωση του μετρικού συστήματος στην Ελλάδα

ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΒΡΟΓΛΟΥ: Γιώργος Γκουνταρούλης (1945-1996)

ΓΙΩΡΓΟΣ Ν. ΒΛΑΧΑΚΗΣ: Δημήτρης Κρίτσας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Μόλις κυκλοφόρησε το 4ο τεύχος με κείμενα των:
Γιώργου Γκουνταρούλη, Παύλου Χριστοδουλίδη,
Θανάση Καραβάτου, Γρηγόρη Αμπατζόγλου,
Μανόλη Καρτσωνάκη, Γιώργου Ξηροπαΐδη,
Ιωάννου Π. Κωνσταντόπουλου, Θόδωρου Κρητικού,
Κώστα Γαβρόγλου, Γιώργου Ν. Βλαχάκη.

Ένα έγκυρο περιοδικό διεθνούς
επιστημονικού προβληματισμού.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

... προωθούν το καλό βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 10680. ΤΗΛ.: 3607744

Οι μικροί...

ΨΗΦΙΣΤΕ
ΣΚΟΠΙΣΤΕ
ΤΕΛΕΡΣΑΤΕ

Η παθολογοανατομία των μικρών κομμάτων

του Σακελλάρη Σκουμπουρδή

Παρά τις αδυναμίες τους τα τέσσερα μικρά κόμματα, κατά το δοκούν του κάθε ψηφοφόρου, θα είναι χρήσιμα στην επόμενη Βουλή, στην οποία επί της γενικής αρχής ζητείται η πολυφωνία, για πιεστικό έλεγχο στο δρόμο της διαφανούς διευθέτησης των μεγάλων έργων και γενικότερα του ευρωπαϊκού εκσυγχρονισμού της χώρας.

Το δράμα του αδιεξόδου της παπανδρεϊκής Ελλάδας συνεχίζεται και εν όψει των επικείμενων εκλογών. Και η ελπίδα που έχει μείνει μέσα στο ανοιγμένο από τα αφελη (;) ΜΜΕ κουτί της Πανδώρας, μετά την διαφυγή των θησαυρών-αξιών, είναι ήδη πολύτιμη. Μόνο που ο ελληνικός λαός δεν γνωρίζει –μέσα από την συγκεχυμένη υπερ-παρα-πληροφόρησή του– τι ακριβώς να την κάνει αυτή την ελπίδα. Θέλει μεν να κυβερνηθεί, αλλά προβληματίζεται για τις δύο καταναγκαστικές λύσεις, που ελάχιστα επικροτεί. Θέλει επίσης και μια καλή αντιπολίτευση, για να ελέγχει και να «ισιώνει» την όποια κυβέρνηση προκύψει.

ΤΑ ΔΥΟ ΚΛΕΙΔΙΑ

Όπως ευστόχως σημείωσε ο Γ. Βότσης, η όποια κυβέρνηση προκύψει, θα είναι κυβέρνηση μειοψηφίας, παρά την αυτοδυναμία που θα της αποδώσει εκ του ασφαλούς ο εκλογικός νόμος. Αφού σήμερα, λίγες μέρες προ των εκλογών, τα δύο μεγάλα κόμματα μαζεύουν την πραγματική πρόθεση ψήφου του 60% (από 30% περίπου το καθένα), ενώ το 20% μοιράζονται τα μικρά κόμματα και το υπόλοιπο 20% οι «λευκοί» ή «γκριζοί» (άκυρα, λευκά, δεν ξέρω, δεν απαντώ, κ.λπ.). Ήδη λοιπόν, ο εκλογικός νόμος που αποτελεί το μεγάλο κλειδί των εξελίξεων, δυσκολεύει τον ελληνικό λαό να διαλέξει πολιτική. Και θα υπάρξει αυτοδυναμία από ένα κόμμα, το οποίο πριν την επιτακτικά διλημματική λογική των τελευταίων προεκλογικών ωρών «ή Σημίτης ή Έβερτ», δεν θα κερδίζει την πραγματική εμπιστοσύνη των περισσότερων από το ένα

τρίτο του εκλογικού σώματος... Όσο και αν τελικά, υπό την εκβιαστική ανάγκη να κυβερνηθεί η χώρα, ο δικομματισμός αποσπάσει ίσως μεγαλύτερα ποσοστά από τα τωρινά που εμφανίζει. Παρά το γεγονός ότι η Ν.Δ. είναι πολιτικά αντιπαθής και ότι το ΠΑΣΟΚ δεν πείθει, όσο ο εκσυγχρονιστής πρόεδρος του φοβάται για λόγους σκοπιμότητας να αποτινάξει από το ένδυμά του την σκόνη και τους λεκέδες του Παπανδρεϊσμού, που αναστέλλουν τις αναγκαίες διαδικασίες σφοδρής ανανέωσής του.

Αυτή η αντίφαση όμως δεν οφείλεται μόνο στο διαδικαστικό μείζον κλειδί των κρίσιμων εκλογικών εξελίξεων, τον εκλογικό νόμο. Οφείλεται ταυτόχρονα και στο άλλο μείζον κλειδί τους, το πολιτικό: Την εκβιαστική κατάληξη στον ένα από τους δύο μεγάλους, θα μπορούσε να την άρει μόνο μια σοβαρή πολιτική προϋπόθεση, που προκύπτει αβίαστα από την απλή λογική. Όποιος μικρός είχε τα κότσια να αντιτάξει θετικό πρόγραμμα και αποτελεσματικό πολιτικό know how, για διέξοδο από την γενικευμένη κρίση, θα άνοιγε δυναμικά την νέα σελίδα προς το πολιτικό σύστημα του 2000. Δυστυχώς, όμως δεν υπάρχει ένας τέτοιος μικρός. Και έτσι άλλη μια φορά η απλή λογική θα ψάχνει για μη χειρόνες βέλτιστες λύσεις, που να λύνουν τουλάχιστον το πρόβλημα μιας ουσιαστικής αντιπολίτευσης...

Γιατί έχουν όλα τα μικρά κόμματα, κυρίως λόγω μικρότερης επαφής με την εξουσία, μια αξιοσημείωτη ηθική ακεραιότητα που μετράει, αλλά και που δεν φτάνει, ώστε να προσδώσει την λαϊκή εμπιστοσύνη για ανάληψη του βάρους των κυβερνητικών ευθυνών, για διεκπεραίωση των τρεχόντων κρι-

σίμων ζητημάτων της εθνικής διαχείρισης. Χρειάζεται και η ένδειξη ικανότητας πέραν της ηθικής ακεραιότητας και αυτό προσπαθούν να εκμεταλλευτούν τα δύο μεγάλα κόμματα, που εν γένει στερούνται καλής μαρτυρίας περί της ηθικής τους.

Και είχαν την ευκαιρία τα μικρά κόμματα εδώ και πολύ καιρό, να εργαστούν για ένα συνεπές, πλήρες και καλοσυνκροτημένο προεκλογικό πρόγραμμα, που θα ξετίναζε όλα τα προβλήματα, με βάση τις *αρχές* τους.

Και όταν θα ερχόταν η κρίσιμη στιγμή των οψέποτε εκλογών, να βγούνε πανέτοιμοι και να δηλώσουν αποφασιστικά: Ιδού η Ρόδος, ιδού και το πρόγραμμά μας, *ελληνική* λαέ! Ψήφισέ μας γιατί εμείς έχουμε τις λύσεις, με βάση αυτή τη γνωστή πολιτική *ανά-*λυση που κάνουμε! Αυτή θα ήταν η επιθυμητή από το εκλογικό σώμα στάση. Και όχι η «στεγνή» καταγγελία των «αποτυχημένων αυτοδυναμιών», που δεν παρέχει κυβερνητική διέξοδο, εφόσον δεν υπάρχουν τα κατάλληλα προγράμματα, που θα αποτελούσαν τη βάση για το χτίσιμο των αναγκαίων κυβερνήσεων συνεργασίας...

Τότε πράγματι ο ελληνικός λαός θα έβλεπε πολύ ευχάριστα μια τέτοια έκπληξη, από ένα μικρό κόμμα, που πετάει το γάντι στα δύο μεγάλα και στο αδιέξοδό τους, με θετικό προγραμματικό λόγο και όχι με σκέτες διαμαρτυρίες. Τη στιγμή μάλιστα που βλέπει πόσο αδιέξοδος είναι ο θεατρινίστικος δρόμος του δικομματισμού, που στηρίζεται στην πολωτική προεκλογική λογική «*εμείς το φως και σεις το σκότος*»... Δυστυχώς όμως, άλλη μια φορά, τα μικρά κόμματα έχασαν την ευκαιρία να αλλάξουν προς τα

προς το πολιτικό σκηνικό, «διεμβολίζοντας» το επί της ουσίας.

Γιατί, ακριβώς, θα είχαν την ευκαιρία και να εξουδετερώσουν τον εκλογικό νόμο, και τη βασική ιδιότητά του, δηλαδή τη στήριξη του δικομματισμού διά της αποδόσεως αυτοδυναμίας στο πρώτο κόμμα, ανεξαρτήτως ικανότητας και ποσοστού. Αφού ένα τέτοιο μικρό κόμμα – που θα έφτανε δυναμικά έως και πάνω από το 15% – θα επέβαλλε ετεκλογικά την μη αυτοδυναμία, άρα και υπέρνηση συνεργασίας και επιτέλους νεργό θετικό ξεπέραςμα του αδιέξοδου (πάρχοντος) δικομματισμού.

Όλα αυτά είναι πολύ ωραία, για να μπορούσαν να γίνουν αληθινά. Ας δούμε ξεχωριστά τις αδυναμίες των τεσσάρων μικρών κομμάτων, τα οποία κατ' αυτή τη λογική είναι συνυπεύθυνα για την αδιέξοδη αδυναμία του πολιτικού μας συστήματος.

ΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΟΙΞΗ

Το «κόμμα της Μητέρας Πατρίδας», αφού έβρασε μια «θυελλώδη» τριετία και αφού ευνοήθηκε αρχικά, όσο κανένα άλλο κόμμα, από τη φιλική συμπεριφορά των ΜΜΕ, τώρα κινδυνεύει (αν δώσουμε βάση στις αλληλοδιασταυρούμενες δημοσκοπήσεις) να βρεθεί εκτός Βουλής. Η παραγνωρισμένη αλήθεια λέει πάντως ότι, στις εκλογές του 1993, το κόμμα του κ. Σαμαρά υπερετιμήθηκε. Διότι πρέπει να θυμηθούμε την ενόχληση τακτική του κ. Μητσοτάκη, ο οποίος άφησε τους οπαδούς του να απομονώσουν τους σαμαριστές ως «προδοτές», μάλιστα τους κάλυψε ηθικά και όταν προέβησαν σε επανηλειμμένες άθλιες πράξεις βίας κατά οπαδών του νεόκοπου ηγέτη.

Το αποτέλεσμα ήταν, εκεί που το κόμμα του αύριο» δεν είχε να δώσει στον ελληνικό λαό κάτι ουσιαστικό καινούργιο, πέραν από εθνικιστικές κορώνες, να ηρωοποιηθεί. Και ο αρχηγός του – βιαίως διωκόμενος με σιδερόβιδες και άλλα αιχμηρά αντικείμενα – να καταστεί κάτι σαν Ιησούς Χριστός, που πέρναγε ηρωικά την μεγάλη βδομάδα των παθών και που ανέμενε το Ιάσχα της Κυριακής 10.10.1993, για να έλθει ως νικητής νυμφίος του εκλογικού σώματος. Αυτή δε η υπερέτιμηση της Πολ.Αν. φερε και το άλλο αποτέλεσμα, να δημιουργήσει ισχυρό προηγούμενο εξ αδρανείας για όλη τη διανυθείσα τριετία, κρατώντας ζωντανό το κόμμα του κ. Σαμαρά, που μαφορετικά ίσως να μην είχε μπει στη Βουλή και να μην άντεχε τόσον καιρό εκτός αυτής, όπως άντεξε ο ΣΥΝ που διέθετε ισχυρούς πολιτικούς λόγους ύπαρξης.

Παίζοντας πάντα με επικοινωνιακά παιχνίδια εντυπώσεων, όταν στις αρχές του

1995 πέφτουν σωρηδόν στην αγορά δημοσκοπήσεις, που δείχνουν πως η πλειοψηφία της κοινής γνώμης αισθάνεται να εκφράζεται από το «χώρο του κέντρου», ο κ. Σαμαράς εξαγγέλλει τον κεντρώο χαρακτήρα της Πολ.Αν. Η διαρκής αποκάλυψη της πολιτικής αδυναμίας του κόμματός του τον οδήγησε σε συρρίκνωση επιρροής. Και αν τώρα οψίμως ανεκάλυψε την Αμερική, καταγγέλλοντας «το όνομα των ονομάτων», τον κ. Λαμπράκη, αυτό μάλλον αρνητικό είναι για το κύρος του μπλοκ εκείνων, που αντιτίθενται στο κράτος εν κράτει του μεγαλοεπιχειρηματίου. Και εν πάση περιπτώσει, αν ο κ. Λαμπράκης ήθελε και μπορούσε να «μειώσει» στις δημοσκοπήσεις (χαλκεύοντάς τις) κάποιον ενοχλητικό για τα σχέδιά του, αυτός φαίνεται έμπρακτα ότι θα ήταν ο κ. Τσοβόλας. Μάλλον ο αποκλεισμός των μουσουλμάνων από τα ψηφοδέλτια της Πολ.Αν. μείωσε την δύναμή της και όχι κάποια συνωμοσία του κ. Λαμπράκη και «των όποιων ΜΡΒ»... Αυτή η άκρως όψιμη αντίσταση κατά του ουσιαστικού κατεστημένου, δηλαδή τον πανικό του τέλους εποχής. Να αναμένουμε και πιο δραματικά προεκλογικά διαβήματα από πλευράς του κ. Σαμαρά...

ΚΚΕ

Το παραδοσιακό κόμμα με τον καθαρό λόγο, που του επιτρέπει η απλοϊκότητα του ιδεολογικοπολιτικού αξιωματικού του συστήματος, δεν επηρεάζει την πολιτική σκηνή. Είναι μια κατά τα άλλα εξαιρετικά χρησιμη φωνή, παρά τον αντιευρωπαϊσμό της, που βοηθάει τη σύνθεση του λόγου στο Κοινοβούλιο. Είναι ουδέτερη η δυναμική του απέναντι στις εξελίξεις και αποκλείεται να κερδίσει πολύ πάνω από το 5% και πολύ κάτω από το 4,5% στις εκλογές, ό,τι και αν κάνουν όλοι οι άλλοι.

ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ

Ο Συνασπισμός, που απέδειξε ότι πράγματι έχει λόγο ύπαρξης, αφού κατάφερε και εκτός Βουλής να αποσπά με τις θέσεις του την διαρκή προσοχή της κοινής γνώμης, έχει και αυτός τις ίδιες αδυναμίες με τα άλλα μικρά κόμματα. Δεν εμπνέει την ασφάλεια των λύσεων, σε εκείνον τον ψηφοφόρο που προτάσσει την ανάγκη να κυβερνηθεί. Χρειάζονται περισσότερη εξειδίκευση οι θέσεις για την ανοχή του απέναντι στην οικονομία της αγοράς, για τις ιδιωτικοποιήσεις, για το εν γένει πρόβλημα της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας και για την άχαρη και επώδυνη συνέπειά της στην περίπτωση της Goodyear, που αποτελεί ίσως μόνο την αρχή.

Κατά τα άλλα, έχει λόγο συγκροτημένο και σοβαρό και στα εσωτερικά και τα εξωτερικά θέματα. Δίνει μονόδρομη διέξοδο στους ψηφοφόρους, που επιθυμούν μια αξιόπιστη και σύγχρονη αριστερή αντιπολίτευση στη Βουλή, η οποία δεν ήταν και πολύ στα πάνω της αυτά τα τρία χρόνια, χωρίς τη φωνή βουλευτών του ΣΥΝ.

ΔΗΚΚΙ

Το «κλειδί των εκλογών», μετά τις δημοσκοπήσεις που του δίνουν σχετικά μεγάλα νούμερα, αξίζει ιδιαίτερος την προσοχή μας. Ο κ. Τσοβόλας, μεθυσμένος από την ανταπόκριση μερίδας ψηφοφόρων στα λαϊκιστικά του μηνύματα περί «πατριωτικού και κοινωνικού» χαρακτήρα, που δεν έχει πια το ΠΑΣΟΚ του κ. Σημίτη και που έχει πια μόνον αυτός, ως γνήσιος κληρονόμος της ιδρυτικής διακήρυξης του ΠΑΣΟΚ, δεν σταματιέται με τίποτε. «Όχι μόνο τρίτο κόμμα, αλλά και κάτι παραπάνω θα γίνουμε!», δηλώνει – και ποιος να ξέρει τι υπονοεί...

Παρακολουθώντας τις τελευταίες προεκλογικές του ομιλίες, σημειώνει κανείς ότι η φωνή του έχει αποκτήσει ύψος, ένταση και χροιά, παρόμοιες με της φωνής του Γιώργου Τράγκα και, φυσικά, αυτή η εθελουσία παραποίησης της φωνής του έχει τη σημειολογική της αξία. «Χτυπάει» το μαζικό εκείνο εξαθλιωμένο βιοτικά και διανοητικά κοινό, που ελλείψει Παπανδρέου είναι γενικώς διαθέσιμο. Είναι απολύτως ακριβές αυτό που έχει συνειδητοποιήσει το ΠΑΣΟΚ και καταγγέλλει πολιτικά, ότι η ψήφος στον Τσοβόλα διασπά τη δύναμη του ΠΑΣΟΚ και μπορεί να επαναφέρει ανέλπιστα τη Ν.Δ. στην εξουσία (πράγμα που δεν κάνει ο ΣΥΝ). Γιατί το ΔΗΚΚΙ «κλέβει» σχεδόν όλες του τις ψήφους από το κυβερνητικό κόμμα. Και ψευδώς διατείνεται ο κ. Τσοβόλας ότι αναμένει τη δύναμή του από τα λευκά, άκυρα και τους αναποφάσιστους, αφού οι μετρήσεις είναι κατηγορηματικές.

Τώρα, η γραφειοκρατική ανάγκη για ευόδωση του προσωπικού του οράματος δεν τον σταματάει. Και τον ευνοεί η παλαιοκομματική στάση του ΠΑΣΟΚ, που προκαλεί πόλωση (όπως έπραξε και ο κ. Μητσοτάκης το 1993 με την Πολ.Αν), εγείροντας το ζήτημα ποιος είναι πιο κοντά στον ανδρείο μύθο, αντί να τον χτυπήσει πολιτικά στις απαράδεκτες θέσεις «είναι έτοιμοι να δεχθούν αντεθνικές λύσεις», ή «ο Σημίτης ξαναπαίζει το βρώμικο '89» και λοιπές λαϊκιστικές ανοησίες.

Στην προεκλογική συμπεριφορά του πρωθυπουργού κρατιέται λοιπόν, το μέλλον του νέου λαϊκιστικού φαινομένου της πολιτικής μας ζωής.

Πώς θα απαλλαγεί η οικονομία απ' τον εφιάλτη του χρέους;

του Κώστα Τσαλόγλου

Αν για κάτι μπορεί να κατηγορηθεί το προεκλογικό κλίμα που τώρα ζούμε είναι πως άργησε να εκδηλωθεί. Δεν ευθύνεται, ασφαλώς, για την καθυστέρηση ο ελληνικός λαός, το εκλογικό σώμα. Οι πολίτες επανεξετάζουν τις πολιτικές τους επιλογές όταν η ίδια η ζωή τους υποχρεώνει σε αυτό. Οι πολιτικοί, όμως, εκείνοι που διεκδικούν το προνόμιο να αποφασίζουν για τη ζωή των άλλων, είναι αυτοί υποχρεωμένοι να εμπολουτίζουν με τις πιο ορθές εκτιμήσεις τον πολιτικό τους λόγο, ώστε να καθοδηγούν την κοινωνία προς τις επιβαλλόμενες αλλαγές ατομικής και συλλογικής συμπεριφοράς. Τις αλλαγές που θα βοηθήσουν στην προσαρμογή και αξιοποίηση, υπέρ αυτού που ονομάζουμε εθνικό συμφέρον, των ιστορικών εξελίξεων.

Οταν οι ηγέτες και τα στελέχη των πολιτικών κομμάτων αποδείχνονται στην πράξη ανίκανοι για την εκπλήρωση του πρωταρχικού τούτου καθήκοντος, η αποδοκιμασία τους, με την έκδηλη αδιαφορία ενός διογκούμενου αριθμού ψηφοφόρων αν θα κερδίσουν ή όχι τις εκλογές, είναι η πιο ήπια, αλλά και η πιο διδακτική «ποινή» από όσες προβλέπει το κοινοβουλευτικό «δίκαιο».

Το εκλογικό σώμα οδεύει προς την αναμέτρηση της μεθεπόμενης Κυριακής απαλλαγμένο σε μέγιστο βαθμό από όσα εγκλώβιζαν, κυριολεκτικά, την ψήφο του υπέρ αυτής ή εκείνης από τις δύο μεγάλες παρατάξεις.

ΤΙ ΕΧΕΙ ΑΛΛΑΞΕΙ...

Δεν υπάρχουν έντονες ιδεολογικές αντιπαραθέσεις· ξεθώριασαν οι παραδοσιακές εχθρότητες ανάμεσα στη συντηρητική και στη λεγόμενη φιλελεύθερη παράταξη· δεν προσφέρονται στην πολιτική «αγορά» συνθήματα για πολιτικά και οικονομικά καθεστώτα τόσο διαφορετικά ανάμεσά τους, ώστε να γεννιέται η επιθυμία να δοκιμαστούν όλα· συρρικνώθηκαν στο ελάχιστο οι ρουσφετολογικές προσδοκίες που κυριαρχούσαν άλλοτε για την υπερψήφιση του φίλου υποψήφιου· συνειδητοποιήθηκε –σε πολλές περιπτώσεις άσχημα– το γεγονός ότι οι εθνικές κυβερνήσεις πρέπει να ανα-

πτύσουν τις πρωτοβουλίες τους στα όρια που καθορίζει η υπερεξουσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης· διαπιστώθηκε ότι τα πολιτικά κόμματα, μεγαλύτερα και μικρότερα, δεν έχουν αποκτήσει ακόμα την ικανότητα αναζήτησης λύσεων με συμβιβασμό του εθνικού και του κοινοτικού συμφέροντος· εξέλιπε, τέλος, και η απροκάλυπτη εχθρότητα μεταξύ των ηγετών των δύο μεγάλων κομμάτων, των **Α. Παπανδρέου** και **Κ. Μη-**

τσοτάκη, με το θάνατο του πρώτου, η οποία λειτουργούσε ως έσχατο μέσο διχασμού των οπαδών των δύο κομμάτων. Με όλες αυτές τις αλλαγές στο πολιτικό πεδίο είναι ευεξήγητη η βελτιωμένη ικανότητα των πολιτών να αντιλαμβάνονται ποιοι από όσους ζητούν την ψήφο τους έχουν τα προσόντα για να αντιστρέψουν τις εξελίξεις που δρομολόγησε η ακόρεστη κομματική βουλιμία της τελευταίας εικοσαετίας και αυτής της

νότητας αποτέλεσμα είναι η έλλειψη εν-
φέροντος για την καθημερινή αναμέ-
ση.

Οι στομφώδεις αερολογίες δεν συγκι-
νούν. Η ατολμία των κομματικών εκπροσώ-
πων να πουν την αλήθεια για τα πραγματι-
κό κρίσιμα προβλήματα του τόπου και να
πουν πως έχουν την δυνατότητα να τα
λύσουν, είναι το στοιχείο που κυρίως
υπωσιάζει. Οι ανταγορείες τύπου κολο-
βιάς, για το ποιος θα δώσει τα περισσό-
τα, το μόνο που πετυχαίνουν είναι να βα-
ίνουν τη δυσπιστία απέναντι στην αποτε-
λεσματικότητα του πολιτεύματος.

Τα προβλήματα είναι πράγματι κρίσι-
μα. Κρίσιμα, όχι με τη ρητορική ευχέρεια
που χρησιμοποιείται ο όρος. Αλλά με την
νοια ότι και τα δύο ενδεχόμενα είναι εξί-
σου πιθανά: *Να οδηγηθούμε σε δραματική
εξοβάρυνση της εθνικής μας παρουσίας, ή
αντιστρέψουμε τις εξελίξεις και να ξανα-
καθίσουμε το ρόλο που μπορούμε να δια-
δικτυώσουμε στο πλαίσιο των προσπαθει-
ών για πρόοδο και στις δύο πλευρές της Με-
γείας. Ρόλο τον οποίο, εξαιτίας των
παυγαλέων λαθών μας στους οικονομι-
κούς και διπλωματικούς χειρισμούς, επιχει-
ρούν να αναθέσουν, εις βάρος μας, οι ισχυ-
ροί της Δύσης, στην «κατασκευασμένη»,
από τους ισχυρούς της Δύσης-ση-
μερινή Τουρκία.*

Ο ΠΑΣΟΚ ΤΗΣ ΗΓΕΣΙΑΣ ΕΙΝΑΙ ΤΟ... ΠΑΛΙΟ ΓΝΩΣΤΟ ΠΑΣΟΚ

Η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ δείχνει περισσότε-
ρο ευαίσθητη απέναντι στην κρισιμότητα
των διαμορφωμένων αδυναμιών μας. Ίσως,
γιατί έχει την βεβαιότητα πως θα είναι και η
επικερφική κυβέρνηση. Απέφυγε, γι' αυ-
τόν το λόγο, στην αρχή της εκστρατείας της,
να δώσει τις συνήθειες υποσχέσεις, ενώ ήξε-
ρε πως δε θα μπορούσε να τις τηρήσει. Ο κ.
Σημίτης προσπάθησε να αγκιστρώσει την
προτίμηση των ακροατών του με το «όρα-
μα» της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, ένα
όραμα τόσο γοητευτικό ώστε να είναι σχε-
δόν απρεπείς οι πρώιμες εισοδηματικές πα-
ροχές. Φιλοτεχνούσε, έτσι, όπως πίστευε,
και το «προφίλ» ενός σοβαρού, αξιοπιστού
γέτη.

Υπάρχει, όμως, και το κόμμα. Το κόμμα,
αποτελεί δηλαδή, που εξακολουθούν να
πικαλούνται υπερηφάνως ότι ανάλωσαν
πέντε προσπάθειές τους επί δώδεκα κυβερνη-
τικά έτη ώστε να φτάσουμε στο σημερινό
κομβικό σημείο για το εθνικό μας μέλλον.
Για «...ανυπαρξία εθνικής αναπτυξιακής
στратηγικής τις τελευταίες δύο δεκαετίες»
ακούσε ο ίδιος ο σημερινός υπουργός εθνι-
κής οικονομίας κ. Γ. Παπαντωνίου στις

23.5.1996. Και φυσικά, δεν έλεγε ψέματα.
Πώς, λοιπόν, να γίνει δεκτό ότι το ΠΑΣΟΚ,
αναλλοίωτο στην καθοδηγητική του σύνθε-
ση, «νέο», όσο νέο μπορεί να είναι και το
περιεχόμενο μιας κλεψύδρας επειδή πέρα-
σε από τον επάνω κώνο στον κάτω, είναι
κατάλληλο για την ανέλκυση της χώρας από
το πολύ χαμηλό επίπεδο στο οποίο την έφε-
ρε η «ανυπαρξία εθνικής στρατηγικής ανά-
πτυξης»;

Η Ν. Δημοκρατία προτίμησε για προεκλο-
γική της πρόταση τις παραδοσιακές ελευ-
θεριότητες περί παροχών, λοιδορώντας και
τα «όραμα» του κ. Σημίτη. Για το κρισι-
μότερο, όμως, πρόβλημα, το πρόβλημα της
αλυσοδεμένης στο υπέρογκο δημόσιο χρέ-
ος οικονομίας μας, δεν είπε λέξη ο κ.
Έβερετ. Είναι δεδομένο, ωστόσο, ότι αν αυ-
τού του προβλήματος δεν υπάρξει θετική
και γρήγορη αντιμετώπιση, καμία, απολύ-
τως καμία από τις περί παροχών υποσχέ-
σεις, καμία βελτίωση του σημερινού υπο-
βαθμισμένου επιπέδου λειτουργίας του
κοινωνικού κράτους, δεν είναι δυνατή. Κά-
τι χειρότερο: Αν δεν περιοριστεί η ανάγκη
του κράτους για συνεχή προσφυγή στον
εσωτερικό και εξωτερικό δανεισμό προκει-
μένου να αντιμετωπιστούν, στοιχειωδώς
έστω, οι δαπάνες τους, όχι μόνο θα αναστα-
λεί κάθε πρόθεση ανάπτυξης αλλά θα είμα-
στε με τα χέρια δεμένα σε κάθε είδους προ-
κλήσεις από τους εχθρούς και τους «φί-
λους» μας.

ΟΙ ΙΣΟΠΕΔΩΤΙΚΕΣ ΓΕΝΙΚΕΥΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΒΕΡΤ

Όταν επέλεξε ως αποδεικτικό της αναξιο-
πιστίας του κ. Σημίτη ο κ. Έβερετ τα θλιβερά
γεγονότα του μεσονυχτίου της Ίμιας, θεώ-
ρησε αρκετή εξήγηση της υπερβολικής υπο-
χωρητικότητας της ελληνικής πλευράς το
ακατάλληλο έως επικίνδυνο της ανάληψης
από τον κ. Σημίτη και το κόμμα του της ευ-
θύνης για χειρισμό των εθνικών θεμάτων.
Δεν αναρωτήθηκε μήπως οι επίσημοι της
Ουάσιγκτον, που έσπευσαν να παρέμβουν,
επισήμαναν στους έλληνες συνομιλητές
τους ότι αν προκαλούνταν θερμό επεισό-
διο, με πιθανότητα εξέλιξής του σε πολεμι-
κή σύγκρουση με τους Τούρκους, θα ήταν
αναπόφευκτη -πάντα τα «προβλέπουν» κά-
τι τέτοια οι φίλοι μας οι Αμερικανοί- η εκ-
δήλωση έντονης ανησυχίας, από τους ξέ-
νους κυρίως, επενδυτές σε ομόλογα και
έντοκα γραμμάτια του Ελληνικού Δημοσί-
ου; Και ότι οι ανησυχούντες κερδοσκόποι
θα ζητούσαν τη ρευστοποίηση των τίτλων
τους; Με αποτέλεσμα να εξανεμιστούν τα
συναλλαγματικά διαθέσιμα της Τράπεζας
της Ελλάδος; Και να χάσει το κράτος την
ευχέρεια να καταφύγει στην εσωτερική και

στην εξωτερική χρηματα-
γορά για να αντλεί κεφά-
λαια που καλύπτουν τα
συναλλαγματικά και
δραχμικά ελλείμματά
του;

Πέρα από αυτό. Δεν
γνωρίζει η ηγεσία της
Νέας Δημοκρατίας ότι
από την ύπαρξη αυτών
των συναλλαγματικών διαθεσίμων εξαρτά-
ται το πασοκικό «επίτευγμα» της σκληρής
δραχμής, επειδή είναι δυνατή η αντιμετώπι-
ση περιστασιακών νομισματικών αναταρα-
χών που θα απειλούσαν το εθνικό μας νόμι-
σμα; Δεν γνωρίζει ότι και το άλλο «επίτευγ-
μα», της συμπίεσης του πληθωρισμού, είναι
επίσης παρακολούθημα του συναλλαγματι-
κού αποθέματος επειδή επιτρέπει, με την
ανατίμηση της δραχμής, να εξουδετερώνε-
ται ακόμα και το ποσοστό του εισαγόμενου
πληθωρισμού που αντιστοιχεί στις τιμα-
ριθμικές αυξήσεις των εισαγόμενων προϊό-
ντων; Και ότι, παρ' όλα αυτά, ο εγχώριος
πληθωρισμός εξακολουθεί να είναι τριπλά-
σιος του μέσου κοινοτικού όρου (8,4% ένα-
ντι 2,8%), διότι η λειτουργία της ελληνικής
οικονομίας, εξαρτημένη από το ύψος του
επιτοκίου που προσφέρει το κράτος για να
βρει δανειστές, μόνο από την προσφορά,
εποχιακά, αγροτικών προϊόντων που πλεο-
νάζουν, συμβάλλει στην αντιμετώπιση των
πληθωριστικών πιέσεων.

Σε περίπτωση, λοιπόν, που διακοπεί η
ανανέωση των συναλλαγματικών διαθεσί-
μων και η προθυμία της αγοράς να δανειζει
το κράτος, όλο τούτο το οικοδόμημα που
ισορροπεί στην κόψη του ξυραφιού θα κα-
ταρρεύσει από τη μια μέρα στην άλλη. Η
πτώχευση του κράτους θα είναι το πιο...
φωτεινό σημείο στην εικόνα που θα σχημα-
τιστεί.

• *Τι θα έκανε, με δεδομένη αυτήν την απο-
κρυπτόμενη πραγματικότητα, ο κ. Έβερετ,
αν βρισκόταν στη θέση του κ. Σημίτη το
«μεσονύκτιο της Ίμιας»;*

Το ερώτημα δεν περιμένει απάντηση. Δεν
είναι αυτό το ζητούμενο. Το ζητούμενο εί-
ναι η τολμηρή πληροφόρηση του ελληνικού
λαού, αυτή την ώρα των βαρύγδουπων δη-
λώσεων, για το τι θα κάνουν όσοι διεκδι-
κούν την εξουσία, πώς θα μεθοδευτεί η
απαλλαγή της οικονομίας από τον εφιάλτη
του χρέους ώστε να γίνει δυνατή, τότε μόνο,
η ανάπτυξη σε όλα τα επίπεδα. Ανάπτυξη, η
οποία αντιπροσωπεύει τούτη την εποχή και
το αποφασιστικό συγκριτικό πλεονέκτημα
έναντι όσων, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο,
θέλουν να σπρώξουν την Ελλάδα στο περι-
θώριο των διεθνών εξελίξεων.

Τι θα ψηφίσετε, κ. Κέυνς;

του Κώστα Δέδε

«Το μακροπρόθεσμο αποτελεί πρόβλημα κατάλληλο για τους φοιτητές που δεν έχουν πάρει ακόμα το πτυχίο τους»

Τζων Μένναρντ Κέυνς¹

Αν ζούσε ο εμπνευστής της κρατικής παρέμβασης στην οικονομία (μέσω παραγωγικών επενδύσεων, προκειμένου να αυξηθεί η ενεργός ζήτηση και να καταπολεμηθεί η ανεργία), ο **Τζων Μένναρντ Κέυνς**, αν επισκεπτόταν την Ελλάδα σήμερα, παραμονές εκλογών, και καλοπροαίρετα έβλεπε και άκουγε από τον καναπέ το περιεχόμενο της προεκλογικής αναμέτρησης, θα έλεγε: «*Η τρελάθηκαν οι πολιτικοί ή τρελάθηκαν τα οικονομικά*».

Πράγματι, αυτό το προεκλογικό οικονομικό αλαλούμ που γίνεται από τα μεγάλα κόμματα μπορεί κανείς να πει ότι είναι η αιτία μιας φαινομενικής απάθειας αλλά και της εκδηλούμενης αναποφασιστικότητας ως προς τις προτιμήσεις των ψηφοφόρων. Και γιατί να μην είναι; Όταν αντί για συγκεκριμένες παρεμβάσεις στον οικονομικό τομέα ακούμε διακηρύξεις και λύσεις υπό μορφής συνταγών οι οποίες οδηγούν στη ρήση «μία από τα ίδια».

Είναι γεγονός ότι ως τώρα το ΠΑΣΟΚ και η Ν.Δ. δεν έχουν μιλήσει ξεκάθαρα για το τι θα πράξουν την «επόμενη ημέρα». Και αυτό γιατί τα δύο μεγάλα κόμματα φαίνεται να έχουν στο ψυγείο τους αποφάσεις και μέτρα έτοιμα να τα τοποθετήσουν στο θάλαμο μικροκυμάτων όταν ένα απ' αυτά έρθει στην εξουσία για να τα εφαρμόσει. Και από τη στιγμή που τα δύο μεγάλα κόμματα κρύβουν τα χαρτιά τους, είναι εύλογο να δημιουργείται επιφυλακτικότητα, σύγχυση και αναποφασιστικότητα που κάνει παραδοσιακούς ψηφοφόρους να βλέπουν τα μικρά κόμματα από κάποια διαφορετική οπτική γωνία. Μάλιστα, δεν είναι τυχαίο ότι το ΠΑΣΟΚ όχι μόνο δεν καταφέρνει να αποσπάσει ψήφους από τον Συνασπισμό όπως επιδιώκει, αλλά οδηγεί σε ενίσχυση του κόμματος αυτού αλλά και σε ισχυροποίηση του σημαντικού αντιπάλου του, που είναι το κίνημα του κ. **Δημήτρη Τσοβόλα**.

Πολιτικοί και οικονομικοί παρατηρητές, διαβλέποντας τη στήθος με στήθος πορεία των δύο μεγάλων κομμάτων προς τις κάλπες, οδηγούνται στην εκτίμηση ότι κυρίως το ΠΑΣΟΚ θα επιδιώξει να πολώσει το προεκλογικό κλίμα.

Πράγματι, είναι η πρώτη φορά τουλάχιστον μετά τη μεταπολίτευση που η αδιαφορία αποτελεί χαρακτηριστικό της προε-

κλογικής περιόδου, όπου κάποτε κυριαρχούσε αυτό το «μέγα πλήθος και μέγα πάθος». Και επειδή το πάθος πολλές φορές αντιστρατεύεται τη λογική, η σημερινή απουσία του ίσως έχει οδηγήσει τους ψηφοφόρους σε ωριμότερες σκέψεις, σε ορθολογικότερη συμπεριφορά αλλά και σε σκεπτικισμό ως προς τις προθέσεις και τις επιδιώξεις των δύο μεγάλων κομμάτων.

Φυσικά, τα μεγάλα κόμματα δεν συνειδητοποίησαν ότι από τη στιγμή που άλλαξε ο χαρακτήρας της προεκλογικής αναμέτρησης, η διατύπωση θέσεων, προτάσεων αλλά και η έκφραση σοβαρής και τεκμηριωμένης επιχειρηματολογίας, ειδικότερα για το οικονομικό πρόβλημα της χώρας, αντικατέστησαν τη στεία συνθηματολογία του μπαλκονιού. Δυστυχώς, τα κόμματα αυτά κινούνται από κεκτημένη ταχύτητα, που είναι πολύ πιθανό να τα οδηγήσει στην πόλωση και στην έντονη αντιπαράθεση.

Σε τι όμως εστιάζεται η παρατηρούμενη απάθεια, η οποία όμως έχει οδηγήσει σε υψηλό ποσοστό τους αναποφασιστους περίπου δέκα μέρες προ των εκλογών;

Η άποψη πολιτικών και οικονομικών αναλυτών είναι ότι οι αναφορές τόσο του πρωθυπουργού και προέδρου του ΠΑΣΟΚ **Κ. Σημίτη**, όσο και του προέδρου της Ν.Δ. **Μιλτιάδη Έβερτ** στα θέματα της οικονομίας έχουν δημιουργήσει όχι μόνο υποψίες στο εκλογικό σώμα για το τι πράγματι μπορεί να πραγματοποιηθεί αλλά και απογοήτευση, δεδομένου ότι οι αναφορές στην αναπτυξιακή προοπτική δεν συνοδεύονται από εξαγγελίες συγκεκριμένων διαδικασιών ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Δηλαδή, από έναν μακροπρόθεσμο σχεδιασμό αναπτυξιακών πολιτικών και μελέτης διασυνδέσεων των κλάδων της οικονομίας, όπως κάποτε είχε εισηγηθεί με άρθρο του στην εφημερίδα *Καθημερινή* ο αείμνηστος **Αθανάσιος Κανελλόπουλος** και το οποίο άρθρο αποτέλεσε υπόμνημα των Κανελλόπουλου, Έβερτ και **Δήμα** προς τον τότε πρωθυπουργό κ. **Κωνσταντίνο Μητσοτάκη**.

Είναι χαρακτηριστικό αυτό που δήλωσε ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας **Γιάννος Παπαντωνίου** σε συνέντευξή του στο *Βήμα* (1.9.96) όταν ρωτήθηκε για το ποιες είναι οι βασικές διαρθρωτικές αλλαγές που θα επιδιώξει το ΠΑΣΟΚ στα πρώτα χρόνια της επόμενης τετραετίας:

Διελεύσεις στο μετρό:
 μια πορεία ανάμεσα στα σημεία
 και τα συμβολικά μονοπάτια
 που διασχίζουν το υπέδαφος.
 Τυχαίες συναντήσεις
 με τους όμοιούς μας
 και τους διαφορετικούς,
 με τη μοναξιά της πόλης,
 τους φόβους, τις μόδες, τα γράφιτι
 και όλα τα είδη των ρατσισμών.
 Ο ιστορικός ηγέτης
 των Ερυθρών Ταξιαρχιών
 μετατρέπεται σε ταξιδιώτη που,
 αφού πέρασε το κατώφλι της φυλακής
 προχωρά από σταθμό σε σταθμό
 αναζητώντας ένα θετικό νόημα,
 προσπαθώντας να ζήσει
 το παρόν.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΕΛΦΙΝΙ, ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 58,
 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 38 30 955, FAX: 33 03 175
 ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ 50-52,
 106 81 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 33 03 380

«Τα επόμενα βήματα θα γίνουν με περισσότερο δυναμισμό
 τον τομέα των δημοσίων δαπανών. Υπάρχει, ξέρετε, πολλή
 ιατάλη σε οργανισμούς και υπηρεσίες που δεν εξυπηρετούν
 ρισιαστικές ανάγκες. Θα πρέπει είτε να καταργηθούν είτε να
 γγωννευθούν, όπως στην περίπτωση νομικών προσώπων δη-
 ραίου δικαίου που έχουν συσταθεί στη διάρκεια του εμφυλίου
 λέμου. Υπάρχει θέμα καλύτερης αξιοποίησης της ακίνητης
 ριουσίας, ιδιαίτερα στα πανεπιστήμια και στα νοσοκομεία,
 στε να εξοικονομηθούν πόροι για την καλύτερη λειτουργία
 νς. Χρειάζεται και θα εισαχθούν τώρα νέοι μέθοδοι διαχείρι-
 ρς στους χώρους αυτούς για να πάμε σε μια νέα οργάνωση και
 ιτουργία, με στόχο την οικονομικότερη και διαφανέστερη λει-
 νουργία τους.

Θα αντιμετωπίσουμε διαφορετικά το θέμα των προσλήψεων
 το Δημόσιο. Θα πρέπει να ελεγχθούν πολύ αυστηρότερα και
 α θεσμοθετηθεί η σχέση «ένας σε κάθε τρεις υπαλλήλους» που
 α αποχωρούν».

Θα μπορούσε κανείς να παρατηρήσει ότι, παρά το ότι ο κ.
 Ιαπαντωνίου γνωρίζει καλά ότι για την ελληνική οικονομία
 ιαρθρωτικές αλλαγές και οικονομική μεγέθυνση πάνε μαζί,
 ήλησε με γενικούς και αποσπασματικούς όρους χωρίς να ανα-
 ρέρεται σε άλλες σημαντικότερες προτεραιότητες.

Επίσης, θα μπορούσε κανείς να ισχυρισθεί ότι τόσο ο κ. Πα-
 ιαντωνίου όσο και ο πρωθυπουργός στη Διεθνή Έκθεση Θεσ-
 αλονίκης αποφεύγουν να συγκεκριμενοποιήσουν μέτρα,
 ροκειμένου να οδηγηθεί η χώρα σε αναπτυξιακή τροχιά. Εί-
 ναι μάλιστα εμφανής η μη αναφορά σε ειδικότερα θέματα που
 ιφορούν στο εμπόριο όπως τα κοινοτικά προγράμματα ενί-
 ρχυσης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Αλλά και το ζήτημα της ανεργίας πώς θα μπορούσε να αντι-
 ιετωπιστεί βραχυπρόθεσμα αν όχι με κρατική παρέμβαση και
 εκτέλεση των απαραίτητων έργων υποδομής της οικονομίας,
 α οποία θα οδηγήσουν σε διαρθρωτικές αλλαγές;

Είναι χαρακτηριστικό στην προκειμένη περίπτωση, ότι το
 ιεν ΠΑΣΟΚ αναγορεύει σε μείζον θέμα το ζήτημα της περικο-
 τής των δημοσιονομικών δαπανών, η οποία ως διά μαγείας θα
 εξάλειψει τις κακοδαιμονίες της ελληνικής οικονομίας, αλλά
 και η Ν.Δ. θεωρεί ότι η αποκρατικοποίηση θα οδηγήσει από
 λή της στη λύση όλων των προβλημάτων, συμπεριλαμβανο-
 μένης και αυτού της ανεργίας και της απασχόλησης. Με ποιες
 όμως παρεμβάσεις θα γίνουν όλα αυτά; Και αν τα κόμματα
 γνωρίζουν αυτές τις παρεμβάσεις, γιατί τις έχουν στο «ψυγείο»
 και δεν τις αποκαλύπτουν έστω και με τη... σαφήνεια του κ. Γε-
 ωργίου Βέλτσου;

Πέραν, όμως, από τη συσκότιση στην αναπτυξιακή διαδικα-
 σία, η οποία αποτελεί και ένα μέσο μακροπρόθεσμο μακροοι-
 κονομικό στοιχείο, η πρωθυπουργική διακήρυξη για εφαρμο-
 γή της ίδιας ισοδυναμικής πολιτικής, που έχει οδηγήσει ένα μέ-
 ρος του πληθυσμού στα όρια της φτώχειας, έχει προκαλέσει
 αγανάκτηση και απογοήτευση που ενισχύεται και από την επί-
 ρσης μη αναφορά του Μ. Έμπερτ στο θέμα αυτό.

Όταν μισθωτοί και συνταξιούχοι διαβλέπουν ότι οι διάφο-
 ρες κυβερνητικές επιτεύξεις και οι εκατέρωθεν εξαγγελίες
 δεν οδηγούν σε βραχυπρόθεσμη βελτίωση του εισοδήματός
 τους, αλλά αντίθετα, μεταθέτουν στο απώτερο μέλλον το στόχο
 αυτό, θα μπορούσαν να πουν αυτό που είχε πει κάποτε ο Τζων
 Μένναρντ Κέννυ: «Μακροπρόθεσμα, κύριοι, όλοι θα είμαστε
 νεκροί»...

1. J. Robinson: Φιλοσοφία της οικονομίας, σελ. 84.

ΨΗΦΙΣΤΕ
ΣΚΟΠΙΣΤΕ
ΤΕΛΕΡΣΑΤΕ

Η αλήθεια για την οικονομία σήμερα

του Σπήλιου Παπασπηλιόπουλου

Η πληροφόρηση των πολιτών κατά την προεκλογική περίοδο για την κατάσταση της οικονομίας μας και για τις εξελίξεις που οδηγούν σ' αυτή είναι απαραίτητη για πολίτες δημοκρατικής χώρας, είναι γεμάτη συγχύσεις και επιδιώκει την παραπλάνηση.¹ Μόνο θλίψη και οργή νιώθει κανείς απ' όσα ακούει στις τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές αναμετρήσεις των πολιτικών, από τις ανακρίβειες και τα λανθασμένα ή φανταστικά στοιχεία που παρατίθενται, από τη γενική συσκότιση που επιδιώκεται.² Βέβαια, στον γραπτό λόγο και ιδιαίτερα στα εξειδικευμένα έντυπα³, γίνονται αυστηρά επιστημονικές, κριτικές και αναλυτικές παρουσιάσεις των οικονομικών μας πραγμάτων, αλλά οι άρχοντες της πληροφόρησης θεωρούν ότι αυτές οι αναλύσεις δεν χρειάζονται για τον χύδην όχλο.⁴

Θα προσπαθήσουμε στο άρθρο αυτό, με όσο γίνεται μεγαλύτερη αντικειμενικότητα και νηφαλιότητα, ν' ανατρέξουμε στα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας, κουράζοντας τον αναγνώστη με νούμερα (όσο γίνεται λιγότερα), τα οποία είναι απαραίτητα. Όπως, επίσης, απαραίτητο είναι ν' ανατρέξουμε στο πρόσφατο παρελθόν, για να δούμε πώς δημιουργήθηκαν τα σημερινά προβλήματα, ποια ήταν η οικονομική πολιτική που ακολουθήθηκε και ποιες είναι οι ευθύνες που πρέπει ν' αποδοθούν από τους πολίτες. Βραχυχρόνιοι εντυπωσιασμοί δεν είναι σε όφελος κανενός. Διατυμπανίζεται ότι η κατάσταση της οικονομίας έχει βελτιωθεί κατά τους τελευταίους μήνες, κι ότι υπάρχει ευνοϊκή εξέλιξη των μακρο-οικονομικών μεγεθών. Παρά τον εξωραϊσμό των στοιχείων, την οποία διαπιστώνουν έγκυροι αναλυτές, υπάρχει μια πρόοδος, ιδίως όσον αφορά τον πληθωρισμό και το

διαρθρωτικό δημοσιονομικό έλλειμμα, αλλά όχι μόνον υπάρχει χειροτέρευση άλλων μακρο-οικονομικών μεγεθών, αλλά και η πρόοδος αυτή είναι «οριακή και ευάλωτη».

Η πραγματική άνοδος του ΑΕΠ (Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος) σε αγοραίες τιμές ήταν για την ελληνική οικονομία 2% για το 1995, ενώ προβλέπεται άνοδος κατά 2,2% για το 1996. Πρέπει, όμως, να σημειωθεί ότι η αύξηση αυτή προέρχεται από έξαρση της καταναλωτικής ζήτησης, που καλύπτεται κυρίως με εισαγωγές, πράγμα που έχει δυσμενείς επιπτώσεις στο εμπορικό ισοζύγιο, το οποίο είναι ελλειμματικό ακόμα και στα αγροτικά προϊόντα. Η αύξηση της βιομηχανικής παραγωγής κατά την περίοδο 1994-95 ήταν 2% αλλά δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι όταν γίνεται λόγος στη χώρα μας για βιομηχανική παραγωγή εννοούμε προϊόντα χαμηλής προστιθέμενης αξίας, όπως τρόφιμα, ποτά, καπνό, έτοιμα ενδύματα, τσιμέντο. Ενώ στην Ελλάδα τα προϊόντα μηχανολογικού εξοπλισμού και μεταφορικών μέσων (ηλεκτρονικοί υπολογιστές, επιβατικά αυτοκίνητα, λεωφορεία, μοτοσυκλέτες, ανυψωτικά μηχανήματα, τηλεπικοινωνιακός εξοπλισμός, τηλεοράσεις, οικιακές ηλεκτρικές συσκευές) αποτελούσαν το 2% των συνολικών εξαγωγών της και το 1993 το 5%, η εξέλιξη των ποσοστών αυτών ήταν η εξής σε μερικές ανταγωνίστριες χώρες της Ελλάδας: στην Ισπανία το ποσοστό αυτό από 20% το 1970 αυξήθηκε σε 41% το 1993, στην Ιρλανδία από 7% σε 29%, στην Πορτογαλία από 8% σε 21%, στο Ισραήλ από 5% σε 31%, στη Βραζιλία από 4% σε 21%, στη Μαλαισία από 2% σε 41%, στη Σιγκαπούρη από 11% σε 55%, και τέλος στην Τουρκία από 0% σε 8%.

Κατά τη δεκαετία του 1980 και στις αρχές

της δεκαετίας του 1990 υπήρξε στη χώρα μας συνεχής μείωση της βιομηχανικής παραγωγής: η παραγωγή της βιομηχανίας που αντιπροσώπευε το 1980 το 21% του ΑΕΠ, δεν ξεπερνάει σήμερα το 17%. Ο όγκος της βιομηχανικής παραγωγής δεν υπερβαίνει σήμερα εκείνον του 1980, ενώ σε μερικούς βιομηχανικούς κλάδους έχει μειωθεί σημαντικά όπως: κατά 30% στην υφαντουργία, κατά 45% στα είδη ένδυσης, κατά 30% στα μεταλλικά προϊόντα και κατά 28% στα μεταφορικά μέσα. Κατά τα έτη 1994 και 1995 έχουμε μια ανάκαμψη της βιομηχανικής παραγωγής, μετά από συνεχή μείωση κατά την προηγούμενη τετραετία, αλλά ενώ πραγματοποιούνται σημαντικές επενδύσεις για τη βελτίωση και αναδιάρθρωση των υπαρχουσών βιομηχανιών, δεν υπάρχουν νέες επενδύσεις στον βιομηχανικό τομέα, που θα συνέβαλλαν στην επέκταση και ανάπτυξη του. Κατά τους εκπροσώπους των βιομηχάνων⁵, οι παράγοντες που συντελούν στην ανυπαρξία νέων επενδύσεων είναι οι ακόλουθοι: έλξη των κεφαλαίων σε άλλες δραστηριότητες πολύ πιο κερδοφόρες από τη βιομηχανία (παραοικονομία, έντοκα γραμμάτια του Δημοσίου), αντικίνητρα με τη μορφή γραφειοκρατικών εμποδίων, η ανεπάρκεια της υποδομής στους κλάδους των μεταφορών, των επικοινωνιών, της ενέργειας κ.λπ., οι ακαμψίες στην αγορά εργασίας και, τέλος, το μείγμα νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής που ακολουθείται, και που έχει ως αποτέλεσμα τα υψηλά επιτόκια και την υπερτίμηση της δραχμής ακόμα και έναντι του ισχυρότερου ευρωπαϊκού νομίσματος, «σε μια αγωνιώδη προσπάθεια μείωσης του πληθωρισμού και εξεύρεσης δανείων». Κατά τους εκπροσώπους των βιομηχάνων, «επιρρίπτεται στις ιδιωτικές επι-

ρήσεις το κύριο βάρος για την αντιμετώπιση της κρίσεως του Δημοσίου, αντί ν' αποπισθεί το αίτιο που δημιούργησε την όση αυτή, το μέγεθος δηλαδή των δημοσίων δαπανών και των ελλειμμάτων».⁶

ΡΑΔΑ, ΔΑΠΑΝΕΣ, ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΑ, ΑΝΕΡΓΙΑ

ανείς δεν μπορεί ν' αμφισβητήσει ότι οι όγιστες και δημαγωγικές παροχές, καθώς και η επέκταση του κράτους μετά το '81, βρίσκονται στη ρίζα των σημερινών λών της ελληνικής οικονομίας.

ατά την περίοδο 1980-1995, οι δημόσιες πάνες ως ποσοστό του ΑΕΠ αυξήθηκαν ην Ελλάδα από 30,4% σε 46%, ενώ στην ρωπαϊκή Ένωση ανήλθαν (κατά μέσον ο) από 44,7% σε 50% και στον ΟΟΣΑ από 36,9% σε 40,8%. Κατά την περίοδο

80-1995 οι δαπάνες του ευρύτερου δημό- ου τομέα (δαπάνες του κρατικού προϋπο- ογισμού συν δαπάνες των ΔΕΚΟ) από 798 δισ. δρχ. ανήλθαν σε 19.537 δισ. δρχ., ενώ προβλέπεται ν' ανέλθουν σε 22.650 δισ.

δρχ. Αν από τις δαπάνες αυτές αφαιρεθούν τοκοχρεολύσια για την εξυπηρέτηση του συνολικού δημόσιου χρέους, τότε οι πρω- νείς δημόσιες δαπάνες από 715 δισ. δρχ. 1980 αυξήθηκαν στις 12.821 δισ. δρχ. το '95 και αναμένεται ν' ανέλθουν σε 14.626

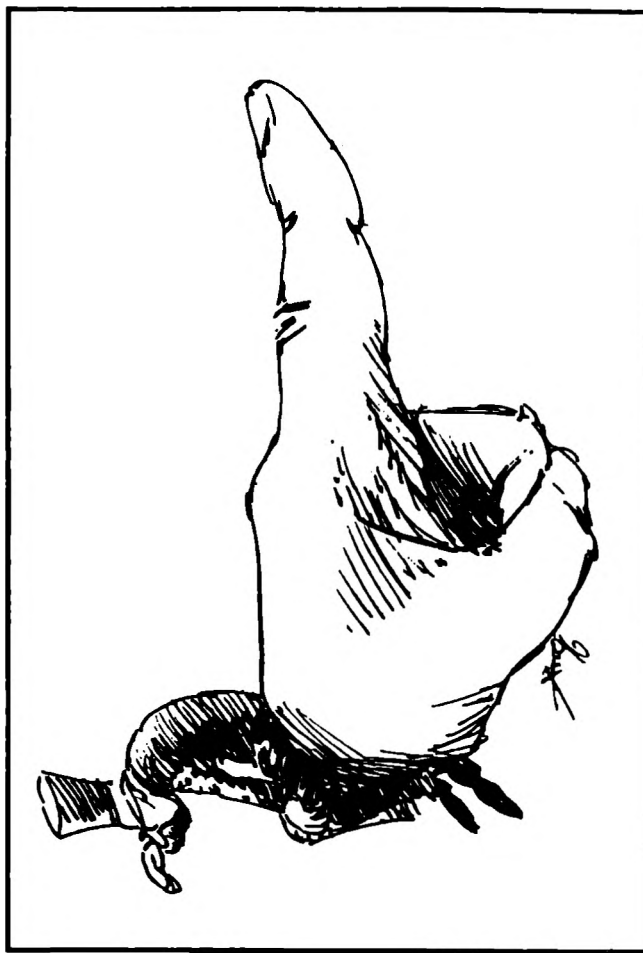
δισ. δρχ. το 1996. Ενώ τα τοκοχρεολύσια ως ποσοστό των συνολικών δαπανών του κρα-

κού προϋπολογισμού αυξήθηκαν, κατά νν περίοδο 1980-1995, από 11,8% σε 3,6% (με πρόβλεψη ν' ανέλθουν το 1996 σε 3,9%), οι δαπάνες για την εθνική άμυνα

ειώθηκαν από 18% σε 4,3% και για την υδρεία από 10,4% σε 6,9%. Αυτό που πρέ- ει να σημειωθεί είναι ότι η μείωση των επιτοκίων και η πτώση του πληθωρισμού από 18% το 1981 σε 8,1% το 1995) δεν πε- όρισαν, αλλά αύξησαν τις δαπάνες για τοκοχρεολύσια.

Από την πλευρά των εσόδων θα πρέπει να χρηστηθεί, ότι ενώ κατά την περίοδο 80-1995 η μέση ετήσια ποσοστιαία αύξη- η του ονομαστικού ΑΕΠ της Ελλάδας ηλ. σε τρέχουσες τιμές) ήταν 18,2%, η αντίστοιχη αύξηση των συνολικών τακτι- όν εσόδων από άμεσους και έμμεσους φό- ους ήταν 21,4%. Έτσι, ενώ τα δημόσια φο- ολογικά έσοδα ανέρχονταν το 1980 ως πο- οστό του ΑΕΠ στο 25,2%, ανήλθαν το 994 στο 35,8%.

Όπως προσφυώς παρατηρείται: «Το κανθώδες πρόβλημα της φορολογικής μας ολιτικής δεν είναι η αύξηση των φορολογι- ών εσόδων, γιατί οι φόροι αυξάνουν, αλλά ανισοκατανομή του φορολογικού βάρους εταξύ των διαφόρων οικονομικών τάξεων νν πληθυσμού και η αδυναμία των κυβερ-

νήσεων ν' αυξήσουν τα "λοιπά έσοδα" του κρατικού προϋπολογισμού, λόγω ανικανό- τητας αξιοποίησης της τεράστιας δημόσιας περιουσίας, ανυπαρξίας πολιτικής απο- κρατικοποιήσεων κ.λπ.».⁷

Αλλά εκτός από τα φορολογικά έσοδα, το Δημόσιο έχει και σημαντικά έσοδα από μια εξωγενή πηγή, την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα οποία παίζουν σημαντικό ρόλο στη χρημα- τοδότηση μέρους των ελλειμμάτων του κρα- τικού προϋπολογισμού και ιδίως στην κά- λυψη του ελλείμματος του ισοζυγίου τρε- χουσών συναλλαγών. Κατά την περίοδο 1980-1995, οι εισπράξεις της χώρας μας από τα διάφορα κοινοτικά ταμεία ανήλθαν στο ποσό των 45,23 δισ. δολαρίων ή 8,4 τρι- σεκατομμυρίων δραχμών. Αν από τις ει- σπράξεις αφαιρεθούν οι πληρωμές της χώ- ρας μας προς την Ε.Ε., τότε οι καθαρές ει- σπράξεις από την Ε.Ε. κατά την περίοδο αυτή ανήλθαν σε 34,89 δισ. δολάρια ή 6,53 τρισ. δραχμές. Βέβαια, το μεγάλο πρόβλη- μα παραμένει αυτό της απορροφητικότητας των κοινοτικών πόρων. Όπως γράφει η Ελ. Παπαδάκη: «Το πρώτο εξάμηνο του 1996, τρίτου χρόνου εφαρμογής του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, όπου θα έπρεπε οι ορ- γανωτικές και τεχνικές δυσκολίες σε σημα- ντικό βαθμό να έχουν αντιμετωπιστεί, δα- πανήθηκε μόλις το 18% των πόρων που εί- χαν δεσμευθεί για φέτος (μάλιστα μόνο το 15% αν συμπεριληφθεί και το μερίδιο των πόρων του 1994-95 που δεν είχαν απορρο- φηθεί και έπρεπε ν' αρχίσουν να απορρο- φώνται για να καλυφθεί τελικά η υστέρηση). Και όταν σε τομείς ιδιαίτερα κρίσιμους για την ανάπτυξη, τα ποσοστά είναι ακόμη πιο

χαμηλά: Βιομηχανία 5%, εκπαίδευση και αρχική κατάρτιση 0 (μηδέν!), προβλέπεται μάλιστα μηδενική και για το δεύτερο εξάμη- νο, εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης 15%, ενώ προβλέπεται μηδέν για το δεύτερο εξάμηνο. Και ο κ. Παπαντωνίου αποσιώπη- σε, βέβαια, την προβλεπόμενη μηδενική για όλο το 1996 απορροφητικότητα του προ- γράμματος για την καταπολέμηση του απο- κλεισμού από την αγορά εργασίας παραλεί- ποντας ν' αναφερθεί καν η διογκούμενη ανεργία».⁸

Όσον αφορά την ανεργία, σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία του ΟΟΣΑ του Ιουνί- ου 1996, τα ποσοστά της στην Ε.Ε. ανήλθαν (κατά μέσον όρο) σε 11,2% κατά το 1996, έναντι 11% το 1995, και στον ΟΟΣΑ σε 7,6% το 1996, έναντι 7,5% το 1995. Για την Ελλάδα το ποσοστό ανεργίας κατά το 1996 προβλέπεται σε 10,2% έναντι 10% το 1995 (και 2,4% το 1980, με ποσοστό για την Ε.Ε. 6,4% και για τον ΟΟΣΑ 5,9%). Βέβαια, οι μεγάλες διαφορές μεταξύ Ελλάδος και Ε.Ε. δεν βρίσκεται στα ποσοστά της ανερ- γίας, αλλά στην πρόνοια για τους ανέργους: στη χώρα μας μόνο το 62,1% των ανέργων λαμβάνει επίδομα ανεργίας, περιορισμέ- νης χρονικής διάρκειας, και που ανέρχεται σε μερικές δεκάδες χιλιάδες δραχμές μηνι- αίως.

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία (Έρευνα Εργατικού Δυναμικού-Απασχό- λησης), κατά την περίοδο 1989-1994 οι μό- νες θέσεις απασχολήσεως δημιουργήθηκαν στις υπηρεσίες. Κατά την ίδια αυτή περιό- δο, ο αριθμός των απασχολούμενων στη με- ταποιητική βιομηχανία μειώθηκε από 714,9 χιλιάδες άτομα σε 577,8 χιλιάδες. Αλλά και στις κατασκευές, παρά τα πολυδιαφημιζό- μενα έργα υποδομής, ο αριθμός των απα- σχολούμενων μειώθηκε από 292,6 χιλιάδες άτομα το 1981 σε 261,2 χιλιάδες άτομα το 1994. Όσο για τους απασχολούμενους στον αγροτικό τομέα κατά την περίοδο 1981- 1994 ελαττώθηκαν από 1.083.500 άτομα σε 774.700 άτομα, δηλαδή από το 30,7% της συνολικής απασχόλησης στο 20,4%. Ας ση- μειωθεί ότι η μείωση της απασχόλησης στη μεταποίηση συνυπήρξε με μια περίοδο υψηλής κερδοφορίας στη μεταποιητική βιο- μηχανία. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ICAP, κατά την περίοδο 1989-1995, το σύ- νολο των πωλήσεων των επιχειρήσεων στη μεταποίηση από 3.226 δισ. δρχ. αυξήθηκε σε 6.852 δισ. δρχ. ή 13,4% ετησίως, με συνέ- πεια ν' αυξηθούν κατά την περίοδο αυτή τα καθαρά τους κέρδη από 54,2 δισ. δρχ. σε 342,7 δισ. δρχ. ή 36% ετησίως.

Το γιατί η Ελλάδα δεν μπήκε, ιδιαίτερα μετά το 1974, σ' ένα καθεστώς εντατικής

συσσώρευσης κεφαλαίου, παρά τα ικανοποιητικά ποσοστά αποταμίευσης. Ξεφεύγει από τις δυνατότητες αυτού του άρθρου. Εδώ απλώς θα θέλαμε να σημειώσουμε ότι κατά την περίοδο 1981-1990 η παραγωγικότητα (ΑΕΠ ανά κάτοικο) της ελληνικής οικονομίας αυξανόταν μόνο κατά 0,5%, ενώ στις ανταγωνίστριές μας κοινοτικές χώρες οι ρυθμοί αύξησης ήσαν πολλαπλάσιοι. Το αποτέλεσμα ήταν το ΑΕΠ της Ελλάδος ν' αποκλείνει όλο και περισσότερο από το μέσο κοινοτικό, με αποτέλεσμα χώρες όπως η Πορτογαλία ή η Ιρλανδία, που πριν από το 1980 ήταν σε κατώτερη αναπτυξιακή θέση από την Ελλάδα, να υπερτερούν σήμερα απέναντί της. Έτσι, το ΑΕΠ της Ελλάδας, που αντιπροσώπευε το 1978 το 64,6% του μέσου κοινοτικού, έπεσε το 1995 σε 57,3%, ενώ αυτό της Πορτογαλίας πέρασε από 50,8% σε 59,5% και της Ιρλανδίας από 62,3% σε 84,8%.

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΛΙΤΟΤΗΤΑ

Η οποιαδήποτε κοινωνική ευημερία μέσω άμετρων και δημαγωγικών παροχών, ιδιαίτερα μετά το 1981, δεν στηρίχτηκε σε αύξηση των παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας, αλλά στον εσωτερικό και εξωτερικό δανεισμό, που αποτελεί σήμερα τον βραχνά της οικονομίας μας, κι επιδιώκεται ν' αντιμετωπιστεί με τις αλληπάλληλες περιοριστικές πολιτικές, που αποκλούνται και πολιτικές λιτότητας. Επίσης, η πληρωμή των τοκοχρεολυσίων αφαιρεί από την ελληνική οικονομία τους αναγκαίους πόρους για επενδύσεις.

Το συνολικό δημόσιο χρέος της Ελλάδος, ως ποσοστό του ΑΕΠ, από 33,3% το 1980 εκτινάχθηκε στο 135% το 1994 (ενώ σύμφωνα με τη συμφωνία του Μάαστριχτ πρέπει να είναι κατώτερο του 60%). Για το 1995 το δημόσιο χρέος ανερχόταν σε 34,8% τρισ. δρχ. και προβλέπεται ν' ανέλθει σε 39,6 τρισ. δρχ., καθώς το ύψος των τοκοχρεολυσίων που ανερχόταν σε 6,72 τρισ. δρχ. θ' ανέλθει στα 8,0 τρισ. δρχ. το 1996.

Ιδιαίτερη σημασία έχει το εξωτερικό δημόσιο χρέος, που από 4,8 δισ. δολάρια το 1980, ανήλθε σε 22,1 δισ. δολάρια το 1990 (δηλαδή σχεδόν πενταπλασιάστηκε) και σε 29,9 δισ. δολάρια το 1994, όντας το υψηλότερο κατά κεφαλή εξωτερικό χρέος παγκόσμια, σύμφωνα με στοιχεία της Διεθνούς Τραπεζής. Βέβαια, στο ποσόν αυτό του εξωτερικού δημοσίου χρέους πρέπει να προστεθούν, σύμφωνα με τους ορισμούς του ΟΟΣΑ, και οι καταθέσεις ιδιωτών (κυρίως ομογενών και ναυτικών) σε συνάλ-

λαγμα, που ανέρχονται σε 18,4 δισ. δολάρια. Στον πιο κάτω πίνακα της Διεθνούς Τραπεζής εμφανίζεται το δημόσιο χρέος, συνολικά και κατά κεφαλήν της Ελλάδος σε σύγκριση με άλλες χώρες, για το 1994:

Χώρες	Συνολικό (εκατ. δολ.)	Κατά κεφαλήν (σε δολ. ΗΠΑ)
Ελλάδα	29.900	2.867
Ουγγαρία	28.016	2.723
Αργεντινή	77.388	2.338
Βενεζουέλα	36.850	1.740
Χιλή	22.939	1.663
Μεξικό	128.302	1.379
Μαλαισία	24.767	1.287
Βουλγαρία	10.468	1.232
Κορέα	54.542	1.227
Σλοβενία	2.290	1.151
Αλγερία	29.898	1.119
Τουρκία	66.332	1.084
Ταϊλάνδη	60.991	1.027
Περσική	22.624	980
Βραζιλία	151.104	949
Μαρόκο	22.512	847
Ζάμπια	6.573	735
Ρωσία	94.232	635
Βολιβία	4.749	589
Φιλιππίνες	39.302	586
Αίγυπτος	33.358	577
Κολομβία	19.416	562

Όπως αναφέρθηκε ήδη, για την αντιμετώπιση του δημοσίου χρέους και για τη δημοσιονομική εξυγίανση, ακολουθήθηκαν και ακολουθούνται περιοριστικές εισοδηματικές πολιτικές, με συνέπεια τη συμπίεση που υφίστανται στο προγραμματικό τους εισόδημα οι μισθωτοί και οι συνταξιούχοι. Έτσι, κατά τη διάρκεια του πρώτου σταθεροποιητικού προγράμματος 1985-1987 το πραγματικό εισόδημα του μισθωτο-ντήρητου του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα μειώθηκε κατά -11,3%. Επίσης, μετά το 1990, που η οικονομία μας βρίσκεται σε διαρκή κατάσταση λιτότητας, το πραγματικό εισόδημα των εργαζομένων έχει υποστεί σημαντική συρρίκνωση, αφού την περίοδο 1990-1994 μειώθηκε συνολικά κατά -12,7%. Αντιθέτως, το πραγματικό εισόδημα των εργαζομένων στο σύνολο της Κοινότητας σημειώνει σταθερή άνοδο.

Αξιοπρόσεκτο είναι ότι κατά την περίοδο 1986-1994, ενώ το πραγματικό εισόδημα των εργαζομένων στη χώρα μας παρουσίασε συνολική μείωση κατά -12,8%, αντίθετα το μέσο πραγματικό εισόδημα των εργαζομένων στο σύνολο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αυξήθηκε συνολικά κατά 13,1%!*

Το άρθρο αυτό γράφτηκε μέσα σε περιερισμένα χρονικά περιθώρια και δεν έχει καμία άλλη απαίτηση, παρά να βοηθήσει τους πολίτες ν' αντιμετωπίσουν τα όσα ανεύθυνα λέγονται από τις τηλεοράσεις ως προς την οικονομική κατάσταση της χώρας ενόψει των εκλογών. Ελπίζουμε να εκπληρώσει το σκοπό του.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Για μια πιο εμπειρισματομένη ανάλυση των προβλημάτων της οικονομίας μας ο αναγνώστης ανατρέξει στο 3ο μέρος, που αναφέρεται στην οικονομική πολιτική του ΠΑΣΟΚ, ιδιαίτερα στην περίοδο 1981-1989, στο βιβλίο ΠΑΣΟΚ Κατάκτηση και άσκηση της εξουσίας, που εκδόθηκε με την επιμέλειά μου στις εκδόσεις Ι. Σιδέρη.

2. Βλ. το εξαιρετικό άρθρο της Ελίζας Παπαδάκη με τίτλο «Γενική συσκότιση στην οικονομία την πρώτη προεκλογική εβδομάδα», στην Αυγή της 1.9.1996.

3. Βλ. κυρίως τον Οικονομικό Ταχυδρόμο και την Επιλογή, αλλά και τις οικονομικές σελίδες των εφημερίδων.

4. Όπως γράφει και η Ελ. Παπαδάκη στο άρθρο που προαναφέραμε: «Με την τροπή που έχει πάρει η προεκλογική αντιπαράθεση ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ. κατανοητό είναι να εκφράζει τη μελαγχολία του ο κ. Αλ. Παπαδόπουλος που από την άνοιξη εισηγείτο στον κ. Σημίτη εκλογές, αλλά με την επιδίωξη να τεθούν και να συζητηθούν ουσιαστικά τα προβλήματα. Και ο ίδιος μιλά τουλάχιστον για τον κίνδυνο, η Ελλάδα να μην μπορέσει ούτε το 2002 να συμμετάσχει ισότιμα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και να περιθωριοποιηθεί, υποστηρίζοντας ότι χρειάζεται μια εξαιρετική προσπάθεια ανασυγκρότησης και ανοικοδόμησης του κράτους, ώστε η οικονομία να λειτουργήσει με τους κανόνες του ανταγωνισμού και όχι με τη σημερινή ασοδοσία. Χωρίς να διατυπώνει, άλλωστε, συγκεκριμένες προτάσεις, υποδεικνύει την ανάγκη ανακατανομής των βαρών στην προσπάθεια αυτή, επισημαίνοντας ότι το 20% του ελληνικού λαού ζει σήμερα κοντά ή κάτω από το όριο φτώχειας, σε αντίθεση με την προκλητική κατανάλωση μιας άλλης μεγάλης μερίδας που επωφελείται από την παραοικονομία».

5. Βλ. Δ. Σβορώνου «Ανάλυση της συγκυρίας και προβληματισμοί της βιομηχανίας» στο Δελτίο του ΣΕΒ, Μάιος 1996.

6. Δ. Σβορώνος, ό.π.

7. Γ. Βάμβουκας στον Οικονομικό Ταχυδρόμο της 5.9.1996.

8. Ελ. Παπαδάκη, ό.π.

9. Γ. Βάμβουκας στον Οικονομικό Ταχυδρόμο της 5.10.1995. Όποιος θέλει μια πιο εμπειρισματομένη ανάλυση της εξέλιξης της διανομής του εισοδήματος στη δεκαετία του '80, ας ανατρέξει στο άρθρο του Σ. Θεοδωρόπουλου «Η εκμετάλλευση του ανθρώπου από άνθρωπο αλλά ελληνικά», που αναδημοσιεύεται στο βιβλίο Σ. Παπασπηλιόπουλος (επιμέλεια): ΠΑΣΟΚ Κατάκτηση και άσκηση της εξουσίας, Εκδόσεις Ι. Σιδέρη, Αθήνα, 1996.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ

Επιμέλεια: Σωτήρης Ντάλης

Παιχνίδια πολέμου στο Ιράκ

Μετά το τέλος του πολέμου στον Περσικό Κόλπο το 1991, ο ΟΗΕ υιοθέτησε αρκετές αποφάσεις για το Ιράκ οι οποίες αφορούν τρεις δέσμες μέτρων. Σε πρώτο επίπεδο, το Συμβούλιο Ασφαλείας υιοθέτησε αποφάσεις που απορρέουν από την κα-
ταπαυση του πυρός και ορίζουν επιτροπές του ΟΗΕ για την επιτήρηση του περιορισμού των πτερυγίων μαζικής καταστροφής του Ιράκ και την πε-
φρούρηση των συνόρων του Κουβέιτ.

Σ' ένα δεύτερο επίπεδο περιλαμβάνονται εκεί-
νες οι αποφάσεις που καλύπτουν τους όρους υπό
τους οποίους μπορούν ν' αρθούν οι κυρώσεις του
ΟΗΕ και να επιτραπεί στο Ιράκ να εξάγει πετρέ-
λαιο για την αγορά τροφίμων και φαρμάκων (για
το θέμα αυτό, βλέπε αναλυτικά το *Αντί*, τχ. 613,
2008).

Τέλος, σ' ένα τρίτο επίπεδο, εντάσσονται αυτές
οι αποφάσεις που καθορίζουν το έργο των οργα-
νισμών ανθρωπιστικής βοήθειας.

Η απόφαση 688 του Συμβουλίου Ασφαλείας, την
οποία επικαλέστηκε όχι τυχαία ο πρόεδρος Κλί-
ντον, προκειμένου να νομιμοποιήσει την πολιτική
του στο Βόρειο Ιράκ, δεν υπόκειται σε καμία από
τις τρεις παραπάνω κατηγορίες αποφάσεων και
άλλοι «ακροβατεί στον ανεξερεύνητο χώρο του
εθνούς δικαίου», σημείωνε πρόσφατα ο
Guardian. Η συγκεκριμένη απόφαση καταδίκασε
το 1991 «την καταπίεση των ιρακινών πολιτών»,
κυρίως στην περιοχή των Κούρδων, και ζητούσε
από το Ιράκ «να τερματίσει αμέσως την καταστο-
λή». Ήταν η πρώτη φορά που ο ΟΗΕ μέσω του
Συμβουλίου Ασφαλείας επενέβη άμεσα σε θέμα-
τα ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Όμως, η απόφαση
688 του 1991 δεν επέτρεπε στα μέλη του ΟΗΕ να
νευρήσουν και για την επιβολή της – κι αυτό για-
τί, τότε, η Κίνα και η Ρωσία είχαν ζητήσει να προ-

στεθεί μια παράγραφος που αναφερόταν στο άρ-
θρο 2 του χάρτη του ΟΗΕ, το οποίο τονίζει ότι τα
Ηνωμένα Έθνη δεν μπορούν ν' αναμειχθούν σε
θέματα τα οποία υπόκεινται «ουσιαστικώς στη δι-
καιοδοσία μιας χώρας», εκτός κι αν εφαρμοστεί το
άρθρο 7 του Χάρτη, το οποίο επιτρέπει στο Συμ-
βούλιο Ασφαλείας τη λήψη μέτρων «λαμβάνοντας
υπόψη την απειλή για την ειρήνη».

Αξίζει να θυμηθούμε ότι, τον Οκτώβριο του 1994,
όταν το Ιράκ είχε συγκεντρώσει στρατεύματα στα
σύνορα με το Κουβέιτ, το Συμβούλιο Ασφαλείας
είχε λάβει την απόφαση 949, απειλώντας να θέσει
σε εφαρμογή το άρθρο 7.

Το ερώτημα είναι αν η απόφαση 688 με την οποία
δημιουργήθηκαν δύο ζώνες απαγορευμένων πτή-
σεων στο Ιράκ, παρέχει το ηθικό έρεισμα στις
ΗΠΑ σήμερα και στην Τουρκία πιθανότατα αύ-
ριο, να παραβιάζουν μια βασική προϋπόθεση του
χάρτη του ΟΗΕ, δημιουργώντας παράλληλα κι
ένα επικίνδυνο προηγούμενο.

Οι αντιδράσεις των γειτονικών της Τουρκίας χω-
ρών, αλλά και των αραβικών κρατών, κυρίως όμως
η αντίδραση της Ε.Ε., η οποία διά του Συμβουλίου
Υπουργών Εξωτερικών όχι μόνο δεν στήριξε τους
αμερικανικούς βομβαρδισμούς στο Β. Ιράκ, αλλά
αξίωσε την υλοποίηση της συμφωνίας ΟΗΕ-Ιράκ
για την «ανταλλαγή» πετρελαίου με τρόφιμα και
φάρμακα, υποχρέωσαν την Άγκυρα να επανεξε-
τάσει τα σχέδιά της. Δίχως αυτό να σημαίνει, βέ-
βαια, ότι είναι διατεθειμένη να εγκαταλείψει την
πρόθεσή της να διαδραματίσει πρωταγωνιστικό
ρόλο στην περιοχή.

Στη σύγκρουσή της με τους Κούρδους, η Άγκυρα
έχει ένα σημαντικό «όπλο» πέρα από τα τανκς και
τους στρατιωτικούς εξοπλισμούς κι αυτό είναι το
καθεστώς κοινωνικής υπανάπτυξης, στο οποίο
έχει καταδικάσει τον κουρδικό λαό.

**Στη σύγκρουσή της
με τους Κούρδους,
η Άγκυρα έχει ένα
σημαντικό «όπλο»
πέρα απ' τα τανκς:
το καθεστώς
κοινωνικής
υπανάπτυξης στο
οποίο τους έχει
καταδικάσει.**

Ο Σαντάμ της Ανατολής και ο Σαντάμ της Δύσης!

του Αλή Ταρτάνογλου

Τα πρόσφατα γεγονότα στο Ιράκ δεν αφήνουν πολλά περιθώρια πρόβλεψης των εξελίξεων στην περιοχή. Οι ΗΠΑ είχαν διπλό στόχο. Η αμερικανική αντιπάθεια προς το Ιράν είναι δεδομένη αλλά και τα αισθήματά της προς το Ιράκ δεν είναι καλύτερα.

Ο Μπιλ Κλίντον έκλεισε το μάτι στον Σαντάμ Χουσεΐν και συναίνεσε σιωπηρά στην ιρακινή επιχείρηση εναντίον των Κούρδων στην Αρμπιλ, για να τιμωρήσει το Ιράν. Στη συνέχεια, ο βομβαρδισμός του νότιου Ιράκ για δήθεν αντίποινα προς το Ιράκ, προσέφερε ένα θριαμβευτικό σόου στους αμερικανούς ψηφοφόρους, παραμονές των προεδρικών εκλογών.

Τα πράγματα είναι πολύ πιο περίπλοκα σήμερα από ό,τι το 1991, κατά την ιρακινή επιχείρηση εναντίον του Κουβέιτ. Εκείνη την εποχή, το Ιράκ έπληξε τα κυριαρχικά δικαιώματα ενός ανεξάρτητου κράτους, μέλους του ΟΗΕ, και ήταν φυσικό οι αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας να καταδικάσουν την παράνομη επέμβαση του Χουσεΐν. Παράλληλα, οι δυτικοί σύμμαχοι νομιμοποιήθηκαν να αναλάβουν και τη στρατιωτική υπεράσπιση του Κουβέιτ...

Η πρόσφατη επίθεση εναντίον της Αρμπιλ αφορά ιρακινό έδαφος. Το Ιράκ, κράτος-μέλος του ΟΗΕ, μετακινεί τις δυνάμεις του στην ίδια την επικράτειά του και δεν έχει στόχο αναγκαστικά αθώους Κούρδους. Τα εδάφη εκατέρωθεν του 32ου και 36ου παραλλήλου δεν αποτελούν επίσημο αντικείμενο διαπραγμάτευσης. Η απαγόρευση εισόδου της ιρακινής αεροπορίας σε αυτές τις περιοχές, που έχει επιβληθεί από τις δυτικές δυνάμεις, δεν στηρίζεται σε απόφαση του ΟΗΕ ούτε στους διεθνείς κανόνες. Επιπλέον, ας μην ξεχνάμε ότι ιρανικές δυ-

Ο Μπιλ Κλίντον συναίνεσε σιωπηρά στην επίθεση του Σαντάμ εναντίον της Αρμπιλ. Η φωτογραφία, από παλιότερη καταστροφή στα κουρδικά χωριά του Ιράκ.

νάμεις έχουν εισέλθει επανειλημμένα στο έδαφος του βόρειου Ιράκ.

ΕΠΙΔΕΙΞΗ ΙΣΧΥΟΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΗΠΑ

Οι ΗΠΑ, κάνοντας επίδειξη ισχύος, προχωρούν στην εκτόξευση πυραύλων εναντίον του Ιράκ, την επόμενη μέρα της ανακοίνωσης του Χουσεΐν ότι αποσύρει τις δυνάμεις του από την Αρμπιλ. Χωρίς την υποστήριξη των δυτικών συμμάχων, με εξαίρεση τη Μ. Βρετανία, οι ΗΠΑ πίστευαν ότι

θα τρομοκρατούσαν τον Σαντάμ. Όμως, ο τελευταίος δεν υποχωρεί και δηλώνει ότι δεν αναγνωρίζει πλέον την απαγόρευση που ισχύει πέραν του 32ου και 36ου παραλλήλου.

Μετά τον πρόσφατο βομβαρδισμό εναντίον του Ιράκ και την ανάμειξή τους στην ενδο-κουρδική διένεξη, οι ΗΠΑ τάσσονται αναγκαστικά υπέρ της Πατριωτικής Ένωσης του Κουρδιστάν (ΠΕΚ) του Τζελάλ Ταλαμπανί, που υποστηρίζεται από το Ιράν.

Αριστερά: Χιλιάδες είναι οι πρόσφυγες, κυρίως άμαχοι και παιδιά, έπειτα από κάθε πολεμική επιχείρηση του Σαντάμ. Κάτω: Ο συντάκτης του Αντί, Αλή Ταρτάνογλου, σε στρατόπεδο Κούρδων Πεσμεργκά.

αυτόν τον τρόπο αποδεικνύεται η ψεύτικη πολιτική τους, που ακολουθείται από το 1, με άξονα δήθεν την προστασία της ιαχής του Βόρειου Ιράκ και στο όνομα υπεράσπισης των ανθρωπινων δικαιω-ων των Κούρδων.

ΗΠΑ παίζουν πλέον το ρόλο του Δυτι-Σαντάμ, χωρίς να υπολείπονται σε αυ-χικότητα και πονηριά από τον αυθεντι-Σαντάμ του Ιράκ.

ΑΜΕΝΗ ΤΙΜΗ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑΣ

Ε την επιχείρηση του Σαντάμ εναντίον Αρμπιλ, μερικά από τα αιτήματα της ρκίας ικανοποιήθηκαν χωρίς τη συμμε-ή της τουρκικής διπλωματίας, αποδει-οντας έτσι τη χρεοκοπία της. Τα τελευ-τέσσερα χρόνια, η Τουρκία ζητούσε να ουν τα στρατηγεία των Hummer Force την πόλη Ζάχο και να έρθουν προς τη ήπη. Οι ΗΠΑ αρνήθηκαν και μάλιστα τη φορά αμερικανοί ειδικοί επισκέφτη-τούρκους βουλευτές με σκοπό να τους ουν για την ανάγκη διατήρησης των πηγείων στη Ζάχο.

πάγια απαίτηση της Τουρκίας να φύ-ν από την περιοχή οι μη κυβερνητικές ανώσεις (ΜΚΟ), τις οποίες ανοιχτά μαζαν κατασκοπευτικές οργανώσεις οι οποίες προσέφεραν ανθρωπιστική θεια στους Κούρδους του Ιράκ, πραγ-ποικήθηκε. Ο βομβαρδισμός της πιλ ανάγκασε τις ΜΚΟ να εγκαταλεί-

ψουν την περιοχή και να αφήσουν απρο-στάτεντους εκατοντάδες χιλιάδες πρόσφυ-γες.

Η Τουρκία πληρώνει το μεγαλύτερο κό-στος από την επιβολή του εμπάργκο, το 1991. Σε 50 δισεκατομμύρια δολάρια υπο-λογίζεται η απώλεια των κερδών της λόγω της μη λειτουργίας του πετρελαιοαγωγού, που διασχίζει το Ιράκ και την Τουρκία. Εξάλλου, οι απώλειες θα συνεχιστούν εφό-σον οι ΗΠΑ αποφάσισαν την παράταση του κλεισίματος επ' αόριστον, προκειμένου να τιμωρηθεί ο Χουσεΐν για τις ενέργειές του.

Επιπλέον, το πρόβλημα του Εργατικού Κόμματος του Κουρδιστάν (ΡΚΚ) του Αμπντουλάχ Οτζαλάν, που δρα παράνομα στη Τουρκία, έχει φτάσει σε αδιέξοδο. Παρ' όλο που ο Ραφσαντζανί υποσχέθηκε στον Ερμπακάν ότι δεν υπάρχει βάση του ΡΚΚ στο Ιράν, ο Οτζαλάν φαίνεται να συ-νεργάζεται όλο και πιο πολύ με το Ιράν.

Η φιλο-ισλαμική πολιτική του Ερμπακάν φαίνεται να μην ευδοκιμεί. Αν και επισκέ-φτηκε καταρχάς το Ιράν και επεδίωξε κα-λές σχέσεις με το Ιράκ και με όλες τις μου-σουλμανικές χώρες, τώρα σιωπά για ό,τι συμβαίνει. Οι κυβερνητικές δηλώσεις της Τουρκίας είναι ουδέτερες και κρατούν ίσες αποστάσεις από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη. Περιορίζονται μόνο να τονίσουν τα συμφέ-ροντα της Τουρκίας.

Στο μεταξύ, το Ιράν, ο παραδοσιακός και κύριος εχθρός της Τουρκίας, εξακολουθεί να εισβάλλει όποτε θέλει στο Ιράκ, να πα-

ρενοχλεί και να επεμβαίνει στο τουρκικό καθεστώς μέσω του ΡΚΚ.

Ορισμένοι κύκλοι στην Τουρκία πιστεύ-ουν ότι σε περίπτωση που οι ΗΠΑ αποφα-σίσουν να δημιουργήσουν ανεξάρτητο κουρδικό κράτος στο Βόρειο Ιράκ, η τουρ-κική κυβέρνηση είναι ανίκανη να αρνηθεί, ακόμα και αν χρησιμοποιηθεί τουρκικό έδαφος για την εγκατάσταση των Κούρδων. Ακόμα και οι πιο εθνικιστές Τούρκοι θα αναγκαστούν να υπογράψουν με το ΡΚΚ.

Σε άρθρο του στην εφημερίδα Μιλιέτ, ο Σικρί Ελεκντά, πρώην τούρκος πρέσβης στην Ουάσιγκτον, υποστήριξε ότι «αν συνε-χίσουμε σε αυτόν τον δρόμο, η Τουρκία κά-ποια στιγμή θα υποχρεωθεί να κάτσει στο ίδιο τραπέζι με το ΡΚΚ».

Αν και η Τουρκία επιμένει στη στρατιωτι-κή επίλυση του κουρδικού προβλήματος, καμία πρόοδος δεν διαφαίνεται. Το μόνο που επιτυγχάνει είναι να παίζει το παιχνίδι των ΗΠΑ, οι οποίες εκμεταλλεύονται το Κουρδικό για να ελέγχουν την περιοχή.

Η Τουρκία πληρώνει το κόστος της λαν-θασμένης άσκησης της εξωτερικής της πο-λιτικής, που ασκείται προς όφελος των Αμερικανών, χωρίς να εξυπηρετεί τα συμ-φέροντά της.

Τα θύματα του μαύρου χρυσού

της Ελένης Κολλιοπούλου

Δεκάδες χιλιάδες είναι οι κούρδοι πρόσφυγες μετά την κατάληψη και του τελευταίου προπυργίου της Πατριωτικής Ένωσης του Κουρδιστάν (ΠΕΚ), της πόλης Σουλεϊμάνιγια, στο βόρειο Ιράκ. Το Δημοκρατικό Κόμμα του Κουρδιστάν (ΚΔΚ) με τη βοήθεια ιρακινών δυνάμεων κατέλαβε την πόλη, την περασμένη Δευτέρα. Οι περισσότεροι αντικαθεστωτικοί Κούρδοι έχουν καταφύγει στα ιρακίνο-ιρανικά σύνορα και ζητούν άσυλο στο Ιράν, όπου έχει ήδη καταφύγει ο αρχηγός τους, Τζελάλ Ταλαμπανί.

Το 1991, μετά το τέλος της κρίσης στον Περσικό και το ξεσηκωμό των Κούρδων εναντίον του Σαντάμ Χουσεϊν, περίπου 2 εκατ. πολίτες είχαν εκδιωχθεί από την περιοχή σε παρόμοιες με τις σημερινές φρικτές συνθήκες. Ο Σαντάμ ανακηρύχθηκε θριαμβευτής, αφού ελέγχει πλέον σχεδόν όλη την περιοχή του ιρακινού Κουρδιστάν. Υπόσχεται αμνηστία στους αντι-καθεστωτικούς Κούρδους και την άρση του εμπάργκο στην περιοχή. Στο μεταξύ, ο Μασούντ Μπαρζανί του ΚΔΚ προκηρύσσει ελεύθερες εκλογές και χορηγεί αμνηστία με αποτέλεσμα μερικοί κούρδοι εξόριστοι να αποφασίζουν την επιστροφή στα σπίτια τους. Παρ' όλα αυτά, η συμμαχία του Μπαρζανί με τον Χουσεϊν ανησυχεί ιδιαίτερα τους Κούρδους του ΠΕΚ. Κανένας Κούρδος δεν ξεχνά τις αποτρόπαιες επιθέσεις του ιρακινού στρατού στο Κουρδιστάν τη δεκαετία του '80, τη χρησιμοποίηση χημικών όπλων εναντίον του πληθυσμού και τη λεηλασία 4.000 κουρδικών χωριών.

Στις ΗΠΑ, ο Μπιλ Κλίντον δέχεται τα πυρά της αντιπολίτευσης και κατηγορείται ότι δεν ελέγχει πλέον την κατάσταση στον Περσικό. Αντίθετα, Γάλλοι και Ρώσοι, που είχαν αντιταχθεί στην επέμβαση των Αμερικανών στην περιοχή, δείχνουν μάλλον ευχαριστημένοι, προσδοκώντας οφέλη από την εξέλιξη των γεγονότων. Η μονομερής πολιτική του Κλίντον, ο οποίος τους είχε αγνοήσει, προκειμένου να διατηρήσει το

εμπάργκο στην περιοχή, γυρίζει προς το παρόν μπουμέρανγκ εναντίον του.

Στο μεταξύ, ο ιρακινός λαός συνεχίζει να ζει στα όρια της εξαθλίωσης μετά την αναστολή της άρσης του οικονομικού εμπάργκο, που αποφασίστηκε εξαιτίας της επίθεσης των ιρακινών δυνάμεων στην Αρμπίλ στις 3 Σεπτεμβρίου. Η μερική άρση του εμπάργκο, που είχε αποφασιστεί με ψήφισμα του ΟΗΕ τον περασμένο Μάιο, θα ανακούφιζε πρόσκαιρα τα εκατομμύρια των Ιρακινών που εξαρτούν τη διατροφή τους από τα κυβερνητικά προγράμματα σίτισης και έχουν ανάγκη άμεσης περίθαλψης. Ήδη από το 1994, σε έκθεση της UNICEF αναφερόταν ότι περίπου 3,6 εκατ. άτομα (σε συνολικό πληθυσμό 18 εκατ.), που προσλαμβάνουν λιγότερο από 50% των κανονικών θερμίδων, κινδυνεύουν να παρουσιάσουν σοβαρά προβλήματα υγείας (Μοντ Ντιλοματίκ, «Παγκόσμιες ανακατατάξεις», Φεβρ. 1995).

Όμως, το τέλος του εφιάλτη των Ιρακινών, που ζουν από το 1991 μέσα στην πείνα και τις αρρώστιες, εξαρτάται από τις ισορροπίες που θα βρεθούν ανάμεσα στις χώρες που έχουν αντικρουόμενα συμφέροντα στην περιοχή.

Η αντιδιαστολή απόψεων και ακολουθημένων πολιτικών στη Μέση Ανατολή μεταξύ ΗΠΑ και Μ. Βρετανίας από τη μια μεριά και Ρωσίας και Γαλλίας από την άλλη, δεν είναι τυχαία. Τα δύο μέτωπα ανταγωνίζονται στις πλάτες του ιρακινού και του

κουρδικού λαού για τον έλεγχο των πετρελαίων στην περιοχή.

Τα χρέη της Σαουδικής Αραβίας προς τις ΗΠΑ από την αγορά αμερικανικού πολεμικού υλικού θα αποπληρωθούν μόνο εφόσον συνεχίζει να ρέει άφθονο σαουδαραβικό πετρέλαιο στις αγορές. Η ενδεχόμενη άρση του εμπάργκο, που έχει επιβληθεί εναντίον του Ιράκ, συνεπάγεται τη μείωση της τιμής του πετρελαίου, πράγμα που δεν συμφέρει ούτε τους Βρετανούς. Οι τελευταίοι έχουν σημαντικές επενδύσεις στη στρατιωτική άμυνα της Σαουδικής Αραβίας. Αντίθετα, Γαλλία και Ρωσία έχουν κάθε όφελος να επιθυμούν την άρση του εμπάργκο και την εξαγωγή του ιρακινού πετρελαίου. Έτσι μόνο θα εισρεύσει ξένο συνάλλαγμα στην εξασθενημένη ιρακινή οικονομία και θα υπάρξει προοπτική να αποπληρωθούν κάποτε τα γαλλικά και τα ρωσικά χρέη από το Ιράκ.

Ποιον τρόπο θα επιλέξουν οι ΗΠΑ για να δικαιολογήσουν τη νέα τάξη που τείνει να επιβληθεί στην περιοχή; Παραμονές των προεδρικών εκλογών στις ΗΠΑ, οποιαδήποτε στρατιωτική επιχείρηση στην περιοχή είναι μάλλον παρακινδυνευμένη. Τι αναμένεται με τη μετάθεση της λύσης του προβλήματος σε έναν νέο διπλωματικό γύρο πύεσων; Τα πράγματα περιπλέκονται και το νήμα είναι στα χέρια αυτών που επινοούν τα σενάρια. Όμως ο έλεγχος στην περιοχή του Περσικού δεν είναι πάντα τόσο αυτόνοτος ούτε τόσο δεδομένος.

Εκλογές μετ' εμποδίων

της Κατερίνας Καρύγιαννη

Μέσα σε κλίμα πολιτικής αστάθειας, αποτέλεσμα της σκληρής κόντρας ανάμεσα στον πρόεδρο Ζέλεφ και τη σοσιαλιστική κυβέρνηση, βαθύτατης οικονομικής κρίσης και παρασκηνιακών προεκλογικών μαγειρεμάτων, η Βουλγαρία φτάνει μετ' εμποδίων στην προεδρική αναμέτρηση του Οκτωβρίου. Το στίγμα το έδωσε η απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου της χώρας να κρίνει αντισυνταγματική την υποψηφιότητα του σοσιαλιστή Γκεόργκυ Πιρίνσκι.

Η υποψηφιότητα του σοσιαλιστή μεταρρυθμιστή κρίθηκε αντισυνταγματική κατ' αρχήν από την επιτροπή εκλογών. Του απέρριψαν την υποψηφιότητα, με το αιτιολογικό δεν γεννήθηκε στη Βουλγαρία του. Ο Πιρίνσκι έχει γεννηθεί στις ΗΠΑ από πατέρα Βούλγαρο και μάνα Σλοβάκα. Όταν πληροφορήθηκε ότι τον απέκλεισαν, άσκησε έφεση και η υπόθεση εκδικάστηκε από Ανώτατο Δικαστήριο της χώρας. Η απόφαση, βέβαια, δικαίωσε την επιτροπή εκλογών. Όπως έγινε γνωστό, το Ανώτατο Δικαστήριο, προκειμένου να βγάλει από τη μέση τον Πιρίνσκι, ενεργοποίησε ένα νόμο του 1948. Σύμφωνα με το σύνταγμα του 1948, η υποψηφιότητα του σοσιαλιστή ήταν έγκυρη μόνο αν γεννηθεί στη Βουλγαρία. Έτσι, ο Πιρίνσκι, αν και γεννήθηκε στην Αμερική, δεν είχε δικαίωμα να υποστηρίξει την υποψηφιότητα του.

Οι σοσιαλιστές αναγκάστηκαν να εκλέξουν έναν άρον άρον νέο υποψήφιο τον **Ιβάν Ζαρόφ**, υπουργό Πολιτισμού στην παλαιά κυβέρνηση. Το μείζον αυτό ζήτημα πιά ένα μόλις μήνα πριν από τις κρίσιμες εκλογές, είναι δύσκολο να πιστέψουμε ότι δεν κρύβει πολιτικές σκοπιμότητες και, σίγουρα, θα επηρεάσει καθοριστικά την κούρσα του προεδρικού υποψήφιου των σοσιαλιστών.

Ο αντιπολιτευόμενο στρατόπεδο τα γεγονότα εξελίχθηκαν πιο ομαλά, αν και βλήθηκε αρχικά από την επιτροπή εκλογών ένα μικρό κώλυμα σχετικά με την υποψηφιότητα του **Πέταρ Στογιάνοφ**. Τον άρνησε ο κομμουνιστικός συνασπισμός Δημοκρατικών Δυνάμεων, που δημι-

ούργησε ο **Ζέλιου Ζέλεφ**, ο σημερινός πρόεδρος της Βουλγαρίας. Ο Ζέλεφ, όμως, έχει χρεωθεί την αποτυχημένη διακυβέρνηση της χώρας από το συνασπισμό την περίοδο 1990-91, γι' αυτό και δεν κατάφερε να πάρει το προεδρικό χρίσμα.

Το παρασκηνιακό προεκλογικό σκηνικό συμπληρώνει η μεγάλη οικονομική κρίση, η χειρότερη, με εξαίρεση την Αλβανία, που παρατηρείται στις χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ. Ο πληθωρισμός τρέχει με 100% και το εθνικό νόμισμα έχει χάσει τουλάχιστον 200% της αξίας του έναντι του αμερικανικού δολαρίου. Τα τραπεζικά αποθέματα έπεσαν στα 530 εκατομμύρια δολάρια, στο τέλος του προηγούμενου μήνα. Η κεντρική τράπεζα προσπάθησε να συγκρατήσει το νόμισμα με αύξηση στο βασικό της επιτόκιο που έφτασε το 108%. Η κίνηση όμως αυτή δεν ήταν αρκετή για τη συγκράτηση του πληθωρισμού. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο πιέζει ασφυκτικά για βελτίωση των οικονομικών δεικτών και επιτάχυνση των ιδιωτικοποιήσεων, προκειμένου να χορηγήσει στη Βουλγαρία τη δεύτερη δόση του δανείου που φτάνει τα 580 εκατ. δολ. Οι ιδιωτικοποιήσεις, όμως, δεν είναι εύκολο να προχωρήσουν μέσα στο γενικότερο κλίμα πολιτικής αλλά και οικονομικής αστάθειας. Η βουλγαρική κυβέρνηση αναγκάζεται να ξεπουλά. Αναφέρουμε χαρακτηριστικά ότι, πριν από λίγες μέρες, συμφώνησαν να πουλήσουν το 75% της δεύτερης σε μέγεθος επιχείρησης διύλισης πετρελαίου έναντι του εξευτελιστικού πο-

σού των 300.000 δολ. Ο απεσταλμένος του ΔΝΤ που επισκέφθηκε τη Σόφια ζήτησε σκληρότερη νομισματική πολιτική. Το εξωτερικό χρέος των 9,4 δισ. δολ. πνίγει τη χώρα και η ανάγκη για ρευστό είναι επιτακτική. Ο βουλγαρικός λαός, όμως, πλήρωσε με αιματηρές θυσίες την πρώτη δόση του δανείου, τα 116 εκατ. δολ. που πήρε η κυβέρνηση του Βιντένοφ τον Ιούλιο. Ο χειμώνας θα είναι ακόμα χειρότερος για τους Βούλγαρους, αφού το ηλεκτρικό αυξήθηκε κατά 230% σε σχέση με πέρσι και το κόστος της θέρμανσης διπλασιάστηκε.

Η μόνιμη και μέχρις εσχάτων σύγκρουση του προέδρου της χώρας με την κυβέρνηση των σοσιαλιστών, πρώην κομμουνιστών, επιδεινώνει την κατάσταση. Το κυβερνητικό έργο προχωρεί με πολύ αργούς ρυθμούς γιατί οι κυβερνητικές προτάσεις πολύ δύσκολα εγκρίνονται από τον πρόεδρο. Ο Ζέλεφ ασκεί συνήθως βέτο και στέλνει τα νομοσχέδια πίσω προς συζήτηση στο Κοινοβούλιο. Ο φαύλος κύκλος δεν έχει αρχή και τέλος. Αν τώρα προσθέσει κανείς στην πολιτικοοικονομική κρίση την άνθηση της μαφίας και τη δραματική αύξηση της βίας και της εγκληματικότητας στους δρόμους της Σόφιας, έχει πλήρη εικόνα της δεινής κατάστασης στην οποία έχει περιέλθει η γειτονική χώρα.

Το τιμόνι της Βουλγαρίας που περιγράφσαμε παραπάνω θα κληθεί να κρατήσει ο πρόεδρος που θ' αναδειχθεί στις 27 Οκτωβρίου και το έργο του θα είναι δύσκολο, ειδικά αν επιθυμεί να οδηγήσει τη χώρα στην Ευρώπη και το ΝΑΤΟ.

Ακροβατεί ο Νετανιάχου

της Κατερίνας Καρύγιαννη

Τον «τρομοκράτη», όπως αποκαλούσε τον Αραφάτ, συνάντησε τελικά ο ισραηλινός πρωθυπουργός Νετανιάχου. Η συγκατάβασή του ήταν περισσότερο επίδειξη καλής διαγωγής προς τον πρόεδρο Κλίντον παρά ουσιαστική υποχώρηση. Η πρακτική του όμως φαίνεται να εξαντλεί την υπομονή της Ουάσιγκτον και εξοργίζει τους Άραβες αλλά και τους ακροδεξιούς σιωνιστές στη χώρα του...

Η ιστορική συνάντηση του Νετανιάχου με τον Αραφάτ πέρασε σχεδόν στα ψιλά της ειδησεογραφίας την ημερών δεδομένου ότι συνέπεσε με τη νέα κρίση στον Κόλπο. Σφραγίστηκε από μια τυπική χειραψία και την παγερή ευγένεια των δύο ανδρών. Από αυτή τη συνάντηση δεν βγήκε απολύτως τίποτα. Κουβέντα δεν αντάλλαξαν για τα εκκρεμή ζητήματα μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων. Δεν μίλησαν για την αποχώρηση των Ισραηλινών από τη Χεβρώνα ούτε για τους εβραϊκούς οικισμούς που πολλαπλασιάζονται στη Δυτική Όχθη. Όρισαν υποτίθεται ένα γενικό πλαίσιο για τη συνέχιση του διαλόγου μεταξύ των αντιπροσωπειών των δύο πλευρών. Προηγήθηκαν της συνάντησης σκληρές διαβουλεύσεις με τη μεσολάβηση του Νορβηγού διπλωμάτη που πρωτοστάτησε και στις συνομιλίες πριν από τη συμφωνία στο Όσλο.

Ο Νετανιάχου πήγε σ' αυτή τη συνάντηση κυρίως γιατί έπρεπε να επιδείξει έργο στον Μπιλ Κλίντον κατά τη διάρκεια της νέας επίσκεψής του στην Ουάσιγκτον. Ο Γιάσερ Αραφάτ την επιδίωξε για να διασφαλίσει τη θέση του στο εσωτερικό και να εκτονώσει τη λαϊκή δυσαρέσκεια εναντίον του. Η αδιαλλαξία του ισραηλινού πρωθυπουργού τον ανάγκασε να κάνει λόγο πριν από λίγες μέρες για επιστροφή στην Ιντιφάντα και προσφυγή σε διεθνή διαιτησία για την επίλυση των εκκρεμών ζητημάτων μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων.

Η απόφαση όμως του πρωθυπουργού του Ισραήλ να συναντηθεί με τον Αραφάτ ενώ προεκλογικά διατεινόταν ότι δεν θα σφίξει ποτέ το χέρι αυτού του «τρομοκράτη», τον

Πριν από τη χειραψία Αραφάτ-Νετανιάχου, ο παλαιστίνιος ηγέτης είχε εξαγγείλει νέα Ιντιφάντα, ως αντίποινα στην αδιαλλαξία των Ισραηλινών.

έφερε αντιμέτωπο με τους σκληροπυρηνικούς του κόμματός του. Προκειμένου να αμβλύνει τις εντυπώσεις στο συνέδριο του κόμματος, επανέλαβε τις διακηρύξεις του ότι δεν θα αναγνωρίσει ποτέ παλαιστινιακό κράτος, ότι δεν θα παραχωρήσει ποτέ την Ανατολική Ιερουσαλήμ και ότι θα συνεχίσει την επέκταση των εβραϊκών οικισμών στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας.

Μια στο καρφί και μια στο πέταλο χτυπά ο Νετανιάχου. Λίγες μέρες πριν από τη δεύτερη, μέσα σε λίγους μήνες, επίσκεψή του στην Ουάσιγκτον, ανακοίνωσε αύξηση των αδειών εργασίας προς τους Παλαιστι-

νίου από 18.000 σε 35.000. Οι Αμερικανοί πιέζουν ήδη για 50.000 άδειες εργασίας, όπως εξήγησε ο υπουργός Εξωτερικών Γουόρεν Κρίστοφερ στη συνάντησή του στο Λονδίνο με τον ισραηλινό ομόλογό του. Πιέζουν και για διάλογο με τη Συρία και ο απεσταλμένος του προέδρου Μπιλ Κλίντον στη Μέση Ανατολή, Ντάνι Ρος, έχει ξεκινήσει στο παρασκήνιο μακροχρόνιο διαβουλεύσεων για να πείσει τις δύο πλευρές να καθήσουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Σύμβουλος του Νετανιάχου δήλωσε ότι ο πρωθυπουργός δεν επιθυμεί διάλογο με συγκεκριμένες δεσμεύσεις, δεν απέκλεισε όμως, ίσως για πρώτη φορά, εδαφικό διακανονισμό για τα υψίπεδα του Γκολάν.

Η ισραηλινή κυβέρνηση ακροβατεί σε πτωμένο σκοινί ανάμεσα στις σκληρές προεκλογικές της δεσμεύσεις και στη δυναμική της ειρήνης στη Μέση Ανατολή, έτσι ώστε να διαμορφώνουν τα γεωπολιτικά συμφέροντα μεγάλων και περιφερειακών δυνάμεων. Οι ΗΠΑ δεν θα αφήσουν στο Ισραήλ πολλά περιθώρια μετά τις προεδρικές εκλογές. Πολύ περισσότερο τώρα, που η νέα κρίση στο Βόρειο Ιράκ έδειξε για ακόμη πόσο εύθραυστες είναι οι ισορροπίες στην περιοχή. Δέσμιος της σκληρής γραμμής, ο Νετανιάχου δίνει υποσχέσεις στους ακροδεξιούς οπαδούς του οποίες εκ των πραγμάτων δεν μπορεί να τηρήσει. Τον τελευταίο καιρό δέχεται απειλητικά για τη ζωή του τηλεφωνήματα και δικαιολογημένα σκέφτεται κανείς αυτούς που βρέθηκαν πίσω από τη δολοφονία του Γιτζάκ Ράμπιν, οι ίδιοι ίσως τον περιμένουν στη γωνία.

Οι τόμοι του ANTI, ένας πολύτιμος σύμβουλος

Το ANTI είναι μια ζωντανή παρουσία στην πολιτική και πολιτισμική μας ζωή.

Το ANTI ήταν όμως πάντοτε μια ζωντανή παρουσία.

Το χρονικό της Ελλάδας στα τελευταία είκοσι χρόνια είναι αποτυπωμένο στους τόμους του ANTI.

Η σειρά των τόμων του περιοδικού ANTI είναι ένας πολύτιμος σύμβουλος για σας.

Οι τόμοι του ANTI διατίθενται από τα γραφεία του περιοδικού: Δημοχάρους 60, 115 21
Αθήνα, τηλ. 7232.713, 7232.819, 7249.300, 7248.240

ΔΕΝ ΤΑ ΚΑΤΑΦΕΡΕ Η CIA

Η πρόσφατη κρίση στον Περσικό έφερε πάλι στο προσκήνιο τα σενάρια περί ανατροπής του Σαντάμ Χουσεΐν. Οι Αμερικανοί για πρώτη φορά παραδέχονται ανοιχτά ότι τα σχέδια ναυάγησαν. Οι πράκτορες των αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών που απεργάζονταν στην ιρακινή πρωτεύουσα τα σχέδια ανατροπής του Σαντάμ εγκατέλειψαν άρον άρον πριν από λίγες μέρες τη Βαγδάτη. Το δημοσίευσαν στις 7 του μήνα οι *New York Times*. Απόρρητο έγγραφο των αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών που είδε πρόσφατα το φως της δημοσιότητας υπογραμμίζει χαρακτηριστικά: α) Η αποχώρηση του Σαντάμ δεν είναι επικείμενη. β) Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην έλλειψη ικανής και αξιόπιστης αντιπολίτευσης. γ) Ο Σαντάμ θα βρίσκεται σίγουρα στην εξουσία και το '97. Επέβαλαν εμπάργκο, υπέβαλαν σε συνεχείς ταπεινώσεις τον ιρακινό λαό, ξόδεψαν 15 εκατ. δολάρια ενισχύοντας κυρίως ιρακινούς αντικαθεστωτικούς, αλλά δεν κατάφεραν τίποτα. Μετά την αποτυχία και της τελευταίας προσπάθειας ανατροπής του Σαντάμ που άρχισε τον περασμένο Ιανουάριο, όπως γράφουν οι *New York Times*, οι Αμερικανοί παραδέχονται ότι ο Σαντάμ είναι δύσκολος στόχος και ότι απαιτούνται περισσότερα χρήματα, χρόνος, προσπάθεια και μεγάλο ρίσκο για να τα καταφέρουν.

ΣΤΟ ΧΕΙΡΟΥΡΓΕΙΟ Ο ΓΕΛΤΣΙΝ

Στο τέλος του μήνα, ο ρώσος πρόεδρος θα υποβληθεί σε εγχείριση ανοιχτής καρδιάς. Το ανακοίνωσε ο ίδιος σε διάγγελμά του προς τον ρωσικό λαό. Η είδηση έδωσε αφορμή για νέα σενάρια περί διαδοχής. Ο στρατηγός Λέμπεντ με την επιτυχία της ειρηνευτικής συμφωνίας για την Τσετσενία προβάλλει ως ο επικρατέστερος διάδοχος του Μπόρις Γιέλτσιν, σύμφωνα όμως με τη ρωσική νομοθεσία τον πρόεδρο θ' αντικαταστήσει ο πρωθυπουργός, Βίκτωρ Τσερνομύρντιν, μέχρι τη διενέργεια νέων εκλογών, εάν ο πρόεδρος δεν επιστρέψει στα καθήκοντά του. Στο παιχνίδι της διαδοχής και ο Ανατόλι Τσουμπάις, προσωπάρχης του επιτελείου του Γιέλτσιν, πρωτοστάτησε παλαιότερα στις οικονομικές μεταρρυθμίσεις της ελεύθερης αγοράς. Η μάχη στο παρασκήνιο αναμένεται σκληρή, και η Δύση, που βλέπει τον Γιέλτσιν ως εγγυητή της σταθερότητας στη Ρωσία, παρακολουθεί τις εξελίξεις με άγρυπνο μάτι.

ΨΥΧΟΠΑΘΕΙΣ ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ;

Βρετανός ψυχολόγος, λέκτορας του Πανεπιστημίου Καλεντόνιαν της Γλασκώβης, έπειτα από πολυετείς έρευνες κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι πολιτικοί έχουν κοινά χαρακτηριστικά συμπεριφοράς με τους ψυχοπαθείς εγκληματίες. «Οι ψυχοπαθείς έχουν την τάση να είναι πομπώδεις, δεν έχουν τύψεις, δεν αισθά-

νονται ενοχές και δεν διατηρούν σταθερές σχέσεις», υποστηρίζει ο βρετανός ψυχολόγος και συνεχίζει: «Οι ψυχοπαθείς λένε εύκολα ψέματα, ευχαριστούν όταν εξαπατούν τους άλλους, ενώ οι πολιτικοί ψεύδονται σκόπιμα». Η έρευνα καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι άνθρωποι που κάνουν σταδιοδρομία σε υψηλά πόστα με μεγάλες απαιτήσεις, όπως οι πολιτικοί ή οι χρηματιστές, έχουν κοινά χαρακτηριστικά με τους ψυχοπαθείς. Το μόνο που τους ξεχωρίζει, λέει ο βρετανός επιστήμονας, είναι ότι οι πολιτικοί δεν έχουν εγκληματική πρόθεση. Αυτό που δεν έχει διευκρινιστεί ακόμα είναι εάν η ψυχοπάθεια είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να γίνει

κάποιος επιτυχημένος πολιτικός.

ΣΤΟ ΕΔΩΛΙΟ Η ΒΡΕΤΑΝΙΑ

Στο εδώλιο του κατηγορουμένου θα καθίσει η βρετανική κυβέρνηση ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Στο скаμνί την κάθισε ένας δωδεκάχρονος με την κατηγορία ότι δεν έχουν θεσπίσει νόμο που ν' απαγορεύει στους γονείς τη χειροδικία εναντίον των παιδιών τους. Η εκδίκηση της υπόθεσης θα χρονίσει αλλά θεωρείται πολύ πιθανό η απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου να είναι καταδικαστική για τη Βρετανία, γεγονός που αναμένεται να δρομολογήσει εξελίξεις και για άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Συμπληρώθηκε
είκοσι χρόνια
χωρίς τον Μάρκο
η Πολιτιστική
Επανάσταση
φαντάζει για
πολύ μακριά
ιστορία. Και
παλιές ηρωικές
αναπαραστάσεις
σοσιαλιστικού
ρεαλισμού έχα-
νια παραχωρή-
ολοκληρωτικά
δέση τους
«καπιταλιστικό
ρεαλισμό»-
διαφημιστικό
αναπαραστά-
με το δικό του
καταναλωτικό
μήνυμα

ΣΕΙΡΑ: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

ΣΕΙΡΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ

ΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ -
ΓΩΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ - ΣΤΡΑΤΗΣ
ΡΚΑΣ - ΝΤΙΝΟΣ
ΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
ά κείμενα για τον Νίκο Καββαδία
ΝΙΗΛ Ι. ΙΑΚΩΒ
ρχαιονομία του Οδυσσέα Ελύτη
Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ
ΡΙΑΔΗ». Μια σπουδή στον ερωτικό
έρη
ΓΩΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
ς την οδόν των Φιλελλήνων» του
Εμπειρικού
ΑΝΝΗΣ ΚΑΛΙΟΡΗΣ
λυσσικός αφελληνισμός.
αν του μισοξενισμού και της
τελείας
ΓΩΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
έρωτας στα χιόνια» του Αλ.
παδιαμάντη
ΓΩΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
νεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και
υματική ζωή
ΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ
υτικές μεταμορφώσεις· αντίδωρο
ν Μάτση Χατζηλαζάρου
ΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ
ως ή άλλως
ΝΙΑ ΙΛΙΝΣΚΑΓΙΑ
ΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
την πορεία της ελληνικής ποίησης
20ού αιώνα

ΣΕΙΡΑ: ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΛΟΓΟΣ

CHARLES KAHN
ναξίμανδρος και οι απαρχές της
ηνικής κοσμολογίας
ΟΥΣΙΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ
ι μυστικής θεολογίας
γγωγή: VLADIMIR LOSKY
ΟΚΛΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ
ιχείωσις Θεολογική
γγωγή - Σχόλια: E.R. DODDS
KIPK
ικλειτος: τα κοσμολογικά
πάσματα
ΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
λίες στην Εξαήμερο

ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ

Για τον Γκράμσι. Μεταξύ Σαρτρ και
Αλτουσέρ

Παρεμβάσεις

ΠΙΕΤΡΟ ΙΝΓΚΡΑΟ

Η κρίση και ο τρίτος δρόμος

ΛΟΥΓ' ΑΛΤΟΥΣΕΡ

Στοιχεία αυτοκριτικής

ΡΑΛΦ ΜΙΛΛΙΜΠΑΝΤ

Το Κράτος στην καπιταλιστική
κοινωνία.

Ανάλυση του δυτικού συστήματος
εξουσίας

ΤΣ. ΛΟΥΠΟΡΙΝΙ - Ε. ΜΠΑΛΙΜΠΑΡ -

Α. ΤΟΖΕΛ

Η κριτικής της πολιτικής του Μαρξ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ

Φύλλα - φτερά

ΜΑΡΙΑ ΤΟΥΝΤΑ

Η δίκη του Φλωμπέρ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

Μεροληπτική κατάθεση

ΑΛΚΗΣ ΡΑΦΤΗΣ

Η εργασία στην ποίηση

ΑΝΟΥΣΩ ΚΟΥΣΑΘΑΝΑ - ΡΟΕ

Η Άλλη μου πατρίδα

ΓΙΩΡΓΟΣ Σ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΣ

Απολογισμός και απολογία «από του
φοβερού βήματος»

ΛΕΥΚΩΜΑΤΑ

ΚΑΤΙ ΤΟ «ΩΡΑΙΟΝ»

Μια περιήγηση στην νεοελληνική
κακογουστιά

ΑΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Τα παλιά αθηναϊκά σπίτια

ΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

Ο Τρίτος Δρόμος

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΑΪΤΖΗΣ

Τσιγγάνικη ορχήστρα

ΜΙΛΤΟΣ ΣΚΟΥΡΑΣ

Ιστορία μιας γραμμής

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗΣ

Το ημερολόγιο του Ανδρέα

ΔΟΚΙΜΙΑ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

Η Αδιαχώρητη Κοινωνία

ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ

Πολιτικό σύστημα και πολιτική

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Θεσμοί, Ιδεολογία και Πολιτική στον
Μεσοπόλεμο

ΠΕΤΡΟΣ ΠΙΖΑΝΙΑΣ

Ο μαρξισμός της Ιστορικής
Σοσιαλδημοκρατίας

ΑΛΚΗΣ ΡΑΦΤΗΣ

Δημοκρατική διοίκηση επιχειρήσεων

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΑΙΝ ΜΑΡΤΕΝ

Λαμπράκηδες. Ιστορία μιας γενιάς

ΠΛΟΥΤΗΣ ΣΕΡΒΑΣ

Το κυπριακό. «Στρατηγική» και
στρατηγική

ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ

Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η Μεγάλη
Ιδέα

ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ

Μια συνάντηση: Σεφέρης -
Μακρυγιάννης

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΛΙΑΠΗΣ

Ο χορός στους Κουντουριώτες

ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΡΤΙΝΙΔΗΣ

Συνηγορία της παραλογοτεχνίας

ΑΛΚΗΣ ΡΑΦΤΗΣ

Ο κόσμος του ελληνικού χορού

ΑΝΤΩΝΗΣ ΖΩΗΣ

Η αρχαιολογία στην Ελλάδα

ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ο Βασιλιάς που πέθανε

ΥΓΕΙΑ • ΚΟΙΝΩΝΙΑ • ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Μελέτες για το Σύστημα Υγείας

Βιβλία που καλύπτουν
τα ενδιαφέροντα
και τους προβληματισμούς
του σύγχρονου πολίτη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ • ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΕΠΕ
ΖΑΛΟΓΓΟΥ 6 • 106 78 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ: 3645133 FAX: 3607878

Διήλωση

ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΥΤΟΟΙΚΤΙΡΜΟ ΣΤΗΝ ΚΑΛΠΑΖΟΥΣΑ ΟΪΗΣΗ

Σχόλιο σε μια επιστολή του
διευθύνοντος συμβούλου του
Οργανισμού Πολιτιστικής
Πρωτεύουσας προς το *Αντί*,
από έναν συμπολίτη του,
αρχιτέκτονα.

Κύριε Διευθυντά,

Εύστοχη, όσον αφορά την ουσία της ρηξικέλευθης αντίληψης πραγμάτων που –αλίμονο– τείνει να εδραιωθεί στην πόλη μας, η απάντησή του κ. Λοΐζου, διευθύνοντος συμβούλου του Ο.Π.Π.Θ. '97.

Θαυμάσαμε την αυτάρκεια του ανδρός, τη συντριπτικότητα των επιχειρημάτων, τη διαθεσιμότητα επεξήγησης και διασάφησης παντός έκπληκτου και απορούντος πολίτη της επικράτειας!

Βέβαια αυτό που πρωτίστως ενδιαφέρει δεν είναι οι αιτιάσεις της επιστολής. (Άλλωστε τι να σχολιάσει κανείς σε φράσεις του τύπου «ε, ή θα κάνουμε ή θα το ρίξουμε στον ύπνο», που παραπέμπουν σε παρωχημένες αντιλήψεις ανάπτυξης της δεκαετίας του '50· ή πάλι τα σχετικά με μία ανασκαφή στην κεντρικότερη πλατεία της πόλης που, κυνικά, ξεπερνιέται με τη φράση «ελικρινά, το θέμα δεν μας αφορά» –και σωστά– όταν κατά μείζονα λόγο τα θέματα πολεοδόμησης έχουν αφεθεί στις παντός είδους αναπτυξιακές κερδοσκοπικές διαθέσεις εταιρειών, ιδρυμάτων, φορέων που μπορούν να υπολογίζουν σε αποδοχή και στήριξη των επιλογών τους από επίσημους φορείς). Αυτό που ενδιαφέρει είναι το ύφος του λόγου που αφήνει άναυδο τον αναγνώστη και το οποίο λαμβάνει τραγικές διαστάσεις, αφού δεν χαρακτηρίζει αποκλειστικά τον συντάξαντα.

Αυτός ο καισαροπαπισμός, αυτή η βαθιά βδελυγμία προς οιονδήποτε ψελλίζει τις όποιες αντιρρήσεις, αυτή η ριζωμένη πεποίθηση ότι όποιος δεν δηλώνει οπαδός είναι τίποτα λιγότερο από προδότης (ρητά εκφρασθείσα άποψη του πρώτου δημότη μας), αυτή η ποικιλότροπα διατυμπανιζόμενη και άκρως επικίνδυνη άποψη του *πασόμαιο* Θεσσαλονικεύς κάλλιστος όλων (σαν να είμαστε φέουδο εντός της ελληνι-

κής επικράτειας)· ένα σύνολο αντιλήψεων που διαμορφώνει μια περίεργη και στρεβλή θεώρηση πραγμάτων, καταστάσεων και προσώπων, και η οποία έχει υιοθετηθεί –δυστυχώς– από τη συντριπτική πλειοψηφία των δημοτικών αρχόντων μας, αλλά και –οδυνηρότερο– από όλους όσους εμπλέκονται κατά τον άλφα ή βήτα τρόπο, ή απλώς έρχονται σε επαφή με τη γλίσχρα πλην καλά περιχαρακωμένη τοπική εξουσία.

Να σε τι συνίσταται αυτή η πικρή επίγευση της ανάγνωσης παντός είδους κειμένων των ανθρώπων που έχουν λόγο στα πράγματα της πόλης.

Από τον αυτοοικτιρμό στην καλπάζουσα οΐηση! Όμως, ποια η κατάληξη αυτών που χαρακτηρίζονται ως καλπάζουσες, όλοι το γνωρίζουμε.

Δίχως ίχνος αισιοδοξίας,
Ν. Γ. Μπουλουγράφ
αρχιτέκτονας,
Θεσσαλονίκη

ΑΠΟΡΙΕΣ

Απορίες νέου (κατά τα φαινόμενα)
αναγνώστη, όπως αυτές
προκύπτουν από την ανάγνωση
ενδεικτικής αρθρογραφίας του
περιοδικού μας.

Αγαπητό *Αντί*,

Θα ήθελα να μου απαντήσετε σχετικά με κάποιες απορίες που έχω και τις οποίες διατυπώνω παρακάτω. Να διευκρινίσω εδώ ότι δεν είμαι τακτικός αναγνώστης, αλλά παρ' όλα αυτά ελπίζω σε κάποια απάντηση-διευκρίνιση από μέρους σας.

Διαβάζοντας το τεύχος 613 (30 Αυγ.- 5 Σεπτ.), περιμένοντας να βρω στις σελίδες του εκτενή αναφορά και αναλυτικά άρθρα γύρω από το θέμα της δολοφονίας των δύο Κυπρίων, συνάντησα 2 άρθρα μόνο και μια αναφορά σε ανακοινώσεις και δηλώσεις τρίτων γύρω από το θέμα.

Το ένα από τα δύο άρθρα μού φάνηκε αρκετά «στεγνό» και «επιστημονικό» (αυτό του Κουλουμπή), από τα άρθρα εκείνα που συναντά κανείς πολύ συχνά στις «σοβαρές» εφημερίδες τύπου *Νέα*, *Βήμα* ή και *Ελευθεροτυπία*.

Το δεύτερο άρθρο, πολύ πιο ουσιαστικό κοντά στα πράγματα, εκφράζει όμως άποψη που ταυτίζει λίγο ή πολύ μια ελεύθερα οργανωμένη πορεία διαμαρτυρίας (ανεξάρτητα από το αν έγινε αντικείμενο εκμετάλλευσης από τους έλληνες φασίστες) σαν, στην καλύτερη περίπτωση, πορεία που ήταν καταδικασμένη να προκύψει αντίθετες εντυπώσεις από τις αναμενόμενες και, στη χειρότερη περίπτωση, παραλασση των Τούρκων. Άποψη λίγο ή πολύ υιοθέτησε από την αρχή και η κυπριακή βέρνηση.

Η απορία μου βέβαια είναι ποια είναι η άποψη του περιοδικού και αν συμφωνείτε με την αρκετά αντιφατική άποψη της σελίδας 31 (από το άρθρο της Σίμα Βωβού): ότι ναι μεν αγανακτούμε κ.λπ. με τις δολοφονίες που διέπραξαν οι φασίστες αλλά δεν υιοθετούμε και το σύνθημα Τούρκοι, φασίστες, δολοφόνοι. Αυτή η άποψη μου θυμίζει τη στάση που είχαν και έχουν πολλοί αριστεροί (απ' ό,τι διαβάσει και ακούσει, μια και ήμουν μικρός για να θυμάμαι τα γεγονότα) σχετικά με γεγονότα όπως η εισβολή της ΕΣΣ στην Πράγα το 1968 ή σχετικά με το καστώς Γιαρουζέλσκι. Δεν καταδίκασαν δηλαδή ανοιχτά, με το φόβο ότι θα ταυτιστούμε τους δεξιούς. Για μένα, τα πράγματα είναι πολύ ξεκάθαρα: Η πολιτική και στρατιωτική ηγεσία της Τουρκίας είναι φασίστες, οπότε και εννοείται ότι καταγγέλλονται και καταδικάζονται, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι υιοθετούμε τις απόψεις των λήνων φασιστών ή ότι έχουμε αντανάκλαση για το τι θα έκαναν οι έλληνες φασίστες στην αντίστοιχη περίπτωση, που θα εβόησε δηλαδή εξουσία...

Η δεύτερη απορία μου αφορά τις καταγγελίες που έχετε κάνει κατά καιρούς για τη Λαμπράκη και για τον Ψυχάκη. Διαβάζω καθημερινά εφημερίδα και παρακολουτώ τακτικά πολιτικές συζητήσεις στην τηλεόραση. Δεν έχω αντιληφθεί κάποια αναφορά σχετική. Πρόκειται για απλή συμφορητική γύρω από το θέμα ή τελικά δεν ενδιαφέρεται να προωθηθούν αυτές οι καταγγελίες με αποτελεσματικό τρόπο; Το άρθρο κάποιου συνεργάτη σας σε εφημερίδα...

μβαση σε σχετική συζήτηση κ.τ.λ.).

Ευχαριστώ για την προσοχή

Γιώργος Καλαμαράς

Αθήνα

ίντηση της σύνταξης: Αγαπητέ φίλε, η
ολή σας είναι από τα πιο

φέροντα σημειώματα που φέρνει ο
δρόμος. Τα ερωτήματά σας, εύστοχα,
νότι αν ήσασταν τακτικότερος
νώστης του περιοδικού οι απαντήσεις
τά θα ήταν αυτονόητες. Απαντούμε
όν επιγραμματικά, κυρίως για λόγους
νυ:

αρθρογραφία μας για το Κυπριακό
πάθησε να φωτίσει τα γεγονότα και
ως τις πτυχές τους που τα μεγάλα
Ε δεν θα έθιγαν, εναρμονισμένα με τη
τρική» εκδοχή του «εθνικού
έροντος». Το άρθρο του κ. Κουλουμπή
αίζεται στην ενδελεχή ανάγνωση των
ρικών δεδομένων, ενώ το δεύτερο
είωμα ήταν αποτέλεσμα συστηματικού
ορτάς και διασταυρωμένων
οροφοριών. Όσο για την άποψη της κας
ού, το Αντί απλώς, στη στήλη
στάσεις, φιλοξενεί απόψεις που
δικούν το πρόσημο του διαφορετικού.
σημαίνει ότι τις υιοθετεί, πιστεύει όμως
υμβάλλει στη σφαιρική πληροφόρηση
κοινού που δεν αρκείται με τα
τρά» και τα αυτονόητα του συνόλου
όν του Τύπου.

ε ό,τι αφορά τους κ. Ψυχάρη,
πράκη κ.λπ., δεν είναι προφανές ότι τα
Ε ευνοούν όχι απλώς μια συμφωνία
ί μια συνωμοσία σιωπής; Όπως και να
σας ευχαριστούμε για την επιστολή

Ι ΣΥΝΑΝΤΗΘΗΚΑΝ

ποτολή που ακολουθεί προέρχεται
το Σύνδεσμο Ελληνικών
μηχανιών.

με Διευθυντά,

ο τεύχος του περιοδικού Αντί της 30ής
ούστου 1996 και στη σελίδα 20, δημοσι-
ηκε άρθρο με τίτλο « "Λελογισμένη"
μξη» του κ. Κώστα Δέδε. Ο συνεργάτης
στηρίζει το άρθρο του σε μια υποτιθέ-
η συνάντηση, η οποία αναφέρεται και
υπότιτλο «Τι θα μπορούσε να κρύβει η
ίντηση, την περασμένη εβδομάδα, με-
ί του πρωθυπουργού κ. Κώστα Σημίτη
του προέδρου του Συνδέσμου Ελληνι-
Βιομηχανιών κ. Ιάσωνα Στράτου;».

Όμως, καμία τέτοια συνάντηση δεν έχει γί-
νει μεταξύ του προέδρου του ΣΕΒ και του
πρωθυπουργού και ο συντάκτης του άρ-
θρου θα μπορούσε να το είχε πληροφορη-
θεί εάν επικοινωνούσε με τον ΣΕΒ, όπως
είχε υποχρέωση, προτού προβεί στις ανα-
λύσεις του.

Με εκτίμηση

Αλίκη Ρόκου

Συντονίστρια Δικτύου

με Μέσα Ενημέρωσης

• Ο συνεργάτης μας Κ. Δέδες επιμένει:

Η συνάντηση πραγματοποιήθηκε.

Μόνο που δεν ήταν επίσημη.

Και όπως συνηθίζεται, οι ανεπίσημες
συναντήσεις γίνονται και δεν λέγονται και
οι επίσημες αναγγέλλονται και, ορισμένες
φορές, δεν γίνονται...

ΛΑΘΡΟΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

Η επιστολή που ακολουθεί υιοθετεί μια
άποψη που δεν τη συμμερίζονται οι
συνεργάτες, ούτε βέβαια οι πιο πολλοί
από τους αναγνώστες μας.

Αγαπητοί μου,

Με πολύ ενδιαφέρον διάβασα το άρθρο
της συνεργάτιδός σας (Ελ. Κολλιοπούλου),
«Οι μετανάστες στο στόχαστρο», που θα
έπρεπε, μάλλον, να έχει ως τίτλο «Οι λα-
θρομετανάστες στο στόχαστρο».

Σε γενικές γραμμές έτσι έχει η κατάστα-
σις, αν και η *Libération* δεν φημίζεται για
την αμεροληψία της ούτε για τον φιλελληνι-
σμό της, για λόγους που δεν έχω τον χρόνο
να θέσω επί τάπητος.

Οι τελευταίες οκτώ γραμμές του άρθρου
μου προξενούν έκπληξη.

Οι Αφρικανοί και οι Άραβες δεν εργάζο-
νται στις οικοδομές, διότι οι επιχειρήσεις
αυτού του τομέως είναι μεγάλες και πλού-
σιες και χρησιμοποιούν πολλούς Πορτογά-
λους και μη κοινοτικούς, αλλά τακτοποιη-
μένους.

Για τους λαθραίους ενδιαφέρονται πολύ
οι Εβραιομασόνι, οι οποίοι και τους φέρ-
νουν και τους «προσλαμβάνουν» σ' ένα σω-
ρό μικρο-επιχειρήσεις, εκ των οποίων πολ-
λές παράνομες (υφαντουργία, δερματοβιο-
τεχνία, ψεύτικα κοσμήματα και πολλά άλ-
λα), όπου τους εκμεταλλεύονται αγρίως για
100-150 φράγκα την ημέρα, χωρίς κοινωνι-
κές ασφαλίσσεις και λοιπές δηλώσεις, και
για ένα πιάτο φαγητό κι ένα κρεβάτι με
τρεις «βάρδιες» το 24ωρο και με την απειλή
της καταγγελίας στην αστυνομία και της

Το Αντί φιλοξενεί επιστολές αναγνωστών
που είναι ενυπόγραφες και έχουν
ευρύτερο ενδιαφέρον. Αν το επιθυμούν,
διαφυλάσσει την ανωνυμία τους.
Παρακαλεί τους επιστολογράφους να είναι
σύντομοι και, στην επιστολή τους, να
σημειώνουν απαραίτητα και το τηλέφωνό
τους. Τέλος, διατηρεί το δικαίωμα
περικοπής επιστολών λόγω χώρου.

απελάσεως αν τυχόν διαμαρτυρηθούν.

Αυτά είναι τ' απομεινάρια της σοσιαλιστι-
κής κυβερνήσεως και του Μιτεράν.

Όσο για την «ομάδα των 26 διανοουμε-
νων» (μπράβο, αφού τους μετρήσατε), αν
τους πάρετε έναν έναν είναι όλοι κομμου-
νιστο-εβραιο-μασόνι, συν τον ταλαίπωρο
Krivine που ούτε κι αυτός ξέρει τι είναι.

Σας διαβεβαιώ ότι η γαλλική οικονομία
δεν έχει ανάγκη από λαθρομετανάστες,
όπως και η ελληνική. Όσο για τον γαλλικό
λαό, προσπαθεί να σπάσει τα δεσμά που
ορισμένοι γνωστοί του επιβάλλουν.

Είναι πολύ περίεργο που αποκαλείτε εξι-
λαστήρια θύματα τους λαθρομετανάστες
που έρχονται, βέβαια, στη Γαλλία με την
ελπίδα να βρουν τον παράδεισο, πιστεύο-
ντας στην προπαγάνδα αυτών που προανέ-
φερα και ύστερα βρίσκονται μπρος στη
γνωστή κατάσταση. Το θέμα είναι ανεξά-
ντλητο.

Μετά τιμής

Georges Agora

3 rue Henri Barbusse

Arcueil-Γαλλία

• Απάντηση: Ανεξάντλητο το θέμα αλλά
και απύθμενος ο κυνισμός απόψεων
όπως αυτές του επιστολογράφου μας.
Δεν αμφιβάλλουμε ότι στη Γαλλία, όπου
ευδοκίμει ο Λεπέν και το κόμμα
του, τέτοιες απόψεις βρίσκουν έδαφος.
Στην Ελλάδα, ωστόσο, παρά τις κορώνες
του κ. Έβερτ και του κ. Σαμαρά, τα
αισθήματα αλληλεγγύης προς τους
ξένους, τους άλλους, τους
διαφορετικούς δεν διακυβεύονται.
Το ευρωπαϊκό όραμα, κύριε, δεν θα
μπορέσει να ολοκληρωθεί ποτέ αν οι
σύγχρονες κοινωνίες δεν αγκαλιάσουν
τους σύγχρονους «της Γης τους
κολασμένους».

ΕΠΙΣΗΜΑΪΝΟΥΜΕ

Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗΣ

Με καταστολή απειλείται η κατάληψη στέγης και το αυτοδιαχειριζόμενο πολιτιστικό κοινωνικό κέντρο της Βίλλας Βαρβάρα (Κρίσπου 7), στην Άνω Πόλη της Θεσσαλονίκης. Ο Οργανισμός Πολιτιστικής Πρωτεύουσας «Θεσσαλονίκη 1997» (Ο.Π.Π.), τέσσερις μήνες πριν από το 1997, προκήρυξε διαγωνισμό για την κατάθεση οικονομικών προσφορών από τις εταιρείες που ενδιαφέρονται να αναλάβουν το έργο της αναπαλαίωσης του κατελημμένου κτιρίου. Χωρίς καμία πρόσφατη μελέτη, όπως επιβεβαιώνουν οι καταληψίες, εγκρίθηκε η προσφορά της εταιρείας Δομοτεχνική, κατασκευάστριας και του καινούργιου καζίνο στο αεροδρόμιο της Θεσσαλονίκης.

Και ενώ το συγκεκριμένο κτίριο είχε αφεθεί στην τύχη του για πολλά χρόνια, τα προβλήματα της στατικής κατάστασης και οι φθορές αντιμετωπίστηκαν από τους καταληψίες με εθελοντική εργασία, ο Ο.Π.Π., κυριολεκτικά στο παρά πέντε, επικαλείται την αναπαλαίωση, η οποία αδυνατεί εκ των πραγμάτων να ολοκληρωθεί πριν από το 1997, και την πολιτιστική χρήση του κτιρίου μέσα στην επόμενη χρονιά. Η άμεση και βίαιη επίθεση, προς το παρόν, έχει αποφευχθεί. Στην Πολιτιστική Πρωτεύουσα των τριών παραιτηθέντων διευθυνόντων συμβούλων, της προβληματικής σχεδίασης του προγράμματος και των καθυστερημένων έργων υποδομής, φαίνεται ότι δεν χωρούν αμφισβητίες...

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΒΑΛΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

ART ATHINA '96

ΓΙΑ ΤΕΤΑΡΤΗ ΣΥΝΕΧΗ ΧΡΟΝΙΑ διοργανώνεται, από τον Πανελλήνιο Σύνδεσμο Αιθουσών Τέχνης, η έκθεση Art Athina 4 '96 (πιο γνωστή στους κύκλους της τέχνης ως φουάρ). Η έκθεση θα γίνει από τις 24 ως τις 29 Οκτωβρίου στο Εκθεσιακό Κέντρο Αθηνών, λεωφ. Κηφισίας 124.

Στη φετινή φουάρ συμμετέχουν 36 αίθουσες τέχνης από την Ελλάδα, το Βέλγιο, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ισπανία και την Ιταλία.

Σύμφωνα με ανακοίνωση της οργανωτικής επιτροπής, φέτος, οργανώνεται «και ένα αφιέρωμα στα διεθνή περιοδικά σύγχρονης τέχνης, έτσι ώστε η Αθήνα να καθιερωθεί ως ένα διεθνές κέντρο κυκλοφορίας ιδεών και μετάδοσης πληροφοριών στον εικαστικό χώρο. Τα πιο αντιπροσωπευτικά έντυπα από την Αγγλία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ελβετία και την Ιταλία, μαζί με τα αντίστοιχα ελληνικά περιοδικά, θα δώσουν την ευκαιρία στο φιλότεχνο κοινό να ανιχνεύσει μέσω του Τύπου το γίγνεσθαι στην τέχνη σήμερα, διεθνώς».

Φιλοδοξία των διοργανωτών είναι η πα-

Από την περσινή Art Athina 3 '95.

ραπέρα διεύρυνση του θεσμού, με καινούργιες συμμετοχές και προτάσεις, ενώ έχει μπει στόχος ο αριθμός των φετινών επισκεπτών να ξεπεράσει τους 22.000. Στην περσινή διοργάνωση οι επισκέπτες είχαν φτάσει τους 18.000.

Π Ρ Ο Τ Ε Ι Ν Ο Υ Μ Ε

Ακούστε: Τον Νίκο Πορτοκάλογλου, το πάλαι ποτέ των Φατμέ - Ασωτο υιό, πλέον, όπως προσδιορίζεται και στον τελευταίο του

δίσκο - στη συναυλία που δίνει τη Δευτέρα 16.9, στο Λυκαβηττό.

• **Ακούστε:** Τον κολομβιανό ακορντεονίστα Αντόνιο Ρίβας σε εθνικές μουσικές από τη πατρίδα του, αλλά και σε ηχητικές διαδρομές από την Αφρική και τη Μεσόγειο μέχρι τη Βόρεια Ευρώπη. Απόψε, στο Θέατρο των Βράχων.

• **Επισκεφτείτε:** Την έκθεση βιβλίου στο Πεδίο του Άρεως. Ευκαιρία να δείτε όλες τις εκδόσεις συγκεντρωμένες και, ίσως, ψωνίσετε κάποιους τίτλους σε φτηνές τιμές - αρκεί να είστε επίμονοι.

• **Διαβάστε:** Τη συγκεντρωτική συλλογή των ποιημάτων του Νίκου Αλέξη Ασλαγκού, *Ο δύσκολος θάνατος* (εκδ. Εγνατία). Ποιήματα που μυρίζουν θάνατο, μέσα από υγρές διαδρομές και θολά φώτα, ποιήματα που αναπολούν ατελέσφορους, θλιμμένους έρωτες. «Γλυκόπιστοι κολυμβητές» - ίσως η πιο δυνατή ποιητική εικόνα τους.

• **Δείτε:** Το μπαλέτο Alvin Ailey American Dance Theater, τέσσερις βραδιές (19, 20, 21 και 22.9) στο Ηρώδειο. Την πρώτη και την τελευταία κυριαρχεί η παρουσία του *Winter in Lisbon* του Ντίζι Γκιέσπι σε χορογραφία Μπίλλυ Ουίλσον, ενώ τις άλλες βραδιές το θέμα *The River* του Ντιούκ Έλινγκτον σε χορογραφία Άλβιν Έιλι. Ο σύγχρονος χορός συνεχίζει να συνδυάζεται με τον άφρο ρυθμό της Καραϊβικής από το περίφημο αμερικανικό μπαλέτο, έξι χρόνια μετά το θάνατο του ιδρυτή του.

• **Δείτε:** Την ταινία του Χου Χαϊάο Χσεν *Καλοί άντρες, καλύτερες γυναίκες*. Κοινωνικός ρεαλισμός από την άγνωστη Άπω Ανατολή - δυναμική είσοδος στη νέα κινηματογραφική σαιζόν μιας μικρής, δυναμικής ανεξάρτητης εταιρείας, που φιλοδοξεί να αλλάξει το «σίγουρο» τοπίο της κινηματογραφικής διανομής.

• **Δείτε:** Στο πλαίσιο της εκδήλωσης «Ασπρόμαυρο όπως παλιά», που διοργανώνεται στο Θέατρο Κήπου της Θεσσαλονίκης παλιές καλές ταινίες. Απόψε: *Αα Στράντα* του Φελλίνι (8.15 μ.μ.), *Η ζούγκλα της ασφάλτου* του Τζων Χιούστον (10.15 μ.μ.).

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΡΟΚ: ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ RAGE AGAINST THE MACHINE

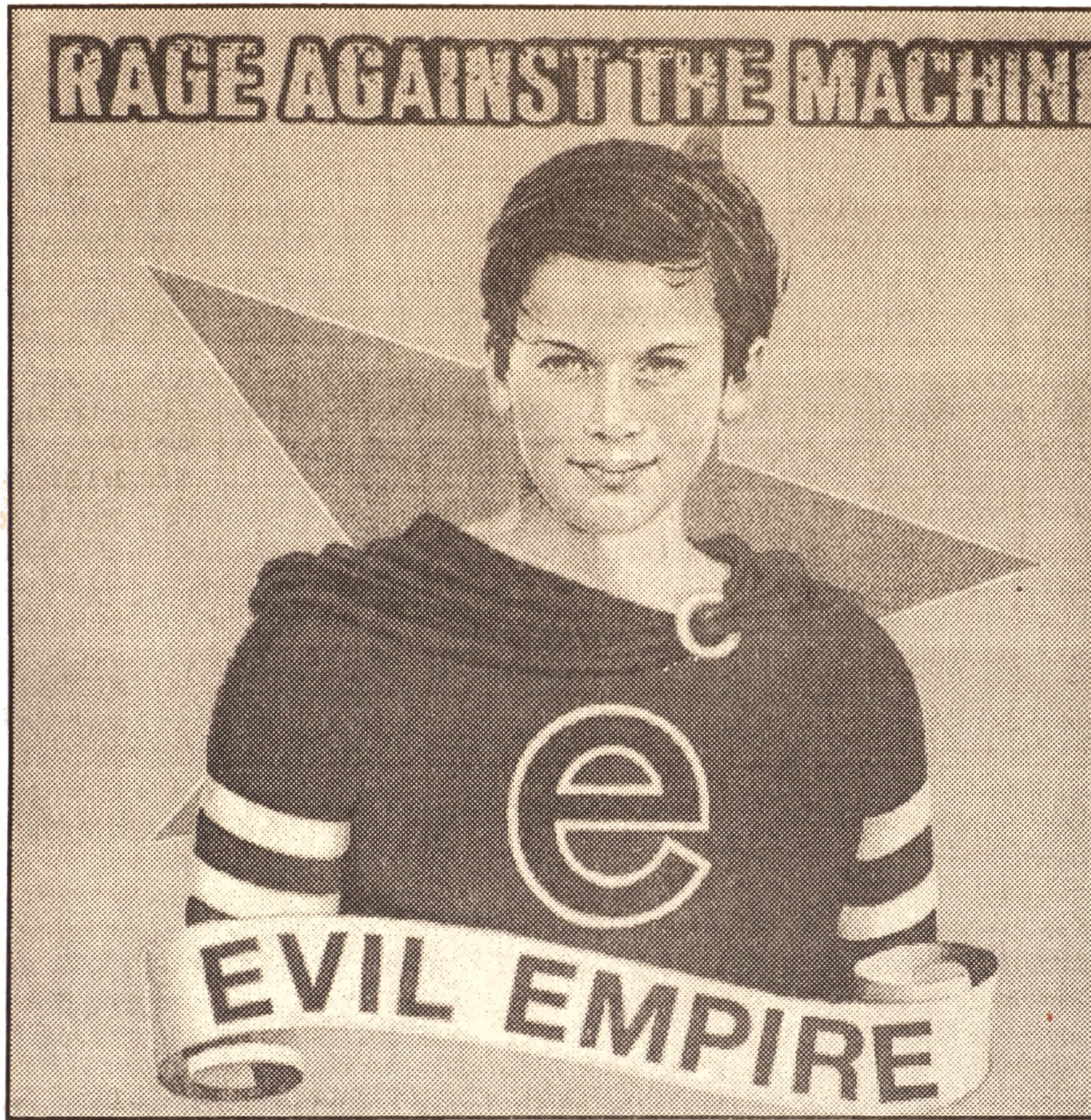
ΤΟ ΤΕΣΣΕΡΑ χρόνια
στηκαν στο πα-
ο στερέωμα της
μουσικής σκηνής
πρώτο δίσκο τους,
αι το όνομά τους. Ο
ους, ένα αμάλγαμα
hard-core, metal
και hip-hop. Οι στί-
ήκουν στον λατινο-
κανικής καταγωγής
υδιστή Zack de la

ρέρουμε ενδεικτικά
ούς τίτλους: «Take
wer back» (Πάρε τη
η πίσω), «Know
nemy» (Ξέρεις τον
, «Township rebel-
(Επαναστατημένη
σκάφος) και «Free-
(Ελευθερία) αφιε-
ο στον, καταδικα-
σε ισόβια, ινδιάνο
στή Λέοναρντ Πελ-
το εξώφυλλο, ένας
στής βιετναμέζος
υρπολείται διαμαρ-
ενος για την αμερι-
ή εισβολή στη χώρα του.

ηλώσεις τους απλώς επιβεβαιώνουν την ανατρεπτική τους
ση: «Ακόμα και οι λεγόμενοι προοδευτικοί πρόεδροι όπως ο
τυ, ο Φορντ ή ο Τζόνσον δεν ήταν οραματιστές μιας δικαιότε-
μερικής. (...) Μη γελιέστε, τα πράγματα δεν έχουν αλλάξει κα-

Την πρώτη ημέρα της θητείας του, ο Κλίντον σκότωσε πολί-
ο Ιράκ». Ο δίσκος έκανε τεράστια εμπορική επιτυχία πουλώ-
άνω από 2.000.000 αντίτυπα. Τα t-shirts φορέθηκαν στις ροκ
ητες όλη της υφηλίου - ένα απ' αυτά «κοσμείται» με την προ-
γραφία του Τσε Γκεβάρα. Τα εισιτήρια για τις επεισοδικές
λίες τους στη δυτική ακτή και σ' όλες τις πολιτείες των ΗΠΑ
άντοτε δυσεύρετα.

τέσσερα χρόνια που μεσολάβησαν από τον πρώτο μέχρι τον
ο δίσκο τους, που έχει τίτλο *Evil Empire* (Η αυτοκρατορία
ακού), οι Zack De La Rocha, Tim Bob, Brad Wilk και Tom
Ho -από τους πιο ευφάνταστους κιθαρίστες του σύγχρονου
θα φυγουν από το Λος Άντζελες για να φτάσουν μέχρι την άλ-
ρη του Ατλαντικού και θα έρθουν σ' επαφή με την παγκόσμια
ούρα της αμφισβήτησης, της οποίας αποτελούν γνήσια τέκνα.
ωμένος ήχος και οι οργισμένοι στίχοι θα συνεχίσουν ν' απο-
ν τα κύρια χαρακτηριστικά τους. Η τεχνολογία, τα σάμπλερ,

γικά ο De La Rocha.

Και όπως κάθε αισιόδοξος άνθρωπος, δεν μπορεί παρά να προ-
σμένει μ' αγωνία τη «χρονιά του μπούμερανγκ». Έτσι τουλάχιστον
λέει ο στίχος ενός από τα πιο αγαπημένα τελευταία τους τραγού-
δια...

Λεωνίδας Βαλασόπουλος

ΝΥΧΤΕΣ ΠΡΕΜΙΕΡΑΣ

ΑΠΟ τις 19 ως τις 26 Σεπτεμβρίου, στους κινηματογράφους Αττικών και
Απόλλων της οδού Σταδίου, το περιοδικό *Σινεμά* διοργανώνει, για
δεύτερη χρονιά φέτος, τις Νύχτες Πρεμιέρας. Έξι ενότητες, και ταινίες
από διαφορετικές «περιοχές» της παγκόσμιας κινηματογραφίας:
Ανεξάρτητος αμερικανικός κινηματογράφος (πέντε ταινίες ισάριθμων
νέων κινηματογραφιστών)· Έλληνες της διασποράς (πέντε ταινίες από
Αυστραλία, Βερολίνο, Νέα Υόρκη, ανάμεσά τους και η Καρδιά από πέτρα
του Νίκου Λυγγούρη)· ντοκυμανταίρ (τέσσερις ταινίες)· μικρού μήκους
(ανάμεσά τους, και οι μικρού μήκους ταινίες της Τζέην Κάμπιον)· νέος
ευρωπαϊκός κινηματογράφος και κινηματογράφος της Άπω Ανατολής.

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΣΤΗ ΛΙΜΝΗ ΤΟΥ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ. ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1959 (ΦΩΤ.: Θ. ΛΙΒΕΡΙΔΑΝΗΣ)

Νίκος - Αλέξης Ασλάνογλου (1931-1996)

Η αναζήτηση της τέλει μορφής

της Άντειας Φραντζή

Η ΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ-ΑΛΕΞΗ ΑΣΛΑΝΟΓΛΟΥ χαρακτηρίζεται, κυρίως, από την αυστηρή προσήλωσή της στο ατομικό βίωμα, στην προσωπική εξομολόγηση, που μεταγράφεται με τρόπο έμμεσο και υπαινικτικό. Η κρυπτική αυτή επιλογή συγκροτείται στο ιδεολογικό πεδίο ως ηθική στάση, ενώ στο αισθητικό πεδίο επιτελείται με τη συνεχή επανεξέταση του έργου, διόρθωση και τελείωσή του ωςάν έργο σε συνεχή πρόοδο. Υπ' αυτή την έννοια, ο Νίκος-Αλέξης Ασλάνογλου είναι ένας ποιητής-τεχνίτης, που εισηγείται με την πρακτική του την αέναη αναζήτηση της τέλει μορφής, η οποία συστοιχίζεται με την ανάλογη αναζήτηση της τέλει ζωής. Είναι, λοιπόν, ένας βιωματικός ποιητής που αντιστέκεται στην υλικότητα και στη φθορά και αποδίδει στην αι-

σθητική μορφή το ηθικό περιεχόμενο της μεταφυσικής τελείωσης.

Στην ποιητική πράξη, η στάση της συνεχούς επεξεργασίας των ποιημάτων του εμφανίζεται κυρίως στις επανεκδόσεις του έργου του, όπου ο Νίκος-Αλέξης Ασλάνογλου αφαιρεί ολόκληρα ποιήματα, προσθέτει καινούργια και επεμβαίνει σε άλλα με αντιμεταθέσεις, προσθέσεις ή αφαιρέσεις στίχων, μέρους στίχου ή λέξεων. Η κριτική πρόσληψη του έργου του Νίκου-Αλέξη Ασλάνογλου, στις περισσότερες περιπτώσεις, στάθηκε με αμηχανία μπρος στο έργο του, διατυπώνοντας ορισμένες ερμηνευτικές προτάσεις που, κατά τη γνώμη μου, παραμένουν στην επιφάνεια του ζητήματος, καθώς αντιμετωπίζουν τις διορθωτικές παρεμβάσεις που επιφέρει στο έργο του όχι ως κριτική στά-

ση και ζήτηση της αισθητικής τελείωσής του, αλλά κυρίως ως ζήτημα τεχνικής επεξεργασίας ή στην καλύτερη περίπτωση ως «λαχτάρα για το τέλει». Ο Ντίνος Χριστιανόπουλος αναφερόμενος στην επιλογή ποιημάτων που κάνει ο ίδιος ο ποιητής το 1970 [«Αλέξη Ασλάνογλου 44 ποιήματα», εφ. Νέα Αλήθεια (26.4.1971) και ανोधμοσίευση Διαγώνιος 1 (Ιαν.-Απρ. 1972) 106-108] γράφει: «Η ποίηση του Ασλάνογλου, ιδίως με την τελευταία σειρά ποιημάτων, καθώς και με την τελική της διάφθρωση και επεξεργασία, απαλλάχθηκε αρκετά από κάτι το θεληματικά μπερδεμένο που τη χαρακτήριζε στην παλιότερη της μορφή. Μονάχα που η επίμονη καταργασία και οι αντικαταστάσεις στίχων ή λέξεων αποκαλύπτουν κοντά στη λαχτάρα για το τέλει, και την έλλειψη υποδομής

από τη γοητευτική έκφραση κρύβει κάποια στιχουργική σπασμωδικότητα, πώς οι ρίζες δεν είναι βαθιές. αποζημιώνει ωστόσο το γεγονός ότι σχεδόν τα ποιήματα είναι ένα κι ένα, έτσι πώς προέρχονται από καλό τεχνικό. Ο Τάκης Καρβέλης σχολιάζοντας την έκδοση του 1978 *Ο δύσκολος θάνατος* [αργό πετρέλαιο ενός δύσκολου θανάτου], *Διαβάξω* 24 (Οκτ. 1979) 73 και δημοσίευση στο βιβλίο του *Δεύτερη ανάλυση*, (εκδ. Καστανιώτη), Αθήνα 1980, σσ. 99-100] αναφέρεται εκτενώς στο ζήτημα, αποδεχόμενος τη θέληση του ποιητή να γραφεί και παρακάμπτοντας τη συζήτηση του ζητήματος. Ο Μ.Γ. Μερακλής για την ποίηση του Νίκου-Αλέξη Ασλάνογλου, *Η λέξη* 5 (Ιούν. 1981) 346-347] φέρεται στην άψογη τεχνική επεξεργασία στο σύνολο του έργου του Νίκου-Αλέξη Ασλάνογλου, χωρίς καμία άλλη δειξη σχετική με το φαινόμενο των τεχνικών διορθωτικών και άλλων παρεμβάσεων του ποιητή.

Ο Νίκος-Αλέξης Ασλάνογλου έχει περάσει σχετικά πρώιμα σε συνέντευξή του τη διαδικασία που ακολουθεί ως προς την επεξεργασία του ποιητικού του έργου [εφημ. *Δράσις*, Θεσσαλονίκη 1.6.1966]: «Αν ένα παλιό μου ποίημα με ικανοποιεί απολύτως, θα προσπαθώ να το σώσω, δουλειά που προϋποθέτει έμπνευση... Η διόρθωση είναι τελείως διαφορετικό πράγμα. (...). (Ένα ποίημα με το να τυπωθεί δε σημαίνει πως πήκα και το οριστικό του σχήμα. Θα πρέπει να το βλέπουμε δυναμικά, δηλαδή να στις δυνατότητες της εξελίξεώς του ποτέ κατά τρόπο στατικό ή μουσεια-

κό. Η ποίηση του Νίκου-Αλέξη Ασλάνογλου, ποίηση υποβολής, μας μεταφέρει σε ιδιαίτερη ατμόσφαιρα απώλειας και ανημπόριας ενός κόσμου στον οποίο φαίνεται πως έχει επικρατήσει ο θάνατος. Ωστόσο, μέσα από την ίδια τη διαδικασία γραφής και τη διαρκή προσήλωση στην τελειώσή της κατορθώνεται η ανάσχεση του ελάχιστου, η μεταμόρφωσή του σε σύμβολο και η απόδωσή του στον όντινο ρυθμό.

ΠΟΙΗΣΗ

Ο δύσκολος θάνατος (εκδ. Κοχλία), Θεσσαλονίκη 1954.

Ο θάνατος του Μύρωνα (εκδ. Διαγώνιος), Θεσσαλονίκη 1960.

Ποιήματα για ένα καλοκαίρι (εκδ. Διαγώνιος), Θεσσαλονίκη 1963.

44 Ποιήματα. Επιλογή 1946-1964 (εκδ. Διαγώνιος), Θεσσαλονίκη 1970.

Νοσοκομείο εκστρατείας. Ποιήματα 1964-1972 (ιδιωτική έκδοση), Θεσσαλονίκη 1972.

Αργό πετρέλαιο. Ποιήματα 1971-1974 (εκδ. Πολύτροπον), Αθήνα 1974.

Ο δύσκολος θάνατος (1946-1974), (εκδ. Εγνατία) Θεσσαλονίκη 1978· (εκδ. Νεφέλη) Αθήνα 1985.

Ωδές στον Πρίγκηπα (εκδ. Ύψιλον), Αθήνα 1981, 1991.

Τρία ποιήματα (εκδ. Νεφέλη), Αθήνα 1987.

ΑΛΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Θάλασσα και συγχρονισμό, (πολυγραφη-

μένη έκδοση), Θεσσαλονίκη 1952· *Διαγώνιος* 2 (καλοκαίρι 1961) 2-14· (εκδ. Ύψιλον) Αθήνα 1991.

Ταξιδεύοντας στη δροσερή νύχτα (εκδ. Ύψιλον), Αθήνα 1991.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

«Jean-Paul Sartre: Huis Clos (μονόπρακτο)», *Σκέψη* 1 (Οκτώβριος 1951) 24-30 (μετάφραση) και 31-32 (κατατοπιστικό σημείωμα του μεταφραστή).

A. Rimbaud, *Εκλάμψεις*.

Πρόλογος και μετάφραση, (εκδ. Πανδώρα) Αθήνα 1971· (εκδ. Ηριδανός) Αθήνα 1981.

E. Zola, *Η ταβέρνα* (εκδ. Σ. Ι. Ζαχαρόπουλος), Αθήνα 1988.

ΠΟΙΟΣ ΗΤΑΝ Ο ΝΙΚΟΣ-ΑΛΕΞΗΣ ΑΣΛΑΝΟΓΛΟΥ

Ο ΝΙΚΟΣ - ΑΛΕΞΗΣ ΑΣΛΑΝΟΓΛΟΥ γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη από μικρασιάτες γονείς. Το 1949 αποφοίτησε από το Πειραματικό Σχολείο του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, όπου και είχε καθηγητή τον Γιώργο Θέμελη, για τον οποίο έγραψε και το πρώτο του δοκίμιο, «Θάνατος και γέννηση στην ποίηση του Γιώργου Θέμελη». Το όνομα Αλέξης είναι μία προσωπική του επιλογή των γυμνασιακών του χρόνων και προέρχεται από τον ομώνυμο νταστογιεφσκικό ήρωα του *Ταπεινωμένοι και Καταφρονεμένοι*.

Στη δεκαετία του '50, μετά το θάνατο του πατέρα του, ανέλαβε τη διεύθυνση της εριοργίας «Μάκερ» μαζί με τον γαμπρό του Βασίλη Φράγκο. Πολύ σύντομα η εριοργία χρεοκόπησε, γεγονός που είχε σοβαρές συνέπειες στη διάμόρφωση της υπόλοιπης ζωής του. Κατά τη διάρκεια της ίδιας δεκαετίας είχε την ευκαιρία να ταξιδέψει συστηματικά στην Ευρώπη.

Σπούδασε γαλλική φιλολογία στα Πανεπιστήμια Καΐρου, Αιξ-αν-Προβάνς και Θεσσαλονίκης. Δίδαξε τη γαλλική γλώσσα στη Θεσσαλονίκη σε φροντιστήρια ξένων γλωσσών και ως επιστημονικός συνεργάτης στη Αρχιτεκτονική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Εργάστηκε, επίσης, ως βιβλιοθηκάριος της Κεντρικής Βιβλιοθήκης του ίδιου Πανεπιστημίου. Από το 1980 έζησε στην Αθήνα όπου και εργάστηκε ως λογοτεχνικός σύμβουλος και επιμελητής εκδόσεων στον εκδοτικό οίκο Ευσταθιάδη, με ειδικότητα στις ξενόγλωσσες εκδόσεις. Τα τελευταία χρόνια της ζωής του τα έζησε απομονωμένος στους Αγίους Αναργύρους Αττικής.

Η σχέση του με τη γαλλική γραμματεία τον έφερε σε επαφή με το φιλοσοφικό ρεύμα του υπαρξισμού που υπήρξε καθοριστικό για τη διαμόρφωση του στοχασμού και των επιλογών της ζωής του. Το 1952 πολυγράφησε και κυκλοφόρησε σε περιορισμένο αριθμό αντιτύπων το μονόπρακτο *Θάλασσα και συγχρονισμός*. Απόσπασμα του κειμένου αυτού δημοσίευσε το 1953 στο πρώτο τεύχος του περιοδικού *Πυρσός* του Συλλόγου Αποφοίτων του Πειραματικού Σχολείου του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, όπου υπήρξε μέλος της συντακτικής επιτροπής από τον Οκτώβριο του 1953 έως τον Ιανουάριο του 1955. Στον *Πυρσό* δημοσίευσε και τα πρώτα ποιήματά του. Υπήρξε, επίσης, μόνιμος συνεργάτης του περιοδικού της Θεσσαλονίκης *Διαγώνιος* από την έναρξή του το 1958 έως το 1962, καθώς και κατά τη διάρκεια της δεύτερης περιόδου λειτουργίας του από το 1965 έως το 1969. Από το μεταφραστικό του έργο ξεχωρίζει η εργασία του για τον Ρεμπώ, καθώς και το δοκίμιο με τη μορφή προλόγου που συνοδεύει την πρώτη έκδοση της μετάφρασής του *Εκλάμψεις*.

Ποιήματά του μεταφράστηκαν στα αγγλικά, γαλλικά, ιταλικά, γερμανικά και ολλανδικά.

Ψήγματα γραφής της ποίησης του Ν.-Α. Ασλάνογλου

του Αλέξανδρου Αργυρίου

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ-ΑΛΕΞΗ ΑΣΛΑΝΟΓΛΟΥ –όπως ήταν το πλήρες όνομά του με το οποίο υπέγραφε τα έργα του– θα ήταν εύκολο να συνδυαστεί με το έργο του προκειμένου να εξαχθούν πρόχειρες, βολικές και δακρύβρεκτες εντυπώσεις.

Αν όμως πρόκειται να δώσουμε, μαζί με το έργο του, τον άνθρωπο, απαιτείται μεγάλη προσοχή για να μην ολισθήσουμε σε ανεκδοτολογίες. Και η δημοσιογραφία το έχει αυτό το κουσούρι. Αλλά δεν είναι ώρα για γκρίνιες.

Ωστόσο, για να μην αφήσω τις λανθασμένες εντυπώσεις (τι να πεις στον Διονύση, που δεν καταλαβαίνει γιατί δεν του μιλούσε 25 χρόνια, και άλλα τινά ανιστόρητα), πρέπει να σημειώσω ότι η ζωή του Ασλάνογλου, αν την εξιστορούσαμε, έχοντας όλα τα στοιχεία –που δεν τα έχουμε οι πολλοί– δεν θα μας έδινε την εικόνα μιας ομαλής εξέλιξης με την παράθεση εξωτερικών στοιχείων. Θα αποβεί κωμική η προσπάθεια να συνδυαστεί η αρχή της ζωής του με το απροσδόκητο (;) τέλος του. Πόσο ηθελημένη και πόσο βασιζόταν σε συγκεκριμένους λόγους, όχι αυτή η εκτός κύκλων μοναξιά του, αλλά η καθημερινή του διαβίωση αποτελεί θέμα που θα μας εμπλέξει σε αθέμιτες ψυχαναλυτικές εκδοχές. Παρακαλώ μη εγγίζετε.

Ας αρκεστούμε στο έργο του που αυτό μετράει τελικά και μάλιστα κατά τα θέσφατα των νέων θεωριών, αποκλειστικά.

Κατ' αρχάς η χρονική του τοποθέτηση. (Ο Παλαμάς έλεγε «είμαι άνθρωπος του καιρού μου και του τόπου μου».)

Ο Ν.-Α. Ασλάνογλου εμφανίστηκε στα γράμματα πολύ πρώιμα, περίπου μαζί με τον συνομήλικό του Ντίνο Χριστιανόπουλο, λίγο μετά το 1950. Δεν γράφω ακριβώς, επειδή βρίσκεται στα χαρτιά μου μια χειρόγραφη έκδοση (1952) προγενέστερη από τα ποιήματα, ο «Δύσκολος Θάνατος» (1954), όπως και ένα και μοναδικό τεύχος νεανικού περιοδικού με συνεργασία του. Θέλω, με τις φαινομενικές αυτές λεπτομέρειες, να επισημάνω ότι ο Ασλάνογλου των 20 χρόνων ήταν βαθιά και ουσιαστικά μπασμένος στην υπόθεση, και την είχε στο αίμα του.

Αυτά όμως είναι για άλλες περιστάσεις. Τώρα πάντως νομίζω χρήσιμο για έναν βασικό προσδιορισμό του είδους της ποιητικής του γραφής να παραθέσω δικά του λόγια (του 1968, στη *Διαγώνιο*):

«[...] Τι έπρεπε να κάνουν οι νέοι του 1950: Ψυχικά βρίσκονταν με τους μοντέρνους, ανήκαν σ' αυτούς. Είχαν όμως άλλα πράγματα να πουν. Και τα πράγματα αυτά δεν μπορούσαν να ειπωθούν παρά με μια γλώσσα πιο άμεση, πιο πυρακτωμένη, πιο εξομολογητική. Ήθελαν να μιλήσουν για το προσωπικό τους δράμα, που δεν φαίνονταν να οσφραίνονται οι παλαιότεροι. Ήθελαν επιτέλους να βρουν μια εξιλέωση και τη βρήκαν γράφοντας και επικοι-

νωνώντας με τρόπο εύληπτο και πειστικό [...]»

Από το μικρό, αλλά χαρακτηριστικό απόσπασμα, χρήσιμο είναι να υπογραμμίσουμε, τη διάστασή του, με την «αδιάφορη» –να την πω– ποίηση: ως προς το προσωπικό/υπαρξιακό πρόβλημα, το προσωπικό δράμα· με άλλα λόγια: τη στρέψη προς τον «ιδιωτικό» χώρο –σε αντιδιαστολή προς τον «δημόσιο»– και συνεκδοχικά την επιθυμία του –ή την «ανάγκη» του– για ένα λόγο «επικοινωνιακό» που να αποβαίνει: «πειστικός».

Για τους βιαστικούς αναγνώστες της ποίησης αυτά μπορεί να σημαίνουν ότι έχουμε να κάνουμε με μία διαυγή έκφραση «βαρύνεις πρώτην ζήτησιν· αλλά θα απογοητευθούν. Ο λόγος του Ασλάνογλου προσεγγίζεται με λεπτές χειρονομίες· αλλιώς κινδυνεύει να πλαστογραφηθεί. Και ως συμβολή στη σχετική αποκρυπτογράφηση του θα παραθέσω ένα ποίημά του και θα επιχειρήσω να το «διαβάσω», νοηματικά και αποδοτικά, όσο μπορέσω.

ΜΕΣ ΣΤ' ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ

Έτσι καθώς κατηφορίζει η φάλαγγα
λικνίζοντας στον ίλιγγο τους προβολείς της
και οβήνεις τα φώτα σου στα φώτα
των άλλων κι εκστασιάζεσαι
μες στο γλυκό σου χαμό– έτσι και τώρα
βαραίνω αργά εντός σου κι απομένω
μοναχικό πουλί στην άσφαλτο κι

έντρομος βλέπω
 φως σου να σπιθίζει τα δικά μου
 υηλωμένα φώτα
 όπως όταν
 σε κρυστάλλινο ποτήρι πίνεις
 πιο ακριβό ποτό κι η μουσική κι
 όλα τα φώτα
 μηδενίζουν φέγγοντας την ακριβή
 σου αγάπη
 έκπαγλη ομορφιά κι αναβοσβήνεις
 η φρίκη μιας αποτρόπαιης στιγμής—
 έτσι και πάλι
 σε δεχτώ μες στην παλιά σου πόλη
 καίγοντας
 α χαμηλή λαχανιασμένη φλόγα
 κι όταν
 ικραίνουν οι στρατιώτες στο
 προχωρημένο βράδυ
 λάνοντας επαφή με ακραίους σταθμούς
 ξάφνου αγγίζουν
 ντρίμμια αναλυμένης μουσικής— έτσι
 και τώρα
 ες στ' αυτοκίνητα και στη βουή των
 δρόμων
 κούω την απόκοσμη φωνή σου να
 σπαράζει
 πληθαίνοντας εντός μου την απόγνωση
 και βλέπω
 την πιο παράφρονη ομορφιά να πνίγεται
 ες στις φωνές της άνοιξης και
 να πεθαίνει.

Ιαρατηρώ τις ακόλουθες επαναλήψεις
 5 λέξεως «έτσι». Με αυτήν αρχίζει το
 ποίημα και την ξανασυναντάμε στον 4ο,
 10 και 18ο στίχο, με τις αντίστοιχες δια-
 ροποποιήσεις: «Έτσι καθώς [...]» / «έτσι
 κι τώρα» / [...] «έτσι και πάλι» / [...] «έτσι
 κι τώρα». Υπάρχει ακόμη στον 8ο και
 10, στο δεύτερο ημιστίχίό τους, σκαλωτά
 απεταγμένο, η επανάληψη του «όταν»,
 αντίστοιχα: «όπως όταν» / «κι όταν», που
 ιαράζουν καθαρά το ποίημα σε τρία τμή-
 ματα, περίπου ισοδύναμα, από 7/7/8 στί-
 χους το καθένα.

Έχομε επίσης και τρεις παύλες, πριν
 από τα «έτσι», που τέμνουν κάθε ένα από
 τρία αυτά τμήματα σε δύο μέρη. Αυτές
 διακρίσεις φανερώνουν ότι το ποίημα
 είναι συγκροτημένο.

Στην πρώτη ενότητα, με την οποία αρχί-
 ζει το ποίημα, καταγράφονται «πραγματι-
 κές καταστάσεις»: Μια στρατιωτική φά-
 λαγα κατηγορίζει τη νύχτα σ' έναν (υπε-
 ριστικό;) δρόμο. Φώτα, προβολείς οχη-
 μάτων, διασταυρώσεις και αναβοσβήσι-
 μα φώτων. Και αμέσως έπειτα, στην
 επόμενη ενότητα, περνάμε συνειρμικά σε μια
 ψυχική αποτίμηση των φαινομένων, που

Το εξώφυλλο της α' έκδοσης του *Θανάτου του Μύρωνα*, από το ζωγράφο Κάρολο Τσίζεκ (1960).

οδηγούν το «εγώ» του ποιήματος σε ευ-
 δαιμονική κατάσταση. Με την παύλα και
 τη φράση «έτσι και τώρα», περνάμε στη
 δεύτερη ενότητα, άμεσα συνδεδεμένη και
 εξαρτημένη από την πρώτη, όπου κατα-
 γράφεται αναλυτικά πια το «ψυχικό γεγο-
 νός»: ως συνέπεια των προηγούμενων.
 Κατά την υπόθεσή μου, η σύνθεση της
 πραγματικότητας με το ψυχικό γεγονός
 μας φέρνει σε μια ταύτιση των δύο φαινο-
 μένων, έτσι ώστε: (στη συνείδηση του ανα-
 γνώστη) το ψυχικό γεγονός να αποκτά
 διαστάσεις πραγματικού γεγονότος, το
 φανταστικό ταυτίζεται με το πραγματικό.

Με την τρίτη και τέταρτη ενότητα, τα
 φαινόμενα, ειδολογικά, περίπου επανα-
 λαμβάνονται, παραλληλίζονται («όπως
 όταν»), αλλά και διαφοροποιούνται. Μας
 ορίζεται «μια πραγματικότητα», διόλου
 αιχμηρή (όπως η πρώτη), αλλά σε ένα οικ-
 κείο περιβάλλον, ενώ το μόνο κοινό στοι-
 χείο που παραμένει (και ενδεχομένως την
 ανακαλεί) είναι τα «φώτα», φράση και
 παράσταση. Μπορούμε να προσθέσομε
 και τις λέξεις «φέγγοντας», «αναβοσβή-
 νεις», που δρουν ανακλαστικά. Έπειτα, η
 τρίτη ενότητα καταλήγει και αυτή (όπως
 και η πρώτη): σε μια ψυχική αποτίμηση,
 ενώ με την παύλα και το «έτσι και πάλι»
 έχομε την αναγωγή της κατάστασης στο
 ψυχικό της γεγονός.

Στην πέμπτη ενότητα, η οποία αρχίζει
 χωρίς παραλληλισμό αλλά συμπληρωμα-
 τικά («κι όταν»), επανέρχεται η εικόνα
 της (στρατιωτικής) φάλαγγας, σε επόμενο

χρόνο («στο προχωρημένο βράδυ»), δο-
 σμένα αφαιρετικά. Δεν είναι τώρα η
 (αφαιρετική έννοια) φάλαγγα· είναι «οι
 στρατιώτες», οι οποίοι πιάνουν «επαφή με
 ακραίους σταθμούς» και «αγγίζουν / συ-
 ντρίμμια αναλυμένης μουσικής» (παρα-
 πομπή στην ελεύθερη και μοναχική ρα-
 διοφωνία;). Τονίζεται δηλαδή το ανθρω-
 πινό στοιχείο μιας πραγματικότητας που
 μας έχει δοθεί γενικά. Συνεπώς σε αυτή
 την ενότητα δεν μας δίνεται από την πραγ-
 ματικότητα παρά η αναζήτηση των στρα-
 τιωτικών μιας «επικοινωνίας» (μέσω της
 μουσικής) με τον έξω κόσμο.

Η έκτη και τελευταία ενότητα αρχίζει με
 μια αναφορά σε πραγματικότητα («μες
 στ' αυτοκίνητα και στη βουή των δρό-
 μων») που έλκει την καταγωγή της από τα
 προηγούμενα, όμως εντελώς αφαιρετικά,
 ενώ μεταβαίνουμε στο ψυχικό γεγονός,
 αμέσως και αναλυτικά.

Οι αναφορές σε προηγούμενες κατα-
 στάσεις και παραστάσεις έρχονται πυ-
 κνές και αλληπάλληλες.

Νομίζει κανείς ότι όλο το ποίημα προε-
 τοιμάζει και σκηνοθετεί το ψυχικό γεγο-
 νός που περιγράφεται στους τέσσερις κα-
 ταληκτικούς στίχους, οι οποίοι λειτουρ-
 γούν αντιστικτικά ως συμπέρασμα/από-
 ληξη, με φράσεις-κλειδιά, αποδίδοντας
 αντιφατικά συναισθήματα, καθώς επι-
 κρατεί η αίσθηση ότι, οι «απώλειες» εκμη-
 δενίζουν τα «κέρδη».

ακούω την απόκοσμη φωνή σου να σπαράζει
 πληθαίνοντας εντός μου την απόγνωση
 και βλέπω
 την πιο παράφρονη ομορφιά να πνίγεται
 μες στις φωνές της άνοιξης και να πεθαίνει

Αν και η πολυσημία του ποιήματος είναι
 προφανής, η ενδεικτική και μονοδιάστατη
 αυτή ανάγνωση που επιχειρήθηκε, ίσως
 επιτρέπει να αντιληφθούμε ότι, μέσα από
 την αξεδιάλυτη περιγραφή πραγματικών
 και ψυχικών καταστάσεων, η ανάπτυξη
 στοιχειοθετείται με διαπλοκές των θεμα-
 τικών μοτίβων, με αλληλοεπικαλύψεις,
 και επαναφορές σε υψηλότερης στάθμης
 επίπεδο ή, με άλλη διατύπωση, σε βαθύτε-
 ρο στρώμα και τελικά, έτσι καταρτίζεται
 ένας συμπαγής ανθρώπινος κόσμος, με
 τους καημούς και με τα πάθη του, τις
 προσδοκίες και τις πλάνες του, ποιητικά
 αξιοποιημένος.

Έστω αυτά τα ολίγα, που, ίσως αδέξια,
 επιχειρούν να υποδείξουν τα πολλαπλά
 επίπεδα μιας ποιητικής γραφής και μιας
 ανιδιοτελούς χειρονομίας.

Ανεπίδοτος...

για τον Νίκο-Αλέξη Ασλάνογλου

Σε μια σοφίτα όπου κλείστηκα

γνώρισα τον κόσμο

λάμπρυνα την ανθρώπινη κωμωδία.

(Από τις Εκλάμψεις του A. Rimbaud

σε μετάφραση, και όχι μόνο,

του Ν-Α.Α.)

Αλέξη μου,

Είναι Κυριακή βράδυ 8 Σεπτεμβρίου στα 1996 μ.Χ. Σου γράφω από το σπίτι στην παλιά προκυμαία. Έχουμε να τα πούμε από τις 12 Ιουλίου, μεσημέρι Παρασκευής, που βρεθήκαμε σε 'κείνο το πλυσταριό, τι ζεστή μέρα ακόμα...

Γύρισα 57 φύλλα στο ημερολόγιο. Σημαδιακός αριθμός: θυμάσαι το '57 που με κλείσανε στην κλινική «ανυπεράσπιστο», όπως τους τό 'δειξες το '60, μέσα από τις «χαραμάδες» εκείνου του παράθυρου...

Είπα, λοιπόν, να σου γράψω τα δέοντα και τα νεώτερά μας:

Προγραμματίστηκαν εκλογές (εγώ πιστεύω πως «βλέπουν» πόλεμο), εγκαινιάστηκε η 61η διεθνής εμποροπανήγυρις της πόλης μας, εκφωνούνται λόγοι και αντίλογοι, ο Γιώργος ο Λευκόπουλος είναι, λέει, βαρεια στο Νοσοκομείο (κατά το γνωμικό: άλλος πίνει κι άλλος μεθάει), ο καιρός ψύχρανε απότομα... Έχω πιεί λίγο γιατί κρυώνω, όπως αρκετοί από 'μάς εδώ κάτω. Από εκδοτικά, φτωχά πράγματα: ο «Καρυδόπουλος», λένε, θα βγάλει πριν απ' τις γιορτές το «Ετοιμοθάνατο Gin» και οι εκδόσεις «Κερί και... ΣΙΑ» ετοιμάζουν την «33η θανάσιμη εκδοχή του Παύλου Μελά». Είναι και μερικοί, βέβαια, που γράφουν για Εχθρούς, για χτίστες και τρελούς λαγούς, ένας προχωράει σιωπηλά «Τα ανώμαλα ρήματα», αλλά αυτούς δεν τους δίνει, νομίζω, κανείς ιδιαίτερη σημασία...

Τι σκεφτόμουν να σου γράψω στην αρχή; Α, για τα σπίτια, που «πεισματώνουν εύκολα σαν τα γυμνώσεις». Λέω να τα αραδιάσω πλάι-πλάι και αντικριστά, έτσι που είμαι και λίγο στεναχωρημένος, να παίζω και να τα μετρήσουμε:

Δικά μου	Δικά σου
Αριστοτέλους	Παλαιών Πατρών Γερμανού
Δημητρίου Γούναρη	Βασιλίσσης Όλγας
Μητροπόλεως	Κωνσταντινουπόλεως
Ασβεστοχώρι	ΑΘΗΝΑ-Μαγνησίας
Λεωφόρος Νίκης	ΑΘΗΝΑ-Ηρώων Πολυτεχνείου

Κατ' αρχήν, έχω να παρατηρήσω πως εσένα, βρε παιδί μου, σ' έπιασε μια μανία φυγής. Μετά το '78 σηκώθηκες και πήγες στην Αθήνα. Δε νομίζω να σε τρώμαξε μόνον ο σεισμός... Πάντως, σαν αποτέλεσμα έχουμε από πέντε προσωρινές κατοικίες ο καθένας. Βέβαια, εσύ πριν ένα μήνα μες στο κατακαλόκαιρο, καταπώς με διαβεβαίωσε η αδερφή σου, μετακόμισες πάλι, χωρίς να μου στείλεις, όπως συνήθιζες, τη νέα σου διεύθυνση. Μια ζωή κυνηγητό και κρυφτό παίζουμε. Ας βάλω, λοιπόν, το έβδομο ποτό, να δοκιμάσω απόψε το παιχνίδι της Αλήθειας (με κεφαλαίο

Δεξιά, Νίκα...

Αγαπώ τον Θεό.

Είπα, λοιπόν, να σου γράψω τα δέοντα και τα νεώτερά μας: Προγραμματίστηκαν εκλογές (εγώ πιστεύω πως «βλέπουν» πόλεμο), εγκαινιάστηκε η 61η διεθνής εμποροπανήγυρις της πόλης μας, εκφωνούνται λόγοι και αντίλογοι, ο Γιώργος ο Λευκόπουλος είναι, λέει, βαρεια στο Νοσοκομείο (κατά το γνωμικό: άλλος πίνει κι άλλος μεθάει), ο καιρός ψύχρανε απότομα... Έχω πιεί λίγο γιατί κρυώνω, όπως αρκετοί από 'μάς εδώ κάτω. Από εκδοτικά, φτωχά πράγματα: ο «Καρυδόπουλος», λένε, θα βγάλει πριν απ' τις γιορτές το «Ετοιμοθάνατο Gin» και οι εκδόσεις «Κερί και... ΣΙΑ» ετοιμάζουν την «33η θανάσιμη εκδοχή του Παύλου Μελά». Είναι και μερικοί, βέβαια, που γράφουν για Εχθρούς, για χτίστες και τρελούς λαγούς, ένας προχωράει σιωπηλά «Τα ανώμαλα ρήματα», αλλά αυτούς δεν τους δίνει, νομίζω, κανείς ιδιαίτερη σημασία...

Τι σκεφτόμουν να σου γράψω στην αρχή; Α, για τα σπίτια, που «πεισματώνουν εύκολα σαν τα γυμνώσεις». Λέω να τα αραδιάσω πλάι-πλάι και αντικριστά, έτσι που είμαι και λίγο στεναχωρημένος, να παίζω και να τα μετρήσουμε:

Oh toi !
Qui fus de ma chair
le conscience sensible

Στην κορυφή
Καρτ ποστάλ
από το ΚΙΧΝΙ
Δράμας, όπου
ο Ν-Α
Ασλάνογλου
έκανε σαν
νοσοκόμος
μετεκ-

παίδευση (1960). Πάνω: Μια φράση του A. Zide: *Oh toi! Qui fus de ma chair le conscience sensible*. Και σε μετάφραση του ίδιου
Ω εσύ! Που υπήρξες της σάρκας μου η ευαίσθητη συνείδηση
Γραμμένη από τον ποιητή πάνω σ' ένα πακέτο τσιγάρα Άρωμα του
Θέμη Λιβεριάδη στην ψησταριά Άριστον, τότε, στη Διαγώνια
(Απρίλιος 1962).

το γράμμα, όπως ο Μ.Α.). Αναποδογυρίζω, λοιπόν, τον κόσμο και την Ποίηση: Σα εκ των Σων, και

Βλέπω στον ουρανό μια κατασκήνωση για σένα
οργανοπαίχτη μιας σβησμένης εποχής

Παίζεις ακόμα

μια φουσαρμόνικα μέσα στην κατεδάφιση...

Αλέξη, είπα Ουρανό και το θυμήθηκα. Δεν ξέρεις τι άκουσα προχθές... Πέρασε, λέει, ο άλλος... Μίρονας (δεν είναι ανορθογραφία. Μια τραγική αναστροφή έγινε) κατάλαβες τώρα, εσύ εκείνος που φοράει κάτι σαν καλτσοδέτα στο λαιμό... Αγοράζοντας, λοιπόν, ακόμα ένα βιβλίο, διέδωσα πως τάχα πέθανες πριν κανα-μήνα... Πάλι καλά. Λίγο ακόμα και θα μας το ξεφούρνιζε πρωταπριλιάτικο... Ωστόσο, επειδή είμαι κι εγώ «παιδί μιας επο-

Τελευταία τιμητική εκδήλωση για τον Ασλάνογλου στο Δήμο Ιωνίας Θεσσαλονίκης, Μάρτιος 1944. Ο ποιητής ανάμεσα στους ομιλητές Θ. Λιβεριάδη, Μ. Ξεζάκη και τον Στ. Ζαφειρίου.

«δολοφόνων» ψυχοπλακώθηκα κάπως... Θυμήθηκα το '92, είχα γράψει στο *Εντευκτήριο* ένα κείμενο για σένα και μια η που αποξηράνθηκε, και λίγους μήνες αργότερα μια φίλη εξομολογήθηκε, πως όταν το πρωτοδιάβασε, παρασυρμένη το ύφος μου, λέει, πίστεψε πως είχες πεθάνει... Θεός φυλάτης είπα τότε, μες στο θέατρο. Μη σε ζαλίζω, όμως, άλλο με ομέρειες. Η ουσία είναι που μετράει. Για να διασκεδάσω, όν, την αγωνία μου, πήρα και έβαλα στο video απόψε εκείνη τασέτα από το Πνευματικό Κέντρο της Ιωνίας, που είχε διοργάνωσε μια εκδήλωση για να σε τιμήσει. Θυμάσαι; 30 Μαρτίου του 1994. Εγώ το θυμάμαι καλά, γιατί πριν λίγες μέρες εί- άσει ένα φίλο στο ίσιωμα, θέλω να πω πάνω απ' το χώμα. είδα και την άκουσα, λοιπόν, την κασέτα, δυο φορές κατ' αλήψι. Προσπερνώντας επαίνους και ομιλίες, άκουγα πάλι τάλι τις απαγγελίες σου, ώσπου μου 'φυγε εντελώς το άγχος βεβαιώθηκα πως είσαι ζωντανός. Μάλιστα, παρ' όλο που παλιά σου είχα πει ότι απαγγέλλεις άχρωμα και κάπως ισο- υμένα, αυτή τη φορά διέκρινα πού έσπαγε ο τόνος της φωνής σου πού το στόμα σου το παραμόρφωνε ο λυγμός της ψυχής. Εί- ήδη, ζαλισμένος, αλλά σου τα παραθέτω αυτά τα σημεία ήματα και στίχους) για να ξέρεις ότι πράγματι τα πρόσεξα:

στο «Τρίτο παράθυρο»
Φθερεί αυτόν ο Θεός
αυτός ο αμαρτωλός Θεός
που με σαρκάζει στο κάτασπρο γέλιο σου

στον «Ιούδα»
Τι κι αν έδωσε το τελευταίο φίλημα
ο πυρετός τού έκαιγε το στόμα
τι κι αν τ' αργύρια ομορφαίνουν τη ζωή
ο θάνατος ήταν η μόνη συγκατάβαση

στα «Ερείπια της Παλμύρας»
Όσο περνά ο καιρός και κάνω ένα προχώρημα
βαθύτερο μες στην παραδοχή, τόσο καταλαβαίνω
γιατί βαραίνεις κι αποκτάς τη σημασία
που δίνουν στα ερείπια οι άνθρωποι.

Ξαναγυρνώ, όμως, πάλι στο παιχνίδι. Μου άρεσε αυτό το «παζλ» με τα σπία και τα ονόματα των δρόμων. Στην Αριστοτέλους και στην Παλαιών Πατρών, από το 1956 ακόμα, προσπάθησες να μου μάθεις να κρατώ, όσο μπορώ, πυκνή την κυριολεξία μου, στη Μητροπόλεως μου φρεσκάρισες τα γαλλικά μου με τον Καμύ: *Ce qui m'a toujours attiré c'est ma vanité personnelle...* Ξέχασα, που προσηγήθηκε η Γούναρη, με τον πατέρα μου, που ένα βράδυ με πήρε στο γραφείο, ανήσυχος και σκυθρωπός, να με επιτιμήσει «Να προσέχω τις φίλιες μου», εσένα, ας πούμε, που σκύβοντας να καλαφάτισεις την ψυχή μου, δεν τόλμησες ούτε το χέρι να μου πιάσεις...

Πού τα θυμήθηκα όλα αυτά απόψε. Δεν έχεις όμως παράπονο, κρατάω κάποια συνέπεια στην αλληλογραφία μας... Σιγά... Μου φαίνεται ακούω πάλι ουρλιαχτά. Φοβάμαι, ξέρεις, για 'κείνο το σκυλί, που θέλει να με ξεσχίσει από το 1963. Θυμάσαι, τό 'χα γράψει κιόλας... Μιλάω για ένα συγκεκριμένο σκυλί. Κοντεύω να γίνω φρυσιογνωμιστής σκύλων...

Κι εσύ, όμως, δεν πέφτεις παρακάτω...

Τι τό 'θελες και το φορούσες, κατακαλόκαιρο, 'κείνο το κατακόκκινο πουκάμισο;

Πέρασε μια ακόμα Νύχτα. Σ' ευχαριστώ για τη συντροφιά.

ΥΓ.

Αλέξη, δεν ξέρω πώς περνάς σ' αυτήν την κατασκήνωση που λέγαμε. Πάντως, αν αισθάνεσαι ακόμα τίποτε μοναξιάς (που δεν το πιστεύω) σε πληροφορώ πως θα δεχθείς απανωτές επισκέψεις. Δυο τρεις είναι ήδη έτοιμοι να ξεκινήσουν, αλλά λέμε να σου έρθουμε όλη η παρέα, όχι για surprise party και μαλακίες, αλλά να βρούμε επιτέλους στη θάλασσα που σμίγει με τον ουρανό, εκείνα τα στολίδια του βυθού.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

του ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗ

Πολλοί χρησιμοποιούν το όνομα της αρχιτεκτονικής επί ματαίω. Το κακοποιούν και το στραπατσάρουν βάζοντάς το να υπηρετήσει έννοιες όπως της τάξης και της οργάνωσης, δηλαδή κάτι σαν αστυνομία του πνεύματος, που ορίζεται από αυστηρούς νόμους λογικής και στρατηγικής σοφίας. Μιλούν έτσι για την αρχιτεκτονική της εθνικής οικονομίας, της

αλλά, τουλάχιστον, δίκαια. Λοιπόν, τι είναι αρχιτεκτονική; Περί ορισμού (τι άλλο;) ο λόγος...

ΤΟ ΑΝΕΦΙΚΤΟ ΤΗΣ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ (ΟΜΟΡΦΙΑ)

Γλάστρα με φουντωτό βασιλικό στο κατώφλι μαγαζιού που προσφέρει τα γνωστά (ψευτοκοσμήματα, πολύχρωμα μαντήλια, καρτ ποστάλ).

Στρατηγικά τοποθετημένη, τραβά αμέσως το μάτι. Όσο και να έχεις βαρεθεί αυτές τις πανομοιότυπες βιτρίνες, ο βασιλικός αυτός θα σε σταματήσει. Και από ένστικτο θα απλώσεις, σκύβοντας ελαφρά, το χέρι για να τον χαϊδέψεις. Την ξέρεις καλά αυτή την αίσθηση από άλλες φορές: το άγγιγμα και το λεπτό άρωμα που θα απλωθεί

ένα γύρω, ακόμα πιο έντονη τη γεύση του αν μυρίσεις την παλάμη σου από κοντά. Όμως, τη στιγμή που σκύβεις, προσέχεις μια μικρή επιγραφή τοποθετημένη πάνω στο φυτό: *DON'T TOUCH (ΜΗΝ ΑΓΓΙΖΕΤΕ)*. Η στέρηση της απόλαυσης είναι οριστική, γιατί σε παρακολουθεί ο

μαγαζάτορας με την άκρη του ματιού του.

Η ΙΑΧΗ ΤΗΣ ΑΙΩΝΙΟΤΗΤΑΣ (ΑΝΤΟΧΗ)

Σε ένα σημείο του δρόμου τυχαίνει να έχει κοπεί κατακόρυφα μια πλαγιά από κόκκινο σαθρό πέτρωμα. Από την άκρη της ασφάλτου ως αυτό το κόψιμο της πλαγιάς μεσολαβεί μια επίπεδη επιφάνεια σκεπασμένη με το ίδιο πέτρωμα, διαλυμένο σε χοντρή άμμο. Εδώ και μερικά χρόνια, οι νεαροί επισκέπτες της περιοχής σταματούν τα νοικιασμένα τους παπάκια σε αυτό το σημείο και αφήνουν τα ονόματά τους σχεδιασμένα με άσπρα χαλίκια πάνω στην κόκκινη άμμο. Πολλοί, μάλιστα, συνηθίζουν να φωτογραφίζουν το αποτέλεσμα για να το θυμούνται καλύτερα.

Καθώς ο ένας δανείζεται χαλίκια από παλιότερες επιγραφές για να σχηματίσει το δικό του όνομα (τις περισσότερες φορές

και της φίλης του), βλέπει δίπλα δεξιά αρχαιότερες καταγραφές, λεηλατημένες και μόλις να διαβάζονται, μαζί με τις σκευές που λάμπουν.

Η συγκινητική αυτή επίκληση του παρελθόντος δεν στηρίζεται σε κάποια απόδειξη. Όλοι ξέρουν ότι τα ονόματά τους θα περάσουν ελάχιστα, μια στιγμή μόλις εφήμερου καλοκαιριού. Ξέρουν, όμως, ότι τα ονόματά τους δεν λένε τίποτα για τους άλλους περαστικούς· ότι σημαίνουν αποκλειστικά γι' αυτούς τους ίδιους. Όμως, η πράξη τους αυτή έχει συγκινητική ευγένεια, όπως μια ευγενής ψιθυρίζεις σε έναν ιερό τόπο, βέβαια κανείς δεν σε ακούει.

ΤΟ ΑΝΥΠΟΠΤΟ ΘΑΜΒΟΣ (ΩΦΕΛΕΙΑ)

Ήρεμες στιγμές λίγο πριν από τη μεσημέρι με τον άνεμο πεσμένο και τη θάλασσα πράσινο άπειρο. Εδώ και ώρα, παρ' όλο που λουθούμε ένα δικάταρτο που προοιονεύει όσο να δίνει την ψευδαίσθηση ότι σταματημένο. Τα πανιά του μόλις φωνάζουν από τον ξεθυμασμένο γαλακτώδη φως του ήλιου πέφτει πάνω τους και γουν παράξενα. Είναι μακριά και δεν κρίνεται άλλη λεπτομέρεια πάνω στο καΐκι.

Δεν φαίνεται να βιάζονται οι επιβάτες του να φτάσουν στο λιμάνι, γι' αυτό έχουν, άλλωστε, βάλει μπρος τις μηχανές. Έτσι, το καΐκι γλιστρά αθόρυβα, μοναχικά παρουσία πάνω στη θάλασσα, ενώ όλα γύρω του αλλάζουν από στιγμή σε στιγμή. Το φως δοκιμάζει συνεχώς νέους συνδυασμούς πάνω στους βράχους και οι σκιές βαθαινούν.

Ο ήλιος κάποτε θα πέσει, το φως στα πανιά του καϊκιού θα χαθεί οριστικά και η κόνα του θα σβηστεί από τα μάτια. Όμως, η τέλεια ομορφιά του, επειδή τόσο απόμακρη, εξακολουθεί να βασανίζει τη μνήμη.

Η οπτασία του, βέβαια, δεν ήταν η ηθελημένο αλλά γέννημα της τύχης. Ο σχετιζόταν με εκείνους που ταξίδευαν πάνω του· το πολύ να απολάμβαναν τη διαπεριμένοντας το τέλος της διαδρομής του. Όμως, εμείς ήμασταν εκεί, θεωρούμε της λειας εικόνας.

Τώρα, προς θεού, μην κοιτάξετε έξω από το παράθυρό σας. Τίποτε από τα παραπάνω δε σχετίζονται με τα γύρω σας πράγματα. Ούτε χρειάζεται να το ψάξετε το θέαμα όσο πλησιάζετε τόσο ο αντικατοπτρισμός θα υποχωρεί. Σειρά σου, τώρα, να παίξεις Βιτρούβιε!

Τρεις μεταφορές για την Αρχιτεκτονική

εξωτερικής μας πολιτικής ή κάποιου μεγαλόπνοου προγραμματισμού.

Ίσως ο μόνος που ξέφυγε από τέτοιες παγίδες ήταν ο Ν.Γ. Πεντζίκης, που έγραψε εκείνο το αξέχαστο *Η αρχιτεκτονική της σκόρπιας ζωής* το 1963.

Καιρός να πάρουμε το αίμα μας πίσω. Στις δικές τους απόπειρες να αποπροσανατολίσουν το αίτημα της αρχιτεκτονικής, ας αντιτάξουμε έναν άλλο λόγο που να της απευθύνεται εξίσου έμμεσα

ΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΑ

ΠΕΤΡΟΥ ΚΥΠΡΙΩΤΕΛΗ

Τι συμβαίνει όταν ο Βασίλης Βασιλικός απωθεί από

Μοντέλα

την εκπομπή του,
την αφιερωμένη στο βιβλίο,
τον Δημαρά, προκρίνοντας αντ'
αυτού τον Τζίγгер και τον
σχεδιαστή του...
Μίνι Κούπερ;

Ενός μοντέλου αυτοκινήτου...
του Μίνι Κούπερ, συμπληρώνει
η...
γιατί δεν αναφέρεται ότι είναι ο δη-
γός του;
τί είναι σεμνός, συμπληρώνει η συ-

μπαθής χρονικογράφος.

Έξοχη και πολυσήμαντη παρέμβαση-
σταθμός στην ιστορία της Λογοτεχνίας
μας, αντάξια ενός Σάιντ Μπερ –ας μην ξε-
χνάμε τη γαλλική θητεία του Βασιλικού–,
ενός Κωστή Παλαμά, που ο συγ-
γραφέας του Ζ έχει δηλώσει ότι
θαυμάζει ως κριτικό.

Μετά την υπόμνηση, ας μας επι-
τραπεί μια προσωπική ανάλυση
του περιστατικού.

Τι κόμιζε στο χώρο της Λογοτε-
χνίας η επισήμανση ότι ο αδελφός της
ιστοριογράφου είναι ο αφανής σχεδια-
στής του Μίνι Κούπερ;

Μη βιαστείτε να πείτε ότι είναι μια πα-
ρέμβαση επιπόλαιη, εντελώς άσχετη με το
αντικείμενο του *Άξιον εστί*, το βιβλίο. Κιν-
δυνεύετε εσείς να φανείτε άσχετος και
ανιστόρητος.

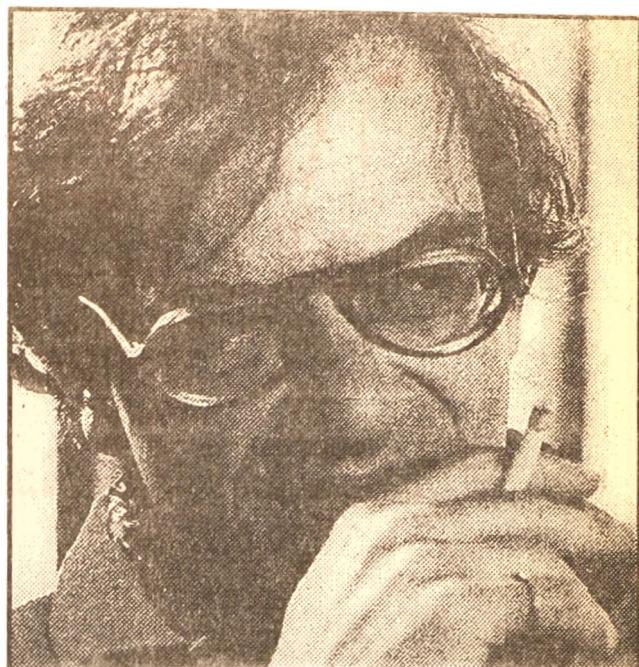
Ακόμα κι αν δεν έχετε διαβάσει Μπαρτ,
Έκο, Τέρυ Ήγκλετον, Βαγενά, Βελουδή,
αν δείξετε λίγη διάθεση για εμβάθυνση
να δείτε που θα κινητοποιηθούν οι λανθά-
νουσες σημειολογικές γνώσεις σας.

Επιτρέψτε μας να συμπορευτούμε. Δε-
χτείτε μόνο μια συμβουλή: Μη ζητήσετε
συνδρομή στην *Ιστορία της Λογοτεχνίας*
του Κ.Θ. Δημαρά –αυτός προκαλεί αλ-
λεργία στον Βασιλικό, το έχει διακηρύ-
ξει– αλλά στον ΚΟΚ (Κώδικα Οδικής Κυ-
κλοφορίας).

Ας σταθούμε στην *αφετηρία* και, χαλα-
ρωμένοι, ας αφήσουμε το λογισμό μας να
ζεσταθεί.

Η παρέμβαση του Βασιλικού και η απο-
κατάσταση της προσφοράς του σχεδιαστή
του Μίνι Κούπερ κρίνεται ως γενναία κα-
ταγγελία μιας απαράδεκτης κοινωνικής
αδικίας και μπορεί να θεωρηθεί ως *μοντέ-
λο* κριτικού λόγου, βασιλικό κληροδότημα
στις ερχόμενες γενιές, γιατί:

- *Σηματοδοτεί* κάθετες τομές στα ελληνι-
κά γράμματα.
- Ανοίγει *καινούργιους δρόμους* στα πε-
δία των ιδεών.
- *Συγκρούεται* με το Κατεστημένο.
- *Ανατρέπει* σαθρά εδραιωμένες φιλολο-
γικές αξίες.
- *Στρέφει τους προβολείς* της έρευνας σε

Άξιον εστί το... γκάζι!

μονίμως συσκοτιζόμενα θέματα –οι γνω-
στές «σκοτεινές δυνάμεις» τι άλλο κά-
νουν;– και *δρομολογεί* τις διαδικασίες για
να δοθούν απαντήσεις σε καίρια φιλολο-
γικά ζητήματα, όπως:

- Ποιος εκφράζει εναργέστερα τον αγ-
χώδη ρυθμό της εποχής μας; Ο Αντώνης
Σαμαράκης ή ο «*Τζίγгер*»;
- Η «*Κόντρα*» του πρώτου έχει κοινωνι-
κά μηνύματα ή απηχεί το μεγαλείο των νέ-
ων μέσα στον ίλιγγο του ομωνύμου αθλή-
ματος; (Ο Σαμαράκης έχει πάντα μια ιδι-
αίτερη ευαισθησία για τους *αγώνες* των
νέων).
- Ποιος έδωσε μεγαλύτερη ώθηση στην
παγκόσμια ποίηση; Ο Τ.Σ. Έλιοτ με τα
Τέσσερα κουαρτέτα ή ο Κώστας Καβα-
φάς με τους *4 Τροχούς*;

Και για να μην κατηγορηθούμε ότι μό-
νον φιλολογούμε, προεκτείνουμε τις επι-
σημάνσεις μας σε κοινωνιολογικούς το-
μείς.

- Η «*Στέρνα*» του Σεφέρη τι περιείχε;
Καθαρή ποίηση, *αμόλυβδη* ή *σούπερ*;
- Πού έχουν σκοτωθεί περισσότερα άτο-
μα; Στα έργα της Αγκάθα Κρίστι ή στην
εθνική οδό Αθηνών-Λαμίας;
- Πού ξοδεύει ο μέσος Έλληνας περισ-
σότερα χρήματα; Στα Φεστιβάλ Βιβλίου ή
στα *διόδια*;

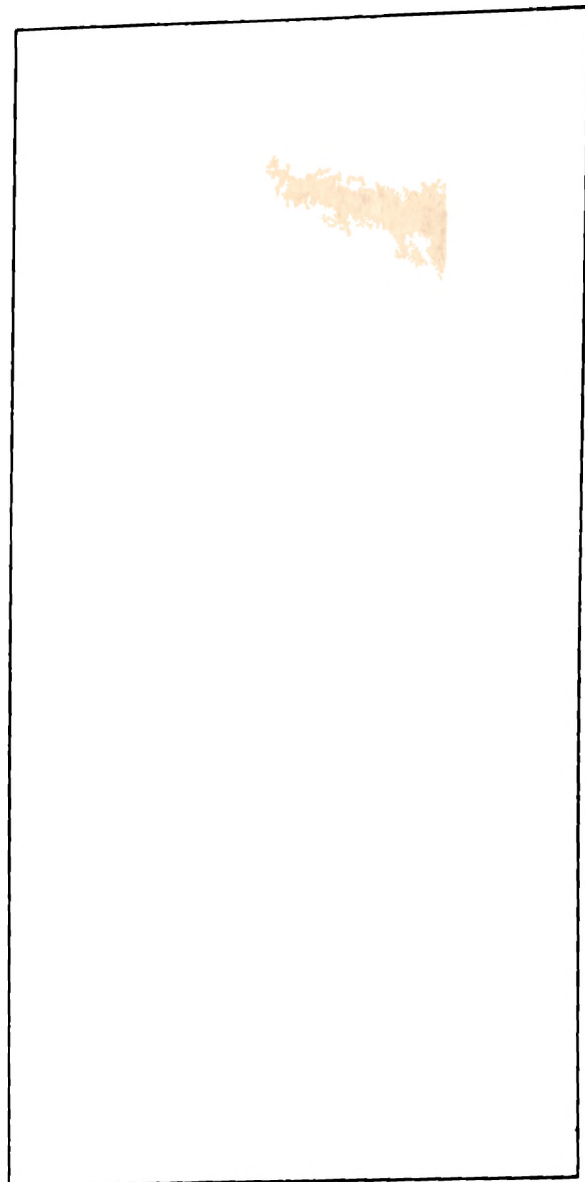
Αλλάζουμε ταχύτητα, τελευταίο ετάπ –
συμπέρασμα.

Η 1η Σεπτεμβρίου 1996, ημέρα Κυριακή,
χάρη στο *Άξιον εστί*, εγκαινιάζει ένα και-
νούργιο ράλλυ για τα πληρώματα των αν-
θρώπων του Πνεύματος.

Ευελπιστούμε ν' αποκτήσει σύντομα την
αίγλη του Λε Μαν – για να μην παραβλέ-
πουμε την... ανθρωπιστική πλευρά των
πραγμάτων.

Τα Άγρια & τα Ήμερα

του Παναγιώτη Ιωάννου

ΤΟ ΕΓΚΥΡΟ ΛΕΥΚΟ

ΔΕΝ ΞΕΡΩ ΠΟΤΕ ξεκίνησε αυτή η κοροϊδία, τα λευκά να συγκαταμετρούνται με άκυρα, πάντως σίγουρα θυμάμαι τη μάνα μου να τα καταχωρεί σε διαφορετικές στήλες, όταν, το '74 και το '77, παρακολουθούσε τα αποτελέσματα από το ραδιόφωνο, και τα σημείωνε με μολύβι σε κόλλες καντρινιέ. Έγραφε κι έσβηνε, έγραφε κι έσβηνε, καθώς νέα συγκεντρωτικά ανακοινώνονταν για κάθε νομό – κι αυτό ως το πρωί.

Εκτός κι αν αυτή η ξεδιάντροπη (και, εικάζω, αντισυνταγματική) περιφρόνηση της πολιτικής απόφασης μιας μερίδας ανθρώπων είναι προϊόν – και αυτή – της «λεορασοποίησης»: έτσι γλυτώνουν μια σειρά σε κάθε ηλεκτρονικό πίνακα. Αυτό που το λευκό δεν «πουλάει». Επόμενο είναι: πράξη κατ' εξοχήν *αντικαταναλωτική*, που δεν περιμένει αντάλλαγμα κατά το μετεκλογικό αλισβερίσι, εντάσσεται εκτός του πολιτικού δούναι και λαβείν: δίνω, ακριβώς για να μην πάρω τίποτα. Πρόκειται – στην ουσία – για ένδειξη οργισμένης απελπισίας. Με την έμφαση στην «ένδειξη»: δεν είναι σύμπτωμα ούτε μηδενισμού, ούτε ζεμανφουτισμού, ούτε αδιαφορίας. Είναι απελπισία που το δηλώνει:

«Κύριοι, έκανα τον κόπο να έρθω ως εδώ, αλλά δεν τον αξίζετε».

«Καλά, εσύ δεν έχεις γνώμη;», σου λένε.

«Έχω: δεν εμπιστεύομαι κανέναν, γι' αυτό και δεν θα βοηθήσω κανέναν να με κάτσει στο κεφάλι!».

(«*Το να είναι αποδεκτές, επιθυμητές, εκλεγμένες από τον δήμο, δεν ελαφρύνει τις υποχρεώσεις των κυβερνήσεων: επιβάλλει υποχρεώσεις ακόμα πιο αυστηρές*» έγραφε ο Μισέλ Φουκώ στον Μεχντί Μπαζαργκάν, πρωθυπουργό του Ιράν μετά την πτώση του Σάχη. Ευσεβείς πόθοι...).

Φυσικά, πολύ περισσότερο κι από την ψήφο στα «μικρά» κόμματα, το λευκό κυνηγάει η ρετσινιά της «χαμένης» ψήφου. Αφού δεν «επηρεάζει» το αποτέλεσμα, θεωρείται «άχρηστο». Ίσως λοιπόν μια ηθική του χρησίου – ή ενδεχομένως μια οικολογική συνείδηση! – να εμπνέει ενίοτε σε ορισμένα εκλογικά τμήματα την παράλειψη του λευκού από το χαρτομάνι που παραδίδουν σε κάθε ψηφοφόρο. Αντίθετα, μια αίσθηση εμπαιγμού και αηδίας, οδηγεί κάποτε και τους πιο ώριμους πολίτες, αντί για λευκό, να ρίξουν άκυρο, σημειώνοντας ή σχεδιάζοντας σχόλια, από σκωπτικά έως υβριστικά, στο ψηφοδέλτιο της μεγίστης απαρεσκείας τους...

Αλλά κι εγώ που υπερασπίζομαι την φιλοσοφία του λευκού, έχω την υποψία πως εντέλει κάποιο κόμμα θα διαλέξω – όπως κάθε φορά στο παρελθόν – κι ας μην το εκτιμώ απόλυτα. Εν μέρει και για να έχω την ψευδαίσθηση πως, κατά κάποιον τρόπο, «συμβάλλω» στην διακυβέρνηση της χώρας. (Μήπως είχε δίκιο τελικά ο Δέσποινα, όταν υποστήριζε με προκλητικό πάθος πως «η δημοκρατία είναι το μεγαλύτερο παραμύθιασμα» – κι όλη η παρέα σπεύσαμε να της ριχτούμε εξοργισμένοι;...)

Ίσως αυτή να είναι, αν το καλοσκεφτείς, η πιο βαθειά απελπισία: να επιλέγεις αλλά με μισή καρδιά. Τουλάχιστον το λευκό προϋποθέτει την ελπίδα ότι κάποιος θα το προσέξουν και θα ανησυχήσουν...

Τα Άγια Εφήμερα

© Η ποιητικότετη φλαουτίστα (ζητώ συγγνώμη που δεν συγκράτησα το όνομά της) στην ορχήστρα του Ορφέα Περίου (Ο οποίος ή ήταν κρυωμένος στους Βράχους, ή θα πρέπει να τοποθετεί αλλού την φωνή του άμα γουστάρει να ρίχνει ροκιές: ακόμα καλύτερα, βέβαια, θα 'ταν να πάψει να καταταλαιπωρεί και να φτηναίνει το σπάνιο δώρο που διαθέτει...).

✎ Η Αθήνα τον Αύγουστο – με φίλους.

Βιβλίου

Κατάθεση αγώνα

Μπενάς,
φυλίου
έα Σύνορα-
βάνη,
1996

ρα από το βιβλίο *Της*
ής, ο **Τάκης Μπενάς**,
κό στέλεχος της Αριστε-
ΚΕ, ΕΔΑ, ΚΚΕ Εσωτε-
επανέρχεται μ' ένα πα-
βιβλίο που κουβαλά
από τον εμφύλιο και την
μένη περίοδο που ακο-
σε. Ο υπότιτλος «*μνήμες*
σκολων καιρών» υποδη-
τις δοκιμασίες που υπέ-
ν από το επίσημο κράτος
αγωνιστές της ΕΑΜικής
ής αντίστασης βρέθηκαν
φυλακές και τις εξορίες.
βλίο είναι μια κατάθεση.
να είναι απομνημόνευ-
ε χρονικό, αφού απ' αυτό
ον οι ημερομηνίες, τα
τα, οι επίσημες αναφο-
α ντοκουμέντα, περιέχει
βδία από τη ζωή του συγ-
α που θεωρούνται κα-
α για δημοσιοποίηση.
άκης Μπενάς μιλάει για
μφύλιο όπως τον βίωσε,
ν εμφύλιο που ουσιαστι-
κίνησε μετά την ατυχή
την επιεικέστερη διατύ-
-Συμφωνία της Βάρκιζας
δεσε χειροπόδαρά τους
στές και, τυπικά, μετά την
η του καπετάν Υψηλά-
τον αστυνομικό σταθμό
τοχώρου την 31η Μαρτί-
46. Αφηγείται τις διώξεις
παδών της ηττημένης στα
βριανά Αριστεράς, οι
ι, κυνηγημένοι και προ-
ιζόμενοι, επέδειξαν α-

ξιοθαύμαστη σωματική και ψυ-
χική αντοχή. Για τον ίδιο, ο εμ-
φύλιος άρχισε το 1945, όταν μια
θεία του τον κατέδωσε ως
ΕΑΜίτη στην ασφάλεια, και
τελείωσε το 1960, όταν αποφυ-
λακίστηκε.

Τα περιστατικά που αναφέρει
στα τέσσερα κεφάλαια του βι-
βλίου του ο συγγραφέας –χρο-
νικά η αφήγηση διαιρείται στην
περίοδο του εμφυλίου και σ'
εκείνην μετά τη λήξη του– δεί-
χνουν αφενός την ανθεκτικότη-
τα των μαχητών της Αντίστασης
κάτω από συνθήκες χειρότερες
από εκείνες της ξενικής Κατο-
χής και, αφετέρου, τις διαλυτι-
κές συνέπειες των διωγμών, τη
φθορά των συνειδήσεων και
την καταρράκωση του φρονή-
ματος. Στο πρώτο μέρος θαυ-
μάζουμε τον ηρωισμό χιλιάδων
ανθρώπων που στήθηκαν τρα-
γουδώντας μπροστά στο εκτε-
λεστικό απόσπασμα, πιστεύο-
ντας ακόμα στα οράματα και
τις ιδέες για τις οποίες πολέμη-
σαν («*Μιλάμε*», υπογραμμίζει
ο Τ. Μπενάς, «για μια εποχή
που στην Αριστερά υπήρχαν
ακόμα και ιδέες και ήθος») και
στο δεύτερο τις εσωτερικές
διεργασίες των φυλακισμένων,
ύστερα από τη συντριβή του κι-
νήματος, όταν οι «υπεύθυνοι»
του κόμματος, κάτω από την
απειλή της απομόνωσης και τη
ρετσινιά της «προδοσίας», προ-
σπάθησαν να τιθασεύσουν ό-
σους αντιδρούσαν στις ανόητες
κομματικές επιταγές.

Στην πορεία της αφήγησης
συναντάμε όχι μόνο ήρωες και
μάρτυρες, μα και ψοφοδεή αν-
θρωπάκια, όπως τον «μανιατά-
κο» που από καταδότης έγινε

βασανιστής στη Μακρόνησο
και τον «τσαγκαράκο» που
αναγνώριζε καταδιωκόμενους
από τις φωτογραφίες που του
επεδείκνυαν, κι ακόμα τη σύζυ-
γο του φυλακισμένου ο οποίος
εκβίαζε τον άντρα της ανεμίζο-
ντας τη χρωματιστή κιλότα της
ή την κόρη του αγωνιστή που
κατέληξε σε οίκο ανοχής στην
Τρούμπα.

Εδώ, ας μας επιτραπεί μια έν-
σταση. Οι αναφορές σε πρόσω-
πα που έτυχε να βρεθούν επι-
κεφαλής των φυλακισμένων
αριστερών με τους χαρακτηρι-
σμούς «ο μπάρμπας», «ο ψη-
λός», «ο βλάχος», για κάποιους
«ορθόδοξους» κομματικούς οι
οποίοι «επιζούνε ως τα τώρα
και κουμαντάρουνε ακόμα»,
δεν βοηθά τον αναγνώστη ούτε
να τα αναγνωρίσει ούτε να κα-
τανοήσει τις εξελίξεις στο χώ-
ρο της Αριστεράς που οδήγη-
σαν στη διάσπαση του 1968.
Υποτίθεται ότι το βιβλίο θα
διαβαστεί και από νεότερους
αναγνώστες κι όχι μόνο από
«όσους παροικούν στη σύγχρο-
νη Ιερουσαλήμ», οι οποίοι, άλ-
λωστε, γνωρίζουν και τα πρό-
σωπα και τα πράγματα. Θα
διαβαστεί και θα διαβάζεται
και από τις επερχόμενες γενιές,
στις οποίες θα χρησιμεύσει ως
οδηγός κατανόησης (μαζί με
άλλα αντίστοιχα βιβλία) και
θαυμασμού για τη γενιά της
Κατοχής που θυσίασε τα πά-
ντα, οικογένεια, υγεία, προσω-
πική ευτυχία, ζωή, προς χάρη
κάποιων ιδανικών, όπως η
ελευθερία, η αξιοπρέπεια και
το δικαίωμα στο όνειρο.

Φίλιππος Φιλίππου

**Ζωντανή η παρουσία
του Γιώργου
Ιωάννου**
έτσι όπως αναδύεται
από τις σελίδες του
περιοδικού του,
φυλλάδιο.
Κυκλοφόρησε τον
Απρίλιο του 1978 σε
άτακτα χρονικά
διαστήματα – παρά
τις αρχικές
προθέσεις για
έκδοσή του κάθε
τρίμηνο «και
αργότερα κάθε
δίμηνο»...
Και από το πρώτο
τεύχος ο Γιώργος
Ιωάννου
ξεκαθάριζε ότι
«δε θα ασχολείται
ούτε με αρι-
στοτεχνολογίες
ούτε με καλλιγραφίες
– αυτά που βλέπω
και συχαίνομαι».
Πρόλαβε να δει
τυπωμένο το
φυλλάδιο 5-6
(1982), ενώ το
τελευταίο *φυλλάδιο*
7-8 (1985) εκδόθηκε
όταν ο Ιωάννου δεν
ήταν πια μαζί μας.
Η θαυμάσια
ανατύπωση του
περιοδικού
συνοδεύεται από ένα
Εισαγωγικό
φυλλάδιο
(σχολαστικό αλλά
συνάμα ιδιαιτέρως

χρήσιμο) της
Αντιγόνης
Βλαβιανού, που είχε
και τη φιλολογική
επιμέλεια της
έκδοσης: Γιώργου
Ιωάννου, φυλλάδιο
(εκδ. Βιβλιοπωλείον
της «Εστίας», 1996).

Η Παραμυθολογία
του **Νάνου**
Βαλαωρίτη (εκδ.
Νεφέλη, 1996)
συγκροτείται από
τρία παλαιότερα
βιβλία του: *Μερικές*
γυναίκες,
Διαμαντένιος
Γαληνευτής και Ο
ομιλών πίθηκος. Τα
Διηγήματα και μικρά
κείμενα, που
περικλείονται μέσα
σ' αυτό τον τόμο,
εναλλάσσουν ύφος
και στόχο,
συνδυάζουν
ειρωνεία και
αστειισμό, λυρικό
τόνο και τρόμο και
προσφέρουν μια
ευφυή έκπληξη στον
αναγνώστη. Όπως,
λ.χ., «Μια κοπέλα
που περπατούσε
μπροστά του, λεπτή,
γύρω στα 14 χρόνια,
με παντελόνια,
σακάκι στενό,
παπούτσι σπορ,
μετατρέπεται σε
χοντρούλη
νοικοκυρούλα με
πράσινο φουστάνι
και με ένα παιδάκι
μεταμφιεσμένο σε
μαύρο γατάκι με
ουρά. Στο μεταξύ:
Ίχνη από
τηλεφωνικές
συνδιαλέξεις
αιωρούνται στον
αέρα του
διαμερίσματος».

Θολούρα, φωνασκία,
ασυναρτησία,

Η συμφωνία Ελλάδας και ΠΓΔΜ

Χρήστος Ροζάκης,
Πολιτικές και Νομικές
Διαστάσεις της Μεταβατικής
Συμφωνίας της Νέας Υόρκης
μεταξύ Ελλάδας και ΠΓΔΜ.
Εκδόσεις Ι. Σιδέρης-
ΕΛΙΑΜΕΠ, Αθήνα 1996

Τα τελευταία χρόνια το ζήτημα των Σκοπίων κυριολεκτικά μονοπώλησε την προσοχή της ελληνικής κοινής γνώμης, των κομμάτων και των ΜΜΕ.

Το πρόβλημα αυτό βρίσκεται σήμερα σε μια ιδιαίτερα ευαίσθητη καμπή της εξέλιξής του, καθώς, μετά 4 χρόνια αυτοεγκλωβισμού, η ελληνική εξωτερική πολιτική «κατάφερε» με τη Μεταβατική Συμφωνία της Νέας Υόρκης (13.12.95) να πετύχει αυτό που ήταν εφικτό από το 1991. Η ίδια η συμφωνία αντιμετωπίζει με συγκεκριμένες δεσμεύσεις τα κύρια προβλήματα που συγκροτούσαν τους ελληνικούς φόβους και ενδοιασμούς αναφορικά με τη μελλοντική στάση και τις διεκδικήσεις της γείτονος χώρας στο μακεδονικό ζήτημα, συμβάλλοντας καθοριστικά στη σύσφιξη των σχέσεων Αθήνας και Σκοπίων, ανοίγοντας το δρόμο για μια ευρύτερη παρουσία της Ελλάδας στα Βαλκάνια.

Με τη Μεταβατική Συμφωνία της Νέας Υόρκης, η ΠΓΔΜ δεσμεύεται να σέβεται τα κοινά σύνορα, να τα θεωρεί απαράβιαστα και υποχρεώνεται να πάρει μέτρα για να απαγορεύσει οποιαδήποτε εθνική ενέργεια και προπαγάνδα. Επίσης, με τη Συμφωνία, η ΠΓΔΜ αναγνωρίζει ότι καμία διάταξη στο σύνταγμα της δεν επιτρέπει την ερμηνεία εδαφικών διεκδικήσεων σε βάρος της Ελλάδας.

Η Μεταβατική Συμφωνία έχει χαρακτηριστεί ορθά ως μία από τις κορυφώσεις της κρίσης Ελλάδας και ΠΓΔΜ, όμως δεν έχει επιχειρηθεί μέχρι σήμερα μια ερμηνεία των πολιτικών και νομικών διαστάσεων της συμφωνίας. Αυτό το σημαντικό κενό έρχεται να καλύψει η ανάλυση του καθηγητή Διεθνούς Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, **Χρήστου Ροζάκη**. Πριν προχωρήσει στην αξιολόγηση της Συμφωνίας, ο συγγραφέας στέκεται στο ιστορικό της διαμόρφωσης. Εξετάζει το σχέδιο Βανς-Όουεν της 14.5.93 με το οποίο προτάθηκε μια συμφωνία Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης. Το χαρακτηρίζει κομβικό σημείο της εξομάλυνσης της κρίσης. Εξάλλου, δεν είναι τυχαίο ότι το σχέδιο Βανς-Όουεν περιελάμβανε διατάξεις που επαναλαμβάνονται και στη συμφωνία της Νέας Υόρκης, τροποποιημένες οριακά σε ορισμένα σημεία.

Όπως τονίζει στην ανάλυσή του ο Χρ. Ροζάκης, «η συμφωνία που επιτεύχθηκε στη Νέα Υόρκη, πάνω στο πρότυπο του σχεδίου Βανς-Όουεν, είναι το αποτέλεσμα ενός συμβιβασμού που στηρίζεται σε δύο δεδομένα: πρώτον, ότι τα δύο κράτη δεν ήταν έτοιμα να υιοθετήσουν μια τελική συμφωνία που να επιλύει οριστικά το ζήτημα του ονόματος, ενώ, δεύτερον, ήταν ώριμα να δεχθούν τη λήψη μιας σειράς μέτρων που θα βοηθούσε την προσέγγισή τους και, ενδεχομένως, θα καθιστούσε το έδαφος πρόσφορο για την επίτευξη μιας συμβιβαστικής λύσης στο όνομα».

Η συμφωνία έχει μεταβατικό χαρακτήρα, ο οποίος ορίζεται με την παράγραφο 2 του άρθρου 23 που διευκρινίζει

συμφωνία αυτή θ' αντικατασταθεί από μια οριστική συμφωνία η οποία, προφανώς, θα λαμβάνει και τη λύση του μαζο. «Η διατύπωση της παραγράφου 2 επιτρέπει μια σαφή, χρονικά, ισχύ της συμφωνίας, με την προϋπόθεση να ληφθεί από τα δύο μέρη των ταγγέλων τη συμφωνία από την πάροδο επτά χρόνων εφαρμογής της. Αλλά και σε τέτοια περίπτωση –διά κατανόησης– ο *minimum* χρόνος απρόσκοπτης εφαρμογής είναι 8 χρόνια», διευκρινίζει ο Ροζάκης.

Οι εγγυήσεις της Συμφωνίας περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα του κειμένου και μπορούν να χωριστούν σε τρεις κατηγορίες: εκείνες που αποβλέπουν, κυρίως, στην εξυπηρέτηση των ελληνικών συμφερόντων, εκείνες που εξυπηρετούν κυρίως τα συμφέροντα της ΠΓΔΜ και, τέλος, διατάξεις κοινού συμφέροντος.

Οι διατάξεις που θεμελιώνουν την ειρηνική συνεργασία μεταξύ των δύο κρατών, περιλαμβάνονται στο τέταρτο και πέμπτο μέρος της Συμφωνίας, αντίθεση με το σχέδιο Βανς-Όουεν που προέβλεπε διατάξεις με συγκεκριμένη λύση για το όνομα, το άρθρο 5 της Συμφωνίας της Νέας Υόρκης μεταφέρει στο μέλλον την επίλυση του ζήτηματος.

Στη διατύπωση της πρώτης παραγράφου του άρθρου 5, ο καθηγητής Χρ. Ροζάκης επισημαίνει μια σειρά αξιολογικών στοιχείων: «Πρώτον, και κυρίως, η αναγνώριση από τα δύο μέρη –αλλά, κυρίως, από την ΠΓΔΜ– της ύπαρξης μιας διαφοράς. Μιας διεθνούς διαφοράς, η οποία και επιζητεί επίλυση. Η αναγνώριση αυτή έχει ορισμένο

εις: η ελληνική πλευρά
νιείται ν' ασκεί πιέσεις
· άλλη πλευρά για τα-
αποτελεσματική επίλυ-
να υπενθυμίζει στην
τε κάθε βήμα εξομαλυν-
σχέσεων την εκκρεμό-
διαφοράς». Το δεύτερο
του επισημαίνεται είναι
ίωση των διαπραγμα-
· ως μέθοδος επίλυσης
οράς για το όνομα.
ένα τρίτο σημείο είναι
γραφος 1, που περιέχει

και το στόχο των διαπραγμα-
τεύσεων, που είναι η επίτευξη
συμφωνίας στη διαφορά για το
όνομα. Η ρητή αναφορά στην
«επίτευξη συμφωνίας», υπο-
γραμμίζει ο Χρ. Ροζάκης, «απο-
τελεί αναμφίβολα, μια σημαντι-
κή δέσμευση για τα δύο μέρη,
που ενισχύει την πίστη στις δια-
πραγματεύσεις, αφού τα μέρη
μπορούν να επικαλεστούν την
εκφρασμένη πρόθεση όχι απλά
να διαπραγματευτούν, αλλά και
να επιτύχουν λύση».

Αν και ένα από τα κεντρικά
ζητήματα της αντιπαράθεσης
Ελλάδας-ΠΓΔΜ, η ανεύρεση
μιας λύσης για το όνομα, παρα-
μένει εκκρεμές και περιορίζει
τις δυνατότητες πλήρους εξομά-
λυνσης των σχέσεων, ο Χρ. Ρο-
ζάκης αισιοδοξεί ότι η βελτίω-
ση των σχέσεων που έχει ήδη
επιτευχθεί θα επιτρέψει, τελι-
κά, την επίλυση της διαφοράς
με έναν συμβιβασμό αμοιβαία
ικανοποιητικό.

Σωτήρης Ντάλης

αλλά και τις κραυγές
των μικρών
γουρουνιών που
σπεύδουν προς τη
μαμά-γουρούνα
σημαίνει η λέξη
Greguerias, την
οποία λανσάρισε ο
**Ραμόν Γκομέθ
ντε λα Σέρνα** για να
δηλώσει ένα ιδιότυπο
απόφθεγμα που
συνδυάζει τη
μεταφορά με το
χιούμορ. Στο
ομότιτλο βιβλίο που
μεταφράζει ο
ποιητής **Βασίλης
Λαλιώτης** (εκδ.
Σμίλη, 1995)
απολαμβάνουμε κι
εμείς τις γκρεγκερίες
που μας ταιριάζουν:
«Αυτοί που
περιμένουν ότι
από ένα μυθιστόρημα
θα βγάλουν λαγό
είναι που παίρνουν
τη λογοτεχνία για
κυνήγι»...

**Ιδιότροπον το των εν
κλασικώ λυκείω
παιδευομένων νέων
(παρα)λογίζεσθαι**
είναι ίσως ο
εκτενέστερος τίτλος
περιοδικού που
γνωρίζω.
Προέρχεται από
μαθητές που
με τόνο «ιδιότροπο»
αλλά δημιουργικό
αυτοπαρουσιάζονται
και εκφράζονται
θεωρητικά και
λογοτεχνικά.
Ο (παρα)λογισμός
τους, αρκούντως
γόνιμος,
ελπίζω να
συνεχίσει την
καλλιέργεια της
γλώσσας και της
σκέψης και στο
επόμενο
Ιδιότροπον...

ο χαρτοκόπτης

γώνας για τα οράματα

ς Αποστολόπουλος,
ικά μιας εποποιίας.
πη Ρούμελη
γχρονη Εποχή,
1996

ήλης Αποστολόπουλος,
Νεχώρι Τυμφορστού,
ος στο Δερμάτι, στις 28
αυγούστου 1940 έφυγε για το
της Αλβανίας. Όταν
εψε, πήρε μέρος στην
Αντίσταση και, μετά τη
ου απελευθερωτικού α-
γήκε στο βουνό. Στο βι-
υ αφηγείται όλη την πο-
ων ανταρτών του ΔΣΕ
ύμελη μέχρι τη διάλυση
νάδας του. Όπως γρά-
·ν πρόλαβαν οι αντάρτες
ΑΣ να χαρούνε τη «θαλ-
της σπιτικής εστίας»
παρέδωσαν τα όπλα
ετά την ατιμωτική Συμ-
της Βάρκιζας- και πιά-
ίλι το δάσος, γιατί οι πα-
ικές συμμορίες κύκλω-
χωριά, ζητούσαν ονόμα-
·επιδίδονταν σε ξυλοδαρ-
·εηλασίες και εν ψυχρώ
·ονίες. Ανίκανο το επίση-
·τος να προσφέρει ασφά-
·ους πολίτες του, ώθησε
·τικά τους κατατρεγμέ-
·ε μια απελπισμένη έξοδο
·α βουνά, βάζοντας έτσι
·έλια του εμφυλίου, τη με-
·ρη τραγωδία στην ιστο-
·σύγχρονης Ελλάδας.
·τό το διάστημα κι ενώ η
·μέλεια του ΚΚΕ που συ-

νήλθε τον Φεβρουάριο του
1946 έκανε λόγο για ένοπλη
πάλη, ο **Ζαχαριάδης** δεν είχε
καταλήξει ακόμα στην απόφα-
ση για ένοπλη σύγκρουση κι
έτσι πολύτιμος χρόνος πήγε χα-
μένος. Υπήρχαν όπλα, υπήρχε
κόσμος έτοιμος ν' ανεβεί στο
βουνό, υπήρχε ψυχική ανάτα-
ση. Αν είχε εκραγεί νωρίτερα ο
εμφύλιος, σύμφωνα με τον
Αποστολόπουλο, η προοπτική
για κάποια συνεννόηση με το
κράτος θα ήταν δυνατή. Τελι-
κά, ο εμφύλιος άρχισε αλλά στο
μεταξύ οι όροι είχαν γίνει ευ-
νοϊκοί για τον εθνικό στρατό, ο
οποίος εξοπλιζόταν συνεχώς
από ξένες χώρες.

Στο βιβλίο διαβάζουμε για την
άνιση πάλη του ΔΣΕ εναντίον
υπερτέρων δυνάμεων, τον ηρω-
ισμό των μαχητών του, την κα-
τάληψη της Καρδίτσας και του
Καρπενησίου, τις νυχτερινές
πορείες, το κυνηγητό, τις ενέ-
δρες, τις προσπάθειες διαφυ-
γής, την πείνα, τις κακουχίες, κι
όλα όσα τράβηξε η ΙΙ επιλεκτική
Μεραρχία του Δημοκρατικού
Στρατού μέχρι τη διάλυσή της,
τον Ιούνιο του 1949. Μια μονά-
δα την οποία διοικούσε ο θρυ-
λικός καπετάν Διαμαντής
(**Γιάννης Αλεξάνδρου**) που δεν
διέθετε παρά μόνο χίλιους
αντάρτες, έναντι 70.000 αν-
δρών, 140 πυροβόλων, 60 αερο-
πλάνων, συν τα αυτοκίνητα και
τα άρματα μάχης που διέθετε ο
εθνικός στρατός της Ρούμελης

υπό τον στρατηγό Τσακαλώτο.

Ο αναγνώστης του *Χρονικού
μιας εποποιίας*, εκτός από τους
ηρωισμούς και τα κατορθώμα-
τα μιας χούφτας ανδρών και γυ-
ναικών, διαβάσει και για τον
ανθρωπισμό των ανταρτών
έναντι των αντιπάλων. Ο συγ-
γραφέας ως συνήγορος υπερά-
σπισης στο αντάρτικο στρατο-
δικείο δύο κοριτσιών που είχαν
λιποτακτήσει, υποστήριξε πως
μια καταδίκη τους σε θάνατο
θα ήταν άδικη και «όχι ιμποτι-
κή». Οι κοπέλες αθώωθηκαν
και όταν αργότερα, το 1951, η
μία απ' αυτές κλήθηκε να κατα-
θέσει εναντίον του στο αστυνομι-
κό τμήμα είπε στον διοικητή
της Χωροφυλακής: «Όχι μόνο
δεν έχω παράπονα, μα σας ζη-
τώ τη χάρη να επιτρέψετε να
τον φιλοξενήσω στο σπίτι μας».
Κάτι ανάλογο συνέβη και μ'
έναν άντρα του εθνικού στρα-
τού, μετά τη σύλληψή του: «Δά-
σκαλε, κοιμήσου ήσυχος. Στα
χέρια μας που βρίσκεσαι, μη
φοβάσαι. Μας φέρθηκες τόσο
καλά στο Καρπενήσι».

Βιβλία όπως αυτό του Βασίλη
Αποστολόπουλου είναι κατα-
θέσεις που δείχνουν στις νεότε-
ρες γενιές την ευψυχία και τη
γενναιότητα πολλών ανθρώ-
πων -ανδρών και γυναικών-
που πίστεψαν σε οράματα και
θυσιάσαν γι' αυτά την προσω-
πική επιτυχία, το μέλλον και τη
ζωή τους.

Φίλιππος Φιλίππου

και τα λοιπά...

ΑΠΟ ΤΟΝ
ΠΕΤΡΟ
ΜΑΡΤΙΝΙΔΗ

Όπερα αβέρτα

«...Ξεχωρίζω την ποιητική δομή ενός έργου σημαίνει ξαναβρίσκω το σχέδιο του δημιουργού του μέσω του τρόπου με τον οποίο απολαμβάνω το έργο...»

Umberto Eco: *Opera aperta* (Bompiani, 1962, σελ. 11)

ΤΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ, μίαν αστική τάξη της προκοπής δεν ευτυχήσαμε να διαθέτουμε, μόνο κάτι «αγροτών αστούς», όπως οι Κεντροευρωπαίοι είχαν τους «εξ εμπόρων πρίγκιπες» που καλλιέργησαν το ψευδομπαρόκ και το κιτς και πλημμύρισαν τον κόσμο με καραβιές βικτωριανών γλυπτών σαν αυτά που «...βλέπει κανείς ακόμα και σήμερα στα σπίτια εύπορων Βεγγαλέζων» (όπως γράφει ο E. Hobsbawm: *Η εποχή του Κεφαλαίου*, ελλ. μετ. 1994, σελ. 417). Οι δικοί μας αστοί πλημμύρισαν τις πόλεις με την ασφυκτική πυκνότητα πολυκατοικιών και αυτοκινήτων, κι ανταγωνίζονται τώρα τη φιλοκαλία των «εύπορων Βεγγαλέζων» μετέχοντας σε τηλεοπτικές δημοπρασίες. Ίσως γι' αυτό επιμένουν να σταθμεύουν τα αξίως πάρα πολλών εκατομμυρίων αυτοκίνητά τους σε διπλές γραμμές, ταλαιπωρώντας όλη την αστική κυκλοφορία: για να επενδύσουν τις κάθε φορά εξοικονομούμενες 600 ή 1.000 δραχμές από το γειτονικό «πάρκινγκ» σε μιμήσεις σαλονιών Biedermeier, καθρέφτες της Β' αυτοκρατορίας και, σύντομα, οικογενειακά θεωρεία στην Όπερα.

Τουλάχιστον, όμως, οι ανάλογοι αστοί της αλλοδαπής πρόλαβαν να μάθουν ότι οφείλει κανείς να πληρώνει κάτι παραπάνω όποτε θέλει να επιδεικνύει την είτε αυθεντική είτε κίβδηλη φιλοκαλία του. Το γαλλικό κράτος, για παράδειγμα, χρειάστηκε να αποζημιώσει οικοπεδούχους και να μετοικήσει ενοικιαστές προσθέτοντας και αυτό το κόστος στα υπόλοιπα μεγάλα έξοδα, τόσο για την ανέγερση του «Κέντρου Georges Pompidou», πριν είκοσι και κάτι χρόνια, όσο και για τη όπερα της Βαστίλλης πριν από περίπου δέκα χρόνια, αλλ' επίσης και για την περίφημη «όπερα-Garnier» πριν από εκατόν είκοσι χρόνια. Υποθέτω πως μόνον εδώ μπορεί να ανθεί και να επικροτείται μια φιλόκαλος έξαψη που εξευρίσκει μεν τα απαραίτητα δισεκατομμύρια για την ανέγερση επιφανών μεγάρων της διάνοιας και της τέχνης, αλλά τσιγκουνεύεται το κάτι παραπάνω που θα απαιτούσε μια έντιμη εξαγορά του προαπαιτούμενου οικοπέδου.

«**ΑΥΘΑΙΡΕΤΟ**», ΩΣ ΔΗΘΕΝ «**ΛΥΟΜΕΝΟ**». Συνεδριακό κέντρο στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης, «αυθαίρετο», ως ανακαινιζόμενο μα κατ' ουσίαν ανακατασκευαζόμενο, το «βασιλικό θέατρο» στην παραλία της ίδιας πόλης, «αυθαίρετη», ως προσθήκη μιας «μουσικής βιβλιοθήκης» κι ενός μεγάλου «πάρκινγκ», η ημι-υπόγεια (!) όπερα πίσω από το Μέγαρο Μουσικής, και τα παραδείγματα θα μπορούσαν να συνεχίζονται επ' άπειρον... Είλικρινά, δεν αντιλαμβάνομαι πως όλη η μεγαθυμία, η γενναιοδωρία και το περίσσειμα καρδιάς που, πανθομολογουμένως, καλλιεργεί η τέχνη θ' ανθήσουν μέσα σε περιβάλλοντα τα οποία προέρχονται από υπεξαιρέσεις οικοδομικών αδειών, παρεκκλίσεις κανονισμών, εκτροπές αρχών, υποσχέσεις ασμάτων κι επιτεύξεις δελεασμάτων.

Και δεν καταλαβαίνω ποιοι ακριβώς θα ξεχωρίζουν ποιητικές δομές αριστουργημάτων μέσα από τις ίδιες τις διακυμάνσεις της αισθητικής τους απόλαυσης. Πάντως όχι η κρυψίνοια και η ιδιοτέλεια φαιών εξοχότητων που συντονίζουν τα πάντα, μαζί και όσους αρχιτέκτονες δεν εμφανίζονται, υπερηφάνως, να διακηρύξουν την πατρότητα των έργων τους αλλά αρκούνται σε ημι-υπόγειες αμοιβές κι ένα εφάμιλλα ημι-υπόγειο κλέος.

ΝΙΚΟΛΙΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΙΨΑΣΜΕΝΗ ΟΡΤΑΝΣΙΑ

ΔΙΑΣΚΕΥΗ: ΑΛΚΥΟΝΗ ΠΑΠΑΔΑΚΗ

Είναι η περιπέτεια μιας γυναίκας που από τα πολύ μικρά της χρόνια γνώρισε τη σκληρότητα της ζωής, και μόνη προσπάθησε να επιβιώσει.

Ένα λουλούδι, μια ορτανσία, που συνεχώς του στερούσαν τις προϋποθέσεις για να βλαστήσει και ν' ανθίσει, μα εκείνο ακούραστα άπλωνε τις ρίζες του να βρει την πηγή και να συντηρήσει την ύπαρξή του. Η πορεία αυτής της γυναίκας, από ένα χωριό της ελληνικής επαρχίας της δεκαετίας του '60, συνεχίστηκε στη Γερμανία της μετανάστευσης, ύστερα στο χωνευτήριο της Αθήνας — πέρασε από ποικίλους κινδύνους, άγγιξε το θάνατο, αλλά γεύτηκε και μερικές στιγμές ευτυχίας...

Ο αναγνώστης θα πονέσει μαζί με την ηρωίδα αφηγήτρια για τα δεινοπαθήματά της, θα θαυμάσει την αγωνιστικότητα και την αντοχή της στους πολέμους που της κήρυξαν ξένοι και δικοί, αλλά και θα χειροκροτήσει μian

αισιοδοξία που μόνο οι δυνατοί της ζωής

μπορούν να την εκπέμπουν...

Συγχρόνως όμως, θα απολαύσει και μια πηγαία αφήγηση που αναδείχνει τη «Διψασμένη ορτανσία» σε πρώτης γραμμής λογοτεχνικό έργο.

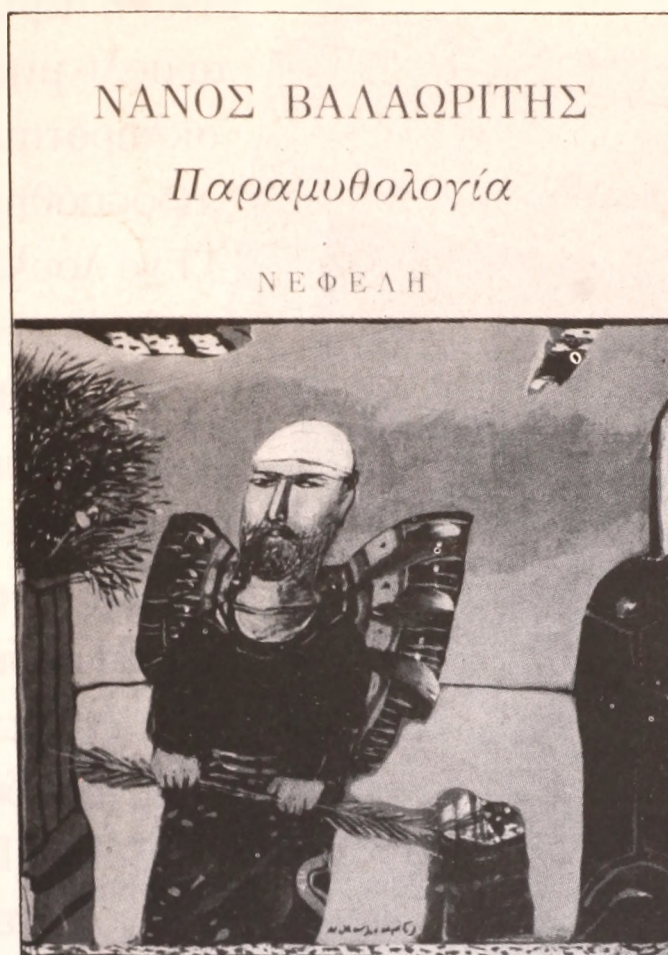

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΛΕΝΤΗΣ
ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 5 • 106 79 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ.: 36 01 551 • FAX: 36 23 553

ΝΑΝΟΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ

Παραμυθολογία

(ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ)

Η *Παραμυθολογία* του Νάνου Βαλαωρίτου συγκεντρώνει τρία παλαιότερα βιβλία «μερικές γυναίκες», «Διαμαντένιος Γαληνευτής», «Ο ομιλών πίθηκος» — σ' έναν τόμο όπου δείχνεται σαφώς η πολυφωνική και ποικιλότροπη τεχνοτροπία του συγγραφέα που πειραματίζεται με διάφορα είδη ποιητικής αφήγησης αλλά και κυρίως με το είδος «μικροκείμενο».

«...Η Δεσποινίς Ολτράκι ή πριν χάσουν τα δόντια τους οι τίγρεις των εθνών, το καλύτερο σίγουρα μέρος του βιβλίου, είναι ένα απ' τα καλύτερα διηγήματα που έχω διαβάσει στη ζωή μου», σημειώνει ο ποιητής Γιώργος Μαρκόπουλος. Και κατά την Ανθούλα Δανιήλ «Κάτω απ' το παιχνίδισμα του λόγου του, το χιούμορ και η ειρωνεία, το υπονοούμενο κι ο υπαινιγμός δίνουν υπόσταση στην αφανή πραγματικότητα που κρύβεται πίσω από την πεζογραφική ποιητική του Νάνου Βαλαωρίτη».

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

...Πρωθούν το ελληνικό βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 10680 ΤΗΛ. 3607744, 3639962 — FAX 3623043